Sfântul Vasile cel mare - Scrieri - III. Omilii şi cuvântări

Index

Omilia I despre post

«Sunaţi din trâmbiţă în ziua cea binevestită a Domnului». Poruncă profetică sunt cuvintele acestea! Dar citirile din Sfânta Scriptură, pe care le-am citit astăzi, sunt mai puternice decât sunetul trâmbiţei şi mai lămurite decât orice instrument muzical. Ne vestesc sărbătoarea premergătoare acestor zile.

Am cunoscut harul posturilor prin proorocul Isaia. Isaia a lepădat postul iudaic şi ne-a arătat adevăratull post, spunând: ***«Nu postiţi în judecăţi şi în certuri, ci dezleagă toată legătura nedreptăţii»; iar Domnul a zis : «Nu fiţi trişti, ci spală-ţi faţa ta şi unge-ţi capul tău» .***

Să fim deci cuprinşi de nişte simţăminte ca acestea, aşa cum am şi fost învăţaţi! Să nu ne mâhnim de zilele ce se apropie! Să fim veseli în ele, aşa cum se cuvine sfinţilor. Cel trist nu primeşte cunună, iar cel care suspină nu biruie. Nu te întrista când ţi se poartă de grijă! ***E o nebunie să nu te bucuri de sănătatea sufletului şi să te mâhneşti de schimbarea mâncărurilor, lăsând să se înţeleagă că-ţi face mai multă bucurie plăcerea stomacului decât purtarea de grijă a sufletului.*** Săturarea mărgineşte plăcerea numai la pântece - postul, însă, urcă folosul la suflet. Bucură-te, că ţi s-a dat de Doctor un leac ce ucide păcatul. După cum viermii, care se înmulţesc în pântecele copiilor, sunt distruşi cu doctorii foarte amare, tot aşa şi

postul, vrednic cu adevărat de acest nume, când pătrunde în suflet, omoară păcatul ascuns în adânc.

«Unge-ţi capul tău şi spală-ţi faţa ta». Cuvintele acestea ale Scripturii te duc la taine. Cel uns a fost uns, cel spălat a fost spălat. Tu îndreaptă această poruncă la suflet! Unge capul cu ungere sfântă, ca să ajungi părtaş al lui Hristos şi aşa apropie-te de post.

Nu-ţi ascunde faţa ca actorii! Faţa ţi-o ascunzi atunci când vrei să nu-ţi dezvălui sufletul. Ţi-o ascunzi cu minciuna, ca şi cu un voal. Să nu fii actor! Actorul înfăţişează pe scenă persoane străine. Este rob, dar o face pe stăpânul! Este om de rând, şi o face pe împăratul. Tot aşa şi în viaţa aceasta. Mulţi oameni teatralizează, ca pe o scenă, viaţa lor; una au în inimă şi alta arată oamenilor. Nu-ţi ascunde deci faţa! Ceea ce eşti, aceea arată-te! Nu lua înfăţişare tristă, căutând să fii slăvit pentru că pari înfrânat. Facerea de bine trâmbiţată n-are folos, iar postul dat în vileag n-are câştig. Că faptele bune, făcute numai pentru a fi văzute de oameni, nu-şi duc roadele în veacul de apoi, ci iau sfârşit odată cu laudele lumii. Aleargă aşadar cu bucurie la darul postului! Postul e un dar din bătrâni. Nu s-a învechit, nici n-a îmbătrânit! E totdeauna nou, e veşnic în floare.

Socoteşti oare că pun începutul postului odată cu darea legii? Nu. Postul e mai vechi ca legea. Dacă vei avea răbdare, vei vedea că spusele mele sunt adevărate. Să nu socoteşti că postul a început cu ziua curăţirii poruncită poporului lui Israiel în a zecea zi a lunii a şaptea. Nu! Străbate istoria sfântă, cerceteaz-o, ca să afli începutul postului! Postul nu-i descoperire nouă. E un odor al strămoşilor. Şi e vrednic de respect tot ce e vechi. Respectă deci vechimea postului! Are aceeaşi vârstă ca şi omenirea.

Legea postului a fost dată în paradis. Adam a primit întâia oară po¬runca de a posti: «Nu mâncaţi din pomul cunoştinţei binelui şi răului». Cuvântul: «Nu mâncaţi» este o lege a postului şi înfrânării. Dacă Eva ar fi postit şi n-ar fi mâncat din pom, n-am mai fi avut trebuinţă de postul de acum, că «n-au trebuinţă cei sănătoşi de doctori, ci cei bolnavi» . ***Ne-am îmbolnăvit prin păcat, să ne vindecăm prin pocăinţă! Iar pocăinţa fără post este neputincioasă. Îndreaptă-te, dar, înaintea lui Dumnezeu prin post.*** Mai mult; chipul în care au trăit primii oameni în Rai este o imagine a postului, nu numai pentru că ducând o viaţă îngerească ajunseseră, prin cumpătare, la asemănarea cu îngerii, ci şi pentru că nu erau cunoscute locuitorilor paradisului toate cele născocite mai târziu de om: nici băutul vinului, nici tăiatul animalelor, nici toate cele câte tulbură mintea omenească.

N-am postit, şi am fost alungaţi din Rai! Să postim, dar, ca să ne întoarcem în Rai! Nu vezi că Lazăr a intrat prin post în paradis? Nu imita neascultarea Evei! Nu lua din nou sfătuitor pe: şarpe, care ne sfătuieşte să mâncăm, ca să ne cruţăm trupul! Nu-ţi găsi scuză în boala trupului sau în slăbiciune! ***Nu-mi spune mie scuzele! Spune-le lui Dumnezeu, Care ştie totul! Îmi spui că nu poţi să posteşti! Dar să te ghiftuieşti în toate zilele vieţii tale şi să-ţi striveşti trupul sub greutatea mâncărurilor poţi ?*** Ştiu că doctorii nu prescriu bolnavilor mâncăruri felurite, ci post şi înfrânare. ***Cum dar? Dacă poţi să posteşti şi să te înfrânezi când eşti bolnav, pentru ce spui că nu poţi s-o faci când eşti sănătos ?*** Ce este mai uşor pentru stomac: să petreacă noaptea cu o mâncare uşoară sau să stea împovărat de mulţimea mâncărurilor? Dar, mai bine spus, nu să stea, ci să se întoarcă necontenit şi pe o parte şi pe alta, rupându-se şi strîmtorându-se , afară numai dacă vei spune că şi corăbierii salvează mai uşor de la înec o corabie încărcată cu poveri decât una mai sprintenă şi mai uşoară. Lucrurile, însă, se petrec cu totul dimpotrivă: o mică înălţare a valurilor dă la fund o corabie încărcată cu multe poveri, pe când o corabie cu o încărcătură potrivită trece uşor prin furtună, că n-o împiedică nimic să plutească pe deasupra valurilor. Tot aşa se întâmplă şi cu trupurile oamenilor. Împovărate necontenit cu prea multă mâncare, trupurile se îmbolnăvesc cu uşurinţă; dar dacă folosesc mâncare puţină şi uşoară scapă şi de suferinţa pe care o aşteaptă de pe urma bolii, ca de o furtună ce se porneşte împotriva lor, dar se depărtează şi de suferinţa care începe a se ivi, ca de o ciocnire cu o stâncă din mijlocul mării. Stomacul, care are menirea să întreţină trupul, mistuie cu uşurinţă mâncărurile simple şi uşoare ; dar dacă i se dau mâncăruri costisitoare şi felurite, nu poate să le mistuie şi dă naştere la fel de fel de boli.

Dar să ne întoarcem cuvântul nostru la istoria postului. Să arătăm cât este de vechi, să arătăm că toţi sfinţii l-au primit, ca pe o moştenire strămoşească, şi l-au păzit, transmiţîndu-l din tată în fiu. Aşa s-a păstrat acest bun şi a ajuns, din neam în neam, până la noi.

În Rai nu era vin, nu se tăiau vite şi nici nu se mânca carne. După potop a apărut vinul. După potop s-a spus: «Mâncaţi de toate ca pe iarba verde». Când n-a mai fost nădejde de desăvârşire, s-a îngăduit ca omul să se înfrupte din toate aceste lucruri. Înainte de potop, nu se cunoştea vinul; dovadă Noe, care nu ştia ce-i vinul. Nu se ivise încă vinul în viaţa oamenilor şi nici nu ajunsese obicei băutul vinului. Noe n-a văzut pe un alt om bând vin şi nici el nu încercase gustul vinului, aşa că fără să-şi dea seama a fost vătămat de vin. ***«Noe, spune Scriptura, a sădit vie, a băut din iodul ei şi s-a îmbătat»*** , nu pentru că era beţiv, ci pentru că nu ştia cât trebuie să bea. Deci, descoperirea băutului de vin este mai nouă decât paradisul, aşa că postul este foarte vechi.

Ştim că Moise prin post s-a urcat în munte. Că n-ar fi îndrăznit să se apropie de vârful muntelui care fumega, nici n-ar fi cutezat să între în nor, dacă n-ar fi fost înarmat cu postul. Prin post a primit poruncile scrise pe plăci de degetul lui Dumnezeu. Sus, pe munte, postul a prilejuit darea legii; iar jos, la poalele lui, lăcomia la mâncare a înnebunit pe oameni să se închine idolilor. ***«Poporul, spune Scriptura, s-a aşezat să mănânce şi să bea şi s-a sculat să joace». O singură îmbătare cu vin a zădărnicit cele patruzeci de zile de post şi de rugăciune ale lui Moise. Plăcile scrise cu degetul lui Dumnezeu, pe care le primise postul, pe acelea le-a sfărâmat beţia, că profetul n-a socotit cu cale ca un popor beat să primească legile lui Dumnezeu. Şi astfel, poporul, care învăţase să cunoască pe Dumnezeu prin minuni nespus de mari, a alunecat într-o clipită, prin lăcomie, la mâncare, la închi-narea de idoli.***

Pune faţă în faţă aceste două: postul, care apropie de Dumnezeu şi desfătarea, care îndepărtează de mântuire. Dar să ne coborâm încă mai mult pe calea istoriei, îndreptându-ne spre cele petrecute mai târziu.
Ce a pângărit pe Isav şi l-a făcut rob fratelui său? Nu o singură mâncare în schimbul căreia şi-a dat dreptul de întâi născut? Oare nu rugăciunea, unită cu postul, a dăruit mamei sale pe Samuil? Cine a făcut pe Samson viteaz mare şi nebiruit? Oare nu postul, prin care a şi fost zămislit în pântecele maicii sale? Postul l-a născut, postul l-a alăptat, postul l-a făcut bărbat, postul poruncit mamei lui de înger: ***«Tot ce iese din viţa de vie să nu mănânce şi vin şi băuturi ameţitoare să nu bea».***

- ✓ *Postul naşte pe profeţi, întăreşte pe cei puternici.*
- ✓ *Postul înţelepţeşte pe legiuitori.*
- ✓ *Postul este bun talisman al sufletului, tovarăş credincios al trupului, armă pentru luptători, loc de exerciţiu pentru atleţii credinţei.*
- ✓ *Postul îndepărtează ispitele, postul îndeamnă spre evlavie.*
- ✓ *Postul este tovarăş al înfrânării, creator al castităţii.*
- ✓ *În timp de război face eroi, iar în timp de pace propovăduieşte liniştea.*
- ✓ *Pe credincios îl sfinţeşte, iar pe preot îl desăvârşeşte, că nu-i cu putinţă să îndrăznească cineva a săvârşi sfintele slujbe fără să postească; aceasta nu numai în slujba noastră de acum, tainică şi adevărată, ci şi în cea pre-închipuitoare, care se aducea în legea cea veche.*

Postul l-a făcut pe Ilie să vadă privelişte de taină. După ce timp de patruzeci de zile şi-a curăţit sufletul prin post, a fost învrednicit să vadă pe Domnul în peştera din muntele Horiv, atât cât e cu putinţă unui om să-L vadă. Prin post a dat înapoi văduvei viu copilul şi astfel prin post a fost puternic chiar faţă de moarte . O voce

ieşită dintr-o gură, care a postit, a închis unui popor nelegiuit cerul trei ani şi şase luni. Şi ca să moaie inima neîmblânzită a celor îndărătnici, a preferat să sufere şi el ca şi aceia. De aceea a şi spus: ***«Viu este Domnul; nu va fi apă pe pământ decât numai atunci când voi spune eu».*** Şi a făcut Ilie ca prin foamete, întreg poporul să postească, ca să îndrepte răutatea oamenilor, pricinuită de desfătare şi de viaţă desfrânată.

Ce fel de viaţă a avut Elisei? Prin ce a reuşit Elisei să fie găzduit de sunamiteancă? Prin ce ospăta Elisei pe profeţi? Oare nu cu ierburi sălbatice şi cu puţină făină împlinea legea găzduirii ? Când oaspeţii au mâncat odată cu celelalte verdeţuri şi o buruiană otrăvitoare erau să moară dacă n-ar fi fost distrusă otrava prin rugăciunea postitorului .

Şi, ca să spun pe scurt, postul i-a ajutat pe toţi sfinţii să vieţuiască potrivit voii lui Dumnezeu.

Există o piatră, numită amianta, pe care focul n-o mistuie; când e pusă la flacără pare că s-a prefăcut în cărbune; dar când e scoasă din foc, se face mai curată, ca şi când ar fi fost spălată cu apă. Tot aşa erau şi trupurile celor trei tineri din Babilon. Prin post au căpătat firea amiantei. În văpaia cea mare a cuptorului, ca şi cum ar fi avut de aur trupurile lor, n-au fost vătămaţi din pricina focului. Mai mult chiar, s-au arătat mai puternici decât aurul, că focul nu i-a topit, ci i-a lăsat întregi. Şi doar nimic nu putea rezista acelei văpăi, hrănită mereu cu catran, cu smoală şi cu vreascuri, care ieşea afară din cuptor ca la patruzeci şi nouă de coţi, că distrugea totul din jur, mistuind mulţi haldeeni. Dar cei trei tineri, pentru că au intrat în cuptor întovărăşiţi de post, au călcat în picioare focul acela cumplit şi au respirat, în acea văpaie mare, aer plăcut şi răcoros. Pentru ce? Pentru că au fost hrăniţi de post! Focul n-a îndrăznit să se atingă nici de părul capului lor.

Daniil, «bărbatul doririlor» , care n-a mâncat pâine şi n-a băut apă trei săptămâni, când a fost aruncat în groapa cu lei, a învăţat şi pe lei să postească. Ca şi cum i-ar fi fost trupul făcut din piatră sau din altă materie tare, leii n-au putut să-şi înfigă dinţii în el. Postul a călit trupul lui Daniil ca pe o călitură de fier, încât ajungând de nebiruit,leii nici n-au deschis gura împotriva sfântului.

- ✓ *Postul a stins puterea focului, postul a închis gurile leilor.*
- ✓ *Postul trimite rugăciunile la cer, dându-le aripi în drumul lor spre înălţime.*
- ✓ *Postul este creşterea caselor, mama sănătăţii, pedagogul tinereţii, podoaba bătrânilor, tovarăş bun de drum celor ce călătoresc, tovarăş credincios al soţilor.*

Bărbatul nu pune la îndoială cinstea casei sale când vede că femeia lui posteşte; nici femeia nu se topeşte de gelozie când bărbatul său sfinţeşte postul. Cine şi-a împuţinat bunurile casei când a postit? Numără astăzi bunurile pe care le ai în casă şi numără-le şi după ce-ai postit. Nu va lipsi nimic din cele din casă din pricina postului. Nici o vietate nu-şi plânge moartea. Nicăieri nu-i sânge, pentru că pântecele cel neînduplecat n-a mai dat nici o poruncă împotriva vietăţilor. Cuţitul bucătarilor s-a liniştit: masa se mulţumeşte cu cele ce răsar singure din pământ.

Sabatul a fost dat iudeilor «ca să se odihnească vita ta şi robul tău», spune Scriptura. Postul să fie odihnă slugilor, care te slujesc în toată vremea! Odihneşte-ţi bucătarul! Dă libertate celui ce-ţi slujeşte la masă! Opreşte mâna celui ce-ţi toarnă vin! Să contenească odată şi cel meşter la facerea feluritelor dulciuri! Să se liniştească odată şi casa de zgomote nenumărate, de fum, de mirosuri de fripturi, de cei ce aleargă în sus şi în jos, care slujesc pântecelui ca unui stăpân neînduplecat! Şi cei care percep impozite îngăduie câteodată supuşilor să aibă puţină libertate. Deci să dea şi pântecele puţină odihnă gurii! Să facă pântecele cu noi un armistiţiu de cinci zile, el care totdeauna cere şi niciodată nu încetează; el care ia astăzi şi mâine nu-şi aduce aminte. Când pântecele e plin, dă lecţii de înfrânare ; când e gol, uită de lecţiile date.

Postul nu ştie ce-i camăta. Masa celui ce posteşte nu miroase a procente. Pe orfanul celui ce-a postit nu-1 înăbuşă datoriile părinteşti ca nişte şerpi care se încolăcesc în jurul lui. Mai mult, postul îi dă prilej de bucurie. După cum setea face plăcută băutura, iar foamea, când se iveşte, face ca masa să fie dorită, tot aşa şi postul înveseleşte pe cel ce mănâncă. Că postul, aşezându-se la mijloc şi întrerupând necontenita desfătare cu mâncăruri, face să ţi se pară mâncarea nespus de plăcută, ca ceva nou şi necunoscut. Deci, dacă voieşti să-ţi fie masa dorită, primeşte schimbarea pe care o aduce postul!Dar tu, cuprins de pofta de a mânca numai bunătăţi, ai distrus, fără să-ţi dai seama, pofta de mâncare. Din dorinţa de plăcere, ai alungat plăcerea. Da, nici un lucru nu este atât de dorit încât să n-ajungă de dispreţuit, dacă te desfătezi necontenit de el. Că ne bucurăm mai mult de acele lucruri pe care le dobândim mai rar.

La fel şi Creatorul nostru a făcut ca prin schimbarea pusă de El în viaţă să ne bucurăm de cele ce ne dăruieşte. Nu vezi că şi soarele este mai strălucitor după trecerea nopţii, privegherea mai dulce după somn, iar sănătatea mai dorită după boală? Şi masa deci este mai plăcută după post. Aceasta atât pentru cei bogaţi şi cu masa îmbelşugată, cât şi pentru cei care au o masă sărăcăcioasă şi întâmplătoare.

Teme-te de pilda bogatului! Masa îmbelşugată, de care s-a desfătat tot timpul vieţii lui, l-a aruncat în focul gheenii. Se pârjolea în văpaia cuptorului, nu pentru că era învinuit de nedreptate, ci de prea multă mâncare şi desfătare. Ca să stingem acel foc, avem nevoie deci de apă.

Dar postul nu-i folositor numai pentru viaţa de dincolo, ci-i folositor chiar pentru trupul nostru. Trupurile cele mai sănătoase se îmbolnăvesc şi-şi schimbă starea sănătăţii, fiindcă firea oboseşte şi nu poate suporta povara unei sănătăţi prea înfloritoare. Vezi dar, ca nu cumva scuipând acum apa, să doreşti mai târziu o picătură, ca bogatul din Sfânta Evanghelie! Nimeni nu s-a îmbătat cu apă. Pe nimeni nu l-a durut capul vreodată că a fost îngreuiat de apă. Nimeni n-a avut nevoie de picioare străine dacă a trăit bând apă. Nimănui nu i s-au împleticit picioarele, nimănui nu i-au ajuns mâinile netrebnice, dacă au fost adăpate cu apă. Că greutatea mistuirii, urmare de neînlăturat pentru toţi cei care mănâncă prea multe bunătăţi, dă naştere în trup la boli necruţătoare.
Faţa celui ce posteşte îţi inspiră respect; nu-i îmbobocită de roşeaţă neruşinată, ci-i împodobită cu o paloare pe care-i zugrăvită înfrânarea. Ochiul celui ce posteşte este blând, mersul măsurat, faţa serioasă, netulburată de râs nestăpânit. ***Cel ce posteşte este măsurat la cuvânt şi curat la inimă.***

Adu-ţi aminte de sfinţii cei din veac ***«de care lumea nu era vrednică, care au pribegit în cojoace, în piei de capră, lipsiţi, strâmtoraţi, indurând rele».*** Imită viaţa lor, de cauţi soarta lor! Ce l-a odihnit pe Lazăr în sânurile lui Avraam? Oare nu postul ?

Viaţa Sfântului Ioan Botezătorul a fost un post. N-a avut pat, n-a avut masă, n-a avut pământ de arat, n-a avut bou de arătură, n-a avut grâu, n-a avut brutar, n-a avut nimic din cele ce sunt de trebuinţă pentru întreţinerea vieţii. Pentru aceasta ***«nici nu s-a ridicat cineva mai mare decât Ioan Botezătorul din cei născuţi din femei» .***

Pe Pavel, pe lângă alte virtuţi, l-a urcat la al treilea cer şi postul, pe care-1 numără între laudele cele pentru necazuri.

Dar mai presus de toate pildele spuse până acum este Domnul nostru, Care a întărit prin post trupul luat pentru noi. Astfel, întărit prin post, a primit în El ispitele diavolului şi ne-a învăţat ca prin post să ne pregătim şi să ne exercităm pentru luptele ce le vom da împotriva ispitelor, iar prin foame să facem de ruşine pe potrivnic. Că diavolul, din pricina Dumnezeirii Domnului, n-ar fi putut să se apropie de El, dacă Domnul nu s-ar fi coborât prin foame până la slăbiciunea firii

omeneşti. Înainte de a se înălţa la ceruri, însă, s-a atins iarăşi de mâncare , ca să ne încredinţeze că trupul Său a înviat.

Tu, însă, nu încetezi să te îngraşi şi să pui carne pe tine! Laşi ca mintea să se topească de foame şi nu-ţi pasă deloc de învăţăturile cele mântuitoare şi făcătoare de viaţă! Nu ştii oare că după cum pe câmpul de luptă ajutorul dat unora din luptători duce la înfrângerea duşmanilor lor, tot aşa şi cel care face pofta trupului luptă împotriva duhului, iar cel care dă ajutor duhului robeşte trupul? Duhul şi trupul sunt potrivnici unul altuia, ne spune Pavel. Deci, dacă vrei să-ţi întăreşti mintea, domesticeşte-ţi trupul prin post. Acest înţeles îl au cuvintele Apostolului: ***«Cu cât se strică omul nostru cel din afară, pe atât se înnoieşte omul cel dinăuntru»*** şi: ***«Atunci sunt puternic când sunt neputincios».***

Pentru ce nu vrei să dispreţuieşti mâncărurile cele stricăcioase ? Pentru ce nu vrei să doreşti masa cea din Împărăţia Cerurilor, pe care ţi-o pregăteşte postul de aici? Nu ştii oare că prin mâncare nemăsurată îngraşi viermele ce te va chinui? Care om îndestulat cu hrană îmbelşugată şi a trăit într-o necontenită desfătare a primit vreun har duhovnicesc? Moise, ca să primească a doua oară legea, a trebuit să mai postească o dată. Ninivitenii, dacă n-ar fi pus şi vitele la post, n-ar fi scăpat de nenorocirea ce-i ameninţa. Ale căror oase au rămas oare în pustie? Oare nu ale acelora care doreau să mănânce carne? Aceia, atâta vreme cât s-au mulţumit cu mana şi cu apa din piatră, au învins pe egipteni, au mers pe mare şi în seminţiile lor nu era bolnav. Dar când şi-au adus aminte de căldările cu cărnuri , când s-au întors, prin poftele lor, în Egipt, n-au mai văzut pământul făgăduinţei.

Nu te înfricoşează pilda aceasta? Nu te cutremuri oare de grozăvia lăcomiei, care te poate lipsi de bunătăţile nădăjduite ? Nici înţeleptul Daniil n-ar fi văzut vedeniile, de nu-şi făcea prin post mai curat şi mai luminat sufletul. Mâncărurile grase ridică în sus un fel de aburi întunecoşi, care, ca un nor des, împiedică luminile Sfântului Duh să se coboare asupra minţii.

Da, şi îngerii au o mâncare! Şi mâncarea lor este pâinea, că spune profetul: ***«Pâine îngerească a mâncat omul» .*** Mâncarea lor nu e nici carnea, nici vinul, nimic din cele atât de râvnite de cei robiţi pântecelui.

Postul este o armă împotriva oştirii dracilor, că spune Domnul: ***«Neamul acesta nu iese decât prin rugăciune şi prin post» .***

Atât de mari sunt bunătăţile ce le avem de pe urma postului! Îmbuibarea, însă, este cel dintâi pas pe calea desfrâului. Odată cu petrecerea, cu beţia şi cu mâncărurile

pregătite cu multă grijă, vine şi tot felul de desfrânare dobitocească. Din pricina poftei odrăslite în suflet de pe urma îmbuibării cu mâncare şi cu vin, oamenii ajung ca nişte armăsari înverşunaţi. Legăturile nefireşti dintre oameni sunt datorate beţivilor; ei caută pe femeie în bărbat şi pe bărbat în femeie. Postul, dimpotrivă, cunoaşte măsura chiar în căsnicie şi, osândind lipsa de măsură chiar în cele îngăduite de lege, lasă răgaz potrivit stăruinţei în rugăciune.

Dar nu mărgini folosul postului numai la îndepărtarea de mâncare! ***Adevăratul post stă în îndepărtarea de păcate.***

«Dezleagă orice legătură a nedreptăţii» . Treci cu vederea insulta ce ţi-a pricinuit aproapele, iartă-i păcatele!

«Nu postiţi în judecăţi şi în certuri» .

- ⇒ *Nu mănânci carne, dar mănânci pe fratele tău!*
- ⇒ *Te abţii de la vin, dar nu-ţi stăpâneşti ocările!*
- ⇒ *Posteşti toată ziua, aştepţi să vină seara, ca să mănânci, dar îţi cheltuieşti toată ziua în judecăţi!*

«Vai de cei ce se îmbată, dar nu de vin ».

- ⇒ Mânia este o beţie a sufletului; îl face pe om fără de judecată ca şi vinul.
- ⇒ Tristeţea este şi ea o beţie, că tulbură mintea.
- ⇒ Frica, când ia naştere fără de motiv, este o altă beţie.

«Mântuie sufletul meu de frica vrăjmaşului», spune Scriptura . Şi, ca să spun pe scurt, fiecare din stările sufleteşiti, care tulbură mintea, poate să fie numită pe bună dreptate beţie. Gândeşte-te la omul mânios cât este de beat de patimă! Nu mai este stăpân pe el însuşi; nu se mai cunoaşte pe el şi nici nu cunoaşte pe cei de faţă; ca într-o luptă de noapte, pune mâna pe tot ce apucă, se năpusteşte asupra tuturor, spune ce-i vine la gură; nu poate fi oprit; înjură, loveşte, ameninţă, se jură, strigă, plesneşte. Fugi de această beţie, dar nu primi nici beţia pricinuită de vin! Nu căuta să bei vin înainte de a începe postul! Să nu-ţi servească beţia călăuză spre post. Beţia nu este uşă spre post, nici avariţia uşă spre dreptate, nici desfrânarea uşă spre castitate, şi ca să spun pe scurt, nu se poate intra la virtute prin viciu.

Altă uşă duce la post! Beţia duce la desfrâu. La post duce cumpătarea. Atletul, înainte de a se duce la întreceri, se exercitează; cel care posteşte, înainte de a posti, se înfrânează. Nu te deda beţiei înainte de aceste cinci zile de post, ca şi cum ai vrea să-ţi scoţi pagubă pentru zilele câte vei posti şi ca şi cum ai vrea să înşeli pe

Legiuitor. Te osteneşti zadarnic dacă-ţi chinuieşti trupul, dar nu-ţi tămăduieşti viciul. Cămara în care, prin beţie, îţi depozitezi vinul este nesigură; torni într-un vas găurit. Vinul curge, luându-şi drumul său, iar la fund rămâne păcatul. Sluga fuge de la un stăpân bătăuş, tu însă, rămâi în slujba vinului, deşi te loveşte în cap în fiecare zi. Măsura cea mai bună pentru băutul vinului este trebuinţa trupului. Dacă vei depăşi hotarele acestei măsuri, a doua zi te vei scula cu capul greu, neodihnit, ameţit, cu gura plină de miros greu de vin; ţi se va părea că toate se învârt în jurul tău, că toate se clatină. Beţia aduce somn, fratele morţii, dar şi o veghere, care se aseamănă cu visurile.

Ştii oare cine este Cel pe Care ai să-L primeşti când te împărtăşeşti ? Este Cel Care ne-a făgăduit: «Eu şi Tatăl Meu vom veni la el şi la el vom locui». Pentru ce I-o iei înainte cu beţia şi închizi intrarea Stăpânului? Pentru ce îndemni pe duşman să ocupe mai dinainte intrările tale? Beţia nu primeşte pe Domnul; beţia alungă Duhul Sfânt. Fumul alungă albinele, beţia alungă harurile duhovniceşti.
Postul este podoaba oraşului, stabilitatea pieţii, pacea caselor, salvarea averilor. Vrei să vezi nobleţea postului ? Compară seara de astăzi cu cea de mâine! Vei vedea oraşul schimbat într-o linişte adâncă din tulburat şi zvăpăiat cum era. Aş dori ca ziua de astăzi să se asemene cu ziua de mâine în sfinţenie, iar zilei de mâine să nu-i lipsească nimic din veselia zilei de astăzi.

Iar Domnul, Care ne-a adus până în aceste zile, să ne dea nouă, ca unor luptători, să arătăm, în aceste lupte premergătoare, statornicia şi tăria inimii noastre, spre a ajunge la ziua hotărâtă a încununării. Acum, cu încununarea prăznuirii mântuitoarelor patimi, iar în veacul ce va să fie la dreapta judecată a lui Hristos, cu încununarea răsplătirii faptelor săvârşite de noi în viaţă, că Lui se cuvine slava în veci, Amin.

Omilia a II-a despre post

«Îndemnaţi, preoţi, pe popor, zice Domnul. Grăiţi la urechile Ierusalimului». Îndestulătoare este puterea cuvântului să mărească celor zeloşi râvna, iar celor leneşi şi trândavi să le deştepte zelul. De aceea generalii, când pornesc oştirea la război, ţin soldaţilor, înainte de începerea luptei, cuvântări de îmbărbătare; iar îndemnul lor are atâta putere, încât adeseori îi face pe mulţi să dispreţuiască moartea. Tot aşa şi profesorii de gimnastică şi antrenorii, când duc pe atleţi în arene, ca să ia parte la întreceri, le ţin lungi cuvântări de necesitatea ostenelilor pentru dobândirea coroanelor, iar în urma acestor discursuri mulţi au fost convinşi să-şi pună în primejdie trupurile de dragul victoriei.

Trebuie să ţin, dar, şi eu un cuvânt de îndemn, când îi pornesc pe ostaşii lui Hristos la lupta împotriva nevăzuţilor duşmani, când pregătesc pe atleţii credinţei să dobândească, prin înfrânare, cununile dreptăţii.

Ce cuvânt de îmbărbătare să vă ţin? Cei care se pregătesc de război şi cei care se exercitează în arenă trebuie să-şi întreţină bine trupul cu mâncare îmbelşugată, pentru că au de înfruntat mari oboseli, dar cei care au de luptat «nu împotriva sângelui şi a cărnii, ci împotriva începătoriilor, împotriva stăpâniilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestuia, împotriva răutăţii», trebuie să se exercite, în vederea luptei, prin înfrânare şi prin post. Untdelemnul îngraşă pe atlet, iar postul întăreşte pe cel credincios. Cu cât vei împuţina mai mult greutatea trupului, cu atât vei face ca sufletul să strălucească de sănătate duhovnicească. Biruinţa asupra duşmanilor celor nevăzuţi n-o dobândeşti cu puterile trupului, ci cu răbdarea sufletului şi cu suferirea necazurilor.

Pentru cei ce postesc de bună voie, postul le este folositor tot timpul, pentru că demonii nu îndrăznesc să atace pe cel ce posteşte, iar îngerii, păzitorii vieţii noastre, stau cu plăcere lângă cei care-şi curăţesc sufletul cu post. Dar cu mult mai folositor este postul acum, când predicarea postului s-a vestit în toată lumea. Că nu-i insulă, nu-i continent, nu-i popor, nici chiar în părţile cele mai îndepărtate ale lumii, în care să nu se fi predicat postul. Soldaţi, drumeţi, corăbieri, negustori, cu toţii au auzit de această poruncă a postului şi o primesc cu bucurie. Să nu rămână, deci, nimeni netrecut în catalogul celor ce postesc! În el sunt trecute toate neamurile, toate vârstele şi toate dregătoriile.

În fiecare biserică îngerii înscriu pe cei ce postesc. Ia aminte, dar, ca nu cumva din pricina unei mici plăceri ce ţi-o dau bucatele, să suferi paguba de a nu fi înscris de înger, fugind dinaintea celui care înrolează ostaşi. E mai mică primejdia când un

soldat aruncă pavăza şi fuge decât atunci când un creştin aruncă postul, arma cea tare şi puternică.

- *Eşti bogat ? Nu insulta postul, socotindu-l nevrednic să stea cu tine la masă! Nu-l alunga cu necinste din casa ta, biruit de desfătare, ca nu cumva postul să te învinuiască înaintea Legiuitorului posturilor, Care, prin pedeapsa ce-ţi va da, să te supună, la un mult mai aspru post.*
- *Săracul să nu ia în bătaie de joc postul care altădată a fost tovarăşul de casă şi de masă al săracului.*
- *Femeile să postească şi ele, că şi lor le este postul tot atât de potrivit şi de firesc ca şi respiraţia.*
- *Copiii să fie adăpaţi cu apa postului, ca şi plantele bine crescute.*
- *Bătrânilor le este uşor postul pentru că de mult s-au obişnuit cu el.*
- *Călătorilor postul le este tovarăş bun de drum; îi face uşori şi sprinteni, pe când îmbuibarea îi sileşte să ducă poveri, să poarte în spate greutăţile cu care s-au desfătat.*

Când soldaţii pleacă la luptă într-o ţară îndepărtată iau cu ei alimentele de trebuinţă hranei, nu plăcerii. Iar noi, care pornim la luptă cu duşmanii nevăzuţi, care ne grăbim spre patria cea de sus, nu trebuie oare să ne mulţumim numai cu cele de trebuinţă hranei sufletului, mai ales că suntem necontenit pe câmpul de bătaie?

Îndură, dar, toate suferinţele, ca un bun ostaş! Luptă-te după toate regulile luptei, ca să fii încununat, ştiind bine cuvintele apostolului: ***«Tot cel ce se luptă se înfrânează de la toate».***

Am să vă spun un gând ce mi-a venit acum în minte. Merită să-l cunoaşteţi. Soldaţilor li se măreşte raţia de hrană pe măsura eforturilor ce le depun; ostaşilor duhovniceşti, cu totul dimpotrivă: cel care are mai puţină hrană, acela are mai mare dregătorie. Coiful nostru este altul decât coiful soldaţilor - al lor este din aramă, al nostru din nădejdea cea mântuitoare - pavăza lor este din lemn sau din piele, a noastră, pavăza credinţei. Noi ne îmbrăcăm cu platoşa dreptăţii? ei poartă o cămaşă de zale. Avem şi noi o sabie cu care ne apărăm, sabia Duhului, ei, o sabie de fier. Tot aşa, nu acelaşi fel de hrană face tăria celor două oştiri; pe noi ne întăresc dogmele credinţei, pe soldaţi, îmbuibarea pântecelui.

Scurgerea anului ne-a adus în aceste zile de post mult dorite. Să le primim cu dragoste, ca pe nişte doici bătrâne, cu care Biserica ne-a alăptat spre evlavie. Când vrei, deci, să posteşti, nu te posomorî ca iudeii, ci veseleşte-te, după cum scrie la Evanghelie. Nu plânge că-i va fi foame pântecelui, ci veseleşte-te împreună cu

sufletul de desfătările cele duhovniceşti. Ştii ce spune apostolul: ***«Trupul pofteşte împotriva Duhului, iar Duhul împotriva trupului».*** Şi pentru că unul se împotriveşte celuilalt, să tăiem plăcerile trupului, spre a mări tăria sufletului, pentru ca, biruind prin post patimile, să ne încununăm cu cununile înfrânării.

Pregăteşte-te, dar să fii vrednic de sfinţenia postului. Să nu strici înfrânarea cu beţia. Să nu spui: «Să mă îmbăt astăzi, pentru că de mâine am cinci zile de post!». E un gând rău şi viclean. Nimeni nu-şi aduce în casă amante şi desfrânate când vrea să se căsătorească. Femeia luată cu cununie nu suferă să locuiască sub acelaşi acoperiş cu desfrânatele. Tot aşa şi tu! Când aştepţi postul, nu băga mai înainte în trupul tău beţia, femeie desfrânată, femeia tuturor, mama neruşinării, râzăreaţa, zăpăcita, cea gata la tot felul de necuviinţe. Să nu între postul şi rugăciunea într-un suflet pângărit de beţie!

Domnul primeşte înlăuntrul locaşurilor sfinte pe cel ce posteşte , pe cel beat, însă, îl alungă ca pe un pângărit şi nelegiuit. Dacă mâine vii duhnind şi împuţit de vin, cum să socotesc post beţia ta? Să nu-ţi închipui că te ţin de rău că n-ai băut vin bun şi curat! Nu, ci că eşti pângărit de vin! În care ceată te aşezi? Între beţivi sau între postitori? Beţia din ziua trecută te trage la ea, iar ziua de azi îţi spune că e post. Beţia te ţine în mâinile ei ca un rob; şi nu-ţi va da drumul, că are dovezile de nezdruncinat ale robiei tale: mirosul vinului, care a rămas în tine ca într-un butoi. Şi nu-ţi va fi de nici un folos prima ta zi de post, pentru că în tine sunt încă rămăşiţele beţiei. Când pârga nu-i bună, poţi arunca tot rodul. ***«Beţivii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu».***Ce folos ai dacă începi postul cu beţia? Ce folos mai ai de post, dacă beţia te alungă din împărăţia lui Dumnezeu? Nu vezi că cei mai iscusiţi maeştri de călărie pun la post caii de curse înainte de începerea alergărilor? Tu, însă, cu bună ştire, mănânci peste măsură. Cu lăcomia ta întreci şi dobitoacele. Cu un stomac încărcat nu poţi nici merge, nici dormi. Da, un stomac încărcat cu multe mâncăruri nu poate sta liniştit; este silit necontenit să se frământe.

Postul păzeşte pruncii, face curat pe tânăr, umple de vrednicie pe bătrân; părul alb, împodobit cu postul, este mai vrednic de respect. Postul este pentru femei podoaba cea mai potrivită; este frâu pentru oamenii în floarea vârstei, talismanul căsniciei, păzitorul fecioriei. Aşa sunt binefacerile pe care le aduce postul în fiecare casă.

Ce să mai spunem de înrâurirea pe oare o are postul asupra vieţii de obşte a creştinilor? ***Postul pune rânduiala între toţi credincioşii; a-doarme strigătul, alungă cearta, aduce la tăcere înjurăturile.*** Dascălul nu potoleşte atât de repede

gălăgia copiilor, cum potoleşte postul zgomotul. S-a sculat oare cu chef cel ce a stat la o masă de post? La ce dansuri deşănţate a dat naştere postul? Postul, ca un judecător aspru, goneşte râsetele dezmăţate, cântecele desfrânate, dansurile deşuchiate.

- *Dacă oamenii ar lua postul ca sfătuitor al faptelor lor, n-ar mai fi nici o piedică să domnească pacea adâncă în toată lumea; nu s-ar mai răscula popoarele unele împotriva altora, nu s-ar mai bate oştirile.*
- *Dacă ar domni postul nu s-ar mai făuri arme, n-ar mai fi tribunale, n-ar mai fi închisori; pădurile şi pustiurile n-ar mai avea tâlhari, oraşele denunţători, iar mările piraţi.*
- *Dacă oamenii ar fi ucenicii postului, nu s-ar mai fi auzit, precum spune Iov, glasul celui care cere birul.*
- *Dacă postul ar cârmui viaţa noastră, atunci viaţa n-ar mai fi atât de plină de plâns şi de tristeţe.*

Postul i-ar fi învăţat pe toţi să se înfrâneze nu numai de la mâncare, dar să izgonească şi iubirea de arginţi, lăcomia, precum şi orice viciu. Dacă păcatele acestea ar fi fost îndepărtate, n-ar mai fi fost vreo piedică de a avea pace deplină, de a fi lipsiţi de tulburare sufletească.

Dar aşa, cei care nu vor să postească, cei care urmăresc traiul bun ca pe singura fericire din viaţă, nu numai că adună asupra lor bogat roi de păcate, dar îşi distrug şi trupurile. Să vezi câtă deosebire va fi între feţele lor din astă seară şi cele de mâine. În astă seară, buhăite, plesnind de sânge, pline de sudoare, cu ochii urduroşi, obraznici, cu vederea tulbure, din pricina fumurilor beţiei strânse înăuntrul lor. Mâine, serioase, modeste; îşi vor relua culoarea lor firească; pline de chibzuială, cu vederea sigură, pentru că nu mai este vreo pricină care să le tulbure activitatea.

Postul ne face asemenea cu îngerii, ne face să locuim cu drepţii, ne înţelepţeşte viaţa.

- *Postul l-a făcut legiuitor pe Moise.*
- *Samuel este rodul postului; Ana, mama lui, postind, s-a rugat lui Dumnezeu zicând:* ***«Adonai Doamne, Eloi Savaot, dacă căutând vei căuta peste roaba ta şi îmi vei da sământă de bărbat, îl voi da pe el dar înaintea Ta» ; «Vin şi sicheră nu va bea până în ziua morţii lui».***
- *Postul l-a alăptat pe marele Samson. Atâta vreme cât postul a însoţit pe Samson, duşmanii săi cădeau cu miile, smulgea din ţâţâni porţile oraşelor,*

iar leii nu se puteau împotrivi puterii mâinilor lui. Dar când s-a apucat de beţie şi de desfrâu, a fost prins cu uşurinţă de duşmani , a fost lipsit de ochi şi a ajuns de batjocură copiilor celor de alt neam.

- *Prin post Ilie a închis cerul trei ani şi şase luni. Ilie, când a văzut că oamenii din pricina belşugului se desfrânează, i-a făcut, prin foamete, să postească fără voia lor. Aşa a oprit păcatul, care se întinsese mult. Deci, prin post, Ilie a oprit păcatul lor, ca şi cum ar fi folosit sabia sau focul.*

Săracilor, primiţi postul, tovarăşul vostru de casă şi de masă! Slugilor, primiţi postul, odihna necontenitelor voastre osteneli! Bogaţilor, primiţi postul, doctorul care vă vindecă bolile ce vă vin din pricina prea multelor mâncăruri, postul care, prin schimbarea mâncărurilor, vă face mai plăcute bucatele de care vă săturaserăţi din obişnuinţa cu ele!Bolnavilor, primiţi postul, mama sănătăţii voastre! Sănătoşilor, primiţi postul, păzitorul sănătăţii voastre!

Întreabă pe doctori, şi-ţi vor spune că este primejdioasă o sănătate prea mare. De aceea doctorii micşorează, prin post, greutatea trupurilor, pentru ca nu cumva, din pricina îngrăşării, să se curme puterea vieţii; cu bună ştiinţă doctorii micşorează cu postul îngrăşarea trupului, ca printr-un nou fel de hrană să-i dea libertate trupului, iar stomacului putere. Postul este, dar, folositor tuturor oamenilor şi tuturor trupurilor; este potrivit pretutindeni: în case, în pieţe, noaptea, ziua, în oraşe şi în pustie.

Aşadar, pentru că postul ne dăruieşte în toate împrejurările vieţii foloase atât de mari, să îl primim, după cuvântul Domnului, cu bucurie, fără să ne întristăm ca făţarnicii şi să arătăm, fără să ne prefacem, bucuria sufletului.

Socot că nu trebuie să mă străduiesc atât de mult ca să vă îndemn să postiţi, cât trebuie să vă îndemn să nu cădeţi astăzi în păcatul beţiei. Da, mulţi postesc fie din obicei, fie că se ruşinează de alţii. Mă tem, însă, de beţie, pe care iubitorii de vin o păstrează ca pe o moştenire părintească. Unii, lipsiţi de judecată, ca şi cum ar pleca într-o călătorie îndepărtată, beau astăzi mult vin, ca să le ajungă pentru cele cinci zile de post. Dar nu ştii oare că pântecele nu ţine ce bagi în el? Pântecele este un zaraf necinstit, cămară nesigură. Pui în el multe lucruri, dar nu păstrează ce-i încredinţezi şi face numai pagubă.

Vezi ca nu cumva mâine, când vei veni la biserică, după ce te-ai îmbătat azi, să ţi se spună cele citite acum. ***«Domnul zice: «N-am ales postul acesta !»*** . Pentru ce amesteci, dar, cele ce nu se pot amesteca ? Ce părtăşie este între beţie şi post? Ce legătură între beţie şi înfrânare? Ce legătură între Biserica lui Dumnezeu şi templul

idolilor? Biserica lui Dumnezeu este locaşul în care locuieşte Duhul lui Dumnezeu, iar templu de idoli sunt cei care-şi murdăresc trupul cu beţia. Ziua de astăzi este pridvorul postului. Cel întinat în pridvor nu mai este vrednic să intre întru cele sfinte. Sluga care vrea să se împace cu stăpânul nu ia ca sprijinitor şi mijlocitor pe duşmanul Stăpânului. Beţia este duşman al lui Dumnezeu; postul, început al pocăinţei. Deci, dacă vrei să vii la Dumnezeu, fugi de beţie! Fugi, ca nu cumva să te îndepărtezi şi mai mult de Dumnezeu.

Dar pentru ca postul să fie vrednic de laudă, nu-i de ajuns numai să ne înfrîmăm de la mâncăruri, trebuie să postim post primit şi bineplăcut lui Dumnezeu. Iar postul adevărat este înstrăinarea de păcat, înfrânarea limbii, oprirea mâniei, îndepărtarea de pofte, de bârfeli, de minciună, de jurământul strâmb. Lipsa acestora este post adevărat. În ele stă postul cel bun.

Să ne desfătăm în Domnul, cugetând la cuvintele Duhului şi primind poruncile şi învăţăturile mântuitoare, care ne îndreaptă sufletele. Să ne ferească Dumnezeu de postul cel cumplit, pe care şi profetul se sileşte să-l îndepărteze prin rugăciune, zicând: ***«Domnul nu va omorî prin foamete sufletele drepţilor»*** şi: ***«N-am văzut pe cel drept părăsit, nici sămânţa lui cerşind pâine»*** **.** În aceste cuvinte profetul n-a vorbit de pâinile cele materiale, că ştia că feciorii patriarhului Iacov se coborâseră în Egipt pentru pâine, ci de hrana cea duhovnicească, prin care omul nostru lăuntric se desăvârşeşte. Să ne ferească, deci, Dumnezeu de postul cu care Domnul a ameninţat pe iudei: ***«Iată vin zile, zice Domnul, şi voi aduce peste pământul acesta foamete, rău foamete de pâine, nici sete de apă, ci foamete de a auzi cuvântul Domnului»***. Dreptul Judecător a adus peste ei foametea aceea, pentru că a văzut că trupul lor se îngrăşa şi punea carne pe el, iar mintea le slăbea de lipsa hranei învăţăturilor adevărului.

În zilele ce vin, Duhul cel Sfânt vă va ospăta, cu bucurie, dimineaţa şi seara. Nimeni să nu lipsească de bună voie de la acest ospăţ duhovnicesc. Să luăm parte cu toţii la paharul cel cumpătat pe care Înţelepciunea l-a umplut şi ni l-a pus deopotrivă înaintea tuturor, ca fiecare să bea din el atâta cât poate. Înţelepciunea ***«şi-a amestecat paharul ei şi a junghiat jertfele ei»*** , adică «hrana celor desăvârşiţi, ale căror simţuri sunt deprinse prin obişnuinţă să deosebească binele de rău» . Cu această hrană săturându-ne din destul, să dea Dumnezeu să fim găsiţi vrednici a lua parte la veselia ospăţului Mirelui, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia slava şi puterea în veci, Amin.

Omilia a III-a la cuvintele «Ia aminte de tine însuţi»

Dumnezeu, Creatorul nostru, ne-a dat uzul vorbirii, ca să descoperim unii altora simţămintele inimilor şi datorită naturii noastre comune, să facem cunoscute celorlalţi oameni gândurile noastre, dându-le la iveală ca din nişte cămări ascunse ale inimii. Dacă am fi alcătuiţi numai din suflet, ne-am înţelege unii cu alţii numai prin gândire, dar pentru că sufletul nostru îşi zămisleşte gândurile în ascuns în trup, ca sub o perdea, este nevoie de cuvinte şi de nume ca să facem cunoscute cele aflate în adâncul nostru. Când gândirea noastră e rostită, atunci este purtată de cuvânt ca de o luntre, străbate aerul şi trece de la cel ce grăieşte la cel ce aude.

Dacă e tăcere adâncă şi linişte, cuvântul poposeşte în urechile ascultătorilor ca într-un port liniştit şi nebântuit de vânturi; dacă însă zgomotul făcut de ascultători suflă împotriva lui ca o furtună cumplită, atunci cuvântul naufragiază, risipindu-se în aer. Faceţi aşadar, prin tăcere, linişte cuvintelor mele. Poate că vă vor părea folositoare unele din gândurile aduse de cuvintele mele.

Greu de prins este cuvântul adevărului şi lesne poate scăpa celor ce nu sunt cu luare aminte. De aceea Duhul a rânduit ca el să fie scurt şi strâns, să spună mult în puţine cuvinte, ca prin scurtimea lui să poată fi uşor de ţinut minte. Că firesc este ca o cuvântare bună să nu-şi ascundă ideile în cuvinte obscure, dar nici să aibă idei de prisos şi goale, care să nu atace tema în miezul ei.

Aceste calităţi are şi textul citit nouă adineauri din cărţile lui Moise, de care îşi aduc aminte negreşit cei care au fost cu luare aminte la citirea lui, afară doar de a trecut neobservat pe lângă urechile voastre din pricina scurtimii sale.

Iată textul: ***«Ia aminte de tine însuţi, ca nu cumva un cuvânt ascuns în inima ta să se prefacă în păcat».***

Noi oamenii păcătuim uşor cu gândul. De aceea Cel Care a zidit una câte una inimile noastre, ştiind că cele mai multe păcate le săvârşim din imboldul gândurilor noastre, a poruncit ca în primul loc mintea să ne fie curată. Şi pentru că păcătuim uşor cu mintea, Dumnezeu ne cere să avem de ea mai multă purtare de grijă şi pază. Ca precum doctorii cei prevăzători întăresc cu mult înainte, prin mijloace profilactice, părţile mai slabe ale trupurilor, tot aşa şi purtătorul obştesc de grijă şi adevăratul doctor al sufletelor a prevăzut cu o pază mai puternică mai ales aceea parte a sufletului nostru pe care o ştim mai înclinată spre păcat.

Trupul, ca să săvârşească o faptă, are nevoie de timp, de prilej, de osteneli, de ajutători şi de alte înlesniri, mintea însă dă naştere la gânduri într-o clipă şi le săvârşeşte fără oboseală, iar gândurile cresc fără piedică şi le e potrivită orice vreme.

Se întâmplă uneori ca unuia dintre oamenii serioşi, mândru de respectul ce i se dă pentru faptele lui, îmbrăcat pe dinafară în haina înfrânării, prin mişcarea nevăzută a inimii lui, să alerge mintea la locul păcatului, chiar când se află în mijlocul celor ce-l fericesc pentru virtutea lui; cu închipuirea a văzut cele poftite şi-a ticluit o întâlnire ruşinoasă şi zugrăvindu-şi lămurit plăcerea în cămara ascunsă a inimii sale, a săvârşit păcatul înlăuntrul lui, fără de martori, necunoscut de nimeni, până va veni Cel Ce descoperă cele ascunse ale întunericului şi vădeşte păcatele inimilor. Fereşte-te, dar ca nu cumva un cuvânt ascuns în inima ta să se prefacă în păcat, pentru că ***«cel ce se uită la femeie pentru a o pofti a şi săvârşit desfrânare în inima sa».*** Da, păcatele săvârşite cu trupul sunt împiedicate de multe pricini, dar cel ce păcătuieşte cu gândul păcătuieşte tot atât de repede pe cât a şi gândit. Deci acolo unde căderea este grabnică, acolo ni s-a poruncit să avem şi pază mai puternică. De aceea, ni s-a spus: ***«Nu cumva un cuvânt ascuns în inima ta să se prefacă în păcat».*** Dar mai bine să venim la cuvintele care încep textul acesta!

«Ia aminte de tine însuţi». Fiecare animal are prin fire, de la Dumnezeu, Creatorul lumii, instinctul conservării fiinţei sale. De cercetezi temeinic totul, vei vedea că cele mai multe animale se feresc instinctiv de tot ce le vatămă şi iarăşi printr-o pornire naturală, se îndreaptă să mănânce numai ce le este folositor.

Nouă, însă, Dumnezeu, învăţătorul nostru, ne-a dat această mare poruncă ca noi să facem cu ajutorul raţiunii ceea ce animalele fac din instinct; ne-a poruncit ca, pe cele săvârşite de animale instinctiv, noi să le facem cu luare aminte şi cu o continuă supraveghere a gândurilor, ca să putem păzi cu străşnicie darurile date nouă de Dumnezeu: să fugim de păcat, după cum animalele fug de ierburile otrăvitoare, să urmărim dreptatea, după cum ele caută iarba cea hrănitoare. ***«Ia aminte de tine însuţi», ca să poţi deosebi ce-i vătămător de ce-i mântuitor.***

Luarea aminte este dublă:

- ⇒ *una, prin care privim lumea înconjurătoare cu ochii trupului;*
- ⇒ *alta, prin care contemplăm pe cele nemateriale cu puterea raţională a sufletului.*

Dacă am spune că porunca «Ia aminte de tine însuţi» se referă la funcţiunea vizuală a ochilor, ne vom convinge îndată că e cu neputinţă. Într-adevăr, cum ar putea

omul să se cuprindă cu ochiul cu totul pe sine ? Ochiul nu poate să se vadă nici pe sine; nu ajunge să vadă creştetul capului, nu vede spatele, faţa şi nici cum sunt aşezate măruntaiele înlăuntru. Şi ar fi necucernic să spui că poruncile Domnului sunt cu neputinţă de îndeplinit! Rămâne deci să raportăm această poruncă la funcţiunea minţii. ***«Ia aminte de tine însuţi», adică: analizează-te pe tine însuţi în toate privinţele ! Să ai neadormit ochiul sufletului pentru paza ta, pentru că «prin mijlocul laţurilor treci»; în multe locuri sunt înfipte de duşmanul tău curse ascunse uită-te la toate cele din juru-ţi «ca să scapi din cursă ca o căprioară şi din laţ ca o pasăre».***

Căprioara nu cade în curse pentru că are vederea pătrunzătoare. De aceea şi numele ei de căprioară şi l-a căpătat de la vederea ei pătrunzătoare. Pasărea, la rândul ei, dacă e atentă, cu ajutorul aripilor ei uşoare, zboară mai presus de vicleşugurile vânătorilor.

Vezi, dar, să nu pari mai nepriceput decât animalele când e vorba de propria-ţi pază! Păzeşte-te, să nu cazi în curse şi să ajungi pradă diavolului, «vânat de el spre a face voia lui» .

«Ia aminte de tine însuţi», adică: Nu lua seama nici la cele ale tale, nici la cele din jurul tău, ci numai la tine însuţi. Altceva suntem noi înşine, altceva cele ale noastre şi altceva cele din jurul nostru. Sufletul şi raţiunea suntem noi înşine, întrucât am fost făcuţi după chipul Creatorului. Trupul şi simţurile sale sunt cele ale noastre. Averile, artele şi meseriile sunt cele dimprejurul nostru.

- Ce spune deci această poruncă ?

- *Nu lua aminte la trup, nici nu urmări cu orice chip binele trupului: sănătatea, frumuseţea, desfătarea cu plăceri, viaţa lungă;*
- *nu admira averile, slava şi puterea;*
- *nu socoti mare lucru pe cele ce sunt în slujba acestei vieţi trecătoare, ca nu cumva prin râvna pentru ea să dispreţuieşti viaţa ta cea adevărată, ci ia aminte de tine însuţi, adică de sufletul tău.*

Pe el împodobeşte-1, de el poartă de grijă, pentru ca prin luarea aminte să fie îndepărtată toată întinăciunea venită peste el din pricina răutăţii, să fie curăţit de toată ruşinea provenită de pe urma păcatului, să fie împodobit şi să strălucească cu toată frumuseţea virtuţii.

Cercetează-te pe tine cine eşti, cunoaşte-ţi firea ta! Cunoaşte că trupul tău e muritor, iar sufletul nemuritor! Cunoaşte că viaţa noastră este dublă : una, proprie trupului, iute trecătoare; alta, înrudită cu sufletul, fără de sfârşit.

«Ia aminte, deci, de tine însuţi»! Nu te alipi de cele muritoare, ca şi cum ar fi veşnice, nici nu dispreţui pe cele veşnice, ca şi cum ar fi trecătoare. Nu te uita la trup, că este trecător, ci poartă grijă de suflet, de lucrul cel nemuritor. ***Ia seama cu toată luarea aminte de tine însuţi, ca să ştii să împarţi fiecăruia ce-i de folos: trupului, hrană şi îmbrăcăminte; sufletului: dogmele credinţei, creştere bună, deprinderea virtuţii, îndreptarea patimilor.*** Nu îngrăşa mult trupul, nici nu căuta să pui pe dânsul multă carne, pentru că ***«trupul pofteşte împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului, impotrivindu-se unul altuia» .*** Ia seama ca nu cumva îngrăşând trupul să dai multă putere părţii celei rele din tine. După cum la talerele balanţei de îngreunezi un taler, uşurezi pe celălalt, tot aşa cu trupul şi cu sufletul: mărirea unuia aduce negreşit micşorarea celuilalt. Dacă trupul e gras şi îngreunat cu multă carne, mintea neapărat îşi îndeplineşte slab şi neputincios funcţiunile sale dacă însă, sufletul e puternic şi prin îndeletnicirea cu faptele şi gândurile bune se ridică la propria sa măreţie, atunci e firesc ca starea trupului să se veştejească.

Porunca de a lua aminte de tine însuţi este folositoare şi bolnavilor, dar foarte potrivită şi celor sănătoşi. Doctorii poruncesc celor bolnavi să ia aminte de ei înşişi şi să nu neglijeze nimic din cele ce slujesc la vindecarea lor. Tot aşa şi Cuvântul, Doctorul sufletelor noastre, vindecă, cu acest mic ajutor, sufletul îmbolnăvit de păcat.

«Ia aminte de tine însuţi», ca după mărimea păcatului să primeşti şi ajutorul tratamentului. Ţi-i mare şi greu păcatul? Ai nevoie de pocăinţă adâncă, de lacrimi amare, de privegheri îndelungate şi de post necontenit. Ţi-i uşor şi mic păcatul? Să-ţi fie şi căinţa la fel cu greşeala. ***Numai «fă aminte de tine însuţi», ca să cunoşti când ţi-i sănătos şi când ţi-i bolnav sufletul. Că mulţi oameni, din pricina marii lor neluări aminte, suferă de boli grele, boli de nevindecat; şi nici aceia nu ştiu că sunt bolnavi. De asta mare este folosul acestei porunci chiar pentru cei sănătoşi cu faptele. Deci aceeaşi poruncă tămăduieşte şi pe cei bolnavi, dar desăvârşeşte şi pe cei sănătoşi.***

Fiecare dintre noi, cei ce suntem ucenici ai Cuvântului, suntem slujitorii uneia din slujbele poruncite nouă de Evanghelie. Că în casa cea mare, în Biserica aceasta, nu sunt numai tot felul de vase, de aur, de argint, de lemn şi de lut ci şi felurite meserii. Că are casa lui Dumnezeu, care este Biserica Dumnezeului celui viu: vânători, călători, arhitecţi, zidari, plugari, păstori, atleţi, ostaşi.

Porunca această scurtă se potriveşte tuturor acestora, îmboldind pe fiecare atât pentru a săvârşi cum trebuie meseria lui, cât şi pentru a le stimula voinţa.

- *Eşti vânător, trimis de Domnul, Care a spus: «Iată Eu trimit vânători mulţi şi ei îi vor vâna pe ei de pe orice munte»? Ia aminte, cu foarte multă grijă, să nu-ţi scape vânatul, ci să aduci la Mântuitorul pe cei pe care sălbăticiţi de păcat, i-ai prins prin cuvântul adevărului.*
- *Eşti călător? Eşti la fel cu cel care spune această rugăciune: «îndreaptă paşii mei» . Ia aminte de tine însuţi, să nu te rătăceşti din drum, să nu te abaţi la dreapta sau la stânga. Mergi pe calea cea împărătească!*
- *Arhitectul să pună credinţei trainică temelie, care este Iisus Hristos.*
- *Zidarul să vadă cum zideşte! Nu cu lemne, cu iarbă, cu trestie, ci cu aur, argint şi pietre preţioase.*
- *Eşti păstor ? Ia aminte să nu neglijezi ceva din îndatoririle tale de păstor! Care sunt acestea ? Pe cel rătăcit, întoarce-1; pe cel rănit, oblojeşte-1; pe cel bolnav, tămăduieşte-1.*
- *Eşti plugar? Sapă de jur împrejur smochinul cel neroditor şi dă-i toate îngrijirile ca să rodească .*
- *Eşti ostaş? Suferă pentru Evanghelie , luptă lupta cea bună: împotriva duhurilor răutăţii, împotriva patimilor trupului la toată armătura lui Dumnezeu; nu te încurca în treburile vieţii ca să placi celui ce te-a înscris în oaste.*
- *Eşti atlet ? «Ia aminte de tine însuţi» ca nu cumva să calci legile atletice, că nimeni nu este încununat dacă nu luptă după lege. Imită pe Pavel, care alerga, se lupta şi lovea. Şi tu, ca un bun luptător, ai fixat privirea sufletului; acoperă părţile slabe ale trupului, apărându-te cu mâinile; fii cu privirea necontenit aţintită spre adversar ! Când alergi, zoreşte spre cele dinainte; aleargă aşa ca să primeşti premiul . Când lupţi, luptă împotriva duşmanilor nevăzuţi. Aşa te vrea să fii toată viaţa această poruncă a Scripturii! Să nu cazi în luptă, să nu dormi, ci să fii în frunte, cumpătat şi cu luare aminte de tine însuţi.*

Nu-mi va ajunge ziua să povestesc câtă putere are această poruncă din Scriptură şi cât este de potrivită tuturor celor ce slujesc Evangheliei lui Hristos.

«Ia aminte de tine însuţi»! Fii treaz, sfătuieşte-te, păzeşte cele prezente, poartă grijă de cele viitoare! Nu părăsi, din pricina lenei, cele de faţă şi nici nu-ţi închipui că ai în mână cele ce nu sunt şi poate nici nu vor fi.

Nu este oare o greşeală firească la tineri, datorită uşurătăţii minţii lor, de a socoti că au tot ce nădăjduiesc? În liniştea nopţii sau când au răgaz îşi fac planuri irealizabile şi cu uşurătatea minţii lor, sunt purtaţi de colo-colo îşi imaginează viaţă strălucită, căsătorie bogată, copii mulţi, bătrâneţi adânci, cinste de la toţi oamenii. Apoi, pentru că nimic nu le poate opri nădejdile, se înalţă cu mintea la cele mai măreţe situaţii pe care le pot avea oamenii: îşi închipuie că au să aibă case frumoase şi mari, pline cu tot felul de obiecte de preţ; le înconjoară cu atâta pământ cât imaginaţia lor deşartă poate să-l taie din tot pământul lumii, iar recoltele bogate ale acestor întinse domenii le strâng în hambare imaginare. La acestea mai adaugă cirezi de vite, mulţime nenumărată de slugi, demnităţi politice, stăpânire peste popoare, conducere de oştiri, războaie, trofee şi chiar demnitatea de împărat. Terminând toate acestea, prin plăsmuirile goale ale minţii lor, în nebunia lor mare, par că se şi desfată de cele nădăjduite, ca şi cum ar şi fi prezente şi le-ar sta la picioare. Acelaşi cusur îl au şi leneşii, când visează, deşi le este treaz trupul.

Potolind, dar această îngâmfare a minţii şi înflăcărare a gândurilor şi oprind ca prin un frâu nestatornicia minţii, Scriptura dă această mare şi înţeleaptă poruncă: ***«Ia aminte de tine însuţi» Nu-ţi imagina cele ce nu există, ci întrebuinţează spre folosul tău cele ce sunt!***

Cred, însă, că Legiuitorul a dat acest îndemn şi ca să smulgă un alt cusur omenesc. În adevăr, fiecăruia îi place să se intereseze mai mult de treburile altuia decât de propriile lui griji. Şi ca să scăpăm de acest cusur, porunca spune: ***încetează de a te interesa de păcatele altuia! Nu mai da răgaz gândurilor să se ocupe de cusururile altora, ci «Ia aminte de tine însuţi», adică: întoarce-ţi ochiul sufletului spre cercetarea propriilor tale cusururi.*** Da, mulţi oameni, după cuvântul Domnului, văd paiul din ochiul fratelui, dar nu văd bârna din ochiul lor. Nu înceta deci de a te cerceta pe tine însuţi, ca să vezi dacă viaţa ta merge după poruncile Domnului , dar nici nu te uita în jur la ceilalţi oameni, ca să vezi dacă ai putea găsi vreo pată la cineva, aşa cum a făcut fariseul acela nesuferit şi îngâmfat, care stătea şi-şi dădea dreptate, iar pe vameş îl defăima , ci cercetează-te necontenit pe tine însuţi să vezi dacă nu cumva ai păcătuit cu gândul, dacă nu cumva limba a alunecat, luând-o înaintea minţii, dacă nu cumva ai săvârşit cu mâinile ceva nesocotit. De vei găsi în viaţa ta multe păcate - şi vei găsi negreşit, că eşti om - spune ca vameşul: «Dumnezeule, milostiv iii mie, păcătosul» .

Aşadar, «Ia aminte de tine însuţi»! Aceste cuvinte îţi vor fi de folos şi dacă ai o stare înfloritoare şi strălucită, iar viaţa ta se deapănă fără de piedică. Ele îţi vor fi un bun sfătuitor; îţi vor aduce aminte de nestatornicia lucrurilor omeneşti. Iar dacă eşti strâmtorat de nenorociri, cuvintele acestea îţi vor răsuna la timp în inima ta.

Ele te vor face să nu te înalţi cu îngâmfare mândrindu-te fără margini, dar nici să cazi, de deznădejde, în mare descurajare.

Te mândreşti cu bogăţia? Te lauzi cu strămoşii? Te făleşti cu patria, cu frumuseţea trupului şi cu cinstea ce ţi-o dau oamenii? «Ia aminte de tine însuţi», că eşti muritor! «Pământ eşti şi în pământ te vei întoarce». Priveşte la cei care înaintea ta s-au bucurat de aceeaşi viaţă strălucită! Unde sunt cei învestiţi cu înalte demnităţi politice? Unde sunt retorii cei neîntrecuţi? Unde sunt cei care organizau şi subvenţionau serbările populare? Unde sunt străluciţii crescători de cai de curse, generalii, satrapii, tiranii ? Nu sunt toţi pulbere ? Nu sunt toţi basm ? Nu se reduce amintirea vieţii lor la câteva oase ? Uită-te în morminte şi deosebeşte, dacă poţi, cine e slugă şi cine e stăpânul, cine e săracul şi cine e bogatul! Deosebeşte, de-ţi stă în putere, pe întemniţat de împărat, pe cel puternic de cel neputincios, pe cel frumos de cel urât! Dar dacă ai să-ţi aminteşti de firea ta omenească, n-ai să te mândreşti nicicând, ci ai să-ţi aduci aminte de tine însuţi, dacă «iei aminte de tine însuţi».

Iarăşi, eşti de neam prost şi fără slavă, eşti cel mai sărac dintre săraci, fără casă, fără patrie, bolnav, lipsit de cele de trebuinţa zilei, plin de frică în faţa autorităţilor, dispreţuit de toţi din pricina smereniei vieţii tale? Chiar Scriptura o spune: «Săracul nu poate şuieri ameninţarea». Dar, nici nu-ţi pierde nădejdea, că n-ai nimic din cele râvnite de oameni! Dimpotrivă, gândeşte-te şi la bunătăţile pe care le ai de pe acum de la Dumnezeu, dar şi la cele ce-ţi sunt păstrate, prin făgăduinţă, pentru mai târziu. Mai întâi eşti om, singurul dintre vieţuitoare făcut cu mâna lui Dumnezeu .

Oare, dacă judeci drept, nu-i de ajuns aceasta, ca să te bucuri cel mai mult că ai fost făcut de mâinile lui Dumnezeu, Cel Ce a creat totul? Mai mult încă: fiind făcut după chipul Creatorului tău, vei putea, printr-o bună vieţuire, să te înalţi până la aceeaşi cinste cu îngerii. Ai primit suflet raţional. Cu el cunoşti pe Dumnezeu. Cu mintea contempli natura existenţelor; cu ea, culegi fructul cel prea plăcut al înţelepciunii. Toate animalele de pe pământ, domestice şi sălbatice, toate câte trăiesc în apă şi câte zboară prin văzduh, îţi sunt roabe şi supuse.

N-ai inventat tu, omule, artele şi meseriile? N-ai întemeiat tu oraşele? N-ai născocit tu toate cîte-s de trebuinţă şi cîte-s spre desfătare? Nu-ţi sunt mările accesibile, datorită raţiunii tale? Nu slujesc vieţii tale pământul şi marea? Nu-ţi arată văzduhul, cerul şi corurile de stele ordinea lor? Pentru ce te superi că nu ai cal cu frâu de argint? Ai, însă, soarele, care, prin alegarea lui cea iute, te luminează ca o făclie în fiecare zi! N-ai strălucirile argintului şi ale aurului? Ai, însă, luna, care,

prin strălucirea ei, te scaldă cu nemăsurata ei lumină! Nu umbli în trăsuri aurite? Dar picioarele tale îţi sunt cea mai potrivită trăsură! Pentru ce, dar, fericeşti pe cei cu pungă plină, dar au trebuinţă de picioarele altora ca să se mişte? Nu dormi pe pat de fildeş? Ai, însă, pământul mult mai de preţ decât fildeşul, care-ţi face odihna dulce, somnul grabnic şi lipsit de griji! Nu locuieşti sub acoperiş de aur? Ai, însă, cerul care străluceşte cu frumuseţile de nedescris ale stelelor! Şi toate acestea sunt numai bunătăţile cele omeneşti date ţie de Dumnezeu! Dar sunt altele şi mai mari!

- ✓ *Pentru tine, Dumnezeu între oameni;*
- ✓ *pentru tine, împărţirea Duhului;*
- ✓ *pentru tine, nimicirea morţii;*
- ✓ *pentru tine, nădejdea învierii;*
- ✓ *pentru tine, poruncile dumnezeieşti, care-ţi desăvârşesc viaţa;*
- ✓ *pentru tine, calea către Dumnezeu, prin îndeplinirea poruncilor;*
- ✓ *pentru tine, pregătită Împărăţia Cerurilor;*
- ✓ *pentru tine, cununile dreptăţii gătite ţie, celui ce pentru virtute nu fugi de ostenelile virtuţii.*

Dacă vei lua aminte de tine însuţi vei găsi în jurul tău încă mai multe frumuseţi şi bunătăţi decât acestea. Te vei desfăta cu cele ce ai şi nu te vei supăra de cele ce-ţi lipsesc. Să ai necontenit înaintea ochilor porunca aceasta! Îţi va fi de mare ajutor.

De pildă: a pus mânia stăpânire pe gândurile tale şi, împins de furie, rosteşti cuvinte necuviincioase şi faci fapte cumplite şi sălbatice? Dacă vei lua aminte de tine însuţi, vei potoli mânia ca pe un mânz nesupus şi neînfrânat, atingând-o cu lovitura raţiunii ca şi cum ai atinge-o cu o vargă; îţi vei stăpâni limba şi nu-ţi vei îndrepta mâinile spre cel ce te-a mâniat.

Iarăşi: năvălesc pofte rele şi, ca un tăun, îţi aţâţă sufletul spre porniri nestăpânite şi desfrânate? Dacă vei lua aminte de tine însuţi, îţi vei aminti că plăcerea de acum va avea sfârşit amar, că gâdilirea de acum din trupul tău, pricinuită de plăcere, va naşte viermele cel înveninat care te va munci în veci în iad şi că înflăcărarea trupului va ajunge mama focului veşnic. Ei bine, atunci plăcerile vor pleca îndată, fugărite şi minunată potolire şi linişte se va pogorî în sufletul tău, aşa cum se potoleşte gălăgia unor slujnice zburdalnice la sosirea unei stăpâne înţelepte.

«Ia aminte, dar, de tine însuţi» . Cunoaşte că o parte a sufletului tău este raţională şi cugetătoare iar alta, iraţională şi pătimaşă. E firesc ca prima să conducă, iar

cealaltă să asculte şi să se supună raţiunii. Deci să nu laşi ca raţiunea, fiind robită, să ajungă sclava patimilor, dar iarăşi, nici să îngădui patimilor să se ridice împotriva raţiunii şi să pună stăpâînire pe suflet.

Mai mult, luarea aminte şi studierea atentă a propriei tale persoane te va conduce şi la cunoaşterea lui Dumnezeu. Dacă iei aminte la tine însuţi nu mai ai nevoie să descoperi pe Creator în celelalte creaturi; vei contempla în tine însuţi, ca într-un microcosmos, marea înţelepciune a Creatorului tău. Din sufletul tău necorporal vei cunoaşte că şi Dumnezeu este necorporal, că nu e circumscris în spaţiu, pentru că nici mintea ta nu avea mai înainte şedere în spaţiu, ci ajunge în spaţiu prin unirea sa cu trupul. Vei crede că Dumnezeu este nevăzut, gândindu-te la sufletul tău; că şi el nu poate fi văzut cu ochii trupului. Da, ***sufletul n-are nici culoare, nici formă, nici nu poate fi definit prin vreo caracterizare materială, ci se cunoaşte numai din funcţiunile sale. Tot aşa şi Dumnezeu nu căuta să-L înţelegi cu ajutorul ochilor, ci, îngăduindu-i minţii credinţa, caută să ai o înţelegere spirituală despre El! Admiră pe Meşter pentru chipul minunat prin care a legat sufletul tău cu trupul, încât sufletul să se întindă până la extremităţile trupului, făcând unitare mădularele cele mai deosebite ale trupului.***

Gândeşite-te la puterea pe care sufletul o dă trupului, la dragostea trupului pentru suflet: trupul primeşte de la suflet viaţa, iar sufletul de la trup, durerile. Gândeşte-te ce minunate cămăruţe are sufletul pentru păstrarea cunoştinţelor! Cunoştinţele noi dobândite nu întunecă pe cele mai de dinainte, ele sunt păstrate neamestecate şi clare, săpate în partea conducătoare a sufletului, ca într-o coloană de aramă. Gândeşte-te, apoi, că sufletul îşi pierde propria frumuseţe dacă alunecă spre patimile trupului şi iarăşi, dacă se curăţă de urâţenia pricinuită de viciu, se înalţă prin virtute la asemănarea cu Creatorul.

Dacă vrei, după ce ai privit sufletul, priveşte şi alcătuirea trupului şi admiră ce locaş potrivit a creat Dumnezeu sufletului. Dintre toate vieţuitoarele numai pe om l-a creat Dumnezeu cu facultatea de a sta drept. Ca să cunoşti, din poziţia lui, că viaţa ta este o origine dumnezeiască. Toate patrupedele privesc la pământ şi sunt plecate spre pântece; numai omul are privirea gata spre cer, ca să nu se îndeletnicească cu pântecele, nici cu pasiunile cele de sub pântece, ci să aibă toată pornirea lui spre înălţime.

⇒ *Apoi, aşezând capul în partea cea mai de sus a trupului, a pus în el cele mai alese simţiri. Acolo sunt vederea, auzul, gustul şi mirosul, aşezate toate aproape unele de altele. Şi cu toate că sunt înghesuite într-un loc foarte îngust, nici una din ele nu împiedică funcţiunea celei din vecinătate.*

- ⇒ *Ochii au luat locul cel mai înalt, ca nici una din părţile trupului să nu le stea în cale; stau sub o mică ieşitură a sprâncenelor şi-şi îndreaptă privirile drept înainte din cel mai înalt punct al trupului.*
- ⇒ *Urechile iarăşi nu se deschid în linie dreaptă, ci primesc sunetele din aer printr-un drum întortochiat. Şi acesta-i tot semn de cea mai înaltă înţelepciune! Pe de o parte ca sunetul să pătrundă în ureche neîmpiedicat şi să răsune mai bine izbindu-se de cotiturile urechii, iar pe de altă parte să nu cadă în ureche ceva din afară spre a împiedica simţul auzului.*
- ⇒ *Uită-te şi la limbă! Cât e de moale şi cât de uşor se întoarce şi într-o parte şi în alta, ca prin varietatea mişcărilor ei să îndeplinească toate nevoile vorbirii!*
- ⇒ *Dinţii, la rândul lor, sunt şi organele vorbirii - că dau limbii sprijin puternic - dar şi slujitorii hranei, că unii o taie, iar alţii o fărâmiţează.*

Şi aşa dacă vei cerceta cu atenţia cuvenită şi toate celelalte organe ale trupului, dacă vei cunoaşte bine cum este tras aerul în plămâni, cum este păstrată căldura în inimă, dacă vei cunoaşte organele mistuirii şi canalele prin care circulă sângele, atunci din toate vei vedea adâncă înţelepciune a Creatorului tău şi vei spune şi tu ca profetul : «Minunată este ştiinţa Ta, mai presus de mine» .

Aşadar, «ia aminte la tine însuţi», ca să iei aminte la Dumnezeu, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a IV-a despre mulţumire

Aţi auzit cuvintele spuse de apostol tesalonicenilor, în care le dă legi pentru întreaga viaţă. Pavel a dat învăţătura sa celor din jurul său, dar folosul ei se întinde la întreaga viaţă omenească.***«Bucuraţi-vă pururea, a spus Pavel, rugaţi-vă neîncetat, mulţumiţi pentru toate»***

Ce înseamnă a ne bucura, care-i folosul ce-1 avem de aici şi cum e cu putinţă să ne rugăm neîncetat şi să mulţumim lui Dumnezeu pentru toate, vă voi spune, pe cât voi putea, puţin mai târziu. Acum, însă, trebuie, mai întâi, să vă vorbesc de cele ce spun potrivnicii noştri, care ne învinuiesc că este cu neputinţă de îndeplinit porunca aceasta.

Ce virtute este, spun ei, să petrecem ziua şi noaptea veseli şi bucuroşi, într-o necontenită veselie sufletească? Cum e cu putinţă să facem asta, când fără voia noastră, ne înconjură mii şi mii de necazuri care coboară neapărat tristeţe în sufletul nostru, din pricina căreia a ne bucura şi a ne veseli este cu mult mai cu neputinţă decât a nu simţi usturime când stăm pe cărbuni aprinşi şi de a nu suferi când suntem înţepaţi?

Poate că unii din cei de aici, suferind de această boală de gândire, găsesc astfel de dezvinovăţiri pentru păcate şi din pricina leneviei lor de a păzi poruncile, încearcă să hulească pe Legiuitor că dă porunci cu neputinţă de îndeplinit.

Cum e cu putinţă să mă bucur pururea, spun aceştia, când pricinile bucuriei nu sunt în stăpânirea mea? Cele ce ne fac să ne bucurăm sunt în afară de noi şi nu stau în puterea noastră. De pildă: sosirea unui prieten, traiul îndelungat cu părinţii, găsirea banilor pierduţi, cinstea ce ne-o dau oamenii, însănătoşirea după o boală grea şi toate celelalte, care fac fericirea vieţii noastre: o casă îmbelşugată cu de toate, o masă plină, tovărăşii în stare să ne înveselească, discuţii şi privelişti care ne fac plăcere, sănătatea rudelor şi prietenilor noştri; într-un cuvânt, tot ce ne aduce fericire în viaţă. Ne întristează nu numai durerile noastre, ci şi durerile prietenilor şi rudelor noastre, încât toate acestea micşorează neapărat bucuria şi veselia sufletului nostru. Pe lângă acestea, dacă ai vedea căderea vrăjmaşului, nenorocirile venite asupra prigonitorilor, răsplata binefăcătorilor şi pe scurt, dacă n-ar tulbura viaţa noastră nici unul din necazurile prezente sau viitoare, atunci da, ar fi cu putinţă să se nască în sufletul nostru bucuria.

Deci, pentru ce ni s-a dat o astfel de poruncă a cărei îndeplinire nu stă în puterea voii noastre, ci este consecinţa unor fapte care ne depăşesc? Apoi, cum mă voi ruga

neîncetat, când trebuinţele trupului trag neapărat spre el gândurile sufletului, nefiind cu putinţă ca mintea să se împartă în acelaşi timp şi spre rugăciune şi spre trebuinţele trupului?

Dar mi s-a poruncit să şi mulţumesc pentru toate. Voi mulţumi oare când sunt torturat, când sunt chinuit, când sunt tras pe roată, când mi se scot ochii? Voi mulţumi când sunt rănit pe nedrept de cel ce mă urăşte, când deger de frig, când mor de foame, când sunt pus în butuci, când rămân dintr-o dată fără de copii, când mi se prăpădeşte femeia, când sărăcesc de pe urma cufundării corabiei, când cad în mâna piraţilor pe mare sau a hoţilor pe uscat, când sunt rănit, când sunt calomniat, când rătăcesc ca un cerşetor, când stau în închisoare?

Acestea şi încă mai multe ca acestea izvodesc ei, hulind pe Legiuitor. Socotesc că-şi pregătesc o apărare a păcatelor lor, prin hula pe care o aduc poruncilor date nouă, spunând că sunt cu neputinţă de îndeplinit. Ce le vom răspunde?

Apostolul urmăreşte altceva, anume să ne ridice sufletele noastre de jos la înălţime, să ne mute la o vieţuire cerească; dar cei care nu pot ajunge la înălţimea de cugetare a Legiuitorului, legaţi de pământ şi de trup, tăvălindu-se în patimile trupului, ca viermii în puroi, pun în discuţie putinţa împlinirii poruncilor apostolice.

Apostolul, însă, nu îndeamnă pe orice om, la întâmplare, să se bucure pururea, ci numai pe cel asemenea lui, pe cel care nu mai trăieşte în trup, ci are încă din timpul vieţii sale pe Hristos în el, pentru că dragostea de trup nu poate sta împreună cu cea mai înaltă treaptă a binelui. Dar chiar dacă i s-ar tăia unuia ca acesta trupul, durerea tăieturii nu rămâne decât în partea sensibilă a trupului, deoarece durerea nu poate să ajungă până la partea spirituală a sufletului. Dacă, după sfatul apostolului, am omorât mădularele noastre cele pământeşti şi purtăm în trup omorârea lui Hristos, atunci neapărat rana primită de trupul cel omorât nu ajunge la suflet, pentru că el a pierdut orice legătură cu trupul.

Înjosirile, pagubele, moartea celor dragi nu se vor sui până la minte şi nici dragostea celor de aici nu-i va tulbura înălţimea sufletului. Dacă cei care cad în necazuri gîndesc la fel cu apostolul nu vor pricinui dureri nici altora, pentru că nu suferă din pricina celor ce li se întâmplă; iar dacă trăiesc după trup, nici atunci nu se vor întrista, ci se vor socoti nişte ticăloşi, nu atât din pricina nenorocirilor în care au căzut, cât din pricină că n-au făcut ce trebuia.

Pe scurt, sufletul care-i legat cu dorul de a fi împreună cu Creatorul şi este obişnuit să se bucure de frumuseţile cele de sus nu schimbă bucuria şi veselia lui cu nestatornicia de multe feluri a pasiunilor trupeşti; dimpotrivă pe cele ce sunt pentru alţii supărătoare, ei le face adaos de bucurie. Aşa era apostolul: se bucura în neputinţe, în strâmtorări, în prigoniri, în nevoi şi-şi prefăcea în laude lipsurile sale, se bucura în foamete, în sete, în frig, în goliciune, în prigoniri, în strâmtorări; din a căror pricină alţii erau nemulţumiţi şi-şi pierdeau nădejdea în viaţă, de acelea el se bucura. Da, cei care nu cunosc gândirea apostolului Pavel şi nici nu înţeleg că el ne cheamă la o vieţuire evanghelică îndrăznesc să acuze pe Pavel că ne-a poruncit lucruri cu neputinţă de îndeplinit.

Să afle, însă, aceştia cât de multe prilejuri de bucurie binecuvântată ne stau înainte prin bunătatea lui Dumnezeu!

- ✓ *Din neexistenţă am fost aduşi la existenţă;*
- ✓ *am fost făcuţi după chipul Ziditorului;*
- ✓ *avem minte şi cuvânt, care ne completează firea; cu ajutorul lor am cunoscut pe Dumnezeu. Dacă cercetăm cu luare aminte frumuseţile creaţiei, atunci prin ele citim, ca într-o carte, marea înţelepciune şi purtarea de grijă de toate a lui Dumnezeu.*
- ✓ *Suntem în stare să deosebim binele de rău;*
- ✓ *însăşi natura ne învaţă să alegem ce ne este de folos şi să evităm ce ne vatămă.*
- ✓ *Înstrăinându-ne de Dumnezeu prin păcat, am fost chemaţi iarăşi la înrudirea cu El, fiind izbăviţi din necinstita robie prin sîngele Unuia-Născut;*
- ✓ *ne stau înainte nădejdile învierii,*
- ✓ *desfătările bunătăţilor îngereşti,*
- ✓ *împărăţia cea din ceruri,*
- ✓ *bunătăţile făgăduite, care depăşesc puterea minţii şi cuvântului.*

Pentru ce nu se cuvine, dar, să socotim acestea îndestulătoare pricini de veselie fără de sfârşit şi de bucurie necontenită, ci să socotim că duce o viaţă vrednică de bucurie cel ce slujeşte pântecelui, cel ce se veseleşte în cântece şi cel ce se tăvăleşte şi sforăie într-un pat moale?

După părerea mea, aceştia ar trebui plânşi de cei ce au minte şi dimpotrivă, fericiţi cei ce-şi petrec viaţa de aici în nădejdea veacului ce va să fie, schimbând pe cele prezente cu cele veşnice, chiar dacă cei uniţi cu Dumnezeu ar trăi în foc ca cei trei tineri în Babilon, chiar dacă ar fi închişi cu leii, chiar dacă ar fi înghiţiţi de chiţi;

aceştia trebuie să fie fericiţi de noi, că ei trăiesc cu bucurie; nu se întristează din pricina greutăţilor de faţă, ci se bucură întru nădejdea celor ce ne sunt păstrate pentru mai târziu.

Pe acel luptător îl socotesc bun, care, odată intrat în stadionul credinţei, suferă cu bărbăţie loviturile vrăjmaşilor cu nădejdea slavei încununării. La concursurile atletice, celor ce s-au obişnuit cu ostenelile în locurile de exerciţii, nu le pasă de durerea pricinuită de răni, ci dispreţuind oboselile de o clipă, se pornesc cu furie asupra adversarilor lor, cu dorinţa de a fi proclamaţi învingători. Tot aşa şi cel râvnitor; chiar dacă ar veni peste el un necaz din cele mai mari, bucuria nu i se va întuneca, pentru că «suferinţa aduce răbdare; răbdarea încercare; încercarea nădejde; iar nădejdea nu ruşinează».

Pentru aceea ni s-a şi poruncit de Pavel în altă parte să răbdăm în necaz şi să ne bucurăm întru nădejde . Nădejdea este, dar aceea care face ca bucuria să locuiască în sufletul celui râvnitor. Dar acelaşi apostol ne porunceşte să plângem cu cei ce plâng, iar filipenilor le spune că plângea pentru vrăjmaşii crucii iui Hristos .

Pentru ce să mai spunem că Ieremia plângea, că Iezechiel a scris din porunca lui Dumnezeu plângerile conducătorilor şi că mulţi sfinţi plângeau? ***«Vai, mamă pentru ce m-ai născut?»; şi: «Vai că a pierit cel cuvios de pe pământ şi nu mai este între oameni cel ce face bine»; «Vai că m-am făcut ca cel ce adună paie la seceră!».*** Şi, ca să spun pe scurt, cercetează toate cuvintele drepţilor şi te vei convinge că toţi plâng lumea aceasta şi viaţa aceasta nefericită din lume. ***«Vai că şederea mea în ţară străină s-a prelungit!»***

Apostolul Pavel avea dorinţa să i se despartă sufletul de trup, ca să fie împreună cu Hristos . Se plângea de prelungirea rămânerii pe pământ ca de o piedică în calea bucuriei. David ne-a lăsat în versuri plângere pentru prietenul său Ionatan; tot în versuri plângea şi pe duşmanul lui: «Rău îmi pare de tine, fratele meu Ionatan» ; şi: «Plângeţi pe Saul, fiicele lui Israil!» . Pe Saul îl plânge că a murit în păcat, iar pe Ionatan, pentru că a fost tovarăş cu el până la sfârşitul vieţii. Dar pentru ce să mai dau şi alte exemple ? Şi Domnul a plâns pentru Lazăr , a plâns şi pentru Ierusalim şi fericeşte pe cei ce jelesc şi pe cei ce plâng.

Cum se împacă exemplele de mai sus, mi s-ar putea spune, cu cuvintele apostolului: «Bucuraţi-vă pururea»? Lacrima şi bucuria nu se nasc din aceleaşi pricini; lacrima se naşte de obicei când un fapt fără de veste loveşte şi descurajează sufletul ca o lovitură, strâmtorind aerul din învelişul inimii; bucuria este ca o tresărire a sufletului, care se veseleşte de cele ce s-au întâmplat după voia sa. Din

pricina asta se şi deosebesc semnele trupeşti ale lacrimilor şi ale bucuriei: cei întristaţi au faţa galbenă, vânată şi rece, pe când cei veseli au o stare trupească înfloritoare, aproape să le sară sufletul şi să iasă afară de plăcere.

Faţă de acestea, ***vom spune că plânsul şi lacrimile sfinţilor luau naştere din pricina dragostei de Dumnezeu.*** Uitându-se necontenit la Cel iubit şi înmulţindu-şi de aici bucuria, se îngrijeau şi de starea sufletească a semenilor lor: plângeau pentru păcătoşi şi-i îndreptau cu lacrimile lor. După cum cei ce stau pe ţărm suferă împreună cu cei ce sunt pe cale să se înece în mare, dar nu pierd din vedere propria lor siguranţă când scapă de la înec pe cei în primejdii, tot aşa şi cei care suspină pentru păcatele semenilor lor nu-şi pierd propria lor veselie; dimpotrivă îşi măresc şi mai mult bucuria, pentru că sunt învredniciţi de bucuria Domnului pentru lacrimile vărsate pentru fraţi. De aceea sunt fericiţi cei ce plâng, sunt fericiţi cei ce jelesc, că aceia se vor mângâia, aceia vor râde .

Iar râs aici nu numeşte zgomotul făcut de gâtlej, datorită înfierbântării sângelui, ci veselia aceea curată şi lipsită de orice umbră de tristeţe. Apostolul îngăduie, dar să plângem cu cei ce plâng, pentru că lacrimile acestea sunt ca o sămânţă şi un împrumut al bucuriei veşnice. ***Urcă-mi-te cu mintea şi vezi dacă se potriveşte vieţii îngerilor o altfel de viaţă decât una de bucurie şi de veselie, că au fost învredniciţi să stea înaintea lui Dumnezeu şi să se bucure de frumuseţea nespusă a slavei Ziditorului nostru! Către viaţa îngerească îndemnându-ne apostolul, ne-a poruncit să ne bucurăm pururea.***

Iar despre aceea că Domnul a plâns pentru Lazăr şi pentru Ierusalim, acestea avem a spune: Domnul a mâncat şi a băut, nu pentru că avea nevoie să mănânce şi să bea, ci pentru a-ţi lăsa măsuri şi hotare pentru pasiunile cele de neapărată trebuinţă ale sufletului. Tot aşa a şi lăcrimat ca să îndrepte starea nefericită şi zguduitoare a celor înclinaţi spre tânguire şi iubitori de plâns. Şi lacrimile, ca orice altceva, au nevoie de măsură: pentru cine trebuie să plângi, cât de mult trebuie să plângi, când şi cum trebuie să plângi. Plânsul Domnului nu era un plâns pătimaş, ci un plâns învăţătoresc. Aceasta se vede din cuvintele Sale: «Lazăr, prietenul nostru, a adormit! Să merg să-l deştept» . Care dintre noi plânge un prieten adormit şi despre care aşteaptă să se deştepte puţin mai târziu? «Lazăre, vino afară!». Cel mort capătă viaţă, cel cu picioarele legate merge. Minune în minune. Picioarele îi erau legate cu feşi, dar nu-i împiedicau mişcarea. Era mai mare Cel Care întărea decât ceea ce îl împiedica să meargă. ***Pentru ce, dar, Cel Care avea să săvârşească o astfel de minune a socotit vrednică de lacrimi moartea lui Lazăr? Nu este oare lămurit că Domnul, văzând neputinţa noastră, a îngrădit cu măsuri şi cu hotare pasiunile noastre fireşti?*** A îndepărtat neomenia, ca pe ceva sălbatic, dar a

înlăturat şi dragostea de tristeţe şi plânsul prea mult, ca pe ceva josnic. Pentru aceea Domnul, lăcrimând pentru prietenul Lui, a arătat că participă în întregime la firea omenească şi ne-a eliberat şi de o exagerare şi de alta: nu ne îngăduie nici să fim copleşiţi de dureri, dar nici să fim nesimţitori faţă de întristări. Astfel, ***după cum Domnul a primit să flămânzească, după ce se mistuia mâncarea, după cum a primit să-I fie sete, după ce se pierdea umezeala din trup şi după cum a obosit, slă- bindu-I-se muşchii şi nervii din pricina călătoriei, fără însă ca Dumnezeirea să fie biruită de oboseală, ci pentru că trupul Său arăta semnele fireşti ale naturii Sale omeneşti, tot aşa a primit să şi lăcrimeze, îngăduind trupului să arate un semn firesc al său, care se întâmplă când cavităţile encefalului, pline de aburii provocaţi de întristare, dau afară ca prin nişte canale, prin porii ochilor, greutatea umezelii.***

Pentru aceasta, când auzim pe neaşteptate vreo veste tristă, avem ameţeli, întunecimi şi ne vuieşte capul, că este zguduit de aburii pe care îi trimite în sus căldura strânsă în adânc. Socotesc, apoi că după cum norul dă naştere la picături de ploaie, tot aşa şi desimea aburilor din cap dă naştere la lacrimi. Din această pricină capătă oarecare uşurare cei ce plâng, pentru că prin plâns li se goleşte pe nesimţite greutatea ce apasă asupra lor. Cele ce se petrec în viaţă adeveresc spusele mele. Am cunoscut mulţi oameni căzuţi în grele nenorociri, care, oprindu-şi cu forţa curgerea lacrimilor, au căzut mai târziu unii în boli grele, dambla şi paralizie, iar alţii chiar au murit, pentru că, sub povara durerilor, puterea lor s-a frânt ca o slabă proptea. Acelaşi lucru se poate vedea la flacără; flacăra se stinge când e înăbuşită de propriul ei fum; tot aşa se întâmplă şi cu puterea care ţine în viaţă fiinţele: dacă nu pot să răsufle, se veştejesc de durere şi se sting.

Să nu invoce, dar plângăreţii, lacrimile Domnului pentru a-şi acoperi patima lor! Că după cum mâncarea pe care a mâncat-o Domnul nu este pentru noi pricină de îmbuibare, ci dimpotrivă, cea mai înaltă pildă de înfrânare şi cumpătare, tot aşa şi lacrimile Sale nu sunt o lege pentru plâns, ci o măsură cuviincioasă şi o regulă minunată, potrivit căreia se cuvine să suferim cu demnitate şi cu bună-cuviinţă supărările, rămânând în hotarele firii.

Aşadar nu este îngăduit nici femeilor, nici bărbaţilor să jelească şi să plângă fără măsură, ci să se întristeze atât cât trebuie din pricina durerilor, să verse câteva lacrimi şi pe acestea în tăcere, fără să scoată strigăte, fără să se bocească, fără să-şi rupă hainele, fără să-şi presoare ţarină pe cap şi fără să facă ceva necuvenit, la fel cu cei care nu sunt instruiţi pentru ceruri. Cel curăţit prin dumnezeiasca învăţătură trebuie să fie îngrădit, ca de un zid tare, de dreapta raţiune, ca să se apere cu vitejie şi cu tărie de atacurile unor astfel de patimi şi să nu îngăduie mulţimii pasiunilor să

se năpustească asupra lui. Numai un suflet lipsit de bărbăţie, care nu are tăria ce i-o dă nădejdea în Dumnezeu, poate fi sfâşiat şi zdrobit de dureri. Că precum viermii se nasc mai ales în lemnele cele mai slabe, tot aşa supărările se lipesc de oamenii cu caractere slabe.

Era, oare, de oţel inima lui Iov? Era oare de piatră trupul lui ? Într-o clipită de vreme i-au murit cei zece copii, fiind striviţi, cu o singură lovitură, în casa veseliei, în timp ce se desfătau, dărâmând diavolul casa peste copii . A văzut masa plină de sânge, a văzut pe copiii săi, născuţi de-a lungul anilor, morţi în acelaşi timp; nu s-a văitat, nu şi-a smuls părul din cap, n-a dat drumul la strigăte nepotrivite, ci a rostit acea mulţumită celebră, pe care toţi o laudă : «Domnul a dat, Domnul a luat! Cum a hotărât Domnul, aşa s-a întâmplat! Fie numele Domnului binecuvântat!». Era oare Iov fără milă? Dar cum se poate spune una ca asta, când el însuşi spune despre el: «Am plâns de mila oricărui năpăstuit» ? Oare nu minţea spunând acestea? Nu, pentru că adevărul mărturiseşte despre el că pe lângă celelalte virtuţi, avea şi pe aceasta de a spune adevărul: «Omul era fără prihană, zice Scriptura, drept, cinstitor de Dumnezeu şi spunea adevărul» .

Tu însă jeleşti cu cântece de jale şi încerci să-ţi moi sufletul cu bocete! Şi precum artiştii iau altă înfăţişare şi alte haine când intră pe scenă, tot aşa socoteşti şi tu că se cuvine să apară şi cel care jeleşte: să aibă haină neagră, părul murdar, în casă întuneric, necurăţenie, praf şi cântece de jale, care să păstreze mereu vie în suflet rana durerii. Pe toate acestea lasă-le să le facă cei ce n-au nădejde . Tu, însă, ai fost învăţat despre cei adormiţi în Hristos că «se seamănă întru stricăciune şi se scoală întru nestricăciune; se seamănă întru slăbiciune şi se scoală întru putere; se seamănă trup sufletesc şi se scoală trup duhovnicesc» .

Pentru ce, dar, plângi pe cel ce a plecat să-şi schimbe îmbrăcămintea? Nici pe tine nu te plânge, că ai fost lipsit de un ajutor în viaţă! «Este mai bine să nădăjduieşti în Domnul decât să nădăjduieşti în om». Nu-1 plânge pe cel mort, ca şi cum ar fi suferit ceva cumplit. Puţin mai târziu îl va deştepta trâmbiţa din ceruri şi-l vei vedea stând înaintea scaunului de judecată a lui Hristos. Nu mai slobozi, deci, cuvinte josnice şi fără de minte, ca acestea: «Vai ce nenorocire neaşteptată a venit peste mine !», sau: «Cine s-ar fi gândit să mi se în-tâmple asta!» sau: «Nicicând nu m-aş fi aşteptat să ascund în pământ cel mai iubit cap al meu!». Chiar când am auzit pe altul rostind astfel de cuvinte, ar trebui să roşim, pentru că am învăţat atât din amintirea celor trecute cât şi din experienţa celor prezente că durerile sunt legate în chip necesar de firea noastră.

Aşadar, nici morţile înainte de vreme, nici alte nenorociri ce cad pe neaşteptate peste noi nu ne vor înspăimânta vreodată dacă suntem povătuiţi de învăţătura dreptei credinţe. De pildă: am avut un copil, singurul moştenitor, mângâierea bătrâneţilor, fala neamului, floarea celor de o vârstă cu el, sprijinul casei; era în cei mai frumoşi ani ai vieţii lui; copilul mi-a fost răpit şi s-a dus, a ajuns pământ şi ţărână cel care cu puţin înainte rostea cuvinte dulci la auz, care era cea mai plăcută privelişte ochilor mei, cel ce l-am născut . Ce voi face? Îmi voi rupe haina, mă voi tăvăli pe jos, voi boci, mă voi văita, mă voi arăta celor din jur ca un copil care ţipă şi se zbate din pricina loviturilor, sau dimpotrivă, uitându-mă la necesitatea celor întâmplate, că legea morţii este neînduplecată, că se întinde egal peste toate vârstele şi că desface pe rând pe toate cele alcătuite, voi mai fi oare tulburat de ce mi s-a întâmplat, îmi voi mai chinui mintea ca şi cum ar fi zdruncinată de o lovitură neaşteptată, odată ce am fost învăţat, mai dinainte, că, fiind muritor am copil muritor şi că nimic din cele omeneşti nu e statornic şi nici nu rămâne necontenit la cei ce le au?

Dar şi oraşe mari şi renumite prin strălucirea clădirilor, prin puterea locuitorilor, vestite şi prin belşugul ţinutului şi al pieţei, au dispărut, iar azi numai ruinele mai poartă simbolurile vechii lor străluciri. Corăbii, scăpate de multe ori din naufragii, care au străbătut mările de multe ori şi au transportat pentru negustori multe încărcături, au dispărut la o suflare de vânt. Oştiri, care au biruit adeseori în lupte pe duşmani, schimbându-li-se steaua norocului, au ajuns privelişte şi povestire vrednică de plâns. Popoare întregi şi insule, ajunse la mare putere, care au ridicat trofee multe pe uscat şi pe mare, care au adunat multă bogăţie din prăzile de război, sau au fost măcinate de timp sau ajungând în robie, au schimbat libertatea cu sclavia. Şi, în scurt, chiar de mi-ai vorbi de cele mai mari şi mai cumplite rele, viaţa, luând-o înainte, îţi dă nenumărate pilde.

Aşadar, după cum cunoaştem greutatea unui lucru după înclinările talerelor balanţei şi după cum verificăm calitatea aurului frecându-l de piatră tot aşa şi noi, dacă vom avea în minte măsurile puse nouă de Domnul, nu vom depăşi niciodată hotarele cumpătării. Dacă vreodată se va abate asupra ta vreo întâmplare din cele nedorite, să nu te tulburi, mai ales că mintea ţi-i pregătită mai dinainte; apoi, uşurează greutatea celor prezente cu nădejdea celor viitoare. După cum cei bolnavi de ochi îşi întorc privirile de la obiectele foarte strălucitoare şi le odihnesc pe flori şi pe câmpiile înverzite, tot aşa şi sufletul nu trebuie să privească necontenit la cele ce pricinuiesc întristare, nici să se lipească de nenorocirile prezente, ci să-şi plimbe privirea spre contemplarea adevăratelor bunătăţi. Şi vei reuşi să te bucuri pururea, dacă vei privi necontenit la Dumnezeu iar nădejdea răsplătirii va uşura necazurile vieţii.

- *Ai fost batjocorit? Caută la slava pe care o ai păstrată în ceruri pentru răbdarea ta!*
- *Ai suferit vreo pagubă? Uită-te la bogăţia cea cerească şi la comoara pe care ţi-ai agonisit-o prin faptele tale bune!*
- *Ai fost alungat din patrie? Dar ai patrie Ierusalimul cel ceresc!*
- *Ai pierdut copilul ? Ai, însă, înger împreună cu care vei dănţui împrejurul tronului lui Dumnezeu şi te vei veseli cu o veselie veşnică!*

Astfel, punând faţă în faţă necazurile prezente cu bunătăţile nădăjduite, îţi vei păstra sufletul neîndurerat şi netulburat, aşa cum ne îndeamnă legea apostolului.

Să nu se veselească peste măsură sufletul tău de cele ce fac bucurie oamenilor, dar nici să fie doborât şi umilit de tristeţi şi descurajări din pricina nenorocirilor. Dacă ai să te obişnuieşti aşa în toate împrejurările vieţii, atunci vei duce o viaţă nebântuită şi netulburată de valuri. Şi vei reuşi cu uşurinţă aceasta, dacă va locui împreună cu tine porunca care te îndeamnă să te bucuri pururea, dacă vei îndepărta cele ce tulbură trupul, dacă vei aduna cele ce veselesc sufletul, dacă nu vei pune la inimă nimic din cele din lumea aceasta şi dacă vei avea mintea aţintită la nădejdea bunătăţilor celor veşnice; numai gândul la aceste bunătăţi este îndestulător să umple sufletul de bucurie şi să facă să sălăşluiască în inimile noastre o veselie îngerească, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia slava şi stăpânirea în veci. Amin.

Omilia a V-a la muceniţa Iulita - completare la Omilia rostită mai înainte despre mulţumire

Prăznuirea fericitei muceniţe Iulita este pricina slujbei bisericeşti de azi! V-am vestit ziua, pentru că în această zi se face pomenire de marea luptă, dusă în trup femeiesc de Iulita, cea mai fericită dintre femei, dacă este bine să numim femeie pe aceea care, prin măreţia sufletului ei, a lăsat în urmă slăbiciunea firii omeneşti. A dus cea mai vitejească luptă. A umplut de uimire atât pe cei ce au fost de faţă la lupta ei, cât şi pe cei ce mai târziu au auzit istorisirea încercărilor la care a fost supusă.

Socot că Iulita a rănit mai ales pe diavol, vrăjmaşul nostru obştesc, care nu suferă să fie biruit de femei. Diavolul, care se lăuda că va zgudui lumea, că va pune mâna pe lume ca pe un cuib, că va ridica lumea ca pe nişte ouă părăsite şi că va pustii oraşele, el s-a văzut biruit de virtutea unei femei. Căuta să dovedească, în vreme de prigoană, că Iulita nu poate, din pricina slăbiciunii firii omeneşti, să păstreze până la sfârşit credinţa sa în Dumnezeu dar a aflat, prin încercarea la care a fost su¬pusă, că Iulita şi-a biruit firea, că şi-a bătut joc de ameninţările lui pe atât pe cât diavolul se aştepta să se plece în faţa chinurilor.

Iulita avea un proces cu unul din puternicii oraşului, bărbat lacom şi violent, care-şi adunase averea prin jaf şi prin răpire. Acesta, după ce-i răpise Iulitei mult pământ şi după ce pusese mâna pe moşiile, saltele, vitele şi slugile ei şi pe toată averea mobilă a femeii, a dat-o în judecată, sprijinindu-se pe calomniatori, pe martori falşi şi pe judecători cumpăraţi.

În ziua judecăţii, după ce crainicul a chemat pe împricinaţi, iar apărătorii erau gata, Iulita a început să vorbească de tirania omului. Şi pe când voia să spună că de la început a fost stăpâna averii şi că o stăpâneşte de vreme îndelungată, pe când, deci, voia să se plângă de silnicia şi lăcomia lui, acela s-a sculat şi a spus: «Judecată nu mai poate avea loc, pentru că legea nu îngăduie să se bucure de drepturile civile cei care nu se închină zeilor, împăraţilor şi nu se leapădă de credinţa în Hristos».

Judecătorul a socotit că sunt drepte spusele lui şi că propunerea trebuie neapărat îndeplinită. Au fost aduse îndată tămâieşi cărbuni, Judecătorul a spus împricinaţilor că dacă vor tăgădui pe Hristos se vor bucura de legi şi de toate avantajele legale; dar dacă se vor ţine de credinţă, nu se vor putea bucura nici de tribunale, nici de legi şi nici de celelalte drepturi cetăţeneşti, pentru că potrivit legilor sunt lipsiţi de drepturile cetăţeneşti.

Ce s-a întâmplat după aceasta? A fost oare Iulita ademenită de bogăţie? Şi-a neglijat oare folosul ei, din ambiţie faţă de cel ce a nedreptăţit-o? S-a speriat oare de primejdia ce atârna asupra ei din partea judecătorilor?

Deloc, ci a spus: ***«Ducă-se viaţa ! Piară avuţia! Mai bine să-mi piară trupul decât să rostesc un cuvânt împotriva Dumnezeului Care m-a creat!».*** Şi cu cât vedea că judecătorul este cuprins de mai multă furie la auzul acestor cuvinte şi era aprins de cumplită mânie împotriva ei, cu atât mai mult mulţumea lui Dumnezeu că, punându-i-se la îndoială stăpânirea asupra unor averi stricăcioase, i s-a dat prilejul să ajungă stăpâna bunătăţilor cereşti.

Are să i se ia pământul, ca să dobândească paradisul; are să fie osândită cu necinste, ca să fie învrednicită de cununile slavei! Are să-i fie torturat trupul şi are să i se ia viaţa cea trecătoare, ca să primească nădejdile cele fericite, ca să fie cu toţi sfinţii în bucuria Împărăţiei Cerurilor !

A fost întrebată de multe ori şi tot de atâtea ori a dat acelaşi răspuns şi spunând că este roaba lui Hristos, blestema pe cei ce o îndemnau să se lepede de Hristos. Atunci judecătorul nedreptăţii a lipsit-o nu numai de averile sale, care-i fuseseră răpite pe nedrept şi împotriva legilor, dar a osândit-o după socoteala sa, la moarte, dând-o focului.

Iar Iulita n-a alergat cu atâta grabă la nici una din bucuriile vieţii cât a alergat la foc. Pe faţa ei, în înfăţişarea ei, în vorbele ce le rostea şi în veselia ce înflorea din întreaga sa făptură, era zugrăvită bucuria sufletului ei. Prin toate îndemna pe femeile care erau de faţă să nu se poarte ca nişte femei atunci când este vorba să îndure suferinţe pentru credinţă şi nici să spună că sunt nişte făpturi slabe. Le spunea: ***«Suntem din acelaşi aluat ca şi bărbaţii; am fost făcute ca şi ei după chipul lui Dumnezeu; destoinice de virtute, la fel ca pe bărbaţi, le-a creat Dumnezeu şi pe femei! Oare nu suntem în totul înrudite cu bărbaţii? Dumnezeu n-a luat numai carne când a făcut-o pe femeie, ci şi os din oasele lui. De aceea suntem şi noi, ca şi bărbaţii, datoare Stăpânului cu statornicie, cu tărie de caracter şi cu răbdare !».***

Spunând acestea, a sărit în foc, iar focul, învăluind trupul sfintei ca o cămară de nuntă luminoasă, a trimis sufletul ei la cer şi la moştenirea cuvenită ei, iar cinstitul ei trup l-a păstrat nevătămat pentru cei apropiaţi ai ei.

Acesta, aşezat în cea mai frumoasă biserică a oraşului, sfinţeşte şi locul şi sfinţeşte şi pe cei care se apropie de el; iar pământul, binecuvântat prin petrecerea sfintei Iulita pe el, a izvorât din sânurile sale apă plăcută la gust.

Astfel fericita, ajungând în loc de mamă muceniţă, hrăneşte pe locuitorii oraşului cu apă, ca şi cum i-ar hrăni cu lapte. Apa aceasta este păzitoare pentru cei sănătoşi, povăţuitoare celor ce se bucură cu cumpătare de plăceri şi mângâiere celor bolnavi.

Harul dat de proorocul Elisei locuitorilor din Ierihon, ni l-a dat şi nouă muceniţa, ca prin binecuvântarea ei, apele sărate din jurul locului muceniciei sale s-au prefăcut în ape dulci, bune şi plăcute.

Bărbaţilor, să nu vă arătaţi în credinţă mai prejos decât femeile! Femeilor, să nu rămâneţi în urma pildei date de sfânta Iulita, ci, hotărâte, stăruiţi în credinţă! Aţi văzut din mucenicia sfintei că slăbiciunea firii nu vă este piedică pentru săvârşirea virtuţilor.

Multe aveam de gând să vă vorbesc despre muceniţă! Dar cuvântarea începută ieri şi rămasă neterminată nu-mi îngăduie să lungesc mai mult cuvântul.

Îmi displace tot ce nu-i dus până la capăt. Este lipsit de farmec un portret care nu seamănă decât pe jumătate cu originalul; sunt zadarnice oboselile unei călătorii dacă nu ajungi la sfârşitul călătoriei hotărâte şi nici la punctele de oprire fixate; un vânat mic este ca şi cum n-ar fi vânat, iar cei ce aleargă în arenă pierd premiul dacă rămân numai cu un pas în urmă. Şi eu, deci explicând ieri cuvintele apostolului, nădăjduiam că voi putea tălmăci în puţine cuvinte înţelesul lor; dar am văzut că am lăsat la o parte mai multe decât am spus. De aceea socot că trebuie să completez cele ce lipsesc.

Apostolul spunea: ***«Bucuraţi-vă pururea, rugaţi-vă neîncetat, mulţumiţi pentru toate».***

Că trebuie să ne bucurăm pururea, am spus îndeajuns în cuvântarea de ieri, deşi nu îndestulător faţă de subiect. Dar dacă trebuie să ne rugăm neîncetat şi dacă este cu putinţă de împlinit această poruncă, voi sunteţi gata să mi-o cereţi, iar eu voi face după putinţă apologia acestei porunci.

Rugăciunea este o cerere făcută lui Dumnezeu de credincioşi pentru dobândirea unui bine. Nu e nevoie negreşit ca cererea să se facă numai prin cuvinte şi nici

nu socotesc că Dumnezeu are trebuinţă să-I amintim prin cuvinte de dorinţele noastre, pentru că El ştie cele ce ne sunt de folos, chiar dacă noi nu-I cerem.

Ce vreau să spun? Că nu trebuie să facem rugăciunile rostind silabele cuvintelor, ci mai bine împlinind puterea rugăciunii prin libera voinţă a sufletului nostru şi prin fapte de virtute, care să se întindă pe tot cursul vieţii noastre.

«Ori de mâncaţi, spune apostolul, ori de beţi, ori altceva de faceţi, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceţi».

- ✓ *Când te aşezi la masă, roagă-te, când iei pâinea să o mănânci, înalţă mulţumiri către Cel Ce ţi-a dat-o, când întăreşti cu vin slăbiciunea trupului , adu-ţi aminte de Cel Ce ţi-a dat darul spre veselia inimii şi mângâierea bolilor.*
- ✓ *Te-ai săturat? Să nu uiţi de Binefăcător!*
- ✓ *Când îţi pui cămaşa, mulţumeşte Celui Ce ţi-a dat-o!*
- ✓ *Când te îmbraci cu haina, să ţi se mărească dragostea către Dumnezeu, Care ne-a dăruit îmbrăcăminte potrivită şi pentru iarnă şi pentru vară, îmbrăcăminte care ne păstrează şi viaţa, dar ne acoperă şi ruşinea!*
- ✓ *A trecut ziua? Mulţumeşte Celui Ce ne-a dăruit soarele spre slujba lucrurilor celor din timpul zilei, Celui Ce ne-a dat focul ca să lumineze noaptea şi să slujească celorlalte nevoi ale vieţii. Noaptea să-ţi dea alte pricini de rugăciune.*
- ✓ *Când ridici ochii la cer şi priveşti frumuseţea stelelor, roagă-te Stăpânului celor văzute şi închină-te lui Dumnezeu, prea bunul meşter al universului, Care a făcut pe toate cu înţelepciune .*
- ✓ *Când vezi că toate vieţuitoarele sunt cuprinse de somn, închină-te iarăşi Celui Ce ne-a slobozit, fără voia noastră, să încetăm lucrul, datorită somnului, şi prin puţină odihnă, să ne reînnoim puterile de muncă.*

Să nu-ţi fie, însă întreaga noapte sortită somnului şi nici să accepţi să-ţi faci nefolositoare jumătate din viaţă, lăsându-te în voia somnului, ci împarte-ţi timpul nopţii între somn şi rugăciune. Visurile chiar să-ţi dea prilej de gândire cu privire la credinţă. Că de cele mai multe ori închipuirile din vis sunt ecouri ale preocupărilor din timpul zilei. Ce preocupări avem ziua pe acelea le avem şi în vis.

Aşa făcând «te vei ruga neîncetat». Nu-ţi faci rugăciunea cu cuvinte, dar unindu-te tot timpul vieţii tale cu Dumnezeu prin purtarea ta, viaţa ta va fi o rugăciune continuă şi neîntreruptă.

Apostolul a mai spus:***«Mulţumiţi pentru toate».*** Cum este cu putinţă să se împlinească această poruncă, mă vei întreba, cum este cu putinţă ca un suflet îndurerat din pricina nenorocirilor şi oarecum silit de dureri să nu izbucnească în plânsete şi lacrimi, ci să aducă mulţumiri ca pentru nişte bunătăţi adevărate? Am suferit de pe urma răutăţii vrăjmaşului meu! Cum voi putea să mulţumesc pentru asta? A fost răpit un copil înainte de vreme şi dureri mai cumplite decât ale naşterii rănesc pe îndurerata mamă pentru iubitul ei copil. Cum? Va lăsa oare plânsetul şi va rosti cuvinte de mulţumire? Cum e cu puţintă asta? Da, dacă se va gândi că Dumnezeu este un tată mai bun pentru copilul pe care l-a născut, un chivernisitor şi un sprijinitor mai înţelept al vieţii copilului ei.

Pentru ce nu îngăduim înţeleptului Stăpân să-Şi chivernisească cum crede făpturile Sale, ci ne indignăm, ca şi cum am fi lipsiţi de nişte bunuri ale noastre şi suferim pentru cei ce au murit, ca şi cum ar fi fost nedreptăţiţi? Tu, însă, gândeşte-te că n-a murit copilul tău, ci a fost dat înapoi; n-a răposat prietenul tău, ci a plecat într-o călătorie îndepărtată şi a pornit cu puţin mai înainte pe drumul pe care va trebui să mergem şi noi.

Să-ţi fie porunca lui Dumnezeu tovarăş de casă, să-ţi fie ca o lumină şi ca o strălucire, care să-ţi dea necontenit puterea de a pătrunde în esenţa lucrurilor. Dacă porunca lui Dumnezeu a supravegheat dintru început sufletul tău şi dacă sufletul tău are despre fiecare lucru părerea cea adevărată, atunci nimic din cele ce vin peste tine nu te poate schimba, dimpotrivă pregătit mai dinainte, sufletul tău va rezista ca o stâncă de la ţărmul mării, neîncovoiat şi neclătinat nici de vânturile cele puternice, nici de năpăstuirea valurilor.

Pentru ce nu te-ai obişnuit mai dinainte să socoteşti muritor pe cel muritor? Pentru ce ai lăsat să primeşti pe nepregătite moartea neaşteptată a copilului tău? Dacă te-ar fi întrebat cineva, când ţi s-a vestit la început naşterea copilului: «Ce este noul născut ?», ce ai fi răspuns ? Ai fi spus, oare, altceva decât că cel născut este om? Iar dacă este om, atunci negreşit este şi muritor! Ce lucru de mirare este, deci, dacă a murit cel muritor ? Nu vezi că soarele răsare şi apune? Nu vezi că luna creşte, apoi descreşte ? Nu vezi pământul că înverzeşte, apoi se usucă? Care lucru din cele din jurul nostru dăinuieşte veşnic? Care lucru are o natură nemişcată şi neschimbătoare? Uită-te la cer! Uită-te la pământ! Nici ele nu dăinuiesc veşnic! ***«Cerul şi pământul vor trece, spune Domnul; stelele vor cădea din cer, soarele se va întuneca şi luna nu-şi va mai da lumina sa» .*** Pentru ce este dar de mirare dacă şi noi, care suntem o părticică din lume, participăm la aceeaşi soartă cu întreaga lume?

Văzând toate acestea, când va veni peste tine o parte din cele comune întregului univers, suferă în tăcere, nu fără durere, nici cu nesimţire - că ce răsplată are nesimţirea ? - ci cu adevărată durere şi cu nenumărate suferinţe. Suferă însă ca un luptător viteaz care-şi arată tăria şi vitejia lui nu numai prin loviturile date duşmanilor ci şi prin tăria cu care suferă rănile primite. Suferă ca un căpitan de corabie, înţelept şi netulburat, care datorită îndelungatei lui experienţe în conducerea corăbiei îşi păstrează sufletul drept, nedoborât şi mai presus de orice furtună.

Pierderea unui copil iubit sau a soţiei sau a altcuiva de care suntem legaţi printr-o mare dragoste, nu pricinuieşte durere celui care are mai dinainte pregătită mintea, celui căruia dreapta raţiune îi conduce viaţa, celui care nu merge pe calea bătătorită a obişnuinţei.

Chiar animalelor le este dureroasă despărţirea. Însumi am văzut odată un bou plângând la iesle moartea tovarăşului său de păşune şi de jug. Poţi vedea şi la celelalte animale cât de puternică este obişnuinţa. Tu, însă, n-ai fost învăţat aşa, nici n-ai fost instruit aşa ! Nu-i nepotrivit ca începutul prieteniei să se facă printr-o lungă convieţuire şi printr-o îndelungată obişnuinţă; dar e cu totul lipsit de judecată să plângem o despărţire pentru motivul că am convieţuit multă vreme cu cineva.

De pildă: Ţi-a făcut parte Dumnezeu de o tovarăşă de viaţă, care-ţi face plăcută viaţa, care este creatoarea veseliei căminului tău şi pricinuitoarea bucuriilor tale, care înmulţeşte bunurile casei tale, iar în necazuri îndepărtează cea mai mare parte din supărări. Ei bine, soţia ta ţi-a fost răpită dintr-odată! Durerea să nu te scoată din minţi! Nici să spui că cele petrecute se datoresc întâmplării, ca şi cum n-ar fi un ocrotitor care cârmuieşite lumea! Din pricina marii tale dureri să nu născoceşti unele învăţături greşite şi să spui că Dumnezeu este rău, nici să cazi din graniţele bunei credinţe. Pentru că voi cei doi aţi ajuns un singur trup, îţi este îngăduit să primeşti cu durere tăierea şi despărţirea legăturii dintre voi; dar asta nu-ţi dă dreptul să gândeşti ce nu se cade sau să rosteşti ceva ce nu ţi-i de folos. Gândeşte-te că Dumnezeu, Care ne-a plăsmuit şi ne-a dat suflet, a dat fiecărui suflet o anumită dăinuire a vieţii şi fiecăruia i-a fixat un alt termen al ieşirii din viaţă. Unuia i-a dat să rămână mai mult timp în trup; altuia i-a poruncit să i se desfacă mai curând legăturile trupului, potrivit pricinilor cu neputinţă de spus ale înţelepciunii şi dreptăţii Lui.

După cum unii din cei din închisori stau mai mult în mizeria temniţelor, iar alţii scapă de această mizerie mai repede, tot aşa şi cu sufletul; unele suflete stau mai mult, iar altele mai puţin în viaţa aceasta, după măsura vredniciei fiecăruia şi după

cum a hotărât mai dinainte Creatorul despre fiecare din noi, cu înţelepciune şi adânc şi cu neputinţă de înţeles de mintea omenească.

N-ai auzit ce spune David: ***"Scoate din temniţă sufletul meu"*** ? N-ai auzit despre sfânt că i-a fost slobozit sufletul lui ? Ce a făcut Simeon când a primit în braţe pe Domnul nostru? Căror cuvinte le-a dat drumul? N-a spus: ***«Acum slobozeşte pe robul Tău, Stăpâne»*** ? Pentru cel ce se grăbeşte spre viaţa de sus, vieţuirea în trup îi este mai împovărătoare decât temniţa şi închisoarea.

Nu căuta deci ca hotărârile date de Dumnezeu să urmeze dorinţei tale! Gândeşte-te că cei care au fost uniţi în viaţa aceasta, apoi au fost despărţiţi prin moarte, sunt asemenea unor călători care merg pe acelaşi drum; călătorind împreună mai multă vreme, obişnuinţa unuia cu altul îi uneşte; dar după ce au terminat drumul pe care-l aveau de făcut împreună şi deci după ce drumurile li se despart, pentru că nevoia îi mână pe fiecare pe alt drum, nu mai rămân împreună de dragul obişnuinţei şi nici nu pierd din vedere scopul călătoriei lor, ci aducându-şi aminte de pricina care dintru început i-a pornit la drum, fiecare porneşte cu grabă spre propria sa ţintă. Aşadar, după cum alta le era ţinta călătoriei lor, dar s-au împrietenit datorită obişnuinţei călătoriei lor împreună, tot aşa şi celor uniţi, prin căsătorie sau prin altă legătură socială, le stă negreşit înainte un sfârşit deosebit al vieţii; iar sfârşitul vieţii, mai dinainte hotărât, desparte negreşit pe cei uniţi.

Deci, dacă eşti chibzuit, nu trebuie să te întristezi din pricina despărţirii, ci să mulţumeşti lui Dumnezeu, Care dintru început ţi-a făcut parte de o căsătorie fericită. Dar tu, chiar pe când îţi trăia soţia sau prietenul sau copilul sau altcineva, pentru care acum te boceşti, nu mulţumeai Celui Ce ţi-a dat aceste daruri, ci-L învinuiai de cele ce-ţi lipseau. Dacă erai numai cu femeia ta, îl învinuiai că nu ai copiii pe care-i voiai; dacă aveai copii, îl învinuiai că nu eşti destul de bogat sau că vedeai pe vrăjmaşii tăi fericiţi. Vezi, dar, ca nu cumva noi înşine să fim pricina pierderilor celor iubiţi ai noştri, nesimţindu-i când sunt lângă noi şi dorindu-i după ce s-au dus. Şi pentru că nu mulţumim lui Dumnezeu pentru bunătăţile ce ni le-a dat, pierdem neapărat pe cei dragi nouă spre a le simţi lipsa.

După cum ochii nu pot vedea obiectele când acestea sunt aşezate foarte aproape de ei, ci au nevoie de o anumită distanţă, tot aşa şi sufletele cele nemulţumitoare, numai când pierd bunurile simt harul pe care l-au avut. Când se bucurau de cele mai mari daruri nu ştiau să dea mulţumită Dătătorului; după ce le-au pierdut, laudă ce-au avut.

Nimeni dintre noi, dacă vrea să fie socotit înţelept, să nu uite să mulţumească pentru tot ce i se întâmplă în viaţă. Dacă am cerceta adânc viaţa noastră, am vedea că este plină de farmec; dar pentru a-i vedea farmecul, trebuie să acceptăm să ne uităm la cei ce sunt în urma noastră şi astfel, din comparaţia vieţii noastre cu a lor, vom putea să ne dăm seamă ce valoare au bunurile pe care le avem.

Eşti slugă? Este un altul într-o stare mai umilită decât a ta! Mulţumeşte lui Dumnezeu că eşti mai sus decât altul, că nu eşti osândit să învârţi piatra morii, că nu eşti bătut. Dar nici unuia ca acesta nu-i lipsesc pricinile de a mulţumi lui Dumnezeu. Nu poartă lanţuri, nu-i sunt picioarele puse în butuci. Cel întemniţat are îndestulătoare pricină să mulţumească: trăieşte, vede soarele, respiră aerul! Să mulţumească pentru acestea ! Ai fost osândit pe nedrept? Bucură-te, cu nădejdea bunătăţilor viitoare ! Ai fost osândit pe bună dreptate? Şi acum mulţumeşte! Eşti pedepsit aici pe pământ pentru cele ce-ai făcut, şi n-ai să mai fii păstrat pentru pedeapsă veşnică, pentru toate păcatele tale!

Astfel, cel înţelept poate să înalţe binefăcătorului Dumnezeu nenumărate mulţumiri în întreaga sa viaţă şi în orice stare s-ar găsi. Dar aşa, cei mai mulţi oameni fac la fel cu cei nemulţumitori: dispreţuiesc cele ce au şi doresc cele ce le lipsesc; nu numără pe cei din urma lor, spre a mulţumi Binefăcătorului pentru cele ce au, ci prin comparaţie cu cei dinaintea lor, socotesc cât le lipseşte şi se supără şi se necăjesc din pricina bunurilor altora, ca şi cum aceia i-ar fi lipsit de propriile lor bunuri.

Robul e nemulţumit că nu-i liber. Cel născut liber e nemulţumit că nu s-a născut în altă ţară mai cu vază, că nu-i dintr-o familie renumită prin nobleţe, că nu-şi poate număra neamul până la al şaptelea bunic, care să fi fost celebru crescător de cai de cursă sau care să-şi fi cheltuit averea în luptele de gladiatori. Cel de neam slăvit se plânge că nu-i putred de bogat; cel bogat se întristează şi se jeleşte că nu-i stăpân peste oraşe şi popoare; generalul se plânge că nu-i împărat, împăratul se plânge că nu stăpâneşte toată lumea de sub soare, ci mai sunt încă popoare nesupuse sceptrului său. Toate acestea îi conving că nu trebuie să mulţumească Binefăcătorului pentru ceva.

Noi, însă lăsând la o parte supărarea pentru cele ce ne lipsesc, să ne învăţăm să mulţumim lui Dumnezeu pentru cele ce avem.

În împrejurările grele ale vieţii să spunem înţeleptului Doctor: ***«întru necaz mic, pedeapsa Ta spre noi».*** Să spunem: ***«Bine este mie că m-ai smerit !».*** Să spunem

«Suferinţele din vremea de acum nu sunt vrednice de slava care ni se va descoperi». Să spunem: ***«Puţin am fost bătuţi pentru cele ce-am păcătuit!» .*** Să rugăm pe Domnul: ***«Ceartă-ne, Doamne, dar cu judecată, nu cu mânie!» . «Fiind judecaţi de Domnul, suntem pedepsiţi, ca să nu fim osândiţi împreună cu lumea».***

Dacă ducem o viaţă strălucită, să spunem cuvintele lui David: ***«Ce voi da în schimb Domnului, pentru toate câte mi-a răsplătit mie?»*** Ne-a adus de la nefiinţă la fiinţă;ne-a cinstit cu raţiune; ne-a dăruit meseriile ca ajutoare ale vieţii; ne scoate hrana din pământ, ne-a dat animale ca să ne slujească, pentru noi ploile; pentru noi soarele; pentru noi frumuseţile munţilor şi ale şesurilor; pentru noi sunt pregătite retragerile din înălţimile munţilor; pentru noi curg râurile; pentru noi izvorăsc izvoarele; pentru noi se întinde cât vezi cu ochii marea pentru a face comerţ; pentru noi bogăţiile din mine şi tot felul de desfătări.

Toată creaţia ne oferă daruri, datorită harului bogat şi îmbelşugat făcut nouă de Dumnezeu, binefăcătorul nostru.

Dar pentru ce să vorbim de binefacerile cele mici ale lui Dumnezeu?

- ✓ *Pentru noi, Dumnezeu între oameni;*
- ✓ *pentru trupul cel stricat Cuvântul S-a făcut trup şi a locuit între noi; şi cu noi, cei nerecunoscători, Binefăcătorul;*
- ✓ *la cei ce locuiesc în întuneric , Soarele dreptăţii;*
- ✓ *pe cruce, Cel fără patimă;*
- ✓ *în moarte, Viaţa;*
- ✓ *în iad, Lumina;*
- ✓ *pentru cei căzuţi, învierea , duhul înfierii, împărţirea darurilor, făgăduinţa cununilor şi toate celelalte,*

pe care nici nu-i uşor să le numeri, pentru care sunt potrivite cuvintele profetului: ***«Ce vom da în schimb Domnului, pentru toate câte ne-a răsplătit nouă ?».***

Mai mult, în aceste cuvinte nu se spune că marele Dăruitor «a dat», ci că «a răsplătit», ca şi cum n-ar fi El Cel Ce a dăruit pentru prima dată, ci ca Şi cum El ar răsplăti pe cei care I-au oferit Lui daruri, că mulţumirea pentru cele primite este socotită tot o binefacere.

Dumnezeu, Care ţi-a dat averea, îţi Cere milostenie prin mâna săracului; deşi Dumnezeu primeşte înapoi bunurile Sale, totuşi îţi mulţumeşte pe deplin, ca şi cum ai fi făcut milostenia din propriile tale bunuri.

Aşadar, ***«ce vom da în schimb Domnului pentru toate câte ne-a răsplătit nouă ?».***

Voi mai stărui încă asupra cuvintelor profetului; profetul, văzându-şi sărăcia, era pe bună dreptate, nedumerit că nu are nimic vrednic prin care să răsplătească binefacerile Domnului.

Da, Dumnezeu, pe lângă binefacerile aceştea, atât de mari şi de strălucite, care cu adevărat sunt covârşitoare, ne-a făgăduit pentru mai târziu mult mai multe binefaceri:

- ✓ *desfătarea paradisului,*
- ✓ *slava din Împărăţia Cerurilor,*
- ✓ *aceeaşi cinste cu îngerii,*
- ✓ *vederea lui Dumnezeu, care este pentru cei învredniciţi culmea bunătăţilor, după care tânjeşte orice fire raţională, pe care să dea Dumnezeu să o dobândim şi noi, după ce ne vom curăţi de patimile trupului.*

Dar poate că cineva mă va întreba: Cum îmi voi arăta faţă de prietenul meu prietenia şi dragostea ? (Că dragostea este cea dintâi şi cea mai desăvârşită dintre virtuţi, pentru că dragostea este plinirea legii). Cum ? Ducându-ne la cei peste care au venit mari nenorociri, să nu plâng cu ei, să nu vărs lacrimi alături de ei, ci să dau mulţumită lui Dumnezeu pentru cele ce li s-au întâmplat? ***A suferi cu mulţumire propria ta nenorocire este un semn de răbdare şi de tărie de caracter; dar a mulţumi lui Dumnezeu pentru nenorocirile altora înseamnă a te bucura de nenorocirile lor şi a mânia pe cei îndureraţi, mai ales că apostolul ne-a poruncit să plângem cu cei ce plâng.***

Ce vom răspunde unor astfel de cuvinte ? Este iarăşi nevoie să amintim cuvintele Domnului, prin care ne-a poruncit pentru cine să ne bucurăm şi pentru cine să plângem. ***«Bucuraţi-vă, spune Domnul şi vă veseliţi, că plată voastră multă este în ceruri».*** Şi iarăşi: ***«Fiicele Ierusalimului, nu Mă plângeţi pe Mine, ci plângeţi pe copiii voştri». Deci dumnezeiescul Cuvânt ne porunceşte să săltăm şi să ne veselim împreună cu drepţii, dar să jelim şi să ne tânguim împreună cu cei ce varsă lacrimi de pocăinţă sau să plângem pe cei ce nu au cunoştinţa păcatului, că ei nici măcar nu ştiu că pier.***

Nu trebuie să socoteşti că îndeplineşte porunca dragostei cel ce plânge la moartea oamenilor sau cel ce jeleşte împreună cu cei ce bocesc. Nu laud pe doctorul care în loc să ajute pe bolnavi, el însuşi se umple de boli, nici pe căpitanul unei corăbii, care în loc să întărească pe cei din corabie, în loc să lupte cu vânturile, în loc să

biruiască valurile şi în loc să încurajeze pe cei înfricoşaţi, are rău de mare şi se sperie la fel cu cei care n-au mai călătorit pe mare. Tot aşa este şi cel care, ducându-se la cei ce plâng, nu le dă ajutorul cuvântului său, ci el însuşi se împărtăşeşte cu urâţenia patimilor acelora.

Este firesc să te întristeze nenorocirile celor ce plâng , arăţi că iei parte la durerea lor, dacă nu te bucuri de nenorocirea lor şi nici nu eşti nepăsător faţă de suferinţa lor; dar nu trebuie să fii târât mai departe împreună cu cei îndoliaţi, să te vaiţi sau să boceşti împreună cu cel ce jeleşte sau să-l imiţi şi să cauţi să fii la fel cu cel înnegrit de suferinţă, de pildă, să te închizi în casă, să te îmbraci în negru, să te culci pe jos, să nu-ţi tai părul. Cu acestea măreşti mai mult durerea decât o potoleşti.

Nu vezi oare că durerea creşte, dacă pe lângă răni mai ai şi buboaie şi dacă pe lângă friguri mai suferi şi de dureri de splină, iar mâinile, cu atingerea lor plăcută, micşorează durerea? Aşadar, tu să nu măreşti cu purtarea ta durerea celuilalt, dar nici să nu cazi în aceeaşi durere ca şi el. Cel ce ridică pe cel ce zace jos trebuie să fie mai puternic decât cel căzut; dar dacă zace jos ca şi celălalt, are şi el nevoie de un altul care să-l ridice.

Se cuvine să fii mişcat de cele întâmplate şi să te întristezi în tăcere de nenorociri, arătându-ţi durerea sufletească prin tulburarea obrazului şi prin respectul ce-1 ai în faţa durerii şi iarăşi, nu se cade să începi a grăi, sărind îndată la mustrări, ca şi cum ai vrea să insulţi şi să calci în picioare pe cei doborâţi de dureri (că sunt împovărătoare mustrările pentru cei cu sufletul chinuit de dureri, iar cuvintele celor nesimţitori la durerile altora sunt şi anevoie de primit şi fără de mângâiere pentru cei ce suferă), ci trebuie să îngădui celui îndurerat să se vaite, să se plângă şi să spună cuvinte goale şi nefolositoare; mai târziu, însă, după ce durerea s-a micşorat şi s-a potolit, caută să-l mângâi cu grijă şi cu blândeţe. Tot aşa fac şi îmblânzitorii de cai; nu pun de la început frâu cailor tineri, nici nu-i îmboldesc cu pintenii (că aşa i-ar învăţa să se ridice în două picioare şi să trântească pe călăreţ), ci la început îi lasă să meargă şi să alerge după voia lor apoi când văd că şi-au cheltuit toată furia, datorită propriei lor alergători şi iuţeli, atunci, fiind domoliţi, pun mâna pe ei şi-i fac ascultători prin meşteşugul lor. Dacă vei face şi tu aşa, va fi după cuvântul lui Solomon: ***«Măi bine este a merge în casa plângerii decât în casa ospăţului»*** şi dacă te vei folosi de cuvinte chibzuite şi blânde, vei da celui în suferinţă din sănătatea ta şi nu te vei îmbolnăvi şi tu de durerea lui, ca la bolile de ochi.

Plângeţi dar cu cei ce plâng! Când vei vedea pe fratele tău că varsă lacrimi de căinţă pentru păcatele sale, plângi împreună cu el, ia parte la durerea lui! Aşa vei

putea să-ţi îndrepţi propriile tale păcate prin păcatele altora. Că cel care varsă lacrimi fierbinţi pentru păcatele semenului său se vindecă pe sineşi cu lacrimile vărsate pentru fratele său. Aşa era cel ce a spus: ***«Mâhnire m-a cuprins pentru păcătoşii care părăsesc legea Ta!» .*** Plângi pentru păcat! Păcatul este o boală a sufletului. Păcatul este moartea sufletului nemuritor. Păcatul este vrednic de plâns şi de tânguire fără tăcere. Pentru păcat să curgă orice lacrimă, iar suspinul să nu înceteze a ieşi din adâncul inimii.

Pavel plângea pentru vrăjmaşii crucii lui Hristos. Ieremia plângea pentru cei ce piereau din popor şi pentru că nu-i erau îndestulătoare lacrimile ochilor săi, căuta izvor de lacrimi şi cel mai îndepărtat loc de popas: ***«Şi voi şedea, spune el, şi voi plânge pe poporul acesta zile multe, voi plânge pe cei pierduţi» .*** Astfel de lacrimi şi astfel de plânset fericeşte Domnul. Domnul nu fericeşte pe cel ce varsă cu uşurinţă lacrimi pentru orice întristare şi-i înclinat cu uşurinţă spre plâns în orice împrejurare.

Nu de mult am văzut pe unii, cărora le plac petrecerile, că se îmbată pe motiv că sunt îndureraţi şi încearcă să-şi îndreptăţească neînfrânarea lor cu cuvintele lui Solomon, care spune: «Daţi vin celor îndureraţi». Proverbul acesta nu îngăduie beţia, ci îndeamnă la conservarea firii omeneşti. Să las însă la o parte sensul tainic al acestui proverb în care vinul înseamnă veselia cea spirituală! Dar chiar sensul literal al cuvântului arată marea purtare de grijă de oameni a lui Dumnezeu, şi anume, ca nu cumva să nu se mai îngrijească de hrană cei greu de mângâiat şi adânc îndureraţi, fiind doborâţi de marea lor durere. Dumnezeu le porunceşte acestora să-şi întărească cu pâine inima zdrobită de durere şi să-şi sprijine cu vin puterea lor înfrântă.

Se ştie doar că iubitorii, de vin şi beţivii nu-şi alină cu vin durerea, ci schimbă un rău cu alt rău; sunt nişte negustori vicleni care schimbă bolile trupului cu bolile sufletului imitând pe cei care vor să echilibreze talerele unei balanţe, îşi scad durerea pe cât îşi măresc plăcerea. Socot, însă, că vinul trebuie să vină în ajutorul firii; nu se cade ca cei îndureraţi să bea atât de mult vin curat încât să li se întunece mintea; durerea nu se scurge odată cu vinul, ci adaugă sufletului şi urmările rele ale beţiei. Iar dacă naţiunea este doctorul dureri, atunci beţia va fi socotită cea mai mare nenorocire, pentru că împiedică vindecarea sufletului.

Cercetează, dar amănunţit cu mintea cele spuse şi vei vedea că porunca apostolului este şi cu putinţă de îndeplinit şi folositoare. De vei asculta de dreapta raţiune, vei şti cum să te bucuri pururea, cum să te rogi neîncetat, cum să mulţumeşti pentru toate, în ce chip să mângâi pe cei îndureraţi, ca în toate

privinţele să fii desăvârşit, cu ajutorul Sfântului Duh şi cu sălăşluirea harului Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a VI-a la cuvintele Evangheliei dupa Luca: «Strica-voi jitniţele mele şi mai mari le voi zidi» şi despre lăcomie

Suntem ispitiţi în două chipuri:

⇒ *sau prin necazurile care încearcă inimile noastre, ca pe aur în cuptor, vădind prin răbdarea în suferinţe, tăria inimilor noastre,*

⇒ *sau adeseori chiar prin buna stare materială, care pentru mulţi este o astfel de încercare a tăriei inimilor noastre.*

Că-i la fel de greu să-ţi păstrezi sufletul neînfrânt, când eşti în necazuri, ca şi să nu te mândreşti, umilind pe alţii, când eşti bogat şi ai de toate.

Pildă de cel dintâi fel de încercare este marele Iov, luptătorul cel neînvins, care a primit, cu inimă netulburată şi cu gânduri neschimbate, asaltul diavolului, pornit asupra lui cu furia unui torent. S-a arătat cu atât mai mare decât ispitele diavolului, cu cât atacurile date de duşman păreau mai mari şi mai de neînvins.

Printre alte multe pilde de ispitele care ne vin de pe urma unei vieţi înfloritoare şi pline de belşug este şi bogatul de care ni s-a citit azi din Evanghelie. Bogatul acesta avea bogăţie, dar mai nădăjduia alta. Şi Dumnezeu cel iubitor de oameni nu l-a osândit de la început pentru purtarea lui lipsită de recunoştinţă, ci mereu îi adăuga altă bogăţie la bogăţia de mai înainte, doar doar îl va sătura odată şi-i va îndupleca sufletul să fie darnic şi milostiv.

«Unui bogat, spune Evanghelia, i-a rodit ţarina şi cugetă întru sine, zicând: «Ce voi face? Strica-voi jitniţele mele şi mai mari le voi zidi».

Dar pentru ce a rodit ţarina unui om care nu avea de gând să facă nici un fel de bine din belşugul rodurilor sale? Ca să se vadă şi mai bine îndelunga răbdare a lui Dumnezeu, Care-şi întinde bunătatea Sa chiar şi asupra unor astfel de oameni. Că Dumnezeu plouă peste drepţi şi peste nedrepţi şi răsare soarele Său peste răi şi peste buni. Dar o astfel de bunătate a lui Dumnezeu adună mai multă osândă pe capul celor răi.

Dumnezeu a adus ploaie peste pământul lucrat de mâinile lacomilor; a dat soarele ca să încălzească seminţele şi să înmulţească rodurile prin bună rodire a pământului. De la Dumnezeu sunt unele ca acestea: pământ roditor, vremi potrivite, belşug de roade, ajutorul animalelor de muncă şi altele, prin care înfloreşte lucrarea pământului. Dar de la bogat, ce? ***Purtare aspră, ură de oameni, lipsă de dărnicie. Acestea dă bogatul în schimb Binefăcătorului său.***

- → *Nu şi-a adus aminte că are aceeaşi fire ca şi ceilalţi oameni.*
- → *Nu s-a gândit că trebuie să-şi împartă prisosul bogăţiei sale cu cei săraci.*
- → *N-a ţinut seamă de poruncile: «Nu zăbovi de a face bine celui sărac»; şi: «Milosteniile şi credinţa să nu-ţi lipsească» şi: «Frânge cu cel flămând pâinea ta» .*
- → *N-a ascultat nici strigătul profeţilor, nici al învăţătorilor.*

Jitniţele lui plesneau, apăsate de mulţimea celor puse în ele, dar inima sa cea lacomă nu se mai umplea. Adăugând mereu noi avuţii la cele vechi, mărindu-şi averea cu adaosurile din fiecare an, a căzut în această încurcătură, din care nu putea ieşi: din pricina lăcomiei, inima nu-l lăsa să se lipsească de rodurile din anii trecuţi, iar din pricina mulţimii noilor roduri, nu mai avea unde să le pună. De asta chibzuielile sale erau fără de sfârşit, iar grijile lui de netrecut. De asta zicea întru sine: «Ce voi face ?».

Cărui om nu i-ar fi milă de un suflet atât de chinuit? Nefericit, din pricina belşugurilor ţarinilor sale; nefericit, din pricina bogăţiilor pe care le avea şi mai nefericit, din pricina celor aşteptate. Pământul nu-i produce roade, ci-i odrăsleşte suspine; nu-i adună belşug de roade, ci griji, necazuri şi încurcătură groaznică. Se plânge la fel cu cei săraci. Oare cel strâmtorat de sărăcie nu dă drumul aceluiaşi strigăt: «Ce voi face? De unde hrană? De unde haine?» Aceleaşi cuvinte le rosteşte şi bogatul: «Ce voi face?». Se tânguie, măcinându-i-se inima de griji.

Ceea ce bucură pe alţii, aceea îl mistuie pe lacom. Nu-l bucură toate bogăţiile de care îi este plină gospodăria, ci îi pişcă sufletul bogăţia ce stă pe afară şi nu mai încape în hambarele sale, ca nu cumva, aruncându-şi privirea la cei din jurul lui, să aibă prilej să facă vreun bine celor nevoiaşi.

Mi se pare că boala sufletului lacomului se asemănă cu patima mâncăcioşilor care voiesc mai bine să crape de prea multă mâncare decât să dea celor lipsiţi ce le rămâne.

Gândeşte-te, omule, la Cel Care ţi-a dat bogăţia! Adu-ţi aminte de tine însuţi, cine eşti, ce administrezi, de la cine ai luat bogăţiile tale şi pentru ce ai fost preferat multor oameni! Eşti slujitorul bunului Dumnezeu, iconomul semenilor tăi. Să nu-ţi închipui că toate bunurile ce le ai au fost pregătite numai pentru pântecele tău!

Ai faţă de bogăţiile ce le stăpâneşti aceeaşi părere pe care o ai faţă de bogăţiile străine. Bogăţiile te bucură pentru puţină vreme, dar apoi dispar fără urmă şi ţi se

va cere de ele socoteală exactă. ***Tu, dimpotrivă , încui toate avuţiile tale cu uşi şi cu zăvoare şi după ce le-ai sigilat cu peceţi, priveghezi, cuprins de griji, te sfătuieşti cu tine însuţi, luându-te ca sfetnic pe tine, nebunule, şi te întrebi: «Ce voi face ?».*** Uşor îţi era să răspunzi aşa : «Voi sătura sufletele celor flămânzi, voi deschide hambarele şi voi chema pe toţi nevoiaşii. Voi imita pe Iosif în predica sa despre iubirea de oameni. Voi rosti acele cuvinte pline de mărinimie: Veniţi la mine toţi cei lipsiţi de pâine! Fiecare din voi să ia cât îi trebuie, ca dintr-un izvor obştesc, din bunătăţile date mie de Dumnezeu». Dar tu, bogatule, nu spui aşa! Pentru ce? Pentru că, din pricina invidiei, nu doreşti ca ceilalţi oameni să se bucure de aceeaşi bunăstare ca şi tine şi, făcând în adâncul sufletului tău acest sfat viclean, te gândeşti, nu cum să dai fiecărui om nevoiaş cele de care are nevoie, ci cum să strângi toate, ca pe toţi să-i lipseşti de folosul lor.

Stăteau lângă bogat cei ce îi cereau sufletul, iar el se sfătuia cu sufletul său cum să-şi mănânce averile. Avea să fie luat din lume în noaptea aceea, iar el se gândea la mulţi ani de desfătare.

Dumnezeu i-a îngăduit să se sfătuiască în toată voia şi să-şi dea la iveală gândurile, pentru ca să primească pedeapsa vrednică de alegerea sa.

Să dea Dumnezeu să nu păţeşti şi tu ca acest bogat! Pentru asta s-a scris în Evanghelie pilda bogatului, ca să fugim de asemănarea cu el.

Imită, omule, pământul! Fă roade ca el! Nu te arăta mai rău decât pământul cel neînsufleţit! Pământul nu dă roduri pentru propria lui desfătare, ci pentru ca roadele sale să-ţi slujească ţie. Şi tu, dacă vei arăta rod de binefacere, rodul acesta ţi-1 aduni pentru tine, că mulţumirile pentru faptele bune se întorc la săvârşitorii lor. Ai dat celui flămând; dar ce ai dat rămâne tot al tău şi ţi se întoarce cu adaos. După cum grâul care cade în pământ dă rod celui ce l-a aruncat, tot aşa şi pâinea dată celui flămând aduce mult folos mai târziu.

Să dea Dumnezeu ca sfârşitul lucrării pământului tău să fie început al seminţei cereşti! «Semănaţi, spune Scriptura, pentru voi înşivă întru dreptate». Pentru ce te chinui, pentru ce te munceşti, străduindu-te să închizi bogăţia în ziduri de lut şi de cărămidă? «Mai bun este un nume bun decât bogăţie multă». ***Iar dacă ţi-s dragi banii pentru cinstea ce o ai de pe urma lor, gândeşte-te că este mai de folos, pentru slava ta, să fii numit tată a nenumăraţi copii, decât să ai nenumărate monezi în pungă. Banii îi vei lăsa pe pământ, chiar dacă nu vrei; dar cinstea, ce o ai de pe urma faptelor bune, o vei duce înaintea Stăpânului, când tot poporul,***

stând împrejurul Judecătorului obştesc, te va numi hrănitorul şi binefăcătorul lui şi te va numi cu toate numele ce se cuvin iubirii de oameni.

Nu vezi pe cei care-şi cheltuiesc, de dragul unei cinstiri de scurtă durată şi de dragul aclamaţiilor şi al aplauzelor mulţimii, averea lor în teatre, cu luptători de lupte greco-romane, cu măscărici şi cu luptători cu fiare sălbatice, spectacole de care ar trebui să ne scârbim privindu-le? Şi tu te zgârceşti să cheltuieşti avuţia ta, prin care te vei urca la o slavă atât de mare? Dumnezeu te va primi, îngerii te vor aplauda, toţi oamenii, câţi sunt de la începutul lumii, te vor ferici; slava veşnică, cununa dreptăţii, Împărăţia Cerurilor vor fi răsplăţile bunei administrări a acestor bogăţii stricăcioase. Dar la nici una din ele nu te gândeşti! De dragul celor de aici dispreţuieşti pe cele nădăjduite! Haide, deci, şi împarte-ţi în felurite chipuri bogăţia! Fii generos, fii strălucitor la faţă când dai avuţia ta celor lipsiţi! Să se spună şi despre tine cuvintele Scripturii: «A risipit, a dat săracilor, dreptatea lui rămâne în veac!» Nu scumpi produsele tale, îngreunând nevoile celor lipsiţi! Nu aştepta să lipsească grâul de pe piaţă, ca să-ţi deschizi hambarele, că «cel ce scumpeşte preţul grâului este blestemat de popor». Nu aştepta vremuri de foamete, din dragostea de aur! Nu aştepta o lipsă generală, ca să-ţi înmulţeşti averile! Nu face comerţ cu nenorocirile oamenilor! Nu preface mânia lui Dumnezeu în prilej de înmulţire a averilor tale! Nu înrăutăţi, cu biciul neomeniei tale, ranele celor în suferinţă! ***Te uiţi la aur, dar la frate nu te uiţi! Cunoşti bine ce scrie pe monezi, deosebeşti moneda falsă de cea bună, dar nu cunoşti deloc pe fratele tău în vreme de nevoie.***

Lucirea aurului te desfătează, dar nu te gândeşti câte suspine ale nevoiaşului te urmăresc.Cum să-ţi pun sub ochi suferinţele săracului? *Săracul se uită de jur împrejur în casa lui şi vede că în casa lui nu-i aur şi nici nu va fi vreodată. Mobilele şi hainele lui, toate în valoare de câţiva bani, sunt singura avere a săracului. Ce să facă? Îşi aruncă în sfârşit ochii la proprii săi copii şi se hotărăşte să-i ducă în piaţă şi să-i vândă ca prin ei să scape de moartea ce-l ameninţă. Gândeşte-te acum ce luptă se dă în sufletul lui: între foamea care-l ameninţă şi dragostea părintească! Foamea îl ameninţă cu cea mai crudă moarte, iar firea se împotriveşte, sfătuindu-l să moară împreună cu copiii lui. Porneşte de multe ori de acasă să-şi înfăptuiască gândul, şi tot de atâtea ori se întoarce. În cele din urmă, însă, este biruit, silit de nevoie şi de trebuinţe peste care nu poate trece. Care-s gândurile ce chinuiesc pe tată ? «Pe care dintre copii, îşi spune el, să-l vând mai întâi ? Care dintre copiii mei va plăcea mai mult vânzătorului de grâu? Să-l duc pe cel mai mare ? Dar vârsta lui mă ruşinează! Să-l duc pe cel mai tânăr ? Dar mi-i milă de tinereţea lui, că nici nu-şi dă seama de nenorocirea ce ne ameninţă! Copilul acesta seamănă mult cu părinţii; celălalt învaţă bine. Vai, în ce*

încurcătură mă găsesc! Ce voi face ? Pe care dintre copii să sacrific ? Ce suflet de fiară să iau? Cum să-mi ascund firea de om? Dacă-i voi opri pe toţi, îi voi vedea pe toţi morţi de foame, dacă voi vinde pe unul din ei, cu ce ochi mă voi uita la ceilalţi, când ei mă bănuiesc că nu-i iubesc? Cum voi mai sta în casă, când însumi m-am lipsit de copii? Cum mă voi aşeza la masă, când mi-am dobândit mâncarea de pe masă cu un astfel de preţ?». Şi în urmă săracul, cu ochii plini de lacrimi, merge totuşi să-şi vândă pe cel mai iubit dintre copii.

Pe tine, bogatule, nu te mişcă suferinţa lui, nu iei în seamă că şi el e de aceeaşi fire cu tine. Foamea îl strânge de gât pe nenorocit şi tu îl duci cu vorba, îl iei în râs, îi măreşti şi mai mult nenorocirea. Săracul îşi vinde rodul propriilor sale măruntaie, ca să-şi cumpere cele ale gurii, iar ţie nu numai că nu-ţi amorţeşte mâna, care primeşte preţul unor astfel de nenorociri, ci mai mult încă te târguieşti asupra preţului, te tocmeşti ca să dai cât mai puţin şi să iei cât mai mult şi în toate chipurile, cauţi să îngreunezi nefericitului nenorocirea. Lacrimile lui nu te mişcă, iar suspinul lui nu-ţi înmoaie inima, rămâi neînduplecat şi aspru. Numai aur vezi, numai aur îţi închipui. Aur visezi când dormi şi la aur te gândeşti când eşti treaz. După cum nebunii nu văd lucrurile cum sunt, ci cum şi le închipuie nebunia lor, tot aşa şi sufletul tău, stăpânit de dragostea de bani, vede numai aur, vede numai argint. Ţi-i mai plăcut la vedere aurul decât soarele. N-ai altă dorinţă decât ca totul să se prefacă în aur şi născoceşti orice ca să ţi se împlinească dorinţa.

Ce nu faci de dragul aurului? În mâinile tale grâul se preface în aur, vinul în aur, lâna în aur. Orice afacere, orice gând îţi aduce aur; chiar aurul, pe care-1 dai cu împrumut, se înmulţeşte prin dobândă. Nu te mai saturi de aur şi pofta ta de aur nu are hotar.

De multe ori dăm copiilor lacomi să mănânce cât vor din mâncărurile ce le plac, pentru ca, prin mâncatul peste saţiu, să-i dezgustăm de ele. Cu lacomul nu putem face aşa; lacomul, cu cât se îndoapă mai mult, cu atât doreşte mai mult. ***«De-ar curge în valuri bogăţia, spune Scriptura, nu vă lipiţi inima de ea».*** Tu însă, bogatule, pui stavilă bogăţiei care se revarsă, astupi găurile prin care poate să iasă. Ce-ţi face, însă, bogăţia stăvilită şi închisă ? Pentru că-i închisă cu sila înlăuntru şi-i prea multă, rupe stăvilarele, sfărâmă hambarele bogatului şi dărâmă jitniţele lui întocmai ca năvala duşmanilor.

Bogatul, însă nu se dă bătut; zideşte alte hambare mai mari şi nu-i sigur de nu le va lăsa tot stricate moştenitorului lui. Ba se poate, mai degrabă, să fie el smuls din viaţă şi să plece mai înainte de a le ridica, aşa cum dorea sufletul său lacom. Iar bogatul din Evanghelie şi-a găsit un sfârşit pe măsura sfătuirilor sale rele.

Voi, dacă vreţi să mă ascultaţi, deschideţi toate uşile hambarelor voastre, daţi drumul bogăţiei să curgă cu îmbelşugare. După cum apele unui râu mare când străbat pământul prin numeroase canale îl fac roditor, tot aşa şi voi, daţi drumul pe felurite căi bogăţiei să se reverse în casele săracilor. Dacă fântânile sunt sleite din când în când, dau mai multă apă. Dar dacă se lasă apa în fântână, apa se strică. Tot aşa şi bogăţia: dacă stă pe loc, este nefolositoare dar dacă se mişcă şi-i dată şi altora, este şi folositoare tuturora şi rodnică.

O, cât este de mare lauda primită de la cei cărora le-a făcut bine! Să n-o dispreţuieşti! Cât este de mare lauda primită de la dreptul Judecător! Să n-o pui la îndoială! Pretutindeni să-ţi stea în faţă pilda bogatului osândit din Evanghelia de azi!

Îşi păzea cu grijă bogăţiile pe care le avea şi se nelinişte a pentru bogăţiile nădăjduite, cu toate că nu ştia precis de va mai trăi mâine. Se gândea la ziua de mâine, dar astăzi o lua înainte cu păcatul. Nu venise încă nimeni să-i ceară ceva, dar i-o lua înainte, arătându-şi sălbăticimea sufletului său. Nu-şi strânsese încă de pe câmp roadele şi era şi osândit pentru lăcomia lui. Pământul îl întâmpină cu rodurile sale: arăta în brazde holde bogate de grâu, scoatea la iveală pe coardele viţei struguri mulţi, făcea ca măslinul să fie încărcat de rod, iar pomii făgăduiau toată desfătarea fructelor; dar stăpânul pământului era lipsit de dărnicie şi fără rod; nu strânsese încă de pe câmp roadele pământului şi se chinuia ca cei nevoiaşi! Şi totuşi câte primejdii nu-l mai păşteau până la strângerea recoltei! Grindina putea s-o nimicească, arşiţa să i-o răpească din mâini, iar ploaia căzută din nori, la timp nepotrivit, să distrugă roadele. Pentru ce nu te rogi Domnului să ducă la bun sfârşit darurile Sale ? Tu, însă, luându-I-o înainte, te faci nevrednic de primirea darurilor ce ţi le-a arătat.

Vorbeşti întru ascuns cu tine însuţi, dar cuvintele tale sunt judecate în cer. De asta de acolo îţi vin şi răspunsurile.

Care sunt cuvintele bogatului ? Ce spune ? «Suflete, ai multe bunătăţi strânse! Mănâncă, bea, veseleşte-te în fiecare zi » . Ce nebunie! De-ai avea suflet de porc, n-ai putea să-i făgăduieşti sufletului altceva! Atât de dobitoc eşti atât de neînţelegător faţă de bunătăţile sufleteşti, încât dai sufletului mâncărurile destinate trupului şi dai sufletului acelea pe care şi stomacul le dă afară! De ţi-ar fi sufletul virtuos, de-ai fi plin de fapte bune, de-ai fi prieten cu Dumnezeu, de-ai avea multe virtuţi, da, atunci ai avea dreptul să spui sufletului tău să se bucure! Dar pentru că te gândeşti la cele pământeşti, pentru că pântecele ţi-i dumnezeu, pentru că eşti cu totul trupesc, robit patimilor, ascultă-ţi numele ce ţi se potriveşte, nume pe care nu

ţi l-au pus oamenii, ci însuşi Domnul: ***«Nebune, în această noapte, îţi vor cere sufletul tău de la tine! Iar cele ce-ai gătit ale cui vor fi ?».***

Batjocura cuvenită nebuniei lui e mai mare ca osânda cea veşnică. Avea să fie luat de pe pământ după puţină vreme, şi totuşi îşi făcea planuri de viitor, spunând: ***«Strica-voi jitniţele mele şi mai mari le voi zidi ».*** Foarte bine faci, i-aş putea spune. Merită să fie stricate hambarele nedreptăţii. Dărâmă, cu propriile tale mâini, pe cele pe care le-ai zidit rău! Distruge jitniţele tale, de la care nimeni n-a plecat vreodată mângâiat! Dărâmă casa, care a fost paznicul lăcomiei tale! Ridică acoperişurile, dărâmă zidurile, arată soarelui grâul mucezit! Scoate din închisoare bogăţia înlănţuită ! Pune în văzul lumii cămările cele întunecate ale lui mamona!

«Strica-voi jitniţele mele şi mai mari le voi zidi». ***De le vei umple şi pe acestea, ce vei mai născoci oare ? Le vei strica din nou şi iar le vei zidi ? Poate fi oare o mai mare nebunie să te chinui mereu să zideşti cu zel şi să dărâmi cu zel?*** De vrei, ai jitniţe! Casele săracilor. «Strânge-ţi comoară în ceruri!» . Comorile strânse acolo nu le mănâncă moliile, nu le strică putreziciunea, nu le fură hoţii.

- Voi da săracilor, îmi răspunzi tu, după ce voi umple hambarele cele noi!
- Mulţi ani ţi-ai mai hotărât vieţii tale! Ia aminte, însă, ca nu cumva moartea să se grăbească şi s-o ia înaintea planurilor tale! Făgăduinţa ta nu-i dovada bunătăţii tale, ci a vicleniei tale! Făgăduieşti, nu pentru ca să dai mai târziu, ci ca să amâni pentru moment datul. ***Că, în sfârşit, ce te împiedică să dai acum? Nu-i nici un nevoiaş? Nu-ţi sunt pline hambarele? Nu te aşteaptă răsplata? Nu este clară porunca?*** Flămândul se topeşte de foame, cel gol îngheaţă, datornicul este dus la închisoare. Tu, însă, amâni milostenia ta pe mâine!

Ascultă ce-ţi spune Solomon: ***«Nu zice: Du-te şi vino mai târziu şi-ţi voi da mâine, că nu ştii ce aduce ziua de mâine ».*** Cât de mari porunci dispreţuieşti, pentru că urechile îţi sunt astupate de iubirea de argint! Cât de mult ar trebui să mulţumeşti bunului Dumnezeu, Binefăcătorului tău, cât de vesel ar trebui să fii, cât de mândru de cinstea ce ţi se dă, că nu tulburi uşile altora, ci alţii vin la ale tale! Dar aşa, eşti trist, greu de găsit, te fereşti să întâlneşti pe cineva, ca nu cumva să fii silit să-ţi scape ceva din mâini. Nu cunoşti alt răspuns decât acesta: «N-am! Nu dau! Şi eu sunt sărac!».

Da, eşti cu adevărat sărac şi lipsit de orice faptă bună! Eşti sărac în iubirea de oameni, sărac în credinţa în Dumnezeu, sărac în nădejdea vieţii veşnice !

Împarte grâul tău fraţilor tăi! Dă astăzi nevoiaşului ceea ce mâine e putred ! Cel mai cumplit chip de zgârcenie e acela să nu dai celor nevoiaşi din cele ce se strică!

- Dar pe cine nedreptăţesc dacă ţin bogăţiile mele? Spune-mi, bogatule, care sunt bogăţiile tale, de unde le-ai luat şi le-ai adus în viaţă? Bogaţii se asemănă cu un om care, ocupând un loc în teatru, ar opri pe alţii să mai intre, deoarece socoteşte că spectacolul este numai pentru desfătarea lui şi nicidecum pentru desfătarea tuturor. Bogaţii consideră averile, care sunt comune tuturor oamenilor, ca ale lor, pentru că ei au pus mâna mai întâi pe ele. ***Dacă fiecare om şi-ar opri pentru sine numai atât cât îi trebuie pentru satisfacerea nevoilor sale şi dacă ar da ce-i prisoseşte celui nevoiaş, atunci nimeni n-ar mai fi bogat, nimeni sărac.***

N-ai ieşit gol din pântece ? Nu te vei întoarce iarăşi gol în pământ? De unde este, dar, bogăţia ta? De spui că o ai datorită întâmplării, atunci eşti un necredincios, că nu cunoşti pe Creatorul tău şi nu mulţumeşti Celui Ce ţi-a dat bogăţia. De mărturiseşti că o să ai de la Dumnezeu, spune-mi motivul pentru care ai primit-o de la El. Nu este oare nedrept Dumnezeu, că a făcut între oameni o repartiţie neegală a bunurilor? Pentru ce tu eşti bogat şi acela sărac? Negreşit, pentru ca tu să-ţi primeşti răsplata bunătăţii tale şi a administrării credincioase a bogăţiei, iar acela să fie cinstit cu marile recompense ale răbdării.

Tu, care bagi totul în sânurile nesăturate ale zgârceniei, cum poţi socoti că nu nedreptăţeşti pe nimeni, când lipseşti de cele de trai pe atâţia nevoiaşi? Cine-i lacom? Acela care nu se mulţumeşte cu cele ce are! Cine-i hoţ ? Acela care ia cele ce sunt ale fiecăruia dintre noi! Oare nu eşti lacom, nu eşti hoţ când îţi însuşeşti cele ce ţi-au fost date în administrarea ta? Cel care dezbracă pe cel îmbrăcat se numeşte borfaş. Merită oare alt nume cel care nu îmbracă pe cel gol, odată ce poate face asta? Pâinea, pe care o ţii tu, este a celui flămând; haina, pe care o păstrezi în lăzile tale, este a celui dezbrăcat; încălţămintea, care se strică în casele tale, este a celui desculţ; argintul, pe care-1 ţii îngropat, este al celui nevoiaş. Deci, pe atâţia oameni nedreptăţeşti câtor ai putea să le dai din avuţiile tale.

Frumoase sunt cuvintele tale, dar mai frumos e aurul, îmi răspunde bogatul. Tot aşa răspund şi desfrânaţii când le vorbim de castitate. Că acelora, când le vorbim de rău pe femeia cu care trăiesc, pomenirea ei le aţâţâ şi mai mult pofta.

Cum să-ţi pun sub ochi toate suferinţele săracilor, ca să cunoşti din câte suspine îţi strângi averile tale! O, ce mare preţ vei pune în ziua judecăţii pe aceste cuvinte: «Veniţi, binecuvântaţii părintelui Meu, de moşteniţi împărăţia cea gătită vouă de la

întemeierea lumii. Că am flămânzit şi Mi-aţi dat să mănânc; am însetat şi Mi-aţi dat să beau; gol am fost şi M-aţi îmbrăcat»

Şi câtă frică, sudoare şi întuneric te va cuprinde când vei auzi osânda: «Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în întunericul cel mai din afară, cel gătit diavolului şi îngerilor lui. Că am flămânzit şi nu Mi-aţi dat să mănânc; am însetat şi nu Mi-aţi dat să beau; gol am fost şi nu M-aţi îmbrăcat».

În ziua judecăţii nu-i acuzat răpitorul, ci cel ce nu şi-a împărţit averile! Ţi-am spus cele ce am socotit că-ţi sunt de folos. De crezi spusele mele, îţi stau în faţă bunătăţile făgăduite, de nu asculţi de cuvintele mele, ameninţarea este scrisă, de care mă rog lui Dumnezeu să scapi, ajungând la gânduri mai bune, ca să fie bogăţia ta preţ de răscumpărare păcatelor tale şi să te îndrepte spre bunătăţile cereşti ce-ţi sunt pregătite, cu harul Celui Ce ne-a chemat pe toţi la împărăţia Lui, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a VII-a - Către bogaţi

Am vorbit şi mai demult de tânărul acesta, iar cel care m-a ascultat cu luare aminte îşi aminteşte negreşit cele spuse atunci. Mai întâi, că tânărul acesta nu-i acelaşi cu legiuitorul de la Luca; legiuitorul era un ispititor şi punea întrebări viclene Mântuitorului; tânărul acesta l-a întrebat cu gând curat pe Domnul, dar n-a primit cu inimă deschisă învăţătura Lui. Dacă ar fi pus întrebările cu gând viclean, n-ar fi plecat întristat în urma răspunsurilor Domnului. Pentru aceea Scriptura ne-a înfăţişat sufletul lui oarecum amestecat: pe de o parte vrednic de laudă, iar pe de altă parte nefericit şi foarte deznădăjduit. Era vrednic de laudă, că a cunoscut pe adevăratul învăţător,că părăsind trufia fariseilor, mândria legiuitorilor şi îngâmfarea cărturarilor, a dat acest nume singurului învăţător bun şi adevărat; era iarăşi vrednic de laudă şi că s-a interesat cum ar putea să moştenească viaţa veşnică. Dar ceea ce vădeşte că în adâncul sufletului lui nu urmărea adevăratul bine, ci căuta ce place celor mulţi, este aceea că deşi a aflat de la adevăratul Dascăl învăţături mântuitoare, nu le-a înscris în inima sa, nici n-a împlinit cu fapta sfaturile date, ci a plecat întristat, fiind întunecat de patima dragostei de avuţie. Aceasta vădeşte ciudăţenia purtării sale şi dezacordul cu el însuşi.

Îl numeşti învăţător şi nu te porţi ca un ucenic ? Mărturiseşti că este bun şi respingi sfaturile pe care ţi le dă? Şi doar Cel bun oferă lucruri bune! Îl întrebi de viaţa veşnică, dar arăţi că eşti cu totul prins de desfătarea vieţii de aici! Ce poruncă anevoiasă, grea sau peste puteri ţi-a dat învăţătorul? A spus: «Vinde-ţi averile tale şi dă-le săracilor!». Dacă ţi-ar fi spus să te osteneşti, muncind pe ogoare sau să înfrunţi primejdiile comerţului pe mare sau să ai toate necazurile celor care fac afaceri, da atunci ar fi trebuit să te întristezi, că porunca ar fi fost greu de împlinit; dar dacă-ţi făgăduieşte să te facă moştenitor al vieţii celei veşnice pe o cale atât de lesnicioasă, care nu are nici osteneală, nici sudoare, nu te bucuri de uşurinţa mântuirii, ci pleci jelind şi întristat la suflet, şi-ţi faci nefolositoare toate virtuţile pentru care te-ai ostenit până acum.

Dacă, după cum spui, nici n-ai ucis, nici n-ai fost desfrânat, nici n-ai furat, nici n-ai dat mărturie mincinoasă împotriva cuiva, zadarnică ţi-i râvna pentru săvârşirea acestor virtuţi, pentru că nu adaugi şi virtutea ce-ţi lipseşte, singură prin care vei putea intra în împărăţia ilui Dumnezeu. Nu te-ai bucura oare mult când ai auzi că un doctor ţi-ar făgădui să-ţi îndrepte mădularele strâmbe fie din naştere, fie din pricina vreunei boli? Negreşit! Dar când marele Doctor al sufletelor vrea să te facă desăvârşit în cele mai de seamă virtuţi ce-ţi lipsesc, nu primeşti binefacere, ci te superi şi te tânguieşti! ***E lămurit, deci că eşti departe de porunca dragostei de aproapele şi fals ai mărturisit când ai spus că iubeşti pe aproapele tău ca pe tine***

însuţi. Că iată, porunca dată ţie de Domnul te vădeşte cu totul lipsit de adevărata dragoste.

Dacă ar fi fost adevărat ce spuneai, că ai păzit din tinereţe porunca dragostei şi că ai dat fiecăruia tot atât cât ţi-ai dat şi ţie, de unde ai această mulţime de averi? Îngrijirea celor nevoiaşi risipeşte bogăţia. Dacă toţi şi-ar împărţi averile lor şi le-ar da celor nevoiaşi, atunci fiecare ar primi câte puţin pentru îndestularea nevoilor lor. Deci, cel care iubeşte pe aproapele său ca pe sine însuşi n-ar avea mai mult decât semenul său. Ori se vede că tu ai multe bogăţii! De unde-s acestea ? De acolo că ţi-i mai dragă propria-ţi desfătare decât ajutorarea celor mulţi. Da, cu cât îţi înmulţeşti avuţia, cu atât îţi împuţinezi dragostea de aproapele. Dacă ai fi iubit pe semenul tău, demult te-ai fi gândit la înstrăinarea averilor tale; dar aşa, averile îţi sunt mai lipite de tine decât mădularele de trup, iar despărţirea de averi te doare mai mult decât tăierea celor mai de seamă mădulare.

Dacă ai fi îmbrăcat pe cel gol, dacă ai fi dat pâinea ta celui flămând, dacă ai fi deschis uşa ta oricărui străin, dacă ai fi fost tatăl orfanilor, dacă ai fi luat parte la suferinţele celui neputincios, pentru care avuţii te-ai mai fi întristat acum ? Oare ţe-ai mai întrista să dai ce-a mai rămas, dacă de multă vreme te-ai fi gândit să împarţi celor săraci averea?

În piaţă nimeni nu se întristează când îşi dă banii ca să cumpere cele ce-i lipsesc; ba dimpotrivită, cu cât cumpără la un preţ mai mic lucruri de valoare mai mare cu atât se bucură mai mult că a făcut o afacere strălucită. Tu, însă, te întristezi când dai aur, argint şi moşii, adică piatră şi lut, ca să dobândeşti viaţa cea fericită!

La ce-ţi vei întrebuinţa bogăţia ? Ca să te îmbraci cu o haină scumpă? Dar ţi-s de ajuns doi coţi de pânză ca să-ţi faci o cămaşă, iar o haină pe deasupra îţi împlineşte toată nevoia de îmbrăcăminte. Îţi vei folosi bogăţia pentru hrană ? Dar ţi-i de ajuns o pâine ca să-ţi umpli stomacul! Pentru ce, deci, te întristezi? Că eşti lipsit de ceva? Că eşti lipsit de slava pe care ţi-o dă averea? Dar dacă nu vei umbla după slava aceasta de jos, vei găsi slava cea adevărată şi strălucitoare, care te duce în Împărăţia Cerurilor.

- Îmi place să am avere, mi se poate spune, chiar dacă nu-mi aduce nici un folos.
- Dar ştie orişicine că numai un om fără de minte umblă după lucruri nefolositoare! Ţi se vor părea poate ciudate cuvintele ce-am să ţi le spun, deşi sunt întru totul prea adevărate. Bogăţia pe care o împarţi, aşa cum spune Domnul, de obicei rămâne; dar dacă o păstrezi, se înstrăinează; dacă o păzeşti, nu o vei avea; dar nu o vei

pierde, dacă o vei împărţi. ***«A împărţit, a dat săracilor, spune Scriptura, dreptatea ta rămâne în veac» .***

Multor oameni, însă, nu le este dragă bogăţia pentru haine şi pentru mâncare, ci s-a născocit de diavol un vicleşug care bagă în capul bogaţilor mii de prilejuri, care să-i facă să socotească drept necesare cele de prisos şl nefolositoare, ca să-şi închipuie că nu le e de ajuns bogăţia pentru nevoile pe care le au, ci îşi împart averea şi pentru nevoia lor prezentă, dar şi pentru cea din viitor , o parte şi-o pun pentru ei înşişi, o altă parte pentru copii, în sfârşit îşi împart averea pentru fel de fel de cheltuieli.

Ascultă ce hotărâri iau ! «O parte din avuţia noastră, spun ei, să ne fie pentru nevoile noastre zilnice, iar altă parte s-o punem de-o parte; bogăţia pentru nevoile zilnice, însă, să depăşească hotarul trebuinţelor: o parte să ne fie pentru luxul din casă, o altă parte să fie pusă în slujba fastului exterior,o parte să o dăm pentru călătorii luxoase, iar altă parte să o întrebuinţăm pentru strălucirea şi luxul căminului nostru !».

Te miri de unde mai născocesc atâtea lucruri nefolositoare! Au nenumărate trăsuri: unele pentru bagaje, altele pentru ei, îmbrăcate în aramă şi argint; au cai fără de număr, care ca şi oamenii, îşi au genealogia lor, după nobleţea părinţilor unii îi desfătează pe bogaţi, plim-bându-i prin oraş, alţii merg cu ei la vânătoare, iar alţii sunt deprinşi pentru călătorii; frâurile, chingile şi ciucurii din jurul gâtului sunt toate de argint, toate brodate cu aur; stofe de purpură împodobesc caii ca pe miri. Au mulţime de catâri împărţiţi după culoare; însoţitorii lor se înşiră unii după alţii: unii merg înainte, iar alţii în urmă. Numărul celorlalte slugi este nesfârşit, ca să le fie de ajuns pentru tot luxul lor : administratori, casieri, grădinari; oameni iscusiţi în tot felul de meserii născocite de bogaţi, fie pentru probleme de neapărată nevoie, fie pentru desfătarea şi bunul lor trai: bucătari, brutari, paharnici, vânători, sculptori, pictori şi alţi oameni meşteri în a face fel de fel de lucruri spre desfătarea bogaţilor. Au turme de cămile, unele puse la cărat, altele trimise la păscut; herghelii de cai, cirezi de vite, turme de oi, de porci; toate cu paznicii lor; pământ din destul, ca să dea hrană tuturor acestor animale, ba încă prin veniturile lui să mai înmulţească bogăţia; băi în oraşe, băi la ţară - case strălucitoare construite din marmură de diferite feluri, una din piatră de Frigia, alta din piatră de Lacedemonia şi de Tesalonic; unele călduroase iarna, altele răcoroase vara; pardoseala împodobită cu mozaic, iar acoperişul aurit; când pereţii acestor case nu sunt acoperiţi cu plăci, sunt împodobiţi cu picturi florale.

Dar pentru că bogăţia mai prisoseşte, deşi a fost cheltuită în mii şi mii de feluri, atunci prisosul se îngroapă în pământ şi se păstrează în locuri tainice. Că îşi spun bogaţii: «Viitorul este nesigur; pot să dea peste noi nevoi nebănuite !». Da, e nesigur dacă vei ajunge să foloseşti aurul îngropat! Dar cu totul sigură este pedeapsa pentru purtarea ta neomenoasă! Când n-ai putut să-ţi cheltuieşti bogăţia cu nenumăratele tale născociri, ai îngropat-o în pământ! Ce cumplită nebunie! Atâta vreme cât aurul era ascuns în inima pămîntului, scormoneai pământul să-l scoţi la iveală; dar când a ajuns la lumină, îl ascunzi iarăşi în pământ. În sfârşit, sunt de părere că, îngropându-ţi bogăţia, ţi-ai îngropat odată cu ea şi inima, că ***«unde este comoara ta, spune Domnul, acolo este şi inima ta».***

De aceea poruncile Domnului întristează pe bogaţi şi le fac traiul netrai, pentru că îi opresc să facă cheltuieli nefolositoare.

Mi se pare că soarta tânărului din Evanghelie, ca şi a celor la fel cu el, se aseamănă cu a unui călător care, în dorinţa de a vedea un oraş, străbate cu râvnă tot drumul până la el în urmă, însă se opreşte la unul din hanurile de dinaintea zidurilor oraşului şi din lenea unei puţine mişcări, face de prisos toată osteneala de până atunci, lipsindu-se de vederea frumuseţilor oraşului. Tot aşa sunt şi oamenii care primesc să facă celelalte porunci, dar se împotrivesc când e vorba de averi.

Cunosc mulţi oameni care postesc, se roagă, suspină, arată o evlavie fără sfârşit, dar nu scot din pungă un bănuţ pentru cei nevoiaşi. Ce folos au ei de celelalte virtuţi ? Împărăţia Cerurilor nu-i primeşte. ***«Că mai uşor intră cămila prin urechile acului, spune Domnul, decât bogatul în Împărăţia Cerurilor» .*** Hotărârea este clară, Cel Care a rostit-o este nemincinos, dar rari sunt cei care îi dau crezare.

- Dar cum vom trăi, întreabă bogaţii, dacă vom părăsi totul? Care va fi înfăţişarea vieţii, dacă vom vinde totul şi vom părăsi totul ?
- Nu mă întreba pe mine de înţelesul poruncilor Stăpânului! A ştiut Legiuitorul să împace cu legea ceea ce-i cu neputinţă! Inima ta stă ca în balanţă, nedumerită în care parte să încline: spre viaţa cea adevărată sau spre desfătarea din lumea aceasta. Dar oamenii care judecă înţelepţeşte trebuie să fie încredinţaţi că avuţia îi-e dată spre administrare şi nu spre desfătare; iar când se despart de ea trebuie să se bucure ca unii care se despart de bunuri străine şi nu să se înstristeze ca şi cum ar pierde bunurile proprii.

Pentru ce te întristezi, pentru ce sufletul îţi plânge, când auzi: «Vinde-ţi averile tale!». Nici chiar dacă bogăţia te-ar însoţi în viaţa viitoare n-ar trebui să-ţi fie atâta

de dragă, că o întunecă bunătăţile de acolo. Iar dacă bogăţia rămâne neapărat aici, pentru ce să n-o vinzi, ca să o câştigi ? Când dai aur ca să-ţi cumperi un cal, nu te întristezi; dar când dai pe cele trecătoare, ca să iei în schimb Împărăţia Cerurilor, plângi, întorci spatele celui ce-ţi cere, amâni datul, născocind nenumărate pricini de nevoi.

Ce vei răspunde Judecătorului, tu care-ţi îmbraci pereţii caselor, dar nu îmbraci pe om, tu care împodobeşti caii, dar treci cu vederea pe fratele îmbrăcat în zdrenţe, tu, care laşi grâul de putrezeşte, dar nu hrăneşti flămândul, tu care îngropi aurul, dar dispreţuieşti pe cel sugrumat de sărăcie ?

Dacă se întâmplă ca şi soţia ta să fie iubitoare de averi, atunci boala este îndoită; îţi aţâţă pofta după desfătări şi-ţi măreşte dorinţa de plăceri bagă în sufletul tău ghimpii unor dorinţe ciudate: se gândeşte la pietre preţioase, la mărgăritare, la smaralde, la hiacint, la aur, din care o parte să-l prefacă în bijuterii, iar altă parte s-o ţeasă în haine şi prin tot felul de idei lipsite de gust, îţi măreşte boala.

Râvna femeilor pentru podoabele acestea nu-i ceva trecător, ci zi şi noapte se gândesc numai la ele. Nenumăraţi linguşitori întreţin poftele lor: le aduc negustori de imprimeuri, giuvaergii, parfumieri, negustori de stofe, negustori de broderii. Nu-i lasă timp bărbatului să răsufle din pricina neîncetatelor ei porunci. Nici o bogăţie nu-i îndestulătoare să satisfacă poftele femeieşti, de-ar curge bogăţia râuri. Doresc parfumuri din cele mai îndepărtate ţări, cum ar dori untdelemnul ce se vinde-n piaţă; iar stofele fabricate din flori marine, purpură, mătasea sunt pentru ele ca şi lâna oilor. Aurul încrustat cu pietre preţioase, împodobeşte fruntea şi gâtul femeilor; alt aur la cordoane şi alt aur le leagă mâinile şi picioarele. Se bucură femeile iubitoare de aur să fie legate şi de mâini şi de picioare, numai dacă aurul le leagă. Când mai are oare vreme să se îngrijească de sufletul său un bărbat care slujeşte poftelor femeieşti? După cum valurile furioase şi furtunile mării scufundă corăbiile şubrede, tot aşa şi gusturile rele ale femeilor îneacă sufletele slabe ale bărbaţilor.

În atâtea părţi este tras aurul şi de bărbat şi de femeie! Se iau la întrecere unul cu altul în a descoperi noi şi noi prilejuri de cheltuieli zadarnice, încât pe bună dreptate, nu mai au timp să mai privească şi la cei din jur.

Dacă auzi, bogatule, spunându-ţi-se: «Vinde-ţi averile tale şi dă-le săracilor, ca să ai merinde pentru desfătarea veşnică!», pleci întristat; dar dacă auzi spunându-ţi-se: «Dă-ţi averile tale femeilor iubitoare de podoabe, dă-le sculptorilor, negustorilor de

mobile, mozaicarilor, pictorilor!», te bucuri ca şi cum ai dobândi ceva mai preţios decât averile.

Nu vezi aceste ziduri măcinate de vreme, ale căror resturi se ridică în întreg oraşul, ca nişte stânci ieşite din mare? Câţi săraci nu erau în oraş când au fost ridicate zidurile acestea? Dar ei n-au fost băgaţi în seamă de bogaţii din vremea aceea, că erau cuprinşi de zelul ridicării acestor zidării! Unde-i acum construcţia strălucitoare a lucrărilor lor ? Unde-i cel care nu mai contenea cu lauda măreţiei clădirilor lui ? Nu s-au dărâmat, n-au dispărut întocmai ca jucăriile copiilor făcute în nisip? Nu stă oare în iad cel care le-a ridicat, căindu-se de zelul pus de el pentru nişte zădărnicii? Sufletul să-ţi fie mare; zidurile fie mici, fie mari, împlinesc aceeaşi trebuinţă!

Când trec pe lângă casa unui om de curând îmbogăţit, lipsit de gust, şi-i văd casa plină cu tot felul de podoabe, ştiu că omul acela n-are altceva mai de preţ decât cele ce se văd; ştiu că împodobeşte cele neînsufleţite, dar sufletul îi este neîmpodobit.

Spune-mi, ce folos mai mare îţi dau paturile de argint, mesele de argint, canapelele de fildeş, scaunele de fildeş, pentru ca bogăţia să nu treacă din pricina acestora la săracii care stau cu miile la uşa casei tale şi slobod glasuri pline de milă? Dar nu vrei să dai, spunând că ţi-i cu neputinţă să îndestulezi pe toţi care îţi cer. Cu limba te juri, dar mâna te vădeşte. Mâna tace, dar te face mincinos cu inelul care străluceşte în degetul tău. Pe câţi oameni nu poate scăpa de datorii un singur inel de-al tău ? Câte familii căzute în mizerie nu poate să ridice ? Un singur dulap de-al tău cu haine poate să îmbrace un întreg popor îngheţat de frig ! Dar laşi pe sărac să plece cu mâinile goale, netemându-te de dreapta răsplată a Judecătorului. N-ai milă? Nu vei fi miluit! N-ai deschis casa ? Vei fi dat afară din împărăţie ! N-ai dat pâine ? Nu vei primi viaţa veşnică!

Spui că eşti sărac ! O spun şi eu, că acela-i sărac care are nevoie de multe. Poftele voastre nesăturate vă fac să aveţi multe nevoi. La cei zece talanţi te străduieşti să mai adaugi alţi zece; când au ajuns douăzeci, cauţi alţii, tot pe atâţia şi aşa, adăugând mereu talant lângă talant, nu te opreşti, ci ţi se aprinde pofta şi mai mult.

După cum beţivii cu cât beau cu atât doresc să bea mai mult, tot aşa şi noii îmbogăţiţi cu cât au dobândit mai mult cu atât doresc mai mult, iar ceea ce adaugă mereu le întreţine boala. Râvna lor după avuţii îi duce la simţăminte potrivnice celor de la început; nu se mai bucură atâta de ce au, cât se întristează de ce le

lipseşte sau îşi închipuie că le-ar lipsi. Aşa că sufletul lor este mereu mistuit de griji, că se iau la întrecere cu cei care-i depăşesc în bogăţii.

Ar trebui să se bucure şi să aducă mulţumiri lui Dumnezeu că sunt mai avuţi decât atâţia alţii; dar nu, ei sunt neliniştiţi şi suferă că sunt în urma unuia sau a doi oameni mai bogaţi ca ei. Când ajung la fel de bogaţi ca bogaţii aceia, îndată se ambiţionează să egaleze pe un altul mai bogat, dacă l-au ajuns şi pe acela, îşi mută ambiţia spre altul. După cum cei care urcă scările păşesc mereu din treaptă în treaptă şi nu se opresc până nu ajung la cea mai de sus, tot aşa şi aceşti bogaţi nu pun capăt pornirii lor după putere, până când, ajunşi sus de tot, îşi frâng gâtul prin căderea lor de la o înălţime atâta de mare. Făcătorul universului a făcut ca pasărea seleuciană să nu mai aibă saţiu niciodată spre binefacerea omului; tu, însă ţi-ai făcut nesăţios sufletul spre vătămarea oamenilor. Câte-i vede ochiul atâtea pofteşte lacomul. «Ochiul nu se va sătura de a vedea» , iar iubitorul de argint de a lua. Iadul n-a spus: «Ajunge !», nici lacomul n-a spus vreodată: «Ajunge !».

Când te vei folosi de cele ce ai, când te vei desfăta de ele, odată ce eşti necontenit cuprins de ostenelile de a aduna mereu? «Vai de cei ce lipesc casă lângă casă şi împreună ţarină cu ţarină, ca să ia ceva de la vecin!».

Tu ce faci? Nu pui mii şi mii de chichiţe, ca să iei bunurile vecinului? «Casa vecinului, spui tu, îmi întunecă casa! Este zgomotoasă! Ţine în ea vagabonzi!». Sau îi găseşte alte pricini, nu importă care le împinge, îl alungă, îl sileşte, îi face necazuri şi nu se opreşte până nu-1 sileşte să se mute. Ce l-a ucis pe israiliteanul Nabute? Nu, oare, dorinţa lui Ahav de a-i lua via? Lacomul este vecin rău şi la oraş şi la ţară. Marea îşi cunoaşte hotarele ei, noaptea nu depăşeşte vechile ei margini, dar lacomul nu respectă timpul, nu cunoaşte margine, nu îngăduie să se păstreze o ordine în lume, ci imită furia focului: cuprinde totul, arde totul. După cum fluviile, din mici, cum au pornit de la izvor, ajung neînchipuit de mari prin adăugirile de apă ce le primesc treptat şi târăsc cu ele, din pricina iuţelii apei, tot ce le stă în cale, tot aşa şi cei care ajung de au mare putere capătă şi mai mult puterea de a nedreptăţi chiar cu ajutorul celor împilaţi şi robesc pe ceilalţi oameni prin cei nedreptăţiţi mai înainte şi aşa creşterea puterii ajunge prilej de mai mare răutate.

Cei nedreptăţiţi mai înainte dau, de voie de nevoie, ajutor bogaţilor, ca să vatăme şi să nedreptăţească şi pe alţii. Care-i vecinul, care-i rudă, care-i omul de afaceri, care să nu fi fost tras pe sfoară de bogat? Nimic nu poate sta în calea silniciei bogătaşului! Toate se supun tiraniei lui, toate tremură în faţa puterii lui. Cei nedreptăţiţi de bogat se gândesc mai mult cum să facă să nu mai sufere alte rele de la bogat decât să se răzbune pentru nedreptăţile ce li le-a făcut. Bogatul înjugă boi

străini, ară, seamănă şi culege cele ce nu-i aparţin. Dacă i te împotriveşti, te loveşte; dacă te plângi, te dă în judecată, că l-ai insultat; dacă îl aduci în faţa judecătorului, tu eşti cel băgat la închisoare, că are martori falşi, gata pregătiţi, care-ţi pun viaţa în primejdie. Ai fi mai bucuros să mai dai ceva numai ca să scapi de necazurile în care te bagă.

Aş vrea să mai răsufili puţin, să conteneşti o clipă de a nedreptăţi, ca să dai răgaz gândurilor tale să-şi amintească la ce sfârşit te duce râvna faptelor tale. Ai atâtea şi atâtea hectare de pământ de arătură, tot atâtea hectare de grădină, munţi, câmpii, imaşuri, râuri, livezi. Ce-ţi rămâne din toate acestea? Nu te aşteaptă oare tot trei metri de pământ? Nu va fi de ajuns greutatea câtorva pietre pentru paza ticălosului tău trup? Pentru ce te frământi? Pentru ce faci fărădelegi? Pentru ce culegi cu mâinile tale cele ce n-au rod? De-ar da Dumnezeu să fie numai fără de rod şi nu materie pentru focul veşnic! Nu te trezeşti odată din beţia asta? Nu ţi se însănătoşează odată gânduriile tale? Nu-ţi vii în simţiri? N-ai înaintea ochilor judecata lui Hristos ? Ce vei răspunde când cei nedreptăţiţi vor sta în jurul tău şi vor striga împotriva ta dreptului Judecător ? Ce vei face? Ce apărători vei tocmi? Ce martori vei aduce ? Cum vei convinge pe Judecătorul Care nu se poate înşela?

Nu poate fi acolo vorbitor maestru! Nu poţi întrebuinţa acolo cuvinte frumoase, care să poată acoperi adevărul în faţa Judecătorului! Acolo nu te mai însoţesc linguşitorii, nici banii, nici mândria funcţiei tale! Eşti fără prieteni, fără ajutoare, fără sprijin, fără apărare. Rămâi ruşinat, trist, abătut, singur, fără de nici o îndrăzneală. Oriunde ţi-ai întoarce ochii, n-ai să vezi decât mărturiile învederate ale răutăţii tale: aici lacrimile orfanului, dincolo suspinele văduvei; în altă parte săracii care au fost alungaţi în pumni de la casa ta, slugile pe care le-ai bătut, vecinii pe care i-ai supărat. Toţi se vor scula împotriva ta! Mulţimea faptelor tale rele te va înconjura. Că după cum umbra merge după trup, tot aşa şi păcatele merg după suflet şi înfăţişează lămurit faptele. De aceea acolo nu se poate tăgădui nimic, ci chiar gura cea mai neruşinată este astupată. înseşi faptele vor da mărturie împotriva fiecărui om; nu vor da glas, dar se vor înfăţişa aşa cum le-am săvârşit. Cum voi putea să-ţi pun sub ochi grozăviile ce se vor petrece atunci ?

Dacă asculţi, deci cuvintele mele, dacă te laşi, deci, convins, adu-ţi aminte de ziua aceea în care se va descoperi mânia lui Dumnezeu din cer. Adu-ţi aminte de venirea slăvită a lui Hristos, când «vor învia cei ce au făcut cele bune întru învierea vieţii, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea judecăţii» . Atunci ruşine veşnică îi va cuprinde pe păcătoşi «şi urgia focului va mistui pe cei potrivnici». Cele ce se vor petrece atuncea să te întristeze, nu porunca de a-ţi vinde averile şi de a le da săracilor! Cum te voi convinge ? Ce să grăiesc ? Nu doreşti nici Împărăţia

Cerurilor şi nici de gheenă nu te temi! Unde să găsesc vindecare sufletului tău? Dacă cele îngrozitoare nu te înfricoşează, dacă cele vesele nu te îndeamnă, atunci vorbesc cu o inimă de piatră!

Uită-te, omuile, la natura bogăţiei! Ce te face să te minunezi atâta de aur? Piatră este aurul, piatră argintul, piatră mărgăritarul, piatră fiecare din pietrele preţioase: topazul, smaraldul, agata, hiacintul, ametistul şi matostatul. Acestea-s florile bogăţiei! Pe unele le doseşti, ascunzându-le şi acoperind cu întuneric strălucirea pietrelor, iar pe altele le porţi, fudulindu-te cu strălucirea şi marea lor valoare. Spune-mi, ce folos ai arătându-ţi pretutindeni mâna împodobită strălucitor cu pietre preţioase? Nu ţi-i ruşine să doreşti cu patimă pietrele preţioase cum le doresc femeile însărcinate ? Acestea se mistuiesc de dorul pietrelor preţioase, dar şi tu eşti lacom după cele mai frumoase pietre, căutând agate portocalii, matostat, ametist.

Care om dornic de podoabe a putut să-şi prelungească viaţa cu o singură zi? Pe cine l-a cruţat moartea, că a fost bogat ? De cine s-a depărtat boala, că a avut bani ? Până când aurul va sugruma sufletele, până când va fi undiţa morţii, până când va fi momeala păcatului ? Până când bogăţia va fi pricina războaielor, pentru care se făuresc arme şi se ascut săbii? Din pricina bogăţiei rudele nu mai ţin seamă de rude, fraţii se uită cu ochi ucigaşi la fraţi. Din pricina bogăţiei pustiile sunt pline de ucigaşi, marea de piraţi şi oraşele de calomniatori. Cine-i tatăl minciunii? Cine-i făcătorul actelor false ? Cine-i părintele jurământului fals? Nu-i oare bogăţia? Nu-i râvna după bogăţie ? Pentru ce, oamenilor, vă supuneţi înşivă la chinuri? Cine a prefăcut bunurile voastre în arme împotriva voastră ? Banii v-au fost daţi să vă ajute să trăiţi şi nu să vă ajungă povară de păcate. Bogăţia v-a fost dată să vă puteţi răscumpăra sufletul, nu ca să vă fie pricină de pierzare.

- Am nevoie de bogăţie pentru copiii mei, mi s-ar putea spune.
- Pretext cu aparenţă de adevăr pentru acoperirea lăcomiei! Puneţi înainte pe copii, pentru a vă satisface pofta inimii. Nu aruncaţi vina pe cel nevinovat! Copiii voştri au Stăpânul lor, au Îngrijitorul lor. De la Acesta au primit viaţa şi tot de la El aşteaptă şi mijloacele de trai. Oare nu şi pentru cei însuraţi s-a scris porunca aceasta a Evangheliei: «Dacă vrei să fii desăvârşit, vinde-ţi averile tale şi dă-le săracilor»? Când cereai Domnului copii, când te rugai să ajungi tată, adăugai oare şi aceste cuvinte : «Dă-mi copii, ca să nu ascult de poruncile Tale ? Dă-mi copii, ca să nu ajung în Împărăţia Cerurilor ?». Cine-ţi garantează că fiul tău va avea gânduri bune, că va întrebuinţa cum trebuie averea ce i-o vei lăsa ? Pentru mulţi, bogăţia a ajuns prilej de desfrânare. Sau n-ai auzit pe Ecleziast zicând: ***«Am văzut o boală cumplită: a păstra bogăţia spre răul celui care o va avea»*** ; şi iarăşi: ***«Las avuţia mea omului ce va veni după mine! Dar cine poate şti de va fi înţelept sau nebun***

?» . Bagă de seamă ca nu cumva bogăţia strânsă de tine cu mii şi mii de osteneli să o prefaci în materie de păcate pentru copiii tăi şi apoi să fii pedepsit de două ori: o dată pentru păcatele pe care însuţi le-ai făcut şi a doua oară pentru acelea cu care ai împovărat pe alţii. Nu ţi-i oare sufletul mai apropiat decât copilul? Nu ţi-i oare sufletul mai apropiat decât orice lucru? Dă-i, deci, sufletului întâietate la moştenirea ta ! Dă-i lui mai întâi bogate prilejuri pentru dobândirea vieţii veşnice! După aceea împarte şi copiilor ce ţi-a mai rămas. Unii copii, deşi n-au moştenit nimic de la părinţi, şi-au făcut loruşi de multe ori case; dar dacă sufletul e părăsit de tine, de cine va fi miluit?

S-au spus cele ce-am spus către bogaţii care au copii. Dar bogaţii care n-au copii ce scuză vrednică de crezare ne vor aduce pentru zgârcenia lor ?
- Nu-mi vând averile, spun ei, nici nu le dau celor săraci, că-mi sunt necesare pentru nevoile vieţii.
- Deci nu-i Domnul învăţătorul tău şi nici Evanghelia nu-ţi rânduieşte viaţa, ci tu însuţi dai legi vieţii tale. Dar priveşte bine în ce primejdie cazi când judeci aşa ! Dacă Domnul a dat porunci, care ne sunt de neapărată trebuinţă, iar tu le socoteşti cu neputinţă de îndeplinit, atunci nu spui altceva decât că eşti mai înţelept decât Legiuitorul.
- După ce mă voi bucura, mi se răspunde, de avuţii toată viaţa mea, la sfârşitul vieţii îi voi lăsa pe săraci moştenitorii mei; cu zapise şi testamente îi voi pune stăpâni pe toate bunurile mele.
- Deci atunci vei fi iubitor de oameni, când nu vei mai fi printre oameni! Atunci şi eu te voi numi iubitor de oameni, când te voi vedea mort! Multă mulţămită se cuvine dărniciei tale, că ai ajuns darnic şi mărinimos când zaci în mormânt şi eşti făcut pământ! Spune-mi, pentru care timp ceri să fii răsplătit: pentru cel petrecut pe pământ sau pentru cel de după moarte ? Dar pe vremea când trăiai, când te aruncai cu totul plăcerilor din viaţă şi erai înconjurat numai de desfătări, nici nu voiai să vezi pe săraci! Ce faptă mai poţi săvârşi după ce-ai murit? Ce răsplată se cuvine faptelor tale? Arată-mi faptele şi cere răsplata! Nimeni nu mai face negoţ după spartul târgului, nici nu este încoronat cel care vine după terminarea luptelor atletice şi nici fapte de bravură nu se mai pot face după ce s-a terminat războiul.

Este lămurit, deci că nici după ce ai părăsit viaţa aceasta nu mai poţi să faci fapte de evlavie. Făgăduieşti că ai să orânduieşti binefacerile tale prin testament? Dar cine te va vesti când ai să mori? Cine-ţi va garanta felul morţii tale? Câţi oameni n-au pierit în accidente groaznice, fără să poată scoate de durere un cuvânt măcar? Pe câţi nu i-au lăsat fără conştiinţă temperaturile mari ? Pentru ce mai aştepţi un timp în care de multe ori nici nu mai eşti stăpân pe gândurile tale ? Noapte adâncă, boală grea şi ajutor de nicăieri. Cel care stă de veghe la căpătâiul tău este gata să

orânduiască totul spre folosul lui, zădărnicind hotărârile tale. Tu te uiţi în jurul tău, într-o parte şi alta şi vezi pustiul ce te înconjoară. Ei bine, atunci vei simţi nesocotinţa ta, atunci vei plânge nebunia ta! Că ai lăsat împlinirea poruncii pentru un timp în care limba nu se mişcă, mâna tremură şi nu mai poţi să-ţi arăţi gândurile nici cu vocea, nici cu scrisul. Dar, chiar dacă ai fi rânduit în testament pe toate şi chiar dacă ţi-ai fi spus lămurit gândurile tale, e de ajuns un singur rând adăugat să schimbe hotărârea ta, o singură pecete falsificată, doi sau trei martori mincinoşi să mute toată moştenirea ta asupra altora.

Pentru ce te înşeli singur, rânduind rău pentru timpul de acum bogăţia spre desfătarea trupului şi făgăduind pentru mai târziu acelea pe care n-ai să le mai poţi face ?

Dar, după cum ţi-am arătat, rău e sfatul ce ţi-1 dai când spui: «Mă voi desfăta de plăceri cât trăiesc! După ce voi muri, voi face ce mi s-a poruncit!». Îţi va spune, însă şi Avraam: «Ai luat cele bune în viaţa ta!» . Calea cea strâmtă şi îngustă nu te primeşte, dacă nu lepezi povara bogăţiei. Ai plecat din viaţă purtând-o pe umeri şi n-ai ancorat-o, cum ţi s-a poruncit. Pe când trăiai te puneai pe tine înaintea poruncii Domnului; după ce ai murit şi te-ai descompus, pui înainte porunca Domnului, ca să te răzbuni pe duşmanii tăi, spunând: «Ca să nu-mi ia cutare averea, s-o ia Domnul!». Cum să numesc acest gând? Răzbunare pe duşmani sau dragoste de aproapele? Citeşte-ţi testamentul!

- Voiam să mai trăiesc, mi se poate spune iarăşi, ca să mă bucur de averile mele!
- Atunci se cuvine morţii mulţumire, şi nu ţie ! Dacă ai fi nemuritor, nici nu ţi-ai mai aduce aminte de porunci.

«Nu vă amăgiţi! Dumnezeu nu se lasă batjocorit!» La altar nu se aduc mortăciuni! Du la altar jertfă vie! Darul ce se aduce din ce prisoseşte nu-i bine primit! Iar tu aduci Binefăcătorului cele ce ţi-au mai rămas, după ce ţi s-a scurs viaţa. Dacă nu îndrăzneşti să serveşti pe oamenii de seamă cu resturile de la masa ta, cum îndrăzneşti să faci milostiv pe Dumnezeu cu rămăşiţele averii tale?

Vedeţi, bogaţilor, ce sfârşit are iubirea de avuţii şi încetaţi de a mai fi împătimiţi după averi! Cu cât eşti mai iubitor de avuţie cu atât caută mai mult să nu laşi după tine nimic din cele ce ai. Fă ca toate să fie ale tale! Ia-le pe toate cu tine! Nu lăsa străinilor bogăţia ta! Se poate ca slugile tale să nu-ţi împodobească mormântul nici cu cea mai proastă podoabă şi să nu-ţi facă o înmormântare pompoasă, ca să câştige bunăvoinţa moştenitorilor. Sau poate că vor şi filosofa atunci pe socoteala ta, spunând : «Este o prostie să împodobim un mort, să ducem la groapă cu atâta

risipă de cheltuieli pe unul care nu mai ştie ce se petrece în jurul lui! Nu-i mai bine să împodobim pe cei vii cu aceste haine scumpe şi frumoase, decât să putrezească odată cu mortul bogăţiile îmbrăcămintei ? La ce folos cavou măreţ, înmormântare costisitoare şi cheltuieli fără de rost ? Se cuvine ca de aceşti bani să se folosească, pentru nevoile vieţii, cei ce rămân după el!».

Aşa vor grăi şi spre a se răzbuna pentru asprimea cu care te-ai purtat cu ei, dar şi spre a face plăcere moştenitorilor. Ia-le-o înainte, dar şi înmormântează-te singur! O frumoasă înmormântare este evlavia. Pleacă din lume îmbrăcat cu toate bogăţiile tale! Fă-ţi podoabă bogăţia ce o ai! Să o ai cu tine! Ai încredere în bunul sfătuitor, în Hristos, Care te-a iubit, Care a sărăcit pentru noi, ca noi să ne îmbogăţim cu sărăcia Lui , Care s-a dat pe Sine preţ de răscumpărare pentru noi. Să ne supunem Lui, pentru că fiind înţelept cunoaşte ce ne este de folos; să-L primim, pentru că ne iubeşte; să-I fim recunoscători, pentru că este Binefăcătorul nostru! Într-un cuvânt, să facem ce ne-a poruncit, ca să ajungem moştenitori ai vieţii veşnice, celei întru Hristos, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a VIII-a rostită în timp de foamete şi secetă

«Leul va mugi şi cine nu se va înfricoşa ? Domnul Dumnezeu a grăit şi cine nu va profeţi?» . Cu aceste cuvinte profetice să facem începutul cuvântării noastre şi să luăm în ajultor, în nevoia de acum, pe proorocul Amos, cel purtat de Dumnezeu, care a vindecat nenorociri asemănătoare cu cele ce ne supără pe noi, ca să vă fac cunoscute gândurile şi sfaturile mele, spre a vă fi de folos. Că şi acest profet, în vremurile de mai înainte, când poporul evreu a părăsit credinţa strămoşească, când a călcat în picioare sfinţenia legilor şi a alunecat spre slujirea de idoli, a ajuns predicatorul pocăinţei, îndemnându-1 să se întoarcă de pe calea rătăcirii lui şi ameninţându-1 cu pedepse.

Mă rog lui Dumnezeu să-mi dea şi mie o parte din zelul pe care l-a folosit acest profet în timpul vechii istorii a evreilor, dar să nu dea Dumnezeu să văd că păcatele noastre vor avea acelaşi sfârşit ca şi păcatele iudeilor. Că poporul iudeu, ca un cal rău şi nărăvaş, care-şi muşcă frâul, nu s-a lăsat condus spre cele de folos, ci, îndepărtându-se de calea cea dreaptă, a alergat după voia lui, s-a împotrivit cu semeţie conducătorului, până ce căzând în râpi şi în prăpăstii, a suferit o pierzanie vrednică de neascultarea sa.

Să dea Dumnezeu să nu se întâmple aceasta cu noi, copiii mei, pe care v-am născut prin Evanghelie şi pe care v-am înfăşat cu binecuvântarea mâinilor mele. Să vă fie auzul curat şi sufletul supus, ca să primească cu dragoste sfaturile mele. Primiţi-mi cuvintele, cum primeşte ceara pecetea ca prin râvna mea şi a voastră, eu să iau rod îmbucurător pentru ostenelile mele, iar voi, când veţi fi scăpaţi de nenorociri, să lăudaţi sfatul ce vi l-am dat.

Dar care-i subiectul cuvântului meu, pe care întârzii a vi-1 face cunoscut şi ţine încă suspendate sufletele voastre cu nădejdea de a-1 auzi ?

Vedem, fraţilor, cerul senin, gol şi fără de nori; seninătatea lui ne întristează şi curăţenia lui ne mâhneşte, deşi le doream mai înainte, când cerul era acoperit de nori, când era întunecat şi lipsit de razele soarelui. Acum pământul, neînchipuit de uscat, este urât la înfăţişare, sterp şi neroditor, crăpat în bucăţi, iar razele arzătoare ale soarelui intră adânc în el. Izvoarele, altădată bogate şi îmbelşugate în ape, ne-au părăsit; fluviile cele mari şi-au pierdut apele, încât chiar copiii mici umblă cu picioarele prin ele, iar femeile le trec încărcate cu poverile lor. Mulţi dintre noi n-au nici ce să bea şi ni-i viaţa în primejdie. Am ajuns nişte noi israiliţi care caută un nou Moise şi un toiag făcător de minuni ca să lovească iarăşi pietrele spre a potoli nevoia însetatului popor avem iarăşi nevoie de nori adunaţi, care să dea oamenilor

mană, hrana cea neobişnuită. Să ne temem să n-ajungem pentru urmaşii noştri pildă nouă de foamete şi pedeapsă.

Am văzut ogoarele şi am lăcrimat pentru nerodirea lor; am vărsat lacrimi, pentru că ploaia nu s-a vărsat peste noi. Unele seminţe s-au uscat înainte de a încolţi, rămânând sub bulgării de pământ, aşa cum le-a acoperit plugul, iar altele au răsărit puţin şi aşa răsărite, s-au veştejit jalnic din pricina arşiţei. Aşa că acum este potrivit să schimbăm cuvintele evanghelice şi să spunem: «Secerători sunt mulţi, dar seceriş nici puţin». Plugarii, aşezaţi jos pe ogoare, cu mâinile încrucişate pe genunchi - aşa cum stau toţi cei sfâşiaţi de mari dureri - plâng ostenelile lor zadarnice ; se uită la copilaşii lor şi se tânguie; îşi îndreaptă privirile spre soţii şi se jelesc; ating şi pipăie paiele uscate ale semănăturilor şi scot vaiete mari, întocmai ca părinţii cărora le-au murit copiii în floarea vârstei.

Să ni se spună şi nouă de acelaşi profet, amintit la început, cuvintele spuse iudeilor: ***«Eu am oprit de la voi ploaia cu trei luni înainte de seceriş; voi ploua peste o cetate, iar peste altă cetate nu voi ploua - o parte se va uda, iar altă parte peste care nu voi ploua se va usca. Şi se vor aduna două sau trei cetăţi la o cetate ca să bea apă, şi nu se vor sătura, că nu v-aţi întors spre Mine, zice Domnul».***

Să cunoaştem, dar, că Dumnezeu ne trimite aceste nenorociri, pentru că ne-am îndepărtat de El şi ne-am lenevit; nu caută să ne zdrobească, ci Se sileşte să ne îndrepte, aşa cum fac părinţii cu copiii lor neascultători: se mânie şi se supără pe copii, nu ca să le facă rău, ci ca să-i abată de la copilăriile şi păcatele tinereţii spre o purtare bună.

Uitaţi-vă, dar că mulţimea păcatelor noastre a scos şi anotimpurile din propriile lor hotare şi a schimbat vremurile în altele cu totul neobişnuite. Iarna n-a mai avut umezeală obişnuită unită cu uscăciunea, ci a îngheţat toată umezeala, a uscat-o şi a trecut fără de nori şi fără de zăpadă. Tot aşa şi primăvara: ne-a arătat numai o parte din însuşirile ei, adică numai căldura, fără să fie însoţită şi de umezeală. Arşiţa şi gerul, depăşind într-un chip nou hotarele firii şi unindu-se rău spre paguba noastră, izgonesc pe oameni din trai şi din viaţă.

Care-i pricina acestei neorânduieli şi tulburări? Ce înseamnă această nouă înfăţişare a vremilor? Să o cercetăm că avem minte; să o judecăm, că suntem înzestraţi cu raţiune! Oare nu mai este un Conducător al universului? Oare Dumnezeu, Creatorul universului, a uitat să mai poarte grijă de lume? Oare I s-a luat stăpânirea şi puterea? Sau, dacă are aceeaşi putere şi n-a pierdut stăpânirea, S-a făcut cumva aspru şi Şi-a schimbat marea Lui bunătate şi grijă de oameni în ură

de oameni ? Nici un om cu judecată n-ar putea spune asta, pentru că sunt vădite şi lămurite pricinile pentru care nu mai suntem ocârmuiţi ca de obicei.

Când primim de la Dumnezeu, nu dăm şi altora; lăudăm binefacerea, dar lipsim de binefacere pe cei nevoiaşi. Robi fiind, am fost eliberaţi, dar n-avem milă de tovarăşii noştri de robie. Flămânzi fiind, Dumnezeu ne-a hrănit, dar trecem cu vederea pe cel lipsit. Avem pe Dumnezeu dătător şi vistiernic neîmpuţinat, dar suntem zgârciţi şi nu facem părtaşi şi pe cei săraci la cele ale noastre. Oile ne-au făcut mulţime de miei, dar cei goi sunt mai mulţi ca oile! Hambarele ne gem de mulţimea grânelor, dar pe cel strâmtorat de nevoie nu-1 miluim! Pentru asta ne ameninţă şi dreptul Judecător! Pentru asta şi Dumnezeu nu-Şi deschide mâna, pentru că noi ne-am închis-o pentru iubirea de fraţi. Pentru asta sunt uscate ogoarele, pentru că s-a răcit dragostea.

În zadar sunt strigătele celor ce se roagă ! Se risipesc în aer! Pentru ce? Pentru că nici noi n-am auzit glasurile celor ce ne roagă!

Dar cum este cererea şi rugăciunea noastră ? Voi, bărbaţilor, afară de câţiva, vă ocupaţi cu negustoria; iar voi, femeilor, slujiţi bărbaţilor la lucrul lui mamona ! Puţini sunt cu mine şi cu rugăciunea! Dar şi aceştia se plictisesc, cască, se întorc adeseori şi pândesc timpul când îşi va termina cântăreţul cântarea şi când vor scăpa, ca dintr-o închisoare din biserică şi de la îndatorirea rugăciunii. Cu noi în biserică sunt aceşti copilaşi, care şi-au lăsat tăbliţele la şcoală şi au venit să cânte aici împreună cu noi; iau necazul nostru drept recreaţie şi joacă şi fac sărbătoare din nenorocirea noastră, pentru că au scăpat pentru puţină vreme de un dascăl supărător şi de grija lecţiilor. Mulţimea bărbaţilor în puterea vîrstei, poporul cel vinovat, cel care poartă în suflete pricina relelor, cel care a lucrat şi a adus nenorocirea, se plimbă în voie şi vesel prin oraş, iar copiii neştiutori şi nevinovaţi se adună în biserică şi se grăbesc la mărturisire, ei care nu sunt nici pricina nenorocirilor şi nici nu au cunoştinţa sau puterea să se roage cum trebuie.

Vino în biserică, tu, bărbat în puterea vârstei, tu, care eşti plin de păcate ! Cazi tu cu faţa la pământ! Plângi şi suspină şi lasă pe copii să facă cele potrivite vârstei lor! Pentru ce te ascunzi tu, care eşti vinovat, şi aduci întru apărarea ta pe cel nevinovat? Crezi oare că poţi înşela pe Judecător, punând în locul tău pe altcineva? Trebuie să fie negreşit aici, împreună cu tine şi copilul, dar nicidecum numai el singur.

Află că şi ninivitenii au îmblânzit pe Dumnezeu prin pocăinţă şi prin jelirea păcatelor pe care le-a strigat lor Iona după ce a ieşit din mare şi din chit. Ninivitenii

n-au pus numai pe copii să facă pocăinţă, în timp ce ei îşi petreceau viaţa în desfătări şi ospeţe, ci ei, părinţii, cei care au păcătuit, s-au pus sub jugul postului; ei, părinţii, au suferit pedeapsa şi apoi, ca un adaos, au silit şi pe copii să jelească, pentru ca întristarea să cuprindă toate vârstele; atât cei conştienţi de păcate, cât şi cei ce nu-şi dădeau seama de păcate; unii de voie, ceilalţi de nevoie. Şi astfel Dumnezeu văzându-i că s-au smerit şi s-au osândit pe ei înşişi cu o pedeapsă ce a cuprins toate vârstele, a pus capăt suferinţei, a ridicat osânda şi a dăruit bucurie celor ce plânseseră aşa de adânc. Ce pocăinţă potrivită! Ce plânset înţelept şi deplin! Nici vitele nu le-au lăsat în afara pedepsei, ci au găsit mijlocul să le facă şi pe ele să strige de nevoie: au despărţit viţelul de vacă, au izgonit mielul de la ugerul oii, iar pruncul de sân nu mai era în braţele celei ce l-a născut. Cele ce au născut erau închise în locuri deosebite, iar cei născuţi, în alte locuri. Strigăte pline de jale se auzeau şi răsunau şi dintr-o parte şi din alta. Cei de curând născuţi căutau izvoarele laptelui, iar mamele lor, chinuite de dureri fireşti, îşi chemau, cu voci pline de milă, odraslele. Copiii de ţâţă, înfometaţi în acelaşi chip, rămâneau cu gurile deschise şi-şi pierdeau răsuflarea de prea mult plânset, iar maicile erau cu sufletul sfâşiat de durere.

Pentru aceasta Scriptură cea de Dumnezeu insuflată a păstrat în scris pocăinţa ninivitenilor, ca să fie de învăţătură întregii lumi. Cel bătrân plângea, îşi trăgea şi-şi smulgea părul alb; cel tânăr şi în floarea vârstei mai tare se văita; săracul suspina; bogatul, uitându-şi de desfătări, socotea suferinţa drept înfrânare. împăratul lor şi-a schimbat în înjosire strălucirea şi slava împărătească; şi-a dat jos coroana şi şi-a presărat cenuşă pe cap şi-a aruncat haina de purpură şi s-a îmbrăcat cu sac, şi-a lăsat tronul cel înalt şi în chip vrednic de plâns se târa pe pământ; a părăsit toată desfătarea împărătească şi a plâns împreună cu poporul; a ajuns ca unul din cei mulţi când a văzut mâniat pe Stăpânul de obşte al tuturora.

Aşa gândesc oamenii chibzuiţi şi cu judecată! Aşa este pocăinţa celor ce s-au făcut vinovaţi de păcate! Dar noi săvârşim cu osârdie păcatul şi privim pocăinţa cu dispreţ şi trândăvie. Care dintre noi, rugându-se, varsă lacrimi pentru a primi ploaie la vreme potrivită? Care dintre noi, ca să-şi şteargă păcatele, şi-a udat patul cu lacrimi, după pilda fericitului David ? Care dintre noi a spălat picioarele străinilor şi a şters praful călătorilor, ca să îmblânzească la vreme pe Dumnezeu, cerându-I să curme seceta? Care dintre noi a hrănit pe copilul lipsit de tată, ca Dumnezeu să ne hrănească acum holdele, rămase ca nişte orfani, biciuite de asprimea vânturilor? Care dintre noi a purtat de grijă văduvei chinuite de necazurile vieţii, ca Dumnezeu să-i dea acum, cu aceeaşi măsură, hrana de care are nevoie?

Rupe contractele nedrepte, ca să ţi se dezlege păcatul! Distruge poliţele care odrăslesc grele dobânzi, ca pământul să odrăslească rodurile sale obişnuite ! Aurul şi arama, ce-s sterpe, rodesc împotriva firii lor, iar pământul, care odrăsleşte în chip firesc, ajunge sterp, osândit să nu rodească, pentru a pedepsi pe cei ce-1 locuiesc.

Să ne arate, deci, cei ce pun preţ pe lăcomie şi cei ce adună averi cu nemiluita, ce putere au avuţiile adunate sau care-i folosul lor, dacă Dumnezeu mâniindu-Se prelungeşte mai multă vreme pedeapsa? Cei ce strâng aur vor ajunge mai galbeni decât aurul de nu vor avea pâinea pe care până mai ieri-alaltăieri o dispreţuiau, pentru că o puteau avea la îndemână pe puţini bani! Spune-mi la ce vor mai servi pungile pline de galbeni, de nu va mai fi grâu în jitniţe şi nici negustori care să vândă grâul? Nu vei fi oare îngropat împreună cu aurul? Nu este oare pământ aurul? Nu va sta oare o bucată de lut netrebnică lângă trupul tău, care nu-i decât tot lut ? Ai dobândit totul, dar n-ai un singur lucru de trebuinţă: putinţa de a te hrăni. Cu toată bogăţia ta, fă un singur nor, fă să cadă câteva picături de ploaie, sileşte pământul să rodească, îndepărtează nenorocirea cu bogăţia ta mândră şi semeaţă!

Poate că vei ruga vreun om evlavios, ca Ilie Tesviteanul, ca să te scape de nenorociri, un om sărac, galben la faţă, desculţ, fără casă, fără masă, sărman, îmbrăcat cu o singură haină, ca Ilie cu cojocul, având tovarăşi de viaţă şi de masă rugăciunea şi înfrânarea. Iar dacă rugându-te de un om ca acesta vei dobândi ajutor, oare nu vei râde tare de avuţiile pline de nenumărate griji? Nu vei scuipa aurul? Nu vei azvârli ca pe un gunoi argintul pe care-1 numeai mai înainte cu totul puternic şi prieten foarte iubit, iar acum slab ajutor la nevoie? Din pricina ta ne-a pedepsit Dumnezeu cu această nenorocire, pentru că deşi aveai, nu dădeai; pentru că treceai cu vederea pe cei flămânzi, pentru că nu te întorceai spre cei ce se tânguiau, pentru că nu miluiai când ţi se cerea. Din pricina câtorva inşi a venit nenorocirea peste un întreg popor, iar din pricina răutăţii unuia singur s-a vătămat tot poporul. Ahar a furat cele sfinte şi toată armata a fost pedepsită Zambri a făcut desfrânare cu madianita şi poporul lui Israil a fost pedepsit.

Cu toţii deci şi îndeosebi şi faţă de toţi, să ne cercetăm viaţa. Seceta să ne fie un dascăl care ne aduce aminte fiecăruia de păcatele noastre. Să spunem şi noi cuvintele acelea chibzuite ale vrednicului Iov: «Mâna Domnului este aceea care s-a atins de mine». Şi mai cu seamă să socotim nenorocirea de acum în primul loc ca o urmare a păcatelor noastre.

Iar dacă mai trebuie să mai adaug o pricină, apoi iat-o: uneori vin peste oameni, pentru încercarea sufletelor lor, astfel de nenorociri ale vieţii, pentru ca prin necazuri să se vădească cei vrednici, fie săraci, fie bogaţi, că şi unii şi alţii prin

răbdare sunt încercaţi desăvârşit. Mai ales într-un timp ca acesta de foamete se vădeşte unul dacă este larg la suflet şi iubitor de fraţi, iar altul dacă este mulţumitor şi nu dimpotrivă hulitor, schimbându-şi iute sentimentele după împrejurările vieţii.

Cunosc mulţi oameni - şi o ştiu nu din auzite, ci din proprie experienţă - care atâta vreme cât trăiau în belşug şi erau, după cum se spune, în ape bune, mulţumeau Binefăcătorului, dacă nu desăvârşit, cel puţin pe jumătate; dar dacă cumva lucrurile se întorc împotrivă, iar cel bogat ajunge sărac, cel cu trupul sănătos, bolnav, cel slăvit şi strălucit, acoperit, de ruşine şi necinste, atunci sunt nemulţumiţi, rostesc hule şi pregetă la rugăciune se plâng împotriva lui Dumnezeu ca împotriva unui datornic rău de plată şi nu se poartă ca faţă de un Stăpân, Care s-a supărat pe ei.

Dar departe de mintea voastră un gând ca acesta! Când vezi că Dumnezeu, nu-ţi dăruieşte darurile obişnuite, cugetă aşa în tine însuţi: Oare Dumnezeu nu ne poate da hrană? Cum e cu putinţă, când El este Domnul cerului şi al întregii podoabe a lumii, când El este înţeleptul Ocârmuitor al anotimpurilor şi al anilor. Conducătorul universului, Cel ce a rânduit ca anotimpurile şi schimbările atmosferice să urmeze unele altora, ca într-un dans bine rânduit, ca prin varietatea lor să ne ajute la feluritele noastre trebuinţe: la vreme să vină umezeală, apoi să urmeze căldura; frigul să se amestece în cursul unui an, dar să nu fim lipsiţi nici de trebuinţa ce o avem de la vremea uscată. Prin urmare Dumnezeu este puternic.

Fiind deci recunoscut ca puternic, nu cumva îi lipseşte bunătatea? Nu se poate spune! Că dacă nu-i bun, care nevoie L-a făcut pe Cel ce nu este bun să zidească la început pe om? Cine L-a silit pe Ziditor să ia, chiar împotriva voii Lui, ţarină şi din lut să dea chip unei frumuseţi ca aceasta ? Cine L-a constrâns să dăruiască omului, după chipul Său, raţiune, ca prin ea să înveţe artele şi meseriile, să înveţe a filosofa despre lucrurile cele mai înalte, pe care nu le poate atinge cu simţurile ? Dacă vei cugeta aşa, vei găsi că Dumnezeu este prin fire bun şi că nu-I lipseşte bunătatea nici chiar acum în nenorocirea de faţă. Spune-mi, te rog, ce L-a făcut să nu fie numai seceta ce o vedem, ci un pârjol desăvârşit? Dacă soarele şi-ar fi schimbat puţin drumul său obişnuit şi s-ar fi apropiat de cele de pe pământ, n-ar fi ars într-o clipă tot ce se vede, dacă Dumnezeu ar fi plouat foc din cer, aşa cum pedepsise odată pe păcătoşi ?

Vino-ţi în fire, omule ! Nu te purta ca şi copiii fără de minte, care fiind mustraţi de dascăl, îi rup cărţile sau fiind opriţi de părinţi, spre folosul lor, de la mâncare, sfâşie haina tatălui şi zgârie cu unghiile faţa mamei.

Furtuna mării pune la încercare şi verifică pe căpitanul corăbiei, stadionul pe atlet, lupta pe general, nenorocirea pe omul tare la suflet, ispita pe creştin. Necazurile încearcă sufletele ca focul aurul. Eşti sărac ? Nu te mâhni! Că întristarea prea mare ajunge pricină de păcat; mâhnirea cufundă mintea, încurcăturile ameţesc, iar nedumerirea naşte nerecunoştinţă. Ai, însă, nădejde în Dumnezeu! Oare Dumnezeu nu vede strâmtorarea ta ? În mâna Lui are hrana ta, dar amână datul, ca să-ţi pună la încercare tăria, ca să-ţi cunoască gândul, de nu cumva este ca al celor răi şi nemulţumitori. Că aceia, atâta vreme cât au în gură bucăţele, laudă, linguşesc şi nu încetează a se minuna; dar dacă sunt îndepărtaţi puţin de la masă, lovesc cu insultele, ca şi cu nişte pietre, pe cei cărora cu puţin mai înainte li se închinau, din pricina plăcerii, ca lui Dumnezeu.

Cercetaţi Vechiul şi Noul Testament şi veţi găsi în fiecare din ele mulţi oameni care au fost hrăniţi de Dumnezeu în felurite chipuri. Carmilul, munte înalt şi nelocuit, avea pe Ilie, pustiul pe pustnic; toată averea dreptului era sufletul lui, iar merinde pentru viaţă, nădejdea în Dumnezeu. Cu toate că trăia aşa, n-a pierit de foame; dimpotrivă, păsările cele mai răpitoare şi mai ales cele mai lacome îi aduceau hrană şi au ajuns slugile dreptului în ce priveşte hrana, ele care de obicei răpesc hrana altora; prin porunca lui Dumnezeu şi-au schimbat firea, ajungând păzitori credincioşi ai pâinii şi ai cărnii. Din Sfânta Scriptură ştim că lui Ilie corbii i-au adus de mâncare.

Groapa din Babilon avea în ea un tânăr israilit; era rob prin necazul venit asupra lui, dar liber cu sufletul şi cu cugetul. Ce s-a întâmplat? Leii, împotriva firii lor, posteau, iar Avacum, cel ce-1 hrănea pe tânărul israilit, era purtat prin văzduh, adus fiind de înger, atât el cât şi merindele. Şi ca să nu moară de foame tânărul cel drept, profetul Avacum străbătea în scurt timp drumul care se întindea peste atât pământ şi mare din Iudeea până în Babilon.

Ce a fost iarăşi în pustie cu poporul pe care îl conducea Moise ? Cum i-a purtat de grijă Dumnezeu vreme de patruzeci de ani? În pustie nu era om care să semene, nici bou care să tragă plugul, nici arie, nici teasc, nici hambar şi totuşi poporul avea hrană fără să are şi fără să semene; piatra, care mai înainte nu avea apă, a izvorât apă şi apa ieşea când era nevoie. Nu mai înşir, una câte una, binefacerile pe care Dumnezeu, ca un părinte, le-a făcut, cu purtarea Sa de grijă, oamenilor în nenumărate rânduri!

Rabdă şi tu puţin în vreme de necaz, ca viteazul Iov. Să nu fii doborât de furtună şi nici să lepezi ceva din averea de virtuţi, pe care o porţi. Păstrează în suflet, ca pe o comoară de mare preţ, mulţumirea ce o datorezi lui Dumnezeu şi vei primi şi tu

daruri îndoite de desfătări pentru mulţumirea ce o arăţi. Adu-ţi aminte de cuvântul apostolului: «Mulţumiţi pentru toate». Eşti sărac? Este altul negreşit mai sărac decât tine. Ai hrană numai pentru zece zile? Altul are numai pentru o singură zi. Ca un om bun şi mulţumitor împarte prisosul tău cu cel lipsit. Nu pregeta să dai din puţinul tău. Nu pune folosul tău mai presus de primejdia obştească. Chiar dacă ai avea pentru hrană ta numai o singură pâine şi de-ar veni la uşa ta cineva să-ţi ceară de mâncare, scoate din cămară acea singură pâine şi luând-o în mâini, caută la cer şi spune aceste cuvinte pline de milă, dar şi de mulţumire: *«Am, Doamne, o singură pâine, pe care o vezi şi primejdia îmi stă în faţă; dar pun porunca Ta mai presus de mine; şi din puţinul ce-1 am, dau fratelui înfometat. Dă şi Tu robului care-i în primejdie! Ştiu bunătatea Ta - am încredere şi în puterea Ta. Tu nu amâni multă vreme harurile Tale, ci împarţi când vrei darurile !»*

Dacă vei spune şi vei face aşa, pâinea pe care o dai în strâmtorarea ta, ajunge sămânţă pentru ogoarele tale; dă rod îmbelşugat, este arvună pentru hrană şi pricinuitoare de milă dumnezeiască. Spune şi tu cuvintele văduvei din Sidon, rostite în nişte vremuri ca acestea: adu-ţi aminte la timp potrivit de această istorie ! - «Viu este Domnul că numai atât am în casă pentru hrană mea şi a copiilor mei».Dacă vei da din puţinul tău, vei avea şi tu, prin harul lui Dumnezeu, izvor în ulciorul cu untdelemn şi neîmpuţinată copaia cu făină. Pentru că harul îmbelşugat al lui Dumnezeu se întoarce îndoit celor credincioşi şi se aseamănă cu fântânile care nu seacă niciodată, cu toate că se scoate mereu apă din ele. Tu, cel sărac, împrumută pe Dumnezeu cel bogat! Ai încredere în Cel Ce primeşte în locul celui nevoiaş, în Cel Ce dă din ale Sale harul. Este un girant vrednic de crezare şi are bogăţiile Sale întinse pretutindeni, pe pământ şi mare. De-I ceri datoria, când călătoreşti pe mare, chiar atunci, în mijlocul mării, primeşti capitalul la un loc cu dobânda, că Îi place să dea cu adaos.

Foamea, boala înfometatului, este chin plin de jale. Foamea este capul nenorocirilor omeneşti; moartea prin foamete este cea mai nemiloasă moarte. Că în toate celelalte primejdii de moarte sfârşitul vine îndată; ascuţişul săbiei pune iute capăt vieţii; furia focului stinge îndată viaţa; dinţii fiarelor sălbatice sfâşie mădularele cele mai de seamă şi nu îngăduie să se prelungească chinurile. Foamea, însă, este un chin prelungit, o suferinţă care durează, o boală încuibărită în noi înşine, ce nu mai dispare, o moarte veşnic prezentă şi veşnic amânată. Foamea usucă umezeala firească a trupului, îi împuţinează greutatea şi-i topeşte puţin câte puţin puterea. Carnea se înfăşoară împrejurul oaselor ca o pânză de păianjen; faţa îşi pierde culoarea; roşeaţa din obraji dispare, că se topeşte sângele; albeaţa feţei piere, că slăbiciunea o înnegreşte; trupul se învineţeşte, că din pricina suferinţei ajunge un trist amestec de gălbiciune şi negreală, genunchii tremură şi se mişcă

greu; glasul este subţire şi slab; ochii, slăbiţi în găurile lor, stau în zadar în orbite, ca şi miezii de nucă acoperiţi în cojile lor; stomacul, gol, stors şi fără formă, nu mai are volum; măruntaiele nu mai stau în starea lor firească, ci lipite de oasele spatelui.

De câte pedepse nu-i vrednic oare unul care trece cu vederea un astfel de trup? Este oare cruzime mai mare ca aceasta ? Nu este vrednic oare să fie numărat printre fiarele sălbatice şi să fie privit ca un blestemat şi osândit ca un ucigaş cel care poate vindeca un rău atât de mare, dar de bună voie, întârzie să ajute din pricina zgârceniei? Chinul foamei a silit adeseori pe mulţi să calce chiar legile firii, să mănânce adică trupurile celor de aceeaşi fire cu ei, mama să-şi mănânce copilul, să bage neomenos iarăşi în pântece pe cel pe care l-a scos din pântece.O grozăvie ca aceasta este povestită în «Istoria iudeilor» , scrisă de celebrul Iosif, atunci când nenorociri cumplite au venit asupra ierusalimitenilor spre a-i pedepsi pentru nelegiuirea săvârşită asupra Domnului.

Însuşi Dumnezeul nostru trece adeseori cu vederea alte suferinţe, dar îl cuprinde mila de cei flămânzi. «Mi-i milă de popor», a spus Hristos. De aceea la judecata din urmă, când Domnul va chema pe cei drepţi, locul cel dintâi îl are cel darnic. Cel care a hrănit pe cei flămânzi este în fruntea celor cinstiţi de Dumnezeu; cel care a dat pâine este chemat înaintea tuturor (cel bun şi larg la inimă este trimis înaintea celorlalţi drepţi în viaţa veşnică, pe când cel care n-a împărţit nimănui din avuţia sa şi cel zgârcit este dat focului înaintea tuturor păcătoşilor.

Timpul de secetă şi foamete de acum te cheamă la milostenie, mama poruncilor. Ai mare grijă să nu treacă cumva timpul iarmarocului şi al vremii unor bune afaceri! Timpul se duce şi nu aşteaptă pe cel ce zăboveşte. Zilele se grăbesc şi trec pe alături de cel trândav. Şi după cum nu-i cu putinţă să opreşti cursul unui râu, afară numai dacă îi opreşti prin zăgazuri curgerea şi întrebuinţezi apa pentru nevoile tale, tot aşa şi cu timpul; nu-i cu putinţă să-l opreşti când este mânat de valuri forţate şi nici să-l întorci înapoi odată ce a trecut, afară numai dacă îl întâmpini când se apropie. De aceea, opreşte porunca, pentru că fuge, împlineşte-o, ia-o şi strânge-o la piept cu amândouă bra¬ţele. Dă puţin, ca să capeţi mult! Nimiceşte cel dintâi păcat făcut de om, dăruind celui flămând hrană! Că după cum Adam, mâncând rău, ne-a lăsat moştenire păcatul, tot aşa şi noi, dacă potolim nevoia şi foamea fratelui nostru, nimicim mâncarea cea aducătoare de moarte.

Popoare, ascultaţi! Creştini, luaţi în urechi, că acestea zice Domnul, nu grăind cu gura Sa, ci glăsuind prin gurile robilor Săi, ca prin nişte organe! Să nu ne arătăm noi, cei înzestraţi cu raţiune, mai cruzi decât animalele lipsite de raţiune. Animalele

se folosesc în comun de cele ce răsar în chip firesc din pământ. Turme de oi pasc pe unul şi acelaşi munte; nenumăraţi cai îşi culeg hrana pe una şi aceeaşi câmpie şi toate celelalte animale lasă unele altora hrana de care au nevoie. Dar noi oamenii ne însuşim bunurile comune tuturora şi ne facem singurii stăpâni pe cele ce sunt ale celor mulţi. Să ne ruşineze şi pildele pline de iubire de oameni, pe care ni le dau păgânii. La unele popoare păgâne este o lege a iubirii de oameni de a avea o singură masă, de a fi comune bucăţele, de a face un singur cămin aproape dintr-un popor nenumărat de oameni.

Dar să lăsăm pe păgâni şi să ne întoarcem la exemplul dat de cei trei mii de bărbaţi! Să imiităm prima adunare a creştinilor! Aceia aveau toate în comun: viaţa, sufletul,înţelegerea;masa le era comună, frăţia nezdruncinată, dragostea nefăţarnică; multele trupuri făceau un singur trup; feluritele suflete erau unite într-o singură înţelegere.

Multe exemple de iubire frăţească ai în Vechiul şi Noul Testament! De vezi un bătrân că suferă de foame, cheamă-1 şi hrăneşte-1 ca şi Iosif pe Iacov. De întâlneşti un vrăjmaş strâmtorat de nevoie, nu te lăsa doborât de ura ce te stăpâneşte ca să te răzbuni, ci hrăneşte-1 ca şi Iosif pe fraţii care-1 vânduseră. De dai de un tânăr cuprins de dureri şi de griji, plângi şi tu cum a plâns Iosif pe Veniamin, fiul bătrâneţilor lui Iacov. Te ispiteşte poate şi pe tine lăcomia, cum îl ispitea pe Iosif stăpâna lui şi te trage de haină, ca să dispreţuieşti porunca lui Dumnezeu şi să iubeşti mai mult porunca cea iubitoare de aur şi de lume decât porunca Stăpânului? Ei bine, când îţi vine în minte un gând care dă luptă cu porunca dumnezeiască, care trage mintea ta curată la iubirea de argint, care te sileşte să laşi iubirea de fraţi şi să te alipeşti de ea, atunci aruncă şi tu hainele şi fugi cuprins de mânie. Păstrează faţă de Domnul credinţa aşa cum a păstrat-o Iosif faţă de Pentefrim. Poartă grijă de cei lipsiţi un singur an, ca Iosif şapte ani!

Nu-ţi întrebuinţa toate averile tale pentru plăceri, ci dă ceva şi sufletului! Închipuie-ţi că ai două fete: plăcerea cea de pe pământ şi viaţa cea din ceruri. Dacă nu vrei să dai toată avuţia fiicei tale celei mai bune, împarte-o cel puţin deopotrivă între cea neînfrânată şi cea cumpătată, ca nu cumva când va trebui să te înfăţişezi înaintea lui Hristos şi să vii în faţa Judecătorului să araţi pe una îmbrăcată foarte bogat, iar pe cealaltă, pe cea cu înfăţişarea de mireasă şi numirea de vieţuire virtuoasă, să o arăţi goală şi îmbrăcată în zdrenţe. Să nu înfăţişezi, dar Mirelui mireasa lipsită de frumuseţe şi de podoabă, pentru ca nu cumva Mirele privind-o să-şi întoarcă faţa şi văzând-o să o urască şi să nu se apropie de ea, ci împodobeşte-o cu podoabă cuvenită şi păstreaz-o frumoasă până în ziua nunţii, pentru ca şi ea împreună cu fecioarele cele înţelepte să aprindă candela, având nestinsă lumina

cunoştinţei şi nelipsit untdelemnul faptelor bune, ca prin fapte să se adeverească profeţia dumnezeiască şi să se potrivească şi sufletului tău cuvintele: «Stătut-a împărăteasa de-a dreapta ta, îmbrăcată în haină aurită şi înfrumuseţată. Ascultă, fiică şi vezi şi pleacă-ţi urechea ta şi va pofti împăratul frumuseţea ta». Profetul, e drept, a vorbit aici de frumuseţea trupului, dar spusele lui se potrivesc şi pentru sufletul fiecărui credincios, pentru că adunarea Bisericii e formată şi din trupuri şi din suflete.

Gândeşte-te mai dinainte cu chibzuială la prezentul şi viitorul pe care-1 trădezi pentru un câştig ruşinos! Te va părăsi trupul, la care crezi că se mărgineşte viaţa! Dar la arătarea Judecătorului aşteptat - iar venirea Lui este neîndoielnică - tu singur îţi vei închide cinstea şi slava cerească şi-ţi vei deschide foc nestins, gheenă, chinuri şi veacuri amare de dureri, în locul unei vieţi fericite îndelungate. Să nu-ţi închipui că încerc să te sperii cu sperietori mincinoase, cum fac mamele şi doicile cu copiii care plâng fără noimă şi neîntrerupt, liniştindu-i cu povestiri născocite. Cele ce vă spun nu sunt basme, ci adevăr propovăduit mai dinainte de o gură nemincinoasă. Să fii deplin încredinţat că, după spusa evanghelică, nici o iotă sau cirtă nu va trece din cuvintele Domnului . Va învia şi trupul cel topit în sicriu, iar sufletul însuşi, care prin moarte s-a despărţit de trup, va locui iarăşi în trup şi va fi martor nemincinos al celor săvârşite în viaţă; nu le vor mărturisi alţii, ci însăşi conştiinţa noastră le va mărturisi. Şi fiecăruia i se va măsura de dreptul Judecător după merit. Lui se cuvinte slava, puterea şi închinăciunea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a IX-a - Că Dumnezeu nu este autorul relelor

Multe sunt felurile învăţăturilor ne-au fost arătate prin David, sfântul psalmist de Duhul, Care a lucrat prin el. Uneori profetul David ne istoriseşte propriile sale suferinţe, spunându-ne că a suferit cu bărbăţie necazurile abătute asupra lui, iar prin exemplul său, ne lasă o învăţătură învederată de răbdare, ca atunci când spune: ***«Doamne, pentru ce s-au înmulţit cei ce mă prigonesc?»*** ; alteori ne arată bunătatea lui Dumnezeu şi iuţeala ajutorului Lui dat celor care-L caută cu adevărat, zicând: ***«Când Te-am chemat, m-ai auzit, Dumnezeul dreptăţii mele»*** , rostind cuvinte care au aceeaşi putere ca şi cele ale profetului Isaia, care zice: ***«Încă grăind tu, va zice: «Iată aici sunt»***, adică: «N-am terminat de a-L chema, că Dumnezeu m-a şi auzit înainte de sfârşitul chemării mele».

Iarăşi David, aducând rugăciuni şi cereri lui Dumnezeu, ne învaţă chipul în care păcătoşii trebuie să-L îmblânzească pe Dumnezeu: ***«Doamne, nu cu mânia Ta să mă mustri, nici cu iuţimea Ta să mă cerţi».*** În Psalmul al doisprezecelea arată prelungirea încercării, când spune: ***«Până când, Doamne, mă vei uita până în sfârşit ?» .*** Şi în tot psalmul acesta ne învaţă să nu ne descurajăm când suntem în necazuri, ci să aşteptăm bunătatea lui Dumnezeu şi să ştim că Dumnezeu, prin o iconomie oarecare, ne lasă în necazuri hotărând măsura suferinţelor după credinţa pe care o are fiecare.

După ce David a spus: ***«Până când, Doamne, mă vei uita până în sfârşit?»*** şi: ***«Până când îţi întorci faţa Ta de la mine ?»*** , se îndreaptă îndată spre răutatea celor care nu cred în Dumnezeu, care dacă au o mică piedică în viaţă, nu mai pot suferi starea grea în care se găsesc şi încep îndată să se îndoiască în mintea lor, întrebându-se dacă există un Dumnezeu, Care poartă grijă de cele de aici, dacă vede viaţa fiecăruia, dacă împărţeşte fiecăruia după merit. Apoi, când văd că situaţia lor nedorită se prelungeşte, încolţeşte în ei gândul cel rău şi hotărăsc în inimile lor că nu există Dumnezeu: ***«Zis-a cel nebun întru inima sa: «Nu este Dumnezeu» .*** Înfigându-se, deci, acest gând în mintea lor, încep să păcătuiască fără să mai ţină seama de nimic.

Dacă nu este cineva care să conducă lumea, dacă nu este cineva care să răsplătească după merit cele săvârşite în viaţă, cine-i mai poate împiedica să asuprească pe sărac, să ucidă pe orfani, să omoare pe văduvă şi pe străin, să facă orice faptă nelegiuită şi să se murdărească cu patimi necurate şi ticăloase şi cu toate poftele dobitoceşti? De aceea David, ca o urmare a ideii că nu există Dumnezeu, a adăugat: ***«Stricatu-s-au şi urâţi s-au făcut întru îndeletnicirile lor» .***

Că e cu neputinţă ca cei ce se îndepărtează de calea cea dreaptă să nu aibă în sufletele lor boala uitării de Dumnezeu.

Pentru ce popoarele păgâne au fost lăsate în seama minţii lor rătăcite şi fac cele ce nu se cad? Nu pentru că au spus: «Nu este Dumnezeu»? Pentru ce au căzut în patimi ruşinoase, pentru ce femeile au schimbat întrebuinţarea firească a firii în una împotriva firii, iar bărbaţii au săvârşit lucruri ruşinoase cu bărbaţii? Nu pentru că au schimbat slava nestricăciosului Dumnezeu în închipuiri de păsări, de animale cu patru picioare şi de târâtoare?

Cu adevărat, deci, cel care spune că «nu este Dumnezeu» este nebun, lipsit de minte şi de înţelegere. Asemănător acestuia şi tot atât de nebun este şi acela care spune că Dumnezeu este autorul relelor. Spun că amândoi săvârşesc un păcat tot atât de mare, pentru că amândoi tăgăduiesc pe Cel Bun: unul spunând că nu există Dumnezeu, iar celălalt hotărând că Dumnezeu nu este bun. Dacă Dumnezeu este cauza relelor, atunci e evident că nu e bun şi deci şi o afirmaţie şi alta duc tot la tăgăduirea existenţei lui Dumnezeu.

De unde bolile? se întreabă ei. De unde morţile premature ? De unde distrugerile complete ale oraşelor? De unde naufragiile, războaiele, ciuma? Acestea sunt rele, spun ei, şi sunt toate fapte ale lui Dumnezeu. Deci pe cine altul putem socoti pricinuitor al acestor rele, dacă nu pe Dumnezeu?

Haide, dar, pentru că am dat de o problemă mult dezbătută, să încercăm să-i dăm o explicaţie clară şi lipsită de confuzie, după ce vom pune mai întâi ca bază a discuţiei un principiu recunoscut de toată lumea, cercetând această problemă cu cea mai mare grijă.

Un lucru trebuie să avem precis în minţile noastre, că odată ce suntem făptura bunului Dumnezeu, că odată ce suntem păziţi de El, Care rânduieşte pentru noi şi pe cele mici şi pe cele mari, urmează că nu putem suferi ceva fără voia lui Dumnezeu şi că nici una din suferinţele noastre nu este spre vătămarea noastră sau spre ceva asemănător şi deci nu trebuie să ne închipuim pentru noi o situaţie mai bună.

Morţile vin de la Dumnezeu dar moartea nu este un lucru rău, afară numai dacă-mi vorbeşti de moartea păcătosului; că pentru păcătos eliberarea de suferinţele de pe pământ este început al chinurilor din iad, iar suferinţele din iad nu au autor pe Dumnezeu, ci pe noi înşine. ***Începutul şi rădăcina păcatului stă în noi şi în libertatea voinţei noastre.*** ***Am putea să nu avem nici o suferinţă, dacă ne-am***

îndepărta de viciu; dar pentru că noi înşine, prin plăcere, ne-am lăsat ademeniţi de păcat, ce motiv serios am putea invoca că n-am fost noi înşine autorii suferinţelor noastre ?

Răul este de două feluri: răul raportat la simţirea noastră şi răul în sine.

⇒ *Răul în sine depinde de noi, de pildă: nedreptatea, desfrânarea, nebunia, frica, invidia, uciderea, otrăvirea, viclenia şi toate patimile înrudite cu ele, care întinează sufletul făcut după chipul Creatorului şi-i întunecă frumuseţea.*

⇒ *Răul raportat la noi provoacă durere şi suferinţă simţirii noastre, de pildă: boala trupului, rănile trupului, lipsa celor necesare traiului, viaţa lipsită de slavă, paguba de bani şi pierderea celor scumpi nouă.*

Fiecare din aceste rele sunt aduse asupra noastră de înţeleptul şi bunul Stăpân spre folosul nostru. Se ia bogăţia celor care au întrebuinţat-o rău, ca să strice unealta cu care săvârşeau nedreptate; trimite boală celor cărora le este mai de folos să le fie mădularele legate decât să le aibă slobode, spre a ne îndepărta de păcat; aduce moarte când se termină firul vieţii, pe care dreapta judecată a lui Dumnezeu l-a fixat dintru început pentru fiecare, deoarece Dumnezeu vede de departe ce este de folos fiecăruia din noi. Foametea, seceta, ploaia prea multă sunt plăgi obşteşti abătute asupra oraşelor şi popoarelor, spre a le pedepsi, când răutatea lor a depăşit orice măsură.

După cum doctorul este un binefăcător chiar dacă produce dureri şi suferinţe trupului (că poartă război bolii, nu bolnavului), tot aşa Dumnezeu este bun, când prin pedepse date unora se îngrijeşte de mântuirea tuturora. Nu acuzi pe doctor când pe unele din mădularele tale le taie, pe altele le arde, iar pe altele le scoate cu totul din trup, ci îi mai dai şi bani şi-l numeşti mântuitorul tău, pentru că a oprit boala într-o mică parte a trupului înainte de a se întinde în tot corpul.

Dar când vezi că un oraş se dărâmă peste locuitorii lui din pricina cutremurului sau că o corabie se scufundă în mare cu toţi călătorii, nu zăboveşti să-ţi porneşti limba hulitoare împotriva adevăratului Doctor şi Mântuitor. Şi totuşi ar trebui să înţelegi că este nevoie de un tratament făcut cu grijă, când bolile oamenilor sunt mici şi uşor de vindecat, dar când se dovedeşte că bolile lor nu mai pot fi vindecate printr-un tratament obişnuit, atunci este necesară îndepărtarea celor ajunşi nefolositori, pentru ca nu cumva, întinzându-se boala, să cuprindă şi pe cei sănătoşi. Aşadar, după cum nu-i de vină doctorul dacă-ţi taie sau îţi arde o parte din trup, ci boala, tot aşa şi distrugerile oraşelor îşi au originea în păcatele oamenilor, care depăşesc orice măsură. Scuteşte, deci pe Dumnezeu de hulă !

Mi s-ar putea spune :
- Dacă Dumnezeu nu este autorul relelor, pentru ce se spune în Scriptură: «Eu sunt Cel Ce am întocmit lumina şi am făcut întunericul, făcând pace şi zidind rele» şi iarăşi: «S-au pogorât de la Domnul rele peste porţile Ierusalimului» şi: «Nu este răutate în oraş, pe care să n-o fi făcut Domnul» ; iar cântarea cea mare a lui Moise spune: «Vedeţi, vedeţi că Eu sunt şi nu este Dumnezeu afară de Mine; Eu voi omorî şi Eu voi face viu; Eu voi bate şi Eu voi vindeca» ?

- Pentru un om care înţelege sensul Scripturii, nici unul din aceste texte nu cuprinde vreo acuzaţie împotriva lui Dumnezeu, că El ar fi autorul şi făcătorul răului.

Când spune: «Eu sunt Cel Ce am întocmit lumina şi am făcut întunericul», Dumnezeu se arată pe Sine creator al zidirii, dar nu autor al răului. Ca să nu crezi cumva că altul este creatorul luminii şi altul creatorul întunericului, a spus că El este făcătorul şi meşterul a două elemente aparent potrivnice în natură, ca să nu cauţi un alt creator pentru foc, altul penltru apă, altul pentru aer şi altul pentru pământ, pentru că aceste elemente sunt aparent contrare în virtutea contrarietăţii calităţilor lor. Unii, pornind de la această idee, au căzut în politeism.

«Dumnezeu face pace şi zideşte rele». Face pace mai cu seamă în tine, când îţi linişteşte mintea prin o învăţătură bună şi-ţi potoleşte pasiunile care se scoală împotriva sufletului. «Zideşte rele», ***adică le transformă în bine şi le aduce într-o stare mai bună, în aşa fel că încetează de a mai fi rele şi îmbracă natura binelui.***

«Inimă curată zideşte întru mine, Dumnezeule» adică: «Nu-mi crea acum inima, ci înnoieşte inima mea cea învechită din pricina răutăţii» şi: ***«Ca din cei doi să zidească un om nou»*** aici cuvântul «să zidească» nu are sensul unei aduceri de la nefiinţă la fiinţă, ci al unei transformări în bine a celor deja existente; şi: ***«Dacă cineva este în Hristos este făptură nouă»*** şi iarăşi Moise spune: ***«Nu este oare Acesta însuşi Părin-tele tău care te-a dobândit, te-a făcut şi te-a zidit ?»*** faptul că aici cuvântul «zidire» este aşezat după cuvântul «facere», ne arată lămurit că termenul «zidire», ca totdeauna unde este întrebuinţat acest cuvânt, are sensul unei îmbunătăţiri. Deci când Dumnezeu face pace, face pace în a zidi pe cele rele, adică a le transforma şi a le aduce spre o stare mai bună. Apoi, dacă înţelegi prin cuvântul «pace» uşurarea ce o avem la terminarea războaielor, iar prin cuvântul «rele», toate necazurile şi nenorocirile ce însoţesc războaiele, cum sunt: expediţiile în afara graniţelor ţării, oboselile, stările de veghe, neliniştile, sudoarea, rănile, uciderile, căderile oraşelor, luările în robie, surghiunurile, priveliştile pline de jale ale celor duşi în robie şi într-un cuvânt, toate nenorocirile ce însoţesc războaiele,

atunci spunem că toate acestea se întâmpla prin dreaptă judecată a lui Dumnezeu, Care pedepseşte prin războaie pe cei vrednici de pedeapsă.

Ai fi vrut oare să nu mai fie arsă Sodoma, odată ce sodomiţii au săvârşit acele nelegiuiri? Sau ai fi vrut să nu fie distrus Ierusalimul şi nici să fie pustiit templul după cutremurătoarea nebunie săvârşită de iudei împotriva Domnului? De altfel nu era drept oare să se săvârşească acestea tocmai prin mâinile romanilor, cărora iudeii, duşmanii propriei lor vieţi, au vândut pe Domnul nostru? Deci nenorocirile războiului cad adesea şi pe bună dreptate peste cei care le merită.

Cuvintele «Eu voi omorî şi Eu voi face viu» interpretează-le, dacă vrei, în sensul de mai sus, că frica zideşte pe cei simpli.

«Voi bate şi voi vindeca». Aceste cuvinte, chiar interpretate literal, au un sens plin de folos sufletesc, că prin bătaie sădesc în noi frica de Dumnezeu, iar prin vindecare ne îndeamnă să-L iubim pe Dumnezeu.

Dar cuvintele acestea pot fi interpretate şi într-un sens mai înalt: «Cu voi omorî» pentru păcat, şi «voi face viu» pentru dreptate. Că în măsura în care omul nostru cel din afară se strică, în aceeaşi măsură cel dinăuntru se înnoieşte. Dumnezeu nu omoară pe unul şi face viu pe altul, ci pe acelaşi om îl face viu prin acelea prin care îl omoară, şi-l vindecă prin acelea prin care îl bate, potrivit proverbului care spune: ***«Tu îl vei bate cu varga, dar vei izbăvi sufletul lui de moarte».*** Aşadar este bătut trupul, ca să fie vindecat sufletul; este omorât păcatul, ca să trăiască dreptatea.

Cuvintele:***«S-au pogorât de la Dumnezeu rele peste porţile Ierusalimului»*** se interpretează prin ele însele.
- Ce rele ? Zgomotul carelor de război şi al călăreţilor.

Când auzi cuvintele: ***«Nu este răutate în oraş, pe care să n-o fi făcut Domnul»***, înţelege cuvântul «răutate». Scriptura vorbeşte aici de răutatea, adică de necazul adus asupra păcătoşilor pentru îndreptarea greşelilor lor, potrivit celor spuse de Dumnezeu: «Că te-am necăjit şi te-am înfometat ca să-ţi fac bine». ***Înainte de a ajunge nedreptatea peste măsură de mare, Dumnezeu o opreşte, după cum este oprit cursul unei ape cu stăvilare sau zăgazuri.***

Pentru aceasta epidemiile care se abat asupra oraşelor şi popoarelor, uscăciunea văzduhului, nerodirea pământului, ca şi toate celelalte nenorociri, care se întâmplă în viaţa fiecăruia, au scopul de a opri creşterea răutăţii. Deci Dumnezeu trimite

nişte nenorociri ca acestea, ca să înlăture naşterea adevăratelor nenorociri. Bolile trupeşti şi nenorocirile din afară sunt făcute pentru zăgăzuirea păcatului.

Deci, Dumnezeu distruge răul; dar răul nu este de la Dumnezeu. Pentru că şi doctorul înlătură boala, dar nu bagă în trup boala. Distrugerile oraşelor, cutremurele, inundaţiile, zdrobirea armatelor, naufragiile şi pieirea a nenumărate vieţi omeneşti, pricinuite de pământ, de mare, de văzduh, de foc sau de oricare altă cauză, se întâmplă spre înţelepţirea supravieţuitorilor, că Dumnezeu înţelepţeşte prin plăgi obşteşti răutatea oamenilor. Propriu vorbind, rău este numai păcatul; păcatul, mai ales merită denumirea de rău; iar păcatul depinde de voinţa noastră? Stă în puterea noastră de a ne depărta de răutate sau de a fi răi.

Unele rele ne sunt date de Dumnezeu ca nişte încercări, pentru arătarea bărbăţiei noastre, ca lui Iov care a fost lipsit de copii, a pierdut într-o clipită toată averea sa şi a fost lovit cu bube; alte rele sunt trimise de Dumnezeu pentru vindecarea păcatelor, ca lui David, care, aducând ruşine asupra casei lui, a fost pedepsit pentru pofta lui nelegiuită.

Cunoaştem iarăşi un alt fel de rele înfricoşătoare aduse asupra oamenilor de dreapta judecată a lui Dumnezeu, pentru ani înţelepţi pe cei care alunecă uşor în păcat, ca Datan şi Aviron, pe care i-a înghiţit pământul, deschizându-se sub ei gropi şi crăpături . Prin acest fel de pedeapsă ei n-au devenit mai buni - cum ar fi fost cu putinţă pentru cei coborâţi în iad ? - ci prin pilda lor au înţelepţit pe cei rămaşi în viaţă. Tot aşa şi Faraon a fost înecat cu toată oastea lui. Tot aşa au fost nimiciţi vechii locuitori ai Palestinei.

Deci, când auzim că apostolul spune cândva despre Faraon: «vase ale mâniei gătite spre pieire» , să nu înţelegem cumva că Faraon a fost făcut rău de Dumnezeu (că atunci ar fi mai drept ca vina să fie mutată asupra Creatorului), ci, când auzi cuvântul «vase», înţelege că fiecare din noi a fost făcut spre ceva folositor.

După cum într-o casă mare sunt vase de aur, de argint, de lut şi de lemn (că libertatea de voinţă a fiecăruia dă asemănarea cu aceste materiale: vas de aur este cel care are o vieţuire curată şi lipsită de viclenie; vas de argint, potrivit valorii sale, este mai jos decât cel dintâi; vas de lut este omul care gândeşte cele pământeşti şi se sfărâmă cu uşurinţă, iar vas de lemn este omul care se întinează lesne cu păcatul şi ajunge materie pentru focul veşnic), tot aşa şi vas al mâniei este omul care primeşte în el, ca într-un vas, orice lucrare a diavolului şi din pricina mirosului greu din el, datorită stricăciunii, nu mai poate fi folosit, ci este vrednic

numai de distrugere şi pieire. De aceea pentru că Faraon trebuia să fie sfărâmat, Dumnezeu, Iconomul cel priceput şi înţelept al sufletelor, a rânduit să I se ducă vestea şi să ajungă cunoscut tuturora, ca, prin păţania lui să fie de folos celorlalţi oameni; că Faraon nu mai putea fi vindecat, din pricina marii lui răutăţi. Dumnezeu i-a învârtoşat inima, iar prin îndelunga Sa răbdare şi prin amânarea pedepsei a mărit răutatea lui, pentru că după ce răutatea lui va depăşi orice margine, să fie învederată tuturor dreptatea pedepsei dumnezeieşti. Deşi Dumnezeu a gradat necontenit pedepsele date lui Faraon, de la cele mai mici până la cele mai mari, totuşi nu i-a muiat cerbicia, ci a văzut că Faraon dispreţuieşte îngăduinţa lui Dumnezeu, obişnuindu-se cu nenorocirile venite asupra lui. Dar, nici aşa, Dumnezeu nu l-a dat morţii, până ce nu şi-a găsit singur moartea prin înec, îndrăznind, în mândria inimii sale, să meargă pe drumul celor drepţi, cu credinţa că Marea Roşie va fi şi pentru el, ca şi pentru poporul lui Dumnezeu, cale bătută.

Aflând, deci acestea de la Dumnezeu şi putând singur să ştii câte feluri de rele există, cunoscând ce este cu adevărat răul şi că răul este păcatul, al cărui sfârşit este pieirea, cunoscând că rele care produc dureri simţurilor sunt rele aparente, că ele au, în realitate, puterea de a face bine, cum sunt de pildă suferinţele abătute asupra noastră pentru încetarea păcatului, a căror roadă este mântuirea veşnică a sufletelor, încetează de a mai murmura împotriva celor rânduite de Dumnezeu!

Pe scurt, nu socoti pe Dumnezeu autor al existenţei răului şi nici nu-ţi închipui că răul are o existenţă proprie. Răul nu există aparte, ca o fiinţă oarecare, şi nici nu putem să ni-l imaginăm ca o fiinţă independentă şi de sine stătătoare. Răul nu este decât lipsa binelui.

Ochii au fost creaţi; orbirea are loc prin pierderea ochilor. Deci, dacă ochiul n-ar fi fost făcut dintr-o natură supusă stricăciunii, orbirea n-ar fi avut loc. Tot aşa şi răul; nu există prin el însuşi, ci este o consecinţă a beteşugirilor sufletului. Răul nu este necreat, după cum susţin ereticii, care acordă răului aceeaşi valoare ca şi naturii binelui, ca şi când şi binele şi răul ar fi fără de început şi veşnice şi anterioare creaţiei lumii; dar nici creat. Dacă toate sunt de la Dumnezeu, cum e cu putinţă ca răul să derive din bine ? Nici urâtul nu derivă din frumos şi nici viciul din virtute. Citeşte Cartea Facerii lumii! Vei găsi acolo scris că «toate sunt bune şi foarte bune». Deci răul n-a fost creat împreună cu cele bune. Dar nici creaturile spirituale, făcute de Creator, n-au fost aduse la existenţă amestecate cu răul. ***Dacă creaturile materiale nu au avut în ele însele în momentul creaţiei răul, cum ar fi putut creaturile spirituale, care se deosebesc atât de mult de cele materiale şi prin curăţenie şi prin sfinţenie, să aibă vreo părtăşanie cu răul ?***

Dar mi se poate spune: Răul este o realitate şi efectele lui se văd răspândite din belşug de-a lungul întregii vieţi. De unde-şi are dar existenţa, dacă răul nu-i nici necreat, nici creat?

Cei care cercetează unele ca acestea să răspundă la următoarele întrebări: De unde vin bolile? De unde beteşugurile trupului? Că nu se poate spune că boala este necreată, dar nici că este creatură a lui Dumnezeu. Nu! Fiinţele au fost create cu o structură naturală potrivit firii lor şi au fost aduse la viaţă având desăvârşite toate mădularele; se îmbolnăvesc când îşi pierd starea naturală de vieţuire; îşi pierd sănătatea sau prin o vieţuire rea, sau din o pricină oarecare ce aduce îmbolnăvirea trupului. Deci ***Dumnezeu a făcut trupul, nu boala; a făcut sufletul, nu păcatul; sufletul se înrăutăţeşte când se îndepărtează de starea lui naturală.***

- ***Dar în ce constă pentru suflet binele pe care îl avea înainte de a se înrăutăţi ? În aceea că era aproape de Dumnezeu şi unit cu El prin dragoste.*** După ce sufletul a căzut din această stare, a fost stricat de fel de fel de boli.
- ***Dar, pe scurt, pentru ce sufletul primeşte răul?*** Pentru că este înzestrat cu voinţă liberă, unul din titlurile de glorie ale fiinţelor înzestrate cu raţiune. Slobod de orice constrângere şi creat de Creator cu voinţă liberă - pentru că a fost făcut după chipul lui Dumnezeu - sufletul concepe binele, cunoaşte desfătarea ce vine din săvârşirea binelui; are capacitatea şi puterea de a-şi păstra starea sa naturală, dacă stăruie în contemplarea binelui şi în desfătarea bunătăţilor spirituale; dar are şi capacitatea de a se îndepărta uneori de bine; aceasta i se întâmplă când săturat de desfătările cele duhovniceşti, ca îngreunat de somn şi alunecat de la cele de sus, se amestecă cu trupul, spre a se desfăta cu plăceri ruşinoase.

Odinioară Adam era sus, nu în ce priveşte locul, ci prin libertatea voinţei sale, când, îndată ce i s-a dat viaţă şi-a aruncat privirile spre cer; s-a bucurat de cele văzute şi a iubit nespus de mult pe Binefăcătorul său, Care-i dăruise desfătarea vieţii veşnice, îl aşezase în desfătarea paradisului, îi dăduse aceeaşi stăpânire pe care o aveau îngerii, îl făcuse să aibă acelaşi fel de vieţuire cu arhanghelii şi să audă glas dumnezeiesc. Pe lângă toate acestea era sub paza lui Dumnezeu şi se desfăta cu bunătăţile Lui. Dar iute s-a săturat de toate aceste bunătăţi şi ocărând oarecum saţiul, a preferat frumuseţii spirituale ceea ce părea plăcut ochilor trupului şi a preţuit mai mult săturarea pântecelui decât desfătările cele duhovniceşti. De aceea a fost izgonit îndată din Rai, a pierdut acea vieţuire fericită şi a ajuns rău, nu din constrângere, ci din nesocotinţă. A păcătuit pentru că a întrebuinţat rău voinţa sa liberă şi a murit din pricina păcatului, «că plata păcatului este moartea» . Cu cât se depărta de viaţă, pe atât se apropia de moarte. Că Dumnezeu este viaţă, iar lipsa vieţii, moarte. Deci Adam, prin

depărtarea sa de Dumnezeu, şi-a pricinuit moartea, potrivit celor scrise : «Iată vor pieri toţi cei care se depărtează de Tine» . Astfel, nu Dumnezeu a creat moartea, ci noi, prin voinţa noastră rea, am atras-o asupra noastră.

Pentru pricinile de mai sus, Dumnezeu a îngăduit desfacerea trupului ca să nu se păstreze pentru noi nemuritoare boala , întocmai ca un olar care nu vrea să bage în foc un vas de lut stricat înainte de a îndrepta, prin refacerea lui, stricăciunea pe care o are.

- Dar pentru ce n-am fost creaţi, aş putea fi întrebat, cu capacitatea de a nu mai păcătui, încât să nu mai putem păcătui, chiar dacă am voi ?
- Dar şi tu socoteşti bune slugile tale, când le vezi că îşi îndeplinesc îndatoririle lor de bună voie, nu când le ai sub lanţuri! Aşadar şi lui Dumnezeu nu-I este dragă fapta săvârşită prin constrângere, ci aceea săvârşită prin virtute; iar virtutea se îndeplineşte prin libera alegere şi nu prin constrângere; iar alegerea depinde de noi şi ceea ce depinde de noi este tocmai liberul arbitru. Aşadar cel care huleşte pe Creator, că nu ne-a făcut infailibili prin fire, nu face altceva decât că preferă firii raţionale pe cea iraţională, firii libere şi active pe cea imobilă şi lipsită de iniţiativă.

Am făcut o digresiune de la subiect, dar era necesară, pentru ca nu cumva, căzând în adânc de gânduri, să simţi şi lipsa lui Dumnezeu pe lângă lipsa dorurilor tale. ***Să încetăm, dar, a corija pe Cel înţelept. Să încetăm a căuta ceva mai bun decât ceea ce a făcut El. Dacă ne scapă puterii noastre de pătrundere chiar pricinile rânduielilor mărunte ale lui Dumnezeu cu privire la viaţa noastră, totuşi să fie nestrămutată în sufletele noastre învăţătura că de la Cel bun nu vine nimic rău.***

Ca urmare a ideii de mai sus se pune şi problema diavolului. ***De unde diavolul, dacă relele nu vin de la Dumnezeu? Ce vom răspunde ?*** Acelaşi răspuns dat despre răutatea oamenilor este îndestulător şi pentru această întrebare.
- Din ce pricină este rău omul ? Din propria sa voinţă liberă.
- Din ce pricină a ajuns diavolul rău ? Din aceeaşi pricină, pentru că şi el avea libertatea voinţei şi era în puterea lui sau să rămână lângă Dumnezeu, sau să se înstrăineze de bine. Gavriil a fost înger şi a rămas necontenit lângă Dumnezeu; satan a fost tot înger şi a căzut cu totul din ceata sa. Voinţa liberă l-a păstrat pe unul între cele de sus şi tot libertatea voinţei l-a aruncat pe celălalt din cer. Era cu putinţă ca şi Gavriil să apostazieze, iar satan să nu cadă. Dar pe unul l-a salvat dragostea fără saţiu de Dumnezeu, iar pe celălalt îndepărtarea de Dumnezeu l-a arătat vrednic de a fi aruncat în adânc. ***Acesta este răul: înstrăinarea de Dumnezeu.***

O mică întoarcere de ochi ne face să fim sau cu lumina soarelui sau cu umbra trupului nostru ; dacă ne uităm la soare, soarele este gata să ne lumineze; dar dacă ne întoarcem spre umbră, ne cuprinde neapărat întunericul. Tot aşa şi diavolul este rău, pentru că îşi are răutatea din libertatea voinţei şi nu pentru că firea lui era vrăjmaşă binelui.

- Dar pentru ce se războieşte cu noi ? Pentru că, fiind vas plin de toată răutatea, a primit şi păcatul invidiei şi ne-a pizmuit cinstea. Nu suferea să ne vadă că ducem în Rai o viaţă fără de durere. Şi prin viclenii şi meşteşugiri a înşelat pe om, folosindu-se pentru amăgire tot de dorinţa pe care o avea şi el de a fi asemenea cu Dumnezeu, i-a arătat pomul cunoştinţei binelui şi răului şi i-a făgăduit că prin mâncarea fructului lui va ajunge asemenea lui Dumnezeu: «Dacă veţi mânca dintr-Însul, veţi fi ca nişte dumnezei, cunoscând binele şi răul». N-a fost făcut, deci, duşman al nostru; dar din pricina invidiei a ajuns în duşmănie cu noi. Văzându-se aruncat jos dintre îngeri, n-a suferit să vadă pe pământean înălţat, prin propăşirea în virtute, la vrednicia îngerilor.

Dar pentru că a ajuns duşmanul nostru, Dumnezeu a rânduit să avem duşmănie faţă de el, prin cuvintele spuse şarpelui, instrumentul lui ameninţarea pronunţată asupra şarpelui se referă la diavol: ***«Vrăjmăşie voi pune între tine şi sămânţa ei».*** Prieteniile cu răutatea sunt într-adevăr vătămătoare, că de obicei legea prieteniei face ca cei ce se unesc să se asemene. De aceea pe bună dreptate s-a spus: ***«Tovărăşiile rele strică obiceiurile bune» .*** După cum aerul respirat în locuri infectate de boală transmite încetul cu încetul celor sănătoşi boala, tot aşa tovărăşiile rele pricinuiesc mare rău sufletelor, chiar dacă nu se simte îndată vătămarea. Pentru asta este neîmpăcată duşmănia noastră faţă de şarpe. Aşadar, dacă unealta de care s-a slujit diavolul merită atâta ură, cât de mult trebuie să urâm pe cel care s-a slujit de şarpe?

Aş putea fi întrebat: Pentru ce a fost aşezat în paradis acest pom cu ajutorul căruia avea să reuşească diavolul în încercarea lui împotriva noastră? Dacă n-ar fi avut această momeală pentru ispită cum ar fi putut diavolul să ne ducă, prin neascultare, la moarte ? Trebuia să fie o poruncă prin care să ni se pună la încercare ascultarea. De aceea era în paradis un pom încărcat cu fructe frumoase, pentru ca, arătând virtutea înfrânării prin abţinerea de la ceea ce-i plăcut, să fim învredniciţi pe dreptate de cununile răbdării.

Mâncarea din pomul cunoştinţei binelui şi răului a avut ca urmare nu numai călcarea poruncii, ci şi cunoaşterea goliciunii. ***«Au mâncat, spune Scriptura, şi li s-au deschis ochii lor şi au cunoscut că sunt goi».*** Trebuia ca omul să nu-şi

observe goliciunea, pentru ca nu cumva mintea lui să fie atrasă a-şi împlini lipsa, iar prin născocirea de îmbrăcăminte şi prin grija de trup, să fie sustras cu totul de la contemplarea lui Dumnezeu.

- Dar pentru ce n-au fost făcute odată cu facerea omului şi veşmintele ? Pentru că omul nu trebuia să aibă îmbrăcăminte: nici natu¬rală, nici confecţionată. Îmbrăcămintea naturală este proprie animalelor necuvântătoare, cum sunt penele, părul, grosimea pieilor, care iarna pot să le acopere, iar vara le ajută să suporte căldura. În acestea nu se deosebeşte animal de animal, pentru că firea lor e la fel la toate; omul, însă trebuia să aibă deosebite darurile bunătăţilor, potrivit dragostei lui de Dumnezeu. Îndeletnicirile cu meseriile i-ar fi răpit omului tot timpul său liber; iar acest lucru trebuia evitat ca vătămător omului. De aceea şi Domnul, vrând să ne cheme din nou la o viaţă paradisiacă, îndepărtează din suflete grija, spunând: ***«Nu vă grijiţi pentru sufletul vostru ce veţi mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veţi îmbrăca».***

Aşadar omul nu trebuia să aibă nici îmbrăcăminte naturală, nici confecţionată; ci altă îmbrăcăminte îi era pregătită lui, dacă stăruia în virtute; o îmbrăcăminte care avea să înflorească peste om prin harul lui Dumnezeu şi avea să strălucească prin veşminte luminoase ca acelea ale îngerilor, mai frumoase decât varietatea florilor şi mai luminoase şi mai strălucitoare decât stelele. De aceea, Dumnezeu nu i-a dat îndată omului îmbrăcăminte, pentru că îmbrăcămintea rezervată lui trebuia să fie o recompensă a virtuţii sale, dar la această îmbrăcăminte omul n-a putut ajunge din pricina ispitei diavolului.

Aşadar, vrăjmaş ne este diavolul din pricina căderii ce ne-a adus-o atunci prin ispita lui. Domnul, însă, a rânduit să luptăm împotriva lui ca ascultând de poruncile Sale, să reparăm greşeala prin o nouă luptă şi biruind pe duşman, să fim încununaţi.

Bine-ar fi fost dacă îngerul luminat n-ar fi ajuns diavol, ci ar fi rămas în ceata în care a fost rânduit de Dumnezeu dintru început! Dar pentru că a ajuns apostat, este duşman şi al lui Dumnezeu, dar duşman şi al oamenilor, făcuţi după chipul lui Dumnezeu (că pentru aceasta este urâtor de om, pentru că este şi luptător împotriva lui Dumnezeu; ne urăşte şi ca bunuri ale Stăpânului, dar ne urăşte şi ca asemănări ale lui Dumnezeu).

Înţeleptul chivernisitor şi purtător de grijă de cele omeneşti, însă s-a folosit de răutatea diavolului pentru exercitarea sufletelor noastre întocmai ca un doctor care întrebuinţează veninul viperei pentru pregătirea medicamentelor mântuitoare.

- Cine este deci diavolul? Care este ceata sa? Care e dregătoria lui? De unde, mai ales, şi-a căpătat numele de satan? Se numeşte satan, pentru că se împotriveşte binelui. Acest sens îl are în limba ebraică, după cum cunoaştem din Cărţile Regilor: «Şi a ridicat Domnul satan (potrivnic) lui Solomon pe Ader împăratul sirienilor».Se numeşte diavol, pentru că este în acelaşi timp şi colaborator al păcatului nostru şi acuzator; se bucură de pierderea noastră, dar şi denunţă faptele noastre. Firea lui este necorporală, potrivit cuvintelor apostolului: ***«Lupta noastră nu este împotriva sângelui şi trupului, ci împotriva duhurilor răutăţii».*** Dregătoria lui este de conducător, tot potrivit cuvintelor apostolului: ***«Lupta noastră este împotriva începătoriilor, împotriva conducătorilor întunericului acestuia» .*** Locul în care-şi are sediul conducerea lui este aerian, după cum spune acelaşi apostol: ***«împotriva conducătorului, care stăpâneşte în văzduh, a duhului, care lucrează acum în fiii neascultării» .*** De aceea se numeşte şi conducător al lumii, deoarece conducerea lui se exercitează în jurul pământului. Aşa spune Domnul: ***«Acum este judecata lumii acesteia; acum conducătorul lumii acesteia se va izgoni afară»*** şi iarăşi : ***«Vine conducătorul lumii acesteia şi în Mine nu va găsi nimic».***

Dar pentru că s-a spus despre oastea diavolului că «sunt duhuri ale răutăţii întru cele cereşti» , trebuie să se ştie că Scriptura numeşte de obicei văzduhul cer, ca în următoarele texte: «Pasările cerului» şi: «Se suie până la ceruri», adică se suie până în regiunile cele mai înalte ale văzduhului. Pentru aceea şi Domnul «a văzut pe satan ca un fulger căzând din cer», adică a căzut din propria sa conducere şi a ajuns jos, ca să fie călcat în picioare de cei care nădăjduiesc în Hristos. Că Domnul ***«a dat putere ucenicilor Lui să calce peste şerpi şi peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului» .***

Aşadar, pentru că a fost doborâtă tirania diavolului, iar spaţiul din jurul pământului a fost curăţit prin patima cea mântuitoare, ***«care a împăcat cele de pe pământ şi cele din cer»*** , ni se făgăduieşte Împărăţia Cerurilor. Ioan Botezătorul a spus : ***«S-a apropiat Împărăţia Cerurilor»***, iar Domnul, în toate cuvântările Lui, predică «Evanghelia împărăţiei». Mai înainte încă îngerii au strigat: ***«Slavă întru cei de sus Iui Dumnezeu şi pe pământ pace».*** Chiar şi cei care se bucurau la intrarea Domnului nostru în Ierusalim strigau: ***«Pace în ceruri şi slavă întru cei de sus» .*** Şi, pe scurt, nenumărate sunt strigătele de biruinţă care vestesc completa zdrobire a duşmanului; aşa că întru cele de sus noi nu mai avem de dus vreo luptă, nici război; nu mai există nici un potrivnic care să ne îndepărteze de viaţa cea fericită; o putem moşteni pe viitor nesupăraţi, putem să ne bucurăm necontenit de pomul vieţii, din care la început am fost împiedicaţi să ne împărtăşim, din pricina vicleniei şarpelui. Că ***«a pus Dumnezeu sabie de foc ca să păzească calea pomului vieţii»*** , pe care

trecând-o fără nici o piedică să dea Dumnezeu să ne desfătăm de bunătăţi, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia slava şi puterea în veci. Amin.

Omilia a X-a - Împotriva celor ce se mânie

După cum folosul prescripţiilor medicale, date just şi după toate regulile ştiinţei medicale, se vădeşte mai ales după ce ele au fost puse în practică, tot aşa şi îndemnurile duhovniceşti îşi vădesc înţelepciunea şi folosul lor pentru îndreptarea vieţii şi desăvîrşirea celor ce ascultă, mai ales atunci cînd preceptele lor dau rezultate recunoscute în viaţa de toate zilele.

Auzim că Proverbele declară în termeni precişi: ***«Mânia pierde şi pe cei înţelepţi»;*** auzim şi îndemnurile apostolului: ***«Toată mânia şi iuţimea şi strigarea cu toată răutatea să fie depărtate de la voi»*** auzim şi pe Domnul spunând: ***«Cel care se mânie în deşert pe fratele său este vinovat judecăţii».*** Când, însă, facem experienţa acestei patimi, nu atunci când are loc în sufletul nostru, ci atunci când se năpusteşte din afară asupra noastră ca o furtună neaşteptată, atunci cunoaştem minunata înţelepciune a preceptelor dumnezeieşti. Dacă înşine dăm vreodată drumul mâniei şi o lăsăm să-şi urmeze cursul ca un torent vijelios sau dacă examinăm în linişte tulburarea care urâţeşte pe cei cuprinşi de această pasiune, atunci cunoaştem din experienţă dreptatea cuvintelor Scripturii: ***«Bărbatul mânios nu are înfăţişare cuviincioasă».***

Când această patimă a izgonit raţiunea şi a pus stăpânire pe suflet, face din om o adevărată fiară şi nu-i mai îngăduie să fie om, că nu mai are ajutorul raţiunii. Ce este otravă în animalele veninoase aceea este mânia în oamenii cuprinşi de furia mâniei. Turbează ca şi câinii, atacă întocmai ca scorpionii, muşcă ca şerpii. ***Scriptura obişnuieşte să numească cu nume de animale pe cei stăpâniţi de patima mâniei, deoarece aceştia, prin răutatea lor, se aseamănă cu ele. Scriptura îi numeşte câini, şerpi, pui de năpârci şi alte asemenea nume. Că cei care sunt gata să se distrugă unii pe alţii şi să vatăme pe cei de aceeaşi seminţie cu ei, pot pe bună dreptate, să fie număraţi între fiarele şi animalele veninoase, care au prin fire o ură neîmpăcată faţă de oameni.***

Din pricina mâniei: limbă neînfrânată, gură nepăzită, mâini nestăpânite, insulte, ocări, acuze, bătăi şi altele câte nu se pot enumera, apucăturile rele, toate sunt născute din mânie şi iuţime. Din pricina mâniei se ascute sabia, se săvârşeşte uciderea omului prin mână omenească. Din pricina mâniei nu se mai cunosc fraţii între ei, părinţii şi copiii uită legătura firii. Mânioşii, în primul loc, nu se cunosc pe ei înşişi, apoi nu-şi mai cunosc nici rudele, nici cunoscuţii. După cum puhoaiele, care se reped la vale, târăsc cu ele tot ce întâlnesc în cale, tot aşa şi pornirile violente şi nestăpânite ale mânioşilor se năpustesc împotriva tuturor fără deosebire. Pentru cei mânioşi nu impune respect nici părul alb, nici virtutea vieţii, nici

înrudirea, nici binefacerile de mai înainte, nimic din tot ce trebuie respectat şi preţuit. Mânia este o nebunie de scurtă durată. Adeseori mânioşii se târăsc pe ei înşişi într-un rău evident şi, dorinţa de răzbunare, neglijează binele lor personal. Când îşi aduc aminte de cei care i-au ofensat se simt pişcaţi ca de un tăun; mânia clocoteşte, saltă în ei şi nu se potolesc înainte de a face vreun rău celui care i-a mâniat, chiar dacă întâmplător şi-ar face lor rău; cum se întâmplă adeseori cu obiecte aruncate cu violenţă în altele din faţa lor, suferă ele mai multă pagubă decât pricinuiesc altora, pentru că se sfărâmă pe ele însele.

Cine ar putea zugrăvi mânia ? Cine ar putea descrie chipul în care mânioşii dau drumul mâniei din pricini cu totul întâmplătoare? Ţipă, se sălbăticesc, se năpustesc cu tot atâta furie că şi animalele veninoase şi nu se opresc înainte de a-şi fi vărsat focul prin săvârşirea unui rău mai mare şi de nevindecat, în urma căruia mânia se sparge în ei ca şi o băşică de apă. Nici ascuţişul săbiei, nici focul, nici altceva înfricoşător nu-i în stare să reţină un suflet orbit de mânie; e tot atât de greu de oprit ca şi furia celor stăpâniţi de demoni; mâniosul nu se deosebeşte întru nimic de demoniac, nici în privinţa manifestărilor exterioare, nici în privinţa stării sufleteşti. Din pricina dorinţei de răzbunare sângele mâniosului clocoteşte în jurul inimii, ca şi cum ar fi pus în mişcare şi frământat de un foc puternic; îi îmbujorează obrajii şi-i dă mâniosului o altă înfăţişare, schimbîndu-şi figura obişnuită şi cunoscută tuturora, ca şi actorul care-şi pune mască pe scenă.

La mânioşi ochii îşi pierd căutătura lor, nu mai sunt cei obişnuiţi, sunt de nerecunoscut; privirea le tremură şi aruncă foc. Scrâşnesc din dinţi ca şi porcii mistreţi care se năpustesc spre atac. Faţa le este palidă şi pătată cu sânge; volumul trupului li se măreşte, vinele le plesnesc, răsuflarea li se opreşte din pricina furtunii interioare; vocea le e aspră şi ţipătoare; cuvântul le este nearticulat, vine pe buze la întâmplare, iese din gură fără şir, fără ordine, fără claritate. Când, însă, dau cu ochii de cei pe care sunt mâniaţi, furia lor se aprinde din ce în ce mai mult, întocmai ca o flacără care are din belşug material de ars; atunci, într-adevăr atunci, se poate vedea o privelişte ce nu se poate descrie nici în cuvinte şi nu se poate suporta nici cu privirea. Mâinile se ridică împotriva semenului său şi lovesc trupul oriunde nimeresc; picioarele izbesc fără cruţare părţile cele mai însemnate ale trupului; tot ce vede ajunge o armă în mâna furiei. Dacă găseşte, însă, un potrivnic care să-i opună o pasiune egală lui, atunci altă mânie şi furie de aceeaşi violenţă.
Se luptă piept la piept şi, căzând jos, îşi fac unul altuia tot răul cu putinţă şi, cum e de aşteptat, suferă toate câte suferă cei călăuziţi de un astfel de demon. Ciuntirea mădularelor şi adeseori moartea sunt răsplăţile mâniei pe care le recoltează cei încăieraţi. Primul îşi ridică mâinile sale nedrepte; celălalt se apără; cel dintâi i-o întoarce, al doilea nu cedează. Trupul este brăzdat de răni, dar mânia face ca

durerea să nu se mai simtă. Nu mai au răgaz să mai simtă durerile, că sufletul lor în întregime le este îndreptat spre răzbunarea insultei.

Nu vindecaţi răul cu rău şi nici nu vă luaţi la întrecere în a vă nenoroci unul pe altul! În întrecerile în rău biruitorul este cel mai nefericit, că el pleacă de pe câmpul de luptă mai plin de păcate. Nu plăti, deci, răul cu rău şi nici nu răsplăti o datorie rea cu una mai rea.

Te-a insultat cineva când era mânios? Potoleşte răul prin tăcere! Faci aşa? Nu! Dimpotrivă, primeşti ca pe un şuvoi mânia lui în propria-ţi inimă şi imiţi vântul, care prin suflarea lui întoarce înapoi obiectele ce merg în contra lui. Nu folosi ca dascăl pe vrăjmaş, nici nu imita ceea ce urăşti. Nu fi oglindă pentru mânios, reflectând în tine chipul lui. Acela-i cu faţa roşie. Nu te-ai înroşit şi tu? Ochii lui sunt însângeraţi ! Spune-mi, ai tăi privesc liniştit? Vocea lui e ţipătoare! Este a ta potolită? Nici ecoul din pustie nu se întoarce atât de desăvârşit la cel ce a grăit cum se întorc insultele la cel ce insultă. Mai mult chiar; ecoul reproduce acelaşi sunet; insultă, însă, se întoarce cu adaos.

Ce insultă îşi spun unii altora? Unul spune celuilalt că e om de nimica şi de neam prost; celălalt îl face sclav, neam de sclavi. Cel dintâi îl numeşte sărăcie; acesta la rândul lui îl face vagabond. Primul îl face prost; al doilea îi spune că-i ţicnit. Şi continuă să se insulte până îşi termină insultele, cum îşi termină arcaşii săgeţile. Apoi, după ce au terminat a se insulta cu limba, pornesc să-şi răzbune insultele cu fapta. Că mânia dă naştere la ceartă; cearta aduce insulte; insultele, lovituri; loviturile, răni; iar din răni, de multe ori moartea.

Să oprim, deci, chiar de la început acest rău, izgonind din suflete, prin orice mijloc, mânia. Făcând aşa vom putea tăia odată cu această patimă, care e un fel de rădăcină şi izvor, cele mai multe dintre rele. Te-a insultat? Binecuvântează! Te-a lovit? Suferă! Te scuipă şi te socoteşte om de nimica? Gândeşte-te că ai fost făcut din pământ şi în pământ te vei întoarce !

Cel care îşi are ocupată mintea cu astfel de idei va găsi că orice insultă este inferioară adevărului. Făcând aşa, nu-i vei da duşmanului prilej de răzbunare, că te vădeşti invulnerabil insultelor; îţi vei prilejui marea cunună a răbdării, că ţi-ai făcut din furia altuia prilej de înţelepţire proprie.
Astfel, dacă ai da ascultare cuvintelor mele, tu însuţi ai căuta să-ţi înmulţeşti insultele aduse de alţii. Îţi spune că eşti de neam prost, fără nici o slavă, o nimica, venit de nu ştiu unde ? Tu, însă, numeşte-te pe tine pământ şi cenuşă. Poţi să-ţi dai aceste nume, că nu eşti mai ilustru decât părintele nostru Avraam, care s-a numit

cu astfel de nume. Te face prost, sărac şi de nimic vrednic? Tu, însă, numeşte-te vierme, spune că din gunoi ţi-i originea, aşa cum spunea despre el şi David. La acestea adaugă şi cuvintele potrivite spuse de Moise. Acesta, insultat de Aaron şi Mariam, nu s-a plâns lui Dumnezeu împotriva lor, ci s-au rugat pentru ei.

Al cui ucenic vrei să fii? Al acestor bărbaţi fericiţi şi iubitori de Dumnezeu sau al celor plini de duhul răutăţii? Când eşti ispitit să insulţi pe cineva, gândeşte-te că eşti în situaţia de a hotărî în care parte ai să te îndrepţi: să te apropii, prin îndelungă răbdare, de Dumnezeu, sau să te alături, prin mânie, duşmanului. Lasă timp gândurilor taile să aleagă partea cea bună. Că sau vei fi de folos şi aceluia prin exemplul blândeţei tale, sau te vei răzbuna şi mai cumplit pe el tocmai prin aceea că primeşti cu dispreţ ocările lui.

Într-adevăr, ce poate fi mai dureros pentru un duşman decât să vadă că insultele lui nu-1 ating pe duşmanul său? Nu-ţi lăsa sufletul abătut şi nici nu îngădui ca insultele să te atingă. Lasă-1 să latre fără folos, să crape de ciudă. Cel care loveşte un obiect nesimţitor se pedepseşte pe sineşi, că nu se răzbună nici pe duşman, dar nu-şi pune capăt nici mâniei. Astfel, cel care insultă pe unul ce nu bagă în seamă insulta nu poate să-şi găsească mulţumire în insulte. Ba dimpotrivă, crapă de ciudă, după cum am spus. Ce nume vor dă fiecăruia din voi cei care au fost de faţă la o astfel de scenă? Pe el îl vor numi un calomniator, pe tine, un om cu suflet mare, pe el, un om plin de mânie şi nesuferit; pe tine, om plin de răbdare şi blând. El se va căi de cele rostite, dar ţie nu-ţi va părea rău niciodată de virtutea de care ai dat dovadă.

Este nevoie să mai adaug ceva ? Insulta a închis Împărăţia Cerurilor, căci ***«bârfitorii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu»;*** tu însă, prin tăcere, ţi-ai pregătit împărăţia. Că ***«cel care va răbda până în sfârşit, acela se va mântui» .*** Ce scuză vei găsi dacă şi tu te vei răzbuna şi te vei împotrivi insultătorului tot cu acelaşi fel de insulte? Vei spune că el a început să te insulte ? Aceasta nu-i o scuză vrednică de iertare. Nu merită o osândă mai mică nici desfrânatul care aruncă vina pe o femeie de moravuri uşoare ca provocatoare a păcatului său. Nu există cununi fără concurenţi şi nici căderi fără duşmani. Ascultă pe David ce spune: ***«Când păcătosul a stat înaintea mea»*** nu m-am mâniat, ci ***«am amuţit şi m-am smerit şi am tăcut de bunătăţi»***.
Te mânii la auzul unei insulte ca la auzul unui rău; dar imiţi pe cel care insultă ca şi cum ar fi făcut un lucru bun. Iată, săvârşeşti ce acuzi. Oare vezi numaidecât răul săvârşit de altul, dar nu dai nici o importanţă faptei tale ruşinoase? Spui că e un lucru rău insulta ? Caută să n-o imiţi! Nu este o scuză îndestulătoare dacă altul a început insulta. După părerea mea este mai drept ca mânia lui să crească, deoarece

n-a dat peste un exemplu care să-l înţelepţească; tu, când ai văzut pe mânios că se schimbă la faţă, nu te-ai ferit de a te asemăna cu el, ci te-ai supărat şi tu, te enervezi şi te mânii şi tu la rândul tău împotriva lui; astfel furia ta ajunge o scuză pentru cel care a început. Prin cele ce faci procuri o scuză celuilalt şi te osândeşti pe sineţi.

Dacă mânia este un lucru rău, pentru ce n-ai abătut de la tine răul? Dacă cel ce se mânie este vrednic de iertare, pentru ce superi pe cel mânios? Prin urmare chiar dacă n-ai provocat tu cearta, totuşi eşti tot atât de vinovat. În luptele atletice, în care se dau coroane, nu se încununează cel care a dat prima lovitură, ci cel care a biruit. Aşadar este osândit nu numai cel care a început răul, ci şi cel care a urmat în păcat pe cel ce a început răul. Dacă-ţi spune că eşti sărac, primeşte adevărul spus, de spune adevărul; dacă minte, însă, pentru ce te supără spusele lui? Nu te îngâmfa de laudele neadevărate, dar nici nu te supăra de insultele care nu te ating.

Nu vezi că săgeţile străbat de obicei corpurile tari şi rezistente,dar nu pătrund prin cele moi şi în cele care cedează loviturilor? Închipuie-ţi că insulă este tot o săgeată. Cel care i se potriveşte o primeşte în el însuşi? Cel care nu-i dă importanţă şi cedează, prin liniştea felului său de a fi, risipeşte răutatea pornită împotriva lui. Pentru ce să te tulburi dacă te numeşte sărac? Adu-ţi aminte de firea ta! Gândeşte-te că gol ai intrat în lume şi gol ai să ieşi. Cine este oare mai sărac decât cel gol? N-ai auzit nimic supărător, dacă cele spuse nu ţi se potrivesc.Cine a fost dus la închisoare pentru că a fost sărac? Nu-i o ruşine să fii sărac dimpotrivă, este o ruşine să nu suporţi în chip demn sărăcia. Adu-ţi aminte de Stăpânul, Care, deşi era bogat, a sărăcit pentru noi . Dacă te face nebun şi prost, adu-ţi aminte de insultele prin care iudeii insultau adevărata înţelepciune, spunându-i : «Eşti un samaritean şi ai drac». Dacă te superi, dai dreptate celui ce te insultă. Ce lucru este mai nebunesc decât mânia ? Dar dacă nu te mânii, ai ruşinat pe insultător şi ţi-ai arătat prin faptă înţelepciunea ta. Ai fost lovit? Dar a fost lovit şi Domnul! Ai fost scuipat ? Şi Stăpânul nostru a fost scuipat! «Că nu şi-a întors faţa de la ruşinea scuipărilor» . Ai fost calomniat? Şi Judecătorul a fost calomniat. Ţi-au sfâşiat haina ? Au dezbrăcat şi pe Domnul meu şi şi-au împărţit hainele Lui loruşi . Tu n-ai fost osândit ca El şi nici n-ai fost răstignit! Multe-ţi lipsesc ca să ajungi să-L imiţi pe El.

Aceste gânduri să-ţi treacă prin minte, ca să-ţi înfrânezi iuţeala. Astfel de pregătiri şi de dispoziţii sufleteşti împiedică oarecum săltările inimii şi aduc echilibru şi linişte gândurilor. Acesta este sensul cuvintelor lui David : «M-am pregătit, dar nu m-am tulburat» . Trebuia înfrânată dar mişcarea furioasă şi nebunească a inimii prin amintirea exemplelor bărbaţilor fericiţi. Astfel marele David a suportat cu blândeţe batjocura lui Şimei. N-a dat timp mâniei să iasă la iveală, ci şi-a îndreptat gândul către Dumnezeu şi a spus : «Domnul a zis lui Şimei să blesteme pe David» .

De aceea, când a auzit că-1 face ucigaş şi nelegiuit, nu s-a mâniat pe el, ci s-a smerit pe sine însuşi, deoarece insulta îi era adresată pe merit.

Alungă din mintea ta aceste două gânduri: Nu avea o idee prea mare despre tine şi nici nu socoti pe ceilalţi oameni mai prejos de tine. Dacă vom fi însufleţiţi de aceste gânduri, niciodată mânia nu va izbucni la auzul insultelor adresate nouă.

Cumplit lucru este pentru un om, care a făcut bine şi căruia ar trebui să i se aducă cele mai mari mulţumiri, să primească pe lângă nerecunoştinţă încă şi ocări şi insulte! Într-adevăr este cumplit lucru; dar răul este mai mare pentru cel care săvârşeşte insulta decât pentru cel care o suferă. Te-a insultat? Tu nu insulta. Cuvintele ce-ţi sunt adresate să-ţi fie o şcoală pentru a învăţa înţelepciunea. Dacă nu primeşti insulta, nu eşti rănit. Dacă, însă, sufletul tău se tulbură, închide supărarea în tine însuţi: «În mine s-a tulburat inima mea» a spus David, adică: «N-a ieşit la iveală supărarea mea, ci s-a potolit ca un val care se sparge de ţărmuri». Linişteşte-ţi inima mânioasă şi înfuriată! Pasiunile să se ruşineze la apariţia judecăţii tale, ca şi obrăznicia copiilor la ivirea unui bărbat venerabil.

- Cum am putea să evităm vătămarea ce o avem de pe urma mâniei ? Dacă vom face ca mânia să nu o ia înaintea raţiunii; de aceasta mai cu seamă să avem grijă, ca niciodată mânia să nu alerge înaintea raţiunii; să o avem ca pe un cal înhămat pus în slujba noastră. Să asculte de raţiune ca şi calul de frâu, să nu depăşească propriile sale hotare, să fie condusă de raţiune în direcţia spre care raţiunea o conduce. Că spre foarte multe fapte de virtute mânia este de un real folos sufletului spre a sări în ajutorul raţiunii împotriva păcatului, întocmai ca un soldat care depune armele lângă general, dar este gata să dea ajutor la comandă. În acest caz mânia este un nerv al sufletului, care îi dă impuls pentru săvârşirea faptelor bune.

Dacă găseşte vreodată sufletul moleşit de plăceri, mânia îl face, din extrem de moale şi adormit, sever şi energic, după cum fierul se căleşte afundându-1 în apă. Că dacă nu te-ai mânia împotriva păcatului, n-ai putea să-l urăşti atât cât trebuie. Socotesc că trebuie să avem o râvnă egală pentru iubirea virtuţii ca şi pentru ura păcatului. Pentru acesta din urmă este mai cu seamă folositoare mânia: când urmează raţiunii cum urmează câinele pe păstor; când rămâne potolită şi blândă faţă de tot ce este folositor; când răspunde îndată la chemarea raţiunii când se sălbăticeşte faţă de o voce şi figură străină, chiar dacă pare că este prietenoasă, dar se retrage timidă la strigătul prietenului şi cunoscutului ei. Acesta este ajutorul cel mai bun şi cel mai potrivit dat de pasiunea mâniei părţii raţionale a sufletului. O astfel de mânie nu va face pace şi nici nu va încheia armistiţiu cu cei vicleni, nu va

accepta o prietenie vătămătoare, ci va lătra şi va sfâşia plăcerea înşelătoare ca pe un lup. Acesta este folosul mâniei pentru cei care ştiu să se folosească de ea.

De altfel fiecare afecţiune a sufletului devine bună sau rea după modul în care fiecare întrebuinţează afecţiunea. De pildă afecţiunea dragostei unul o întrebuinţează în desfătări trupeşti şi plăceri necurate; unul ca acesta este un ticălos şi un desfrânat; altul o îndreaptă spre dragostea de Dumnezeu şi spre dorirea veşnicelor bunătăţi; acesta este vrednic de imitat şi de fericit. Tot aşa şi cu raţiunea; omul, care se foloseşte bine de raţiune, este un om cu minte şi înţelept; cel care îşi ascute mintea sa spre vătămarea aproapelui este un mişel şi un nelegiuit.

Să nu facem, deci, prilej de păcat afecţiunile date nouă de Creator pentru mântuirea noastră. ***Astfel mânia, dacă e folosită când trebuie şi cum trebuie, dă naştere la răbdare şi la tărie de caracter; când, însă, nu-i întrebuinţată după dreapta judecată se preface în nebunie. Pentru aceasta şi psalmistul ne sfătuieşte: «Mâniaţi-vă, dar nu păcătuiţi».*** Domnul ameninţă cu osânda pe cel care se mânie în zadar, dar nu opreşte de a ne folosi de mânie ca de un leac, acolo unde trebuie.

Textele: ***«Vrăjmăşie voi pune între tine şi şarpe»*** şi ***«Fiţi duşmani cu madianiţii»***, ne învaţă că trebuie să ne slujim de mânie ca de o armă. Pentru aceasta Moise, omul cel mai blând dintre toţi oamenii, pentru a pedepsi idololatria a înarmat mâinile leviţilor spre uciderea fraţilor lor. Moise a spus: ***«Puneţi-vă fiecare sabie pe coastă şi mergeţi de la o poartă la cealaltă şi întorceţi-vă prin tabără şi fiecare să-şi omoare pe fratele lui şi fiecare pe vecinul său şi fiecare pe aproapele său»;*** iar mai jos puţin: ***«Şi a spus Moise: «Astăzi aţi umplut mâinile voastre în Domnul, fiecare în fiul lui şi în fratele lui, ca să fie dată peste voi binecuvântarea».***

Ce a îndreptăţit pe Finees ? Oare nu mânia lui cea dreaptă împotriva desfrânaţilor ? Finees era un om foarte blând şi paşnic dar când a văzut că Zimri a făcut desfrânare pe faţă şi fără de ruşine cu madianita şi că ei nici n-au ascuns priveliştea urâtă a ruşinii lor, n-a mai putut răbda, s-a folosit de mânie, aşa cum trebuia, şi a străpuns pe cei doi cu lancea.

Oare Samuil n-a adus în mijloc şi n-a ucis, mânat de o dreaptă mânie, pe Agag, împăratul amaliciţilor, salvat de Saul împotriva poruncilor lui Dumnezeu? Astfel mânia este de multe ori un bun ajutor pentru săvârşirea faptelor bune.

Zelosul Ilie, printr-o mânie raţională şi dreaptă, a omorât, pentru folosul întregului Israil, patru sute cincizeci de preoţi ai lui Baal şi patru sute de preoţi ai desişurilor, care au mâncat la masa Izabelei.

Tu, însă te mânii fără motiv pe fratele tău. În adevăr, cum nu te mânii fără motiv, când te superi pe altul decât pe cel care a pus la cale provocarea? Faci ca şi câinii; aceştia muşcă pietrele, pentru că nu pot să muşte pe cel care a aruncat cu piatra. Unealta este vrednică de milă; trebuie urât cel care a pus la cale provocarea. Într-acolo îndreaptă-ţi mânia, spre ucigaşul de oameni, tatăl minciunii, lucrătorul păcatului ? Faţă de fratele tău ai milă chiar, pentru că dacă stăruie în păcat, va fi dat focului veşnic împreună cu diavolul.

După cum cuvintele : indignare şi mânie diferă unul de altul, tot aşa şi înţelesul lor se deosebeşte foarte mult. Indignarea este un fel de aprindere şi o pornire iute a pasiunii; mânia este durere stăruitoare, o pornire continuă pentru a răsplăti cu rău pe cei care te-au nedreptăţit, sufletul dorind puternic să se răzbune. Trebuie să se ştie că oamenii păcătuiesc în amândouă aceste stări sufleteşti: sau se pornesc cu furie şi fără de judecată împotriva celor ce i-au mâniat sau uneltesc cu viclenie şi pe ascuns împotriva celor ce i-au supărat, trebuie să ne ferim şi de una şi de alta.

Cum am putea face ca să nu dăm drumul acestei pasiuni atunci când nu se cade? Cum? Dacă ne vom deprinde mai întâi cu smerenia pe care Domnul ne-a poruncit-o şi prin cuvânt, dar ne-a arătat-o şi prin faptă; când spunând: ***«Cel care vrea să fie întâiul între voi să fie cel din urmă dintre toţi»***, când răbdând liniştit şi nemişcat pe cel care-L lovea. Făcătorul cerului şi al pământului, Cel închinat de toată zidirea văzută şi nevăzută, Cel Care ***«poartă universul prin cuvântul puterii Lui»*** n-a trimis de viu în iad pe cel ce L-a lovit, n-a deschis pământul sub picioarele nelegiuitului, ci îl sfătuieşte şi-l învaţă: ***«Dacă am grăit rău, mărturiseşte despre rău ; dar dacă am grăit bine, pentru ce Mă baţi ?»***.

Dacă, potrivit poruncii Domnului, te vei obişnui să te socoteşti cel din urmă dintre toţi, cum poţi să te mai revolţi că ai fost insultat? Când te insultă un copil, socoteşti insulta prilej de râs; când îţi adresează cuvinte insultătoare un om ieşit din minţi, îl socoteşti mai degrabă vrednic de milă decât de ură. Prin urmare nu cuvintele unuia sau altuia provoacă în noi supărarea, ci mândria noastră de a ne socoti mai buni decât cel care ne-a insultat, preţuirea exagerată pe care fiecare o avem despre noi. Dacă vei smulge din suflet aceste două gânduri, insultele vor fi ecoul unor sunete lipsite de conţinut. «Pune deci capăt iuţelii şi părăseşte mânia», ca să scapi de a face cunoştinţă cu mânia «care se descoperă din cer peste toată păgânătatea şi nedreptatea oamenilor».

Că dacă vei putea să tai cu ajutorul unei judecăţi sănătoase rădăcina amară a mâniei, vei tăia odată cu această rădăcină multe patimi: viclenia, bănuiala, neîncrederea, răutatea, uneltirea, îndrăzneala şi tot roiul de păcate de acest fel, care sunt vlăstare ale mâniei. Să nu băgăm în sufletul nostru un rău atât de mare, care ne îmbolnăveşte sufletul, ne întunecă gîndurile, ne înstrăinează de Dumnezeu, ne face să nu ne mai cunoaştem rudele şi cunoscuţii, începe război, aduce asupra noastră mulţime de nenorociri, dă naştere în sufletul nostru demonului răutăţii, care pune stăpânire îndată pe toate gândurile noastre ca un chiriaş neruşinat şi închide intrarea Sfântului Duh. Unde este duşmănie, ceartă, gâlceavă, care tulbură necontenit sufletele, acolo duhul blândeţii nu-şi găseşte loc de odihnă.

Să dăm deci ascultare sfatului fericitului Pavel, alungând de la noi toată iuţeala şi mânia şi strigarea, împreună cu toată răutatea şi să fim milostivi şi buni unii cu alţii, aşteptând fericită nădejde făgăduită celor blânzi, că ***«fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul»*** , în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia slava şi puterea în veci. Amin.

Omilia a XI-a - Despre invidie

Bun este Dumnezeu şi dătător de bunătăţi celor vrednici; rău este diavolul şi făcător a tot felul de răutate. După cum lipsa de invidie este o urmare a bunătăţii, tot aşa invidia este o urmare a răutăţii diavolului.

Să ne păzim, deci fraţilor, de patima invidiei, ca nu cumva să ajungem părtaşi faptelor celui potrivnic şi să fim osândiţi odată cu el. Dacă cel mândru suferă aceeaşi osândă ca şi diavolul, cum va scăpa invidiosul de pedeapsa pregătită diavolului?

Nu se naşte în sufletele oamenilor o patimă mai pierzătoare decât invidia; supără foarte puţin pe cei din jur, dar pricinuieşte în primul loc un rău personal celui stăpânit de această patimă. După cum rugina mănâncă fierul, tot aşa şi invidia roade sufletul invidiosului. Dar, mai bine spus, după cum viperele, potrivit spuselor oamenilor, mănâncă la naşterea lor pântecele care le-a zămislit, tot aşa şi invidia obişnuieşte să sfâşie sufletele care au odrăslit-o.

Invidia este o întristare pentru bunăstarea aproapelui. Din pricina asta pe invidios niciodată nu-l părăseşte nici supărarea, nici mâhnirea.

- *A rodit mult ţarina vecinului? Este plină casa vecinului de tot ce-i trebuie pentru viaţă? Nu-l părăseşte veselia ?*

Ei bine, toate acestea întreţin boala şi măresc durerea invidiosului. Aşa că se aseamănă cu un om gol, săgetat din toate părţile.

- *Este cineva voinic, sănătos? Starea lui îl răneşte pe invidios!*
- *Este altul mai frumos la chip? Altă rană pentru invidios!*
- *Cutare depăşeşte pe mulţi prin talentele sale?*
- *Este cineva cinstit şi admirat pentru înţelepciunea şi darul vorbirii?*
- *Este un altul bogat, îi place nespus să dăruiască şi să împărtăşească cu averea sa pe cei săraci şi este lăudat mult de cei cărora le face bine?*

Ei bine, toate acestea sunt lovituri şi răni care-l lovesc drept în inimă. Şi grozăvia bolii stă în aceea că nu poate să şi-o mărturisească; dimpotrivă, priveşte sub sprâncene, e trist, abătut, plângăreţ, mistuit de răutate. Dacă-l întreabă cineva de ce suferă, îi e ruşine să-şi mărturisească chinul sufletului şi să spună: «Sunt un invidios şi un amărât; mă roade fericirea prietenului meu; bunăstarea fratelui meu mă face să plâng de durere; nu pot suferi să văd faptele bune ale altora; orice

prosperitate a altui om mă face nenorocit!». Aşa ar grăi, dacă ar vrea să spună adevărul. Dar nu vrea să mărturisească nimic din toate chinurile lui; ţine boala în adâncul sufletului şi boala îi roade încetul cu încetul măruntaiele şi-l topeşte.

Nici nu caută doctor pentru boala lui, dar nici nu poate să descopere un leac care să-l vindece, deşi sunt pline Scripturile de astfel de leacuri. Aşteaptă o singură uşurare a bolii lui: să vadă căderea unuia din cei invidiaţi. Ura i se termină numai când vede pe cel invidiat nefericit din fericit cum era; când vede ajuns vrednic de milă pe cel admirat de toată lumea. Numai atunci se împacă cu el, numai atunci îi este prieten, când îl vede lăcrimând, când îl vede jelind. Nu se bucură cu cel vesel, dar plânge cu cel îndurerat. Îl căinează că i s-a schimbat soarta, că a căzut într-o stare atât de jalnică ; ridică în slavă cerului, prin cuvinte, starea lui fericită de mai înainte, nu din dragoste de om, nici din simpatie, ci pentru a-i face şi mai grea nenorocirea.

Pe copil îl laudă după ce a murit şi-l slăveşte cu nenumărate elogii, că era frumos la chip, că era deştept, că era destoinic în toate; dacă ar trăi, n-ar întrebuinţa un limbaj atât de elogios. De vede, însă că şi alţii îl încarcă cu laude, se schimbă iarăşi şi pizmuieşte pe cel mort.

Invidiosul admiră bogăţia altuia după ce a pierdut-o; laudă şi ridică în slava cerului frumuseţea, vigoarea şi sănătatea cuiva după ce s-a îmbolnăvit. Şi pe scurt, invidiosul este duşman al celor prezente, dar prieten al celor pierdute.

Ce poate fi mai pierzător decât această boală ? Este distrugerea vieţii, ruină a firii, vrăjmaşă a darurilor dumnezeieşti, împotrivire faţă de Dumnezeu.

Cine l-a pornit pe demon, începătorul răutăţii, la război împotriva oamenilor ? Oare nu invidia? Prin invidie demonul s-a arătat pe faţă luptător împotriva lui Dumnezeu; s-a mâniat pe Dumnezeu din pricina marilor daruri date de Dumnezeu omului şi pentru că n-a putut să se răzbune pe Dumnezeu, s-a răzbunat pe om.

Şi Cain, cel dintâi ucenic al diavolului, s-a purtat la fel. Diavolul l-a învăţat şi invidia şi uciderea, surori una cu alta întru nelegiuire, pe care şi Pavel le-a alăturat prin cuvintele: «Sunt plin de invidie, de ucidere». Ce a făcut Cain? A văzut cinstea dată de Dumnezeu fratelui său şi s-a aprins de gelozie; a omorât pe cel cinstit de Dumnezeu, spre a lovi pe Cel Ce l-a cinstit. Pentru că nu putea să lupte cu Dumnezeu a schimbat lupta împotriva lui Dumnezeu în ucidere de frate.

Să fugim, fraţilor, de această patimă. Ea ne învaţă să luptăm împotriva lui Dumnezeu, dă naştere la uciderea de oameni, produce tulburare în natură, nu ţine seamă de cele mai strânse legături de rudenie. Este o nenorocire cu totul nesăbuită.

Pentru ce te întristezi, omule, odată ce n-ai suferit nici o nenorocire? Pentru ce porţi război împotriva celui care are unele bunuri, odată ce nu ţi-a împuţinat cu nimic bunurile tale ?

Dacă, însă, te superi chiar când ţi se face bine, nu urmează oare că invidiezi direct propriul tău folos ? Un astfel de om a fost Saul, care a prefăcut în pricină de luptă împotriva lui David marile binefaceri primite de la acesta. Mai întâi, deşi a fost izbăvit de boală prin acea dumnezeiască şi armonioasă cântare, totuşi a încercat să străpungă cu suliţa pe binefăcător; apoi, deşi a fost mântuit de duşmani împreună cu oastea lui şi a fost eliberat de ruşine prin lupta lui David cu Goliat, totuşi când dănţuitoarele au atribuit lui David în cântece de triumf, merit înzecit în victoria dobândită, cântând: «David a bătut zeci de mii, iar Saul mii», numai pentru aceste cuvinte şi pentru mărturia adevărului, care era în aceste cuvinte, a încercat mai întâi să-l ucidă cu propria sa mână şi să-l omoare prin viclenie; apoi, deşi David a fugit, totuşi nici aşa n-a pus capăt duşmăniei sale, ci în cele din urmă a cercetat pustiul, pornind împotriva lui trei mii de ostaşi de elită. Dacă ar fi fost întrebat pentru ce a pornit acest război, negreşit că ar fi spus: «Binefacerile primite de la David !».

Mai mult, în timpul prigoanei chiar Saul, pe când dormea, a fost prins de David şi-i era uşor să-l omoare pe duşmanul său; totuşi dreptul David l-a scăpat iarăşi, ferindu-se de a ridica mâinile asupra lui; cu toate acestea nici de astă dată Saul n-a fost înduplecat de această binefacere. Dimpotrivă, din nou porneşte armată împotriva lui, din nou îl urmăreşte; până ce a doua oară este prins de David în peşteră ; aici virtutea unuia s-a arătat mai strălucită, iar răutatea celuilalt s-a făcut mai vădită.

Invidia este un fel de duşmănie care se poate înlătura cu foarte mare greutate. Pe scurt, binefacerile îmblânzesc pe duşman; pe invidios, însă şi pe răutăcios, binefacerea făcută lui îl întărită şi mai mult. Şi cu cât i se face mai mult bine, cu atât se revoltă mai mult, se supără şi se arată mai nemulţumit. Şi este mai mare durerea pricinuită de faptul că binefăcătorul are putinţa să-i facă bine, decât mulţumirea de pe urma binefacerilor primite.

Pe care fiară n-o depăşesc invidioşii prin răutatea lor? Pe care animal neîmblânzit nu-l întrec în sălbăticie? Câinii se îmblânzesc, dacă le dai de mâncare; leii se

domesticesc, dacă sunt îngrijiţi; invidioşii, însă se sălbăticesc şi mai mult, dacă sunt îngrijiţi.

Cine l-a făcut rob pe Iosif, care era liber prin naştere ? Oare nu invidia fraţilor săi? Cu acest prilej este vrednic să te minunezi de nebunia acestei boli. Într-adevăr, fraţii lui Iosif, temându-se de împlinirea viselor, l-au făcut rob pe fratele lor, pentru că niciodată un rob nu primeşte închinăciune. Dacă visurile sunt adevărate, este oare vreun meşteşug prin care să se poată împiedica împlinirea lor? Dar dacă vedeniile din visuri sunt mincinoase, pentru ce pizmuiţi pe cel care se lasă înşelat de ele? Prin rânduiala lui Dumnezeu, însă viclenia lor s-a întors împotriva lor. Că, prin fapta prin care socoteau că împiedică prezicerea, prin aceea au deschis drum împlinirii visurilor. Într-adevăr, dacă n-ar fi fost vândut, n-ar fi ajuns în Egipt, n-ar fi căzut, datorită castităţii lui, uneltirilor femeii desfrânate, n-ar fi fost aruncat în temniţă, nu s-ar fi împrietenit cu slujitorii lui Faraon, n-ar fi tălmăcit visurile în urma cărora a primit conducerea Egiptului şi i s-au închinat fraţii lui veniţi la el din pricina lipsei de grâu.

Treci cu mintea la cea mai mare invidie, care a luat naştere cu prilejul celei mai mari fapte din istoria lumii, este vorba de invidia provocată de furia iudeilor împotriva Mântuitorului. Pentru ce L-au pizmuit? Pentru minunile Lui! Ce scop au avut minunile Lui? Mântuirea celor din nevoi!

- ✓ *Flămânzii erau hrăniţi, şi Cel Care-i hrănea era prigonit şi duşmănit;*
- ✓ *demonii erau alungaţi, şi se uneltea împotriva Celui Care poruncea demonilor;*
- ✓ *leproşii erau curăţiţi, şchiopii umblau, surzii auzeau şi orbii vedeau, iar Binefăcătorul era alungat.*

În cele din urmă au dat morţii pe Cel Care a dăruit viaţa, au bătut cu bice pe Liberatorul oamenilor şi au osândit pe Judecătorul lumii. Astfel invidia şi-a desfăşurat toată gama răutăţilor ei.

Şi cu această singură armă, începând de la facerea lumii şi până la sfârşitul veacului, pe toţi îi răneşte şi pe toţi îi doboară diavolul, distrugătorul vieţii noastre, el, care se bucură de pierderea noastră, el care a căzut prin invidie şi vrea să ne doboare şi pe noi împreună cu el prin acelaşi păcat.

Înţelept a fost, deci, Solomon, care n-a îngăduit să cineze cu omul invidios. Prin tovărăşia la cină, înţeleptul Solomon lasă să se înţeleagă toate legăturile din viaţă. Că după cum trebuie să avem grijă de a îndepărta cât mai mult de foc materialele

uşor de aprins, tot aşa trebuie, atât cât este cu putinţă, să nu avem legături de prietenie cu oamenii pizmătăreţi, pentru a ne aşeza în afara săgeţilor invidiei, într-adevăr, nici nu este cu putinţă de a veni în alt chip în contact cu invidia decât dacă ne apropiem de ea prin legături de prietenie. Că, după cuvintele lui Solomon, «orice om este invidiat de prietenul lui». Şi aşa este, scitul nu este pizmuit de egiptean, ci de unul de acelaşi neam cu el, iar între cei de acelaşi neam fiecare este pizmuit nu de oameni necunoscuţi, ci de cunoscuţii lui; iar dintre cunoscuţi invidia ia naştere între vecini, între cei de aceeaşi meserie şi în general între cei care sunt în cele mai strânse legături şi iarăşi dintre aceştia invidia îşi face loc între cei de aceeaşi vârstă, între neamuri, între fraţi. Pe scurt, invidia este o boală a prieteniei, după cum mălura este boală grâului.

Singurul lucru vrednic de laudă în această patimă este că invidia ajunge cu atât mai împovărătoare pentru învidios cu cât este cultivată mai mult. După cum săgeţile aruncate cu putere se întorc asupra celui care le-a aruncat, dacă se izbesc de ceva tare şi rezistent, tot aşa şi pornirile invidiei nu supără deloc pe cel invidiat, ci sunt răni tocmai pentru invidios. Care om a micşorat cu ceva prin invidie calităţile şi bunurile aproapelui său? Invidiosul se pierde pe el însuşi, topindu-se de întristare.

Cei care suferă de boala invidiei sunt socotiţi mai distrugători chiar decât animalele veninoase; acestea introduc veninul cu ajutorul unei răni, iar acesta putrezeşte încetul cu încetul partea rănită ; invidioşii însă, după părerea unora, vatămă chiar numai prin căutătura ochilor, încât trupuri sănătoase, în puterea şi în floarea vârstei, deochiate de ei, se topesc şi dintr-o dată se prăpădeşte tot trupul, ca şi cum ar izvorî din ochii invidioşilor un curent distrugător, care ruinează şi strică.

Eu, însă, resping această părere ca pe o părere populară, răspândită de babe printre femei, spun însă că demonii, urâtorii binelui, când găsesc înclinări potrivite scopurilor lor, le folosesc în tot chipul după propria lor voinţă; în acest chip se folosesc şi de ochii invidioşilor, spre a le sluji voinţei lor. Dacă lucrurile stau aşa, nu te cutremuri, făcându-te slujitorul demonului distrugător ci dimpotrivă, primeşti să pună stăpânire pe tine patima invidiei, prin care ajungi nu numai duşmanul celor care nu te-au nedreptăţit cu nimic, dar şi duşmanul bunului şi neinvidiosului Dumnezeu ?

Să fugim de acest păcat de nesuferit. Invidia este învăţătura şarpelui, născocirea demonilor, sămânţa duşmanului, arvuna iadului, piedică evlaviei, cale spre gheenă, lipsire de Împărăţia Cerurilor.

Invidioşii se cunosc oarecum după faţă. Privirea le este uscată şi lipsită de strălucire, obrazul posomorât, sprâncenele încruntate, sufletul tulburat de patimă, fără putinţă de a judeca adevărat lucrurile. Pentru ei fapta virtuoasă nu este vrednică de laudă, talentul oratoric nu-i împodobit cu bună-cuviinţă şi eleganţă retorică; pentru ei nimic nu este vrednic de urmat şi de slăvit. Şi după cum vulturii se îndreaptă spre locurile rău mirositoare, trecând în zborul lor peste multe livezi şi peste multe locuri încântătoare şi bine mirositoare şi după cum muştele trec pe lângă lucrurile sănătoase şi se grăbesc spre răni, tot aşa şi invidioşii nu dau nici o atenţie faptelor strălucite şi măreţe din viaţă, ci se opresc asupra celor putrede.

Dacă se întâmplă să greşească cineva cu ceva, cum e cazul multora din faptele oamenilor, apoi această greşeală o fac cunoscută cu intenţia de a caracteriza prin ea pe cel care a săvârşit-o, ca şi caricaturiştii care fac portretele celor pictaţi luând ca o caracteristică generală nasul lor strâmb sau o cicatrice sau vreo schiloditură provenită fie din naştere, fie de pe urma vreunei boli. Invidioşii sunt destoinici în a batjocori faptele vrednice de laudă prin răstălmăcirea dată lor, sunt destoinici în a calomnia virtutea, înfăţişând-o drept un viciu învecinat cu ea. Pe cel curajos îl numesc obraznic, iar pe cel cuminte şi înfrânat, nesimţitor, pe cel drept îl numesc om fără de inimă, iar pe cel chibzuit, viclean. Pe cel mărinimos îl bârfesc ca pe un om de prost gust, iar pe del cu inima largă, ca pe un risipitor şi dimpotrivă, pe cel econom îl numesc zgârcit. Pe scurt, invidiosul nu se sfieşte de a da oricărui fel de virtute numele viciului potrivnic virtuţii.

Ce vom face? Vom mărgini cuvântarea noastră numai la acuzarea acestui viciu? Aceasta, însă ar însemna să vindecăm boala numai pe jumătate. Nu este fără de folos într-adevăr a arăta celui stăpânit de acest păcat cât este de mare boala sa spre a-1 face să şi-o îngrijească după cum merită. A-1 lăsa, însă aici, fără a-1 povăţui spre o însănătoşire deplină, înseamnă a-1 lăsa pe cel suferind pradă bolii.

Ce vom face deci? Cum vom proceda ca de la început să nu pună stăpânire pe noi această boală, sau dacă ne stăpâneşte să scăpăm de ea? Mai întâi să nu socotim lucru mare şi extraordinar cele omeneşti: nici bogăţia, pe care o au unii oameni, nici slava, care trece, nici bună starea trupului. Că noi nu numim bunuri lucrurile trecătoare; noi suntem chemaţi să ne împărtăşim de bunurile cele veşnice şi adevărate. Dacă vom cugeta aşa, atunci bogătaşul nu mai este de invidiat din pricina bogăţiei sale, înalţii demnitari nu mai sunt de pizmuit din pricina marii lor dregătorii, nici cel puternic, din pricina tăriei trupului lui şi nici cel înţelept, din pricina superiorităţii lui intelectuale. Toate acestea sunt în mâinile celor care le întrebuinţează bine numai nişte mijloace pentru săvârşirea virtuţii, fericirea nu stă în ele; dar cel care le întrebuinţează în chip rău este un om vrednic de plâns, ca şi

cel care se răneşte de bună voie cu sabia pe care a primit-o ca să se apere de duşmani. Dacă omul întrebuinţează aceste daruri bine şi după dreapta judecată şi este administrator al bunurilor primite de la Dumnezeu, fără să le păstreze pentru propria sa desfătare, atunci este vrednic a fi lăudat şi iubit şi pentru iubirea de fraţi şi pentru dărnicia firii lui.

Un altul se distinge prin deşteptăciunea sa, este un orator talentat al cuvântului lui Dumnezeu şi tălmăcitor al cuvintelor Sfintei Scripturi. Să nu invidiezi pe un astfel de om şi nici să nu voieşti să tacă tălmăcitorul cuvintelor dumnezeieşti, dacă prin harul Sfântului Duh, este aprobat şi lăudat de ascultători. Că el este spre binele tău şi ţi s-a trimis prin acel frate darul învăţăturii, dacă voieşti să-l primeşti. Mai mult, nimeni nu astupă izvorul care curge, nimeni nu-şi acoperă ochii la lumina soarelui, nici nu le pizmuieşte, ci doreşte să se bucure de ele. Pentru ce nu asculţi cu bucurie când în biserică curge din belşug cuvântul duhovnicesc şi când inima evlavioasă izvorăşte din harurile Duhului? Pentru ce nu primeşti cu mulţumire folosul ce-1 ai în urma acestor daruri ? Te muşcă, însă aplauzele ascultătorilor şi ai voi să nu se folosească nimeni şi să nu fie nimeni care să laude? Cum îţi vei dezvinovăţi o astfel de purtare în faţa Judecătorului inimilor noastre?

Trebuie să socotim binele adevărat numai binele sufletesc. Trebuie să iubim şi să preţuim şi pe cel care are multă bogăţie ca şi pe cel cu funcţie înaltă sau cu sănătate trupească, dacă le întrebuinţează după dreapta judecată, socotindu-le mijloace obşteşti de trai, când dă, de pildă cu inimă largă din averea sa celor lipsiţi, când îşi pune trupul în slujba celor bolnavi, când socoteşte toată averea sa nu atât a lui cât mai mult a oricărui om în nevoie. Dar pe un om care nu întrebuinţează aşa aceste mijloace obşteşti de trai, trebuie să-l socotim mai degrabă nenorocit decât de invidiat, ca pe unul ce are mai multe prilejuri de a fi rău, căci prisosul mijloacelor de trai şi de bogăţie este spre pierderea lui.

Dacă bogăţia ajunge un mijloc pentru săvârşirea nedreptăţii, atunci bogatul este vrednic de plâns; dar dacă bogăţia este pusă în slujba virtuţii, atunci nu mai poate da loc invidiei, că foloasele bogăţiei sunt puse în chip obştesc la îndemâna tuturor, afară numai dacă cineva, din pricina marii lui răutăţi, pizmuieşte propriul său bine.

Şi, pe scurt, dacă te ridici cu mintea deasupra celor omeneşti şi priveşti la binele real, la ceea ce merită să fie lăudat, atunci niciodată nu vei socoti vrednic de fericit şi de invidiat vreunul din lucrurile cele pământeşti şi pieritoare. Dacă gândeşti aşa şi nu te minunezi de cele lumeşti ca de nişte lucruri mari, atunci este cu neputinţă să te cuprindă invidia. Dar dacă doreşti negreşit slava şi vrei să te arăţi mai presus

de ceilalţi oameni şi nu suferi să fii al doilea - că şi starea aceasta dă naştere la invidie - atunci mută-ţi ambiţia ta, ca pe un curent de apă, spre dobândirea virtuţii.

Nu căuta să te îmbogăţeşti cu orice preţ şi nici să fii cu bun nume în lucrurile lumeşti. Toate acestea nu stau în puterea ta. Dimpotrivă, caută să fii drept, curat sufleteşte şi trupeşte, înţelept, curajos şi răbdător în suferinţele pentru credinţă. Lucrând aşa te mântui şi pe tine însuţi şi vei avea şi strălucire mai mare pentru nişte bunuri mai mari. Da, virtutea stă în puterea noastră şi poate fi dobândită de omul sârguitor; belşugul de avuţie, însă frumuseţea trupului şi înălţimea funcţiunilor nu stau în puterea noastră. Aşadar, dacă virtutea este un bun mai mare şi mai durabil şi dacă toţi mărturisim că este de preferat, urmează că trebuie s-o urmărim. Dar este cu nepuţintă să se nască în sufletul nostru virtutea, dacă sufletul nu ni-i curăţit de celelalte vicii şi înainte de toate de invidie.

Nu vezi cât de mare rău este făţărnicia? Şi ea este un rod al invidiei.Că duplicitatea de caracter se naşte în oameni mai ales din pricina invidiei, când ţin în adâncul sufletului ură, iar faţa lor e colorată de dragoste ca şi stâncile din mare, care, acoperite de puţină apă, sunt pentru corăbierii care nu se feresc de ele un rău neprevăzut.

Aşadar, dacă de pe urma invidiei curg fără încetare peste noi, ca dintr-un izvor, moartea, pierderea adevăratelor bunătăţi, înstrăinarea de Dumnezeu, tulburarea legilor şi în acelaşi timp răsturnarea tuturor bunurilor din viaţă, să ascultăm pe apostol şi «să nu alergăm după slavă deşartă, întărâtându-ne unii pe alţii şi pizmuindu-ne unii pe alţii» ci mai degrabă să fim «buni, miloşi, iertându-ne unii pe alţii, după cum şi Dumnezeu ne-a iertat pe noi, în Hristos Iisus» , Domnul nostru, cu Care slavă Tatălui împreună cu Sfântul Duh, în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XII-a - La începutul Proverbelor

Bună este răsplata ascultării. Să dăm deci ascultare bunului nostru părinte , care ne-a poruncit să predicăm despre Cuvintele Duhului Sfânt. Bunul nostru părinte voieşte să căpătăm experienţă pe acest drum al predicării, aşa cum vânătorii iscusiţi deprind câinii de vânătoare, purtându-i prin locuri grele de umblat.

Ne-a poruncit aşadar să tălmăcim începutul Cărţii Proverbelor. Orice om ştie, chiar cel care cunoaşte puţin această carte, că este greu de prins înţelesul proverbelor; dar nu trebuie să dăm înapoi în faţa acestei greutăţi; ne punem nădejdea în Domnul, Care, prin rugăciunile părintelui nostru, ne va da cuvânt la deschiderea gurii noastre.

Ştim că scrierile prea înţeleptului Solomon sunt de toate trei: Cartea aceasta a Proverbelor, Eclesiastul şi Cântarea Cântărilor. Fiecare din ele urmăreşte un scop deosebit, dar toate s-au scris spre folosul oamenilor.

- *Cartea Proverbelor s-a scris pentru înfierarea moravurilor şi îndreptarea viciilor; pe scurt, este o învăţătură pentru viaţă, cuprinzând în ea reguli înţelepte pentru cele ce trebuie făcute.*
- *Eclesiastul atacă problema naturii lucrurilor şi ne descoperă deşertăciunea celor din lumea aceasta, pentru ca să nu socotim vrednice de râvnit cele trecătoare şi nici să irosim strădaniile sufletului nostru cu lucruri deşarte.*
- *În sfârşit, Cântarea Cântărilor ne arată chipul desăvârşirii sufletului; înfăţişează înţelegerea deplină dintre mireasă şi Mire, adică legătura strânsă a sufletului cu Dumnezeu-Cuvântul.*

Dar să ne întoarcem la tema noastră.

«Proverbele lui Solomon, fiul lui David, care a împărăţit în Israel». Cuvântul «proverb» este clasat de învăţaţii elini printre cuvintele populare, printre cuvintele care de obicei se rostesc pe drum. Cuvântul «proverb» - uapotjxia este format din două cuvinte : luapa şi otjioi, iar cuvântul OTJAOC înseamnă drum. De aceea învăţaţii elini definesc proverbul: un cuvânt comun, întrebuinţat de mulţime, cu putinţa de a fi aplicat de la cazuri singulare la cazuri multiple similare.

La noi creştinii proverbul este un dicton folositor, exprimat cu oarecare obscuritate, care cuprinde în el însuşi mult folos, iar în adâncul său ascunde mult înţeles. Pentru aceea şi Domnul spune: ***«Acestea vi le-am spus în pilde (proverbe), dar va veni***

ceasul când nu vă voi mai vorbi în pilde, ci pe faţă». Deci proverbul nu-şi exprimă înţelesul său pe faţă şi direct, ci indirect celor sprinteni la minte.

«Proverbele lui Solomon», adică cuvinte sfătuitoare, folositoare în tot cursul vieţii. S-a adăugat şi numele autorului, pentru ca, prin celebritatea persoanei, să atragă pe cei ce-i ascultă cuvintele. Că vrednicia de credinţă a învăţătorului face să fie primit cu uşurinţă cuvântul său şi-i face mai atenţi pe cei ce se instruiesc.

Aşadar «Proverbele lui Solomon».

- Care Solomon ? Acela despre care Domnul a spus: ***«Iată ţi-am dat ţie inimă înţeleaptă şi pricepută ,mai înainte de tine n-a fost om ca tine şi după tine nu se va ridica asemenea ţie»*** şi iarăşi: ***«Domnul a dat lui Solomon înţelepciune şi pricepere multă foarte şi lărgimea inimii ca nisipul de pe ţărmul mării. Şi s-a înmulţit înţelepciunea lui Solomon mai mult decât înţelepciunea tuturor oamenilor din vechime şi mai mult decât toţi înţelepţii Egiptului».*** A fost deci de neapărată trebuinţă să se adauge numele autorului cărţii.

«Proverbele lui Solomon, fiul lui David». S-a adăugat şi tatăl, ca să cunoşti că Solomon era înţelept, născut dintr-un tată înţelept şi profet; că din copilărie a fost instruit în cărţile sfinte, că n-a căpătat la sorţi domnia şi nici n-a luat cu forţa o împărăţie ce nu i se cuvenea, ci prin dreapta judecată a tatălui său şi prin voia lui Dumnezeu a luat sceptrurile împărăteşti.

«Solomon a fost împăratul Ierusalimului». Nici acest lucru nu este de prisos. Mai întâi pentru a-1 deosebi pe el de alţii cu acelaşi nume, apoi pentru zidirea celebrului templu din Ierusalim, ca să cunoşti cine a construit acel templu, cine este autorul întregii rânduieli date Ierusalimului şi cine este autorul legilor şi a bunei ordini din oraş. Ajută mult la primirea sfaturilor date de Cartea Proverbelor şi faptul că autorul cărţii a fost împărat. Dacă împărăţia este o autoritate legală, atunci e clar că hotărârile date de un împărat, vrednic cu adevărat de acest nume, sunt foarte bune şi drepte, pentru că urmăresc folosul obştesc al tuturor cetăţenilor şi nu sunt alcătuite cu scopul de a fi de folos numai împăratului. Aceasta e deosebirea dintre un tiran şi un împărat: tiranul urmăreşte totdeauna interesele sale, pe când împăratul face totul spre folosul supuşilor săi.

Al doilea verset al Cărţii Proverbelor enumeră şi foloasele acestei cărţi care sunt şi la câte pot da naştere în sufletele celor care învaţă aceste proverbe.

Şi, în primul loc din Cartea Proverbelor, putem cunoaşte: «înţelepciunea şi Învăţătura».Înţelepciunea este ştiinţa lucrurilor dumnezeieşti şi omeneşti şi cunoaşterea cauzelor lor. Cel ce teologhiseşte bine cunoaşte înţelepciunea, aşa cum spune şi fericitul Pavel: ***«Iar Înţelepciunea o grăim celor desăvârşiţi, dar nu înţelepciunea veacului acestuia, nici a stăpânitorilor veacului acestuia, care sunt pieritori, ci grăim înţelepciunea lui Dumnezeu întru taină, pe cea ascunsă a lui Dumnezeu, pe care a rânduit-o Dumnezeu mai înainte de veci».*** Iar cel care înţelege pe Creator din facerea lumii, a cunoscut şi el pe Dumnezeu din înţelepciunea cu care a fost făcută lumea. Că ***«cele nevăzute ale lui Dumnezeu de la facerea lumii se văd când cugeţi la cele făcute de El».***

Cartea Proverbelor ne duce la ideea de Dumnezeu, când spune: ***«Dumnezeu prin înţelepciune a întemeiat pământul»*** şi: ***«Când pregătea cerul eram cu El»*** şi: ***«Eram alături de El, lucrând împreună cu El eram şi Eu şi se bucura de Mine» .*** Cartea Proverbelor ne spune toate acestea despre înţelepciune, personificând-o, pentru a ne-o face cunoscută în chip clar. Şi pe scurt, cuvintele: ***«Domnul M-a zidit început căilor Lui»*** vorbesc de înţelepciunea care se arată în lume, aproape dând glas, prin cele văzute, că de Dumnezeu s-au făcut, pentru că nu întâmplător străluceşte în cele create o atât de mare înţelepciune. Că după cum ***«cerurile spun slava lui Dumnezeu, iar facerea mâiniloi Lui o vesteşte tăria»*** şi o spun fără glas ***«că nu sunt graiuri, nici cuvinte ale căror glasuri să nu se audă»***, tot aşa sunt unele cuvinte şi ale înţelepciunii întâi născute, Care înaintea celorlalte a fost pusă temelie zidirii în timpul creaţiei. Înţelepciunea aceasta proclamă în tăcere pe Ziditorul şi Domnul, ca prin Ea să te urci la ideea singurului înţelept.

Este, însă şi o înţelepciune omenească, adică priceperea în treburile vieţii, potrivit căreia numim înţelepţi pe cei care cunosc în amănunţime meseriile folositoare. Pentru aceea, în cea mai mare parte a Cărţii Proverbelor, Solomon dă sfaturi cu privire la înţelepciune. ***«La răspântii înţelepciunea este lăudată, în pieţe vorbeşte cu îndrăznite şi de pe vârfurile zidurilor se propovăduieşte».***

Autorul Cărţii Proverbelor, cunoscând ambiţia oamenilor şi că noi cu toţii iubim strălucirea înţelepciunii, prin laudele aduse înţelepciunii, ne îndeamnă sufletele să ne-o însuşim fără lenevie şi fără superficialitate. Solomon spune că pretutindeni se vorbeşte de înţelepciune: pe drumuri, în pieţe, în fortăreţele cetăţii. Vorbeşte de porţi, de pieţe şi de ziduri, tocmai pentru a arăta, prin răspântii şi pieţe, strălucirea înţelepciunii, iar prin ziduri, folosul ei, pentru a arăta că înţelepciunea este îndestulătoare pentru întărirea vieţii. Şi, voind să ne-o însuşim, spune: ***«Zi că înţelepciunea este sora ta!»*** şi iarăşi: ***«Iubeşte-o şi te va păzi!» .*** Apoi, arătând folosul ei obştesc şi că folosul ei se îndreaptă în chip egal la toţi, zice: ***«Junghiat-a***

jertfele sale», adică a pregătit hrană tare pentru cei care au, prin obişnuinţă, simţirile sufletului deprinse cu o astfel de hrană.

«A dres în pahar vinul său» «care veseleşte inima omului». Numeşte «pahar» participarea obştească a întregului popor la bunuri, din acest pahar este îngăduit tuturor să scoată, în deplină libertate, atât cât poate fiecare şi cât îi este de folos.

«Înţelepciunea şi-a gătit sieşi masă». Solomon spune toate acestea în chip metaforic, arătându-ne cele duhovniceşti prin cele materiale. Numeşte «masă» hrana spirituală a sufletului şi ne pofteşte la această masă cu o predică înaltă, adică cu învăţături, care n-au nimic smerit şi înjositor, înţelepciunea spune: ***«Cel neînţelept să se abată pe la mine».*** După cum cei bolnavi au nevoie de ştiinţa medicală, tot aşa cei neînţelepţi au nevoie de înţelepciune. Şi: ***«Este mai bine să faci comerţ cu înţelepciunea decât cu vistierii de aur şi de argint»*** şi: ***«înţelepciunea este mai scumpă decât pietrele preţioase; nici un lucru de preţ nu este vrednic de ea»*** şi: ***«Fiule, dacă vei fi înţelept, vei fi înţelept şi pentru tine şi pentru aproapele tău»*** şi: ***«Fiul înţelept nu întâmpină nici o piedică în faptele sale».***

Şi, pe scurt, poţi cunoaşte adevărul acestor cuvinte dacă în ceasurile de răgaz vei alege cele spuse de Solomon despre înţelepciune. Dar pentru că ***«înţelepciunea nu va intra în sufletul celui viclean»***, înţelepciunea curăţeşte mai întâi, cu frică de Dumnezeu, sufletele celor ce vor să se ocupe cu ea. A arunca oricui se întâmplă tainele mântuirii şi a primi fără deosebire pe toţi care n-au nici viaţă curată şi nici judecată sănătoasă şi chibzuită, este la fel ca şi cum ai pune mir de mult preţ într-un vas murdar. De aceea ***«începutul înţelepciunii este frica de Dumnezeu»*** , iar frica este curăţitoare sufletului, potrivit rugăciunii profetului, care spune: ***«Pătrunde cu frica Ta cărnurile mele»***. Că ***unde locuieşte frica, acolo se înscăunează curăţenia sufletească, de acolo fuge pe nesimţite orice viclenie şi orice faptă nelegiuită, că odată ce sufletul este pătruns de frică, nu poate fi mişcat spre fapte necugetate.*** După cum cel care are trupul străpuns de cuie nu poate să lucreze din pricina durerilor de care e stăpânit, tot aşa şi cel pătruns de frica de Dumnezeu nu foloseşte ochiul spre ceea ce nu se cade, nu-şi mişcă mâinile spre fapte neîngăduite şi într-un cuvânt, nu poate face vreo faptă mică sau mare în afară de cele ce se cuvin, fiind ţintuit, ca de o durere, de aşteptarea pedepselor cu care este ameninţat.

Solomon, însă, îndepărtează de învăţăturile dumnezeieşti pe cei necuraţi şi ticăloşi, spunând : ***«Cei fără frică de Dumnezeu se vor sălăşlui la porţi»*** şi: ***«Căuta-veţi la cei răi înţelepciune şi nu o veţi găsi»*** şi: ***«Căuta-Mă-vor cei răi şi nu Mă vor***

găsi», pentru că nu sunt curăţiţi cu frică de Dumnezeu. Deci, de voieşti să dobândeşti înţelepciune, apropie-te cu frică mântuitoare, după ce te-ai curăţit de ruşinea păcatului.

Ni s-a arătat, aşadar, din învăţătura proverbelor şi un alt bine: dobândirea fricii de Dumnezeu, pe care ne-o însuşim cu ajutorul înţelepciunii.

În al doilea loc din Cartea Proverbelor putem «cunoaşte certarea» (uaiSeta). Certarea este o disciplină folositoare sufletului, care cu trudă de multe ori, curăţeşte sufletul de petele păcatului. Certarea ***«nu pare la început pricină de bucurie, ci de întristare; dar mai pe urmă aduce celor încercaţi de ea roadă paşnică spre mântuire».*** A cunoaşte deci această certare înseamnă să ai o minte deosebită pentru că mulţi, descurajaţi de asprimea certării, din pricina neştiinţei, nu aşteaptă folosul de pe urma certării, ci nemulţumiţi de asprimea ei, continuă să sufere mai departe ponoasele neştiinţei. De aceea sunt vrednice de laudă glasurile drepţilor, care spun: ***«Doamne, nu cu mânia Ta să mă mustri pe mine, nici cu urgia Ta să mă cerţi» .*** Profetul nu se roagă să îndepărteze Domnul certarea, ci urgia.

Asemănătoare acestui text sunt şi următoarele: ***«Ceartă-ne, Doamne, dar nu cu judecată şi nici cu mânie»*** şi: ***«Certarea Domnului îmi deschide urechile».*** Şi după cum copiii cei mici, care nu-şi fac lecţiile, ajung mai atenţi şi-şi învaţă lecţiile, după ce dascălii sau pedagogii lor îi bat cu nuielele şi după cum aceleaşi lecţii, înainte de bătaie, treceau pe lângă urechile lor, dar după suferinţele pricinuite de lovituri, le intră în urechi şi se păstrează în memorie, ca şi cum atunci li s-ar fi deschis urechile, tot aşa se petrec lucrurile şi cu cei care nu ascultă învăţătura dumnezeiască şi dispreţuiesc poruncile Domnului. Dar când s-a abătut asupra lor certarea Domnului, atunci sunt primite poruncile lui Dumnezeu, totdeauna propovăduite, dar totdeauna călcate în picioare, ca şi cum ar fi izbit pentru prima oară auzul lor. Pentru aceea spune Scriptura: «Certarea Domnului îmi deschide urechile». Deci, pentru că certarea învaţă pe cel dezordonat - cum a făcut Pavel, care a dat satanei, ca unui călău ce torturează şi biciuieşte, pe cei care au căzut de la credinţă, ca să se înveţe să nu mai hulească şi cum a fost întors cel îndărătnic, despre care s-a spus că în urma robiei s-a pocăit - se cuvine să cunoaştem puterea certării şi spre câte este de folos.

Cunoscând, dar Solomon folosul certării sfătuieşte: ***«Nu înceta a certa pe copil, că nu va muri de-l vei lovi cu nuiaua. Că tu îl vei bate cu nuiaua, dar vei izbăvi sufletul lui de moarte»*** iar apostolul Pavel spune: ***«Care este fiul pe care tatăl nu-l ceartă ?».*** Această certare este pentru omul care judecă drept mai de preţ decât

multă bogăţie. Pentru aceea spune Solomon: ***«Luaţi certare şi nu argint»*** pentru că în vremurile grele, sau în caz de îmbolnăvire a trupului, sau când cei ai casei tale suferă, atunci să nu-ţi treacă prin minte vreun gând rău despre Dumnezeu, ci cu multă răbdare primeşte biciuirile Lui, că prin ele Dumnezeu te ceartă pentru păcatele tale şi pentru că ai cunoscut certarea, spune şi tu: ***«Urgia Domnului o voi suferi, că am păcătuit înaintea Lui»*** şi: ***«Bine este mie că m-ai smerit»***. Un astfel de om a fost Pavel, care a spus: ***«Suntem certaţi, dar nu omorâţi»*** şi: ***«Fiind judecaţi, suntem certaţi de Domnul, ca să nu fim osândiţi împreună cu lumea».***

Dar pentru că παιδεία înseamnă şi învăţătură, potrivit celor scrise despre Moise că ***«a fost învăţat în toată înţelepciunea egiptenilor»***, nu este de puţină importanţă pentru mântuire de a nu dori dobândirea oricărei cunoştinţe la întâmplare, ci de a cunoaşte cea mai folositoare învăţătură. De pe acum unii au dispreţuit învăţătura dată de cuvintele dumnezeieşti şi s-au ocupat cu geometria, pe care au descoperit-o egiptenii sau cu astrologia, în mare cinste la haldeeni, sau în general cu cunoştinţa zadarnică despre forme şi umbre. Pe mulţi i-a preocupat poetica, retorica şi descoperirea sofismelor, a căror materie este minciuna; nici poezia nu poate exista fără mit, nici retorica fără arta vorbirii şi nici sofistica fără false raţionamente. Aşadar, pentru că mulţi au neglijat cunoştinţa despre Dumnezeu, în râvna lor după dobândirea acestor cunoştinţe, îmbătrânind în cercetarea unor învăţături zadarnice, este necesară cunoaşterea învăţăturii, pentru a alege învăţătura cea folositoare şi a evita pe cea zadarnică şi vătămătoare.

Cel care citeşte cu atenţie Cartea Proverbelor şi nu primeşte cu lenevie folosul lor poate înţelege «cuvintele de prudenţă». ***Ştim că prudenţa este una din însuşirile generale sufleteşti prin care noi oamenii cunoaştem ce este bine, ce este rău şi ce este indiferent.*** Cuvântul prudent derivă de la cuvântul prudenţă. Pentru ce oare, se spune la Facere despre şarpe că este cel mai prudent dintre toate animalele ? La fel spune şi Domnul: ***«Fiţi prudenţi ca şerpii».*** Şi iconomul cel nedrept a fost prudent. Oare nu este clar că are două înţelesuri cuvântul prudenţă? Unul se referă la păzirea propriului interes cu vătămarea aproapelui, ca de pildă prudenţa şarpelui, care odată cu muşcătura îşi fereşte capul. Alt sens al cuvântului prudenţă pare să fie acela de viclenie de caracter, cu ajutorul căreia se descoperă iute folosul propriu în dauna oamenilor mai simpli, ca de pildă prudenţa iconomului nedrept. ***Prudenţa adevărată, însă este însuşirea de a cunoaşte cele ce trebuie făcute şi cele ce nu trebuie făcute. Omul care urmează această prudenţă niciodată nu se va depărta de faptele virtuoase, dar nici nu va fi prins de prăpădul păcatului.*** Aşadar, cel care înţelege «cuvintele de prudenţă» cunoaşte pe de o parte pe vicleni şi înşelători, iar pe de altă parte cele ce trebuie făcute în viaţă. Şi, ca un zaraf încercat, va păstra ceea ce este bun şi se va feri de tot felul de răutate . Această prudenţă se dăruieşte

celui care-şi clădeşte luişi casă şi pune temelia ei pe piatră, adică o fixează trainic pe credinţa în Hristos, încât să rămână neclintită în faţa ploilor, vânturilor şi revărsărilor apelor .

Prin astfel de cuvinte, spuse în pilde, Domnul ne-a învăţat să rămânem netulburaţi în ispite, atât în cele omeneşti cât şi în cele ce ne vin de sus. Ne mai învaţă să nu neglijăm cele pe care trebuie neapărat să le facem, ci pregătiţi din timp cu provizii pentru viaţă, să aşteptăm, cu inima pregătită, venirea Mirelui. Că fecioarele cele înţelepte, spune Domnul, au ieşit întru întâmpinarea Mirelui, pentru că au avut untdelemn în candelele lor, fecioarele cele neînţelepte însă, pentru că n-au fost pregătite, au rămas înstrăinate de bucuria Mirelui.

Acum să vedem ce înseamnă: ***«A pricepe întorsăturile cuvintelor».*** Cuvântul adevărat, care iese dintr-o minte sănătoasă, este şi grăieşte totdeauna la fel despre aceleaşi lucruri; dar cuvântul felurit şi meşteşugit este foarte întortochiat şi lucrat cu grijă; ia nenumărate forme şi drumuri nebănuite, schimbându-se după gustul ascultătorilor. Aşadar, pentru a putea ţine piept asalturilor cuvintelor meşteşugite, Cartea Proverbelor ne dăruieşte mare folos.

Că cel care citeşte cu luare aminte Cartea Proverbelor şi ascultă fără lenevire sfaturile ei, înarmat cu experienţa proverbelor, primeşte fără vătămare întorsăturile cuvintelor; nu este nici fermecat de ele şi nici nu se îndepărtează de adevăr. Deci, când faptele sunt într-un chip, iar cuvintele le prezintă în alt chip, atunci avem o întorsătură de cuvinte, dar mai bine spus, o stricare a adevărului, pricinuită de cuvânt. Iar omul, care este unul în aparenţă, dar altul în realitate, face uz de cuvinte meşteşugite, înşelând pe cei cu care are legături, întocmai cum înşală pe câini iepurii şi vulpile, care se îndreaptă într-o parte, dar apucă în altă parte.

Antitezele falsei cunoştinţe sunt şi ele întorsături de cuvinte. Că oamenii care nu se mulţumesc cu simplitatea învăţăturii duhovniceşti şi care din pricina dialecticii sunt porniţi spre contradicţie, adeseori reduc la neant puterea adevărului prin verosimilitatea sofismelor. Dar cel întărit cu învăţăturile proverbelor pricepe întorsăturile cuvintelor. Că dacă vreodată ar da peste probleme, care au argumente la fel de puternice - şi pentru şi contra - şi în faţa cărora este dificilă aflarea adevărului, totuşi, datorită lecturii sârguincioase a Proverbelor, mintea nu i se va tulbura, chiar dacă cei care discută par a aplica, cu argumentele lor, unii altora lovituri la fel de puternice.

Proverbele ne dau şi putinţa de «a înţelege dreptatea adevărată». Dreptatea este facultatea de a da fiecăruia ce i se cuvine. Şi pentru că acest lucru este greu de

realizat atât de cei care, din pricina puţinătăţii minţii lor, nu găsesc soluţiile juste de a da fiecăruia ce i se cuvine, cât şi de cei care, din pricina patimilor omeneşti de care sunt stăpâniţi, fac să dispară dreptatea, dispreţuind pe săraci şi neţinând de rău pe cei puternici, care săvârşesc nedreptăţi, de aceea Cartea Proverbelor făgăduieşte să dea ucenicilor săi cunoştinţa adevăratei dreptăţi.

Şi pentru că mulţi urmăresc laudele oamenilor, preferând în realitate nedreptatea şi lăcomia, ca ceva folositor, iar în aparenţă şi prin cuvinte lăudând nespus de mult egalitatea şi dreptatea, de aceea cel instruit de sfaturile Proverbelor cunoaşte pe aceşti oameni şi ştie care este dreptatea desfigurată şi falsificată şi care este dreptatea adevărată şi curată.

Dar pentru că şi înţelepţii greci au vorbit mult despre dreptate şi prin cuvinte asemănătoare adevărului înşeală pe cei care nu pot să urmeze dreapta raţiune, de aceea Cartea Proverbelor făgăduieşte să facă cunoscută adevărata dreptate, ca să scăpăm de vătămarea sofismelor lor. Şi legile date de păgâni se deosebesc mult unele faţă de altele, producând o mare confuzie în mintea acelora care nu înţeleg just noţiunea de dreptate. Astfel, unele legi ale păgânilor socotesc dreaptă uciderea părinţilor, altele resping ca nelegiuit orice omor. Unele legi preţuiesc foarte mult curăţenia trupească, altele nu ţin nici o socoteală de mame, fiice şi surori. Şi, pe scurt, mulţi, stăpâniţi de un vechi obicei, nu pot deosebi răul în faptele lor.

Cartea aceasta a Proverbelor, prin învăţăturile sale despre adevărata dreptate, scapă pe oameni de patimile cele necugetate.

Dreptate înseamnă distribuire egală întree oameni. Dar, chiar dacă nu reuşim să facem exact această distribuire egală, totuşi dacă o facem cu cele mai drepte intenţii, nu ne depărtăm de scop. Există însă şi o dreptate imanentă, aceea care vine de la Dreptul Judecător, fie pentru a îndrepta pe oameni, fie pentru a-i răsplăti. Această dreptate o putem înţelege cu greu, din pricina înălţimii dogmelor cuprinse în ea. Acest lucru socot că a vrut să-l spună psalmistul prin cuvintele: ***«Dreptatea Ta ca munţii lui Dumnezeu».*** Aşadar Solomon făgăduieşte să facă cunoscută această dreptate adevărată şi dumnezeiască celor ce caută să studieze cu sârguinţă învăţăturile Proverbelor.

Iarăşi, pentru că unele păcate se săvârşesc fără voie, iar altele cu voie, de aceea nici termenul de dreptate nu se aplică la fel fiecăruia din aceste păcate.

Să presupunem că avem de judecat de păcatul desfrânării pe două femei desfrânate. Una din ele, vândută unui traficant de carne vie, săvârşeşte viciul

constrânsă, spre a da răului ei stăpân cu trupul său câştig; cealaltă însă, săvârşeşte păcatul de bună voie, pentru plăcere. Păcatul săvârşit fără voie este iertat, pe când celălalt, săvârşit cu gând rău, este osândit.

Un alt exemplu: *unul a păcătuit pentru că a primit din copilărie o educaţie proastă: a avut părinţi răi şi a fost crescut cu cuvinte şi cu fapte nelegiuite; altul a avut totul pentru a-l pune pe calea virtuţii: educaţie foarte îngrijită, sfaturile părinţilor, învăţătură aleasă, ascultarea cuvintelor dumnezeieşti, trai cumpătat şi tot ce îndrumează sufletul spre virtute; a alunecat şi a săvârşit acelaşi păcat ca şi celălalt. Cum să nu fie acesta, pe bună dreptate, pedepsit mai greu? Cel dintâi va fi pedepsit numai pe temeiul ideilor mântuitoare răspândite în sufletul nostru, că nu s-a folosit cum trebuie de ele; celălalt, în afară de aceasta, va fi pedepsit şi pentru că n-a ţinut seamă de ajutorul primit şi pentru că, din pricina neluării aminte, a fost târât spre păcat.*

Prin urmare «a înţelege dreptatea adevărată» este cu adevărat semn de strălucită minte şi de desăvârşită gândire.

Dar Cartea Proverbelor mai face şi făgăduinţa că cel instruit de Proverbe poate înţelege bine teologia. Că adevărata dreptate este Hristos ***«Cel Ce s-a făcut pentru noi de la Dumnezeu înţelepciune, dreptate, sfinţire şi răscumpărare».***

Cartea Proverbelor a alăturat de cunoaşterea adevăratei dreptăţi şi ***«îndrumarea judecăţii pe calea cea dreaptă».*** Că este cu neputinţă să judece drept cazurile îndoielnice cel ce n-a fost instruit mai înainte cu privire la dreptate. Da, nici chiar Solomon, dacă n-ar fi avut cunoştinţe precise de dreptate, n-ar fi putut pronunţa atât de drept şi de sigur, *acea sentinţă celebră în procesul pentru copil al celor două femei desfrânate. Şi pentru că spusele amândurora nu puteau fi sprijinite cu mar-tori, Solomon a îndrumat judecata spre inima de mamă şi prin ea a descoperit ce nu cunoştea. Femeia care nu era mamă, a primit fără durere uciderea copilului; dar adevărata mamă, pentru dragostea ei firească de copil, nici n-a vrut să audă de ucidere.*

Deci, cel care cunoaşte adevărata dreptate şi prin ea este învăţat să dea fiecăruia ce este al lui, poate să îndrumeze judecata pe calea cea dreaptă. Că după cum arcaşul îndreaptă săgeata spre ţintă în aşa fel încât săgeata să nu meargă nici dincolo de ţintă, nici dincoace de ea şi nici să rătăcească la dreapta sau la stânga, tot aşa şi judecătorul trebuie să aibă în vedere numai dreptatea, fără să caute la faţa oamenilor - că la procese nu-i bine să cauţi la faţa oamenilor - şi fără a înclina cumpăna dreptăţii de partea cuiva, ci de a da hotărâri drepte şi cu neputinţă de

schimbat. Dacă un judecător are de judecat procesul a doi împricinaţi, unul care a răpit avutul, iar altul care a fost păgubit, va face dreptate între cei doi dacă va lua de la cel hrăpăreţ atât cât a aflat că i s-a luat celui nedreptăţit. Dar judecătorul, care nu are altoită mai dinainte în sufletul său adevărata dreptate, ci este corupt prin bani sau dă hotărâri de dragul prieteniei sau se răzbună pentru vreo duşmănie sau se teme de stăpânire, nu poate să îndrumeze judecata pe calea cea dreaptă. Unuia ca acesta psalmistul îi spune: ***«Deci, dacă grăiţi cu adevărat despre dreptate, judecaţi drept fiii oamenilor».*** Că semnul după care se cunoaşte sufletul drept este dreptatea cu care face judecata. Pentru aceea şi Solomon zice în Proverbele sale: ***«Balanţa care cântăreşte mai mult sau mai puţin decât este drept este urâtă înaintea lui Dumnezeu».*** Prin «balanţă» Solomon arată metaforic inegalitatea hotărârilor date la procese.

Judecata cu dreptate nu este folositoare numai judecătorilor, ci şi nouă, când avem de luat o hotărâre asupra unei acţiuni. ***Pentru că avem înnăscut un criteriu natural, prin care deosebim binele de rău, trebuie ca în alegerea faptelor pe care le săvârşim să facem o justă deosebire între ele.***

De pildă un judecător cu sufletul nepărtinitor şi animat de cele mai înalte sentimente de dreptate, când are de judecat între fapte morale contrarii, va da dreptate virtuţii şi va osândi viciul. De pildă, ai de judecat desfrânarea şi castitatea. Mintea ta, distinsă şi încrezătoare, prezidează judecata; plăcerea apără desfrânarea, iar frica de Dumnezeu asistă la proces castitatea; dacă vei osândi păcatul şi vei da câştig de cauză castităţii, vei face o dreaptă judecată; dar dacă vei înclina spre plăcere şi vei hotărî că păcatul este de preferat, ai făcut o judecată nedreaptă şi vei fi supus blestemului celui care a spus: ***«Vai de cei ce spun că amarul este dulce şi dulcele amar; de cei ce spun că lumina este întuneric, iar întunericul lumină».***

Aşadar, pentru că după Solomon ***«gândurile drepţilor sunt judecăţi»*** , trebuie să ne străduim ca în forul intim al gândurilor noastre să nu ne schimbăm judecăţile cu privire la lucruri, ci să avem mintea asemenea unei balanţe, cântărind fără părtinire fiecare faptă. Când ai de judecat virtutea faţă de viciul opus ei, dă biruinţă legii lui Dumnezeu împotriva păcatului. Vin în faţa judecăţii tale lăcomia şi dreptatea ? Dă-ţi sentinţa împotriva dorinţei răpirii bunurilor străine şi virtuţii, votul tău! Sunt în ceartă calomnia şi îndelunga răbdare? Condamnă calomnia şi preferă îndelunga răbdare! Duşmănia şi dragostea? Fă de ruşine duşmănia şi arunc-o cât mai departe, dar laudă dragostea şi însuşeşte-ţi-o! Ai de judecat făţărnicia şi sinceritatea, curajul şi laşitatea, înţelepciunea şi neînţelepciunea, dreptatea şi strâmbătatea, castitatea şi desfrânarea, şi ca să spun pe scurt, ai de judecat virtutea şi viciul? Atunci arată dreptatea judecăţilor tale din forul ascuns al sufletului tău şi, făcându-ţi porunca lui

Dumnezeu un fel de ajutor de judecător, arată-ţi ura faţă de viciu, întoarce-te cu dezgust din faţa păcatului şi preţuieşte din toată inima virtutea!

Dacă în orice faptă a ta vei face să biruiască în tine faptele cu adevărat bune, vei fi fericit ***«în ziua aceea când va judeca Domnul cele ascunse ale oamenilor, când gândurile se învinovăţesc şi se dezvinovăţesc»*** atunci nu vei pleca osândit pentru înclinarea ta spre rele, ci vei fi cinstit cu cununile dreptăţii, cu care în tot cursul vieţii tale, ai încununat virtutea.

Ce ne mai învaţă Cartea Proverbelor pe lângă cele de mai sus? ***«Ca să dea celor fără de răutate isteţime şi copilului simţire şi înţelegere».*** Lipsa de răutate sau inocenţa are două sensuri. Înseamnă sau inocenţa dobândită cu ajutorul raţiunii prin înstrăinarea de păcat, printr-o îndelungată luare aminte şi studiere a faptelor bune, tăind din rădăcină viciul - astfel cel inocent sau cel fără de răutate, este cel lipsit cu totul de răutate - sau înseamnă neexperimentarea viciului, fie din pricina tinereţii, fie din pricină că n-a cunoscut încă viciul.

De pildă copilul nu ştie de mândrie, nu ştie de viclenie şi de şiretenie; sunt apoi unii locuitori ai satelor, care nu cunosc şiretlicurile negustoreşti şi nici cursele din tribunale; pe unii ca aceştia îi numim inocenţi, nu pentru că ar fi depărtaţi de rău datorită voii lor libere, ci pentru că n-au făcut încă experienţa relei deprinderi.

Propriu vorbind, inocent este un om ca David, care a spus: ***«Eu în nerăutatea mea am umblat»*** , omul care a îndepărtat din sufletul lui orice răutate prin exercitarea virtuţii, omul care a fost învrednicit şi de moştenirea bunătăţilor. Că ***«Domnul nu-va lipsi de bunătăţi pe cei ce umblă în nerăutate»*** . Unul ca acesta cu încredere va spune: ***«Judecă-mă, Doamne, că eu întru nerăutatea mea am umblat»*** şi ***«Judecă-mă după dreptatea mea şi după nerăutatea care este întru mine» .***

Simplitatea purtării, mărinimia, lipsa de vicleşug caracterizează pe inocent. Un astfel de om era Iacov, care era ***«om fără vicleşug, locuind în casă»*** adică făcea uz de simplitatea firii sale, fără să ia ca o mască, o înfăţişare făurită cu meşteşug pentru înşelarea celor din jurul său. De aici se vede că inocent este omul care n-a făcut experienţa răului. Unul ca acesta, spune Cartea Proverbelor, are nevoie de isteţimea cea vrednică de laudă, ca să dobândească pe lângă curăţenia sa naturală şi priceperea căpătată prin experienţă, astfel ca întărit cu isteţimea cea bună, ca şi cu o armă, să rămână neatins de vicleniile duşmanilor. Că socot că omul desăvârşit trebuie să fie înţelept faţă de bine şi curat faţă de rău.

Cei inocenţi scot din Cartea Proverbelor, ca dintr-un izvor, isteţimea lor mântuitoare: ***«Bărbatul isteţ este tron al simţirii»*** şi ***«Cel isteţ se ascunde când vin rele»*** şi ***«Cel care ţine seamă de mustrări este mai isteţ».*** Isteţimea este aşadar, facultatea potrivit căreia săvârşim cu dibăcie toate faptele noastre viclenia este întrebuinţarea isteţimii numai la săvârşirea răului. Prin urmare, pentru că omul isteţ poate să se descurce cu dibăcie în toate faptele, iar printre aceste fapte sunt şi fapte rele, urmează că isteţimea are două înţelesuri. Omul care întrebuinţează isteţimea spre paguba altora este un om viclean; iar isteţul, vrednic cu adevărat de laudă, este omul care descoperă iute şi cu judecată ce este spre binele lui şi îndepărtează relele puse cu viclenie şi duşmănie la cale de alţii împotriva lui. ***Fii, deci, atent la cuvântul isteţime şi cunoaşte că este o facultate sufletească, care poate fi întrebuinţată în două direcţii; dacă un om o foloseşte cu gând curat, spre folosul lui şi al altora, este lăudat dar dacă o întrebuinţează spre paguba celor din jurul lui este de osândit, pentru că îi dă prilej să se folosească de ea spre propria sa pierdere.***

Plină este istoria Vechiului Testament cu exemple de întrebuinţarea isteţimii şi într-un chip şi în altul. Bună a fost isteţimea evreilor, care au înşelat pe egipteni; au primit plată pentru lucrul lor la facerea oraşelor, dar şi-au procurat materiale pentru construirea cortului. Au lucrat cu o isteţime vrednică de laudă moaşele care au scăpat de la moarte pe pruncii de parte bărbătească ai evreilor. Bună a fost isteţimea Rebecăi, care a prilejuit fiului ei binecuvântarea cea mare. A lucrat cu o isteţime vrednică de laudă Rahab, tot atât de bine şi Ra-hila; cea dintâi salvând pe iscoade, iar cealaltă, înşelând pe tatăl ei, a putut să scape de închinarea la idoli.

Gavaoniţii s-au purtat cu israilitenii cu o isteţime vrednică de condamnat. Rea a fost isteţimea lui Avesalom, care sub chipul dreptăţii, a atras de partea sa pe supuşii tatălui său şi a strâns mulţime de rebeli pentru a lupta împotriva lui David. Sunt învinuiţi unii că au făcut sfat isteţ, dar viclean, împotriva poporului lui Dumnezeu. În textele acestea este lăudată isteţimea întrebuinţată cu folos, fiind ca o armă împotriva necazurilor din viaţă, întărind sufletele oamenilor mai simpli. Dacă Eva ar fi avut această isteţime n-ar fi căzut cu uşurinţă pradă vicleniilor şarpelui.

Aşadar, învăţătura acestui verset întăreşte pe cel inocent, care-şi schimbă cu uşurinţă gândurile, pentru că dă crezare oricărui cuvânt şi-i oferă folosul isteţimii ca un fel de ajutor în toate împrejurările vieţii.

Acum să cercetăm cum dă Cartea Proverbelor «copilului simţire şi înţelegere». Pentru că, după cum spune apostolul, omul este dublu, cel din afară şi cel

dinăuntru, cel care se vede şi cel care are în ascuns gândurile sale, de aceea trebuie ca şi vârsta copilăriei să o considerăm tot sub aceste două aspecte.

Ar fi cu adevărat vrednic de râs să susţinem că proverbul acesta are scopul de a da simţire copilului de curând născut. Că pe care dintre simţuri poate să-l dea Cartea Proverbelor, de vreme ce vederea, auzul, mirosul, gustul şi pipăitul le avem odată cu naşterea şi nu le dobândim prin instrucţie, ci natura desăvârşeşte prin ele fiinţa?

Prin urmare nu trebuie să interpretăm cuvântul copil în sens literal şi nici să înţelegem prin simţire unul din simţurile enumerate mai sus, ci vârstele să le aplicăm omului lăuntric. Multe locuri din Scriptură ne-au învăţat că există o stare de copilărie a sufletului, o altă stare de tinereţe şi în sfârşit o stare de bătrâneţe a sufletului.

De pildă, de la Pavel ştim că creştinii din Corint erau copii, pentru că aveau nevoie încă de lapte, de învăţăturile introductive şi simple ale Evangheliei şi pentru că nu puteau lua hrana tare a dogmelor. Tânăr la suflet este omul desăvârşit în tot felul de virtute, care fierbe cu duhul, care doreşte cu înfocare să săvârşească fapte de evlavie şi care are toată tăria pentru săvârşirea faptelor bune. Pe acesta Evanghelia îl numeşte siluitor, în stare să răpească Împărăţia Cerurilor, iar Sfântul Duh îl primeşte ca pe unul ce-i destoinic să înalţe imne lui Dumnezeu: ***«Tineri şi fecioare, spune Scriptura, să laude numele Domnului»*** , iar în profeţia lui Ioil li s-a făgăduit tinerilor să vadă vedenii. În sfârşit, cel bătrân la suflet este omul desăvârşit în înţelepciune şi pricepere. Un astfel de om a fost Daniil, care, în trup tânăr, a arătat o înţelepciune mai vrednică de respect decât a unuia cu capul alb. Din pricina aceasta cei îmbătrâniţi în zile rele i-au spus lui: ***«Vino, şezi în mijlocul nostru şi ne spune nouă, că ţie ţi-a dat Dumnezeu cinstea bătrâneţilor».***

Astfel, în textul din Proverbe, prin copil se înţelege omul renăscut şi crescut prin baia naşterii din nou, ajuns ca un copil şi în această stare fiind, este propriu Împărăţiei Cerurilor. Unui astfel de prunc de curând născut, hrănit cu laptele cel curat şi spiritual, Cartea Proverbelor îi dă simţire şi înţelegere dacă se exercitează cu ajutorul ei; îi dă simţirea celor prezente şi înţelegerea celor viitoare; îl învaţă valoarea lucrurilor omeneşti şi-i dă sensul întâmplărilor din viaţă, ca să nu slujească plăcerilor ruşinoase şi nici să nu rămână înmărmurit de admiraţie în faţa slavei deşarte a lumii acesteia. Cartea Proverbelor îi mai insuflă şi înţelegerea veacului ce va să fie şi-l apropie, prin cuvintele ei, de credinţa celor făgăduite.

Dar pentru că am aplicat deosebirile de vârstă la omul lăuntric, este firesc să aplicăm şi numirile simţurilor la facultăţile sufletului. Astfel, când Cartea Proverbelor spune: ***«Apropie urechea ta de cuvintele mele»***, trebuie să ştim că e vorba de partea ascultătoare a sufletului, ca atunci când Domnul spune: ***«Cel ce are urechi de auzit să audă»*** şi ***«Cuvântul înţelept la ureche ascultătoare».*** Prin aceste cuvinte şi altele asemenea, Cartea Proverbelor dă tânărului un auz sănătos. Iar când spune : ***«Nu te uita la femeia stricată»***; şi iarăşi ***«Nu-ţi întoarce ochii spre ea»*** şi: ***«Ochii tăi să caute drept»*** negreşit că proverbele acestea îi dăruiesc copilului ca un fel de vedere a sufletului.

Când îl sfătuieşte: ***«Mănâncă miere, fiule, ca să se îndulcească gâtlejul tău»,*** în chip figurat numeşte miere învăţătura dumnezeiască; la fel şi cuvintele psalmistului: ***«Cât de dulci sunt cuvintele Tale pentru gâtlejul meu ; mai mult decât mierea pentru gura mea»*** - prin aceste sfaturi proverbele urmăresc formarea unui gust duhovnicesc al sufletului, despre care s-a zis: ***«Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul» .***

Există şi un simţ tactil al sufletului, datorită căruia se atinge de el înţelepciunea, îmbrăţişându-i oarecum virtutea, că spun Proverbele: ***«Iubeşte înţelepciunea, ca să te îmbrăţişeze***» iar Eclesiastul zice: ***«Vreme este a îmbrăţişa şi vreme este a te îndepărta de îmbrăţişare».*** Trupurile se pângăresc prin îmbrăţişări necurate, iar sufletul, prin îmbrăţişarea înţelepciunii, unindu-se desăvârşit cu ea, se umple de sfinţenie şi curăţie. Aşa se dăruieşte copilului simţire.

Dar cum i se dă copilului înţelegere? Proverbele spun: ***«Nu vor folosi averile în ziua cea rea» .*** Aceste cuvinte aduc aminte inimii tale de ziua aceea în care nu-ţi va fi îndestulătoare mulţimea averilor şi nici nu te vor scăpa de muncă veşnică. Sau când Proverbele spun: ***«Cei fără de răutate vor moşteni pământul»*** , vor moşteni acel pământ ai cărui moştenitori sunt cei blânzi, aşa cum spune psalmistul: «Cei blânzi vor moşteni pământul» şi după cum grăieşte fericirea Domnului: ***«Fericiţi cei blânzi, că aceia vor moşteni pământul»*** şi iarăşi: ***«înţelepţii vor moşteni slavă».***

Înţelegerea, deci, îmboldeşte sufletul să dorească bunătăţile cuprinse în făgăduinţe; îi dă copilului această înţelegere, pe de o parte ca să se teamă de ameninţările ce vin peste păcătoşi, iar pe de altă parte să dorească făgăduinţele gătite pentru cei drepţi.

«Acestea auzindu-le înţeleptul mai înţelept va fi». Cuvintele acestea dau mărturie de marea putere a Cărţii Proverbelor, pentru că înţelepciunea lor depăşeşte

înţelepciunea înţelepţilor, iar învăţăturile cuprinse în această carte sunt mai adânci decât învăţăturile înţelepţilor. Nenumăraţii oameni care audiază învăţăturile celorlalţi dascăli sunt ucenici, pe când auditorii învăţăturii acestei cărţi sunt înţelepţi. Cuvântul înţelept este omonim - că se numesc înţelepţi şi înţelepţii lumii acesteia, dar se numesc înţelepţi şi cei care au primit înţelepciunea cea adevărată, pe Domnul nostru Iisus Hristos, pe temeiul credinţei în El.

Proverbul acesta vesteşte că vor ajunge mai înţelepţi înţelepţii lumii acesteia, dacă se apropie de învăţătura sănătoasă a Proverbelor, aceştia vor dispreţui zadarnica lor cunoştinţă de mai înainte şi vor muta spre adevăr admiraţia lor. Dar pentru că cuvântul înţelept se aplică la mai multe categorii de oameni - că se numeşte înţelept şi cel care are dorinţa de a se iniţia în înţelepciune şi cel care a făcut oarecare progres în sistemele de înţelepciune şi cel care este desăvârşit, potrivit stării sale sufleteşti - înţeleptul, de care a fost vorba mai sus, dacă citeşte Cartea Proverbelor va ajunge mai înţelept, fie că este numai îndrăgostit de înţelepciune, că este înaintat în înţelepciune, pentru că pe de o parte dobândeşte multe cunoştinţe despre dogmele dumnezeieşti, iar pe de altă parte pentru că este instruit cu privire la natura lucrurilor omeneşti. Aceasta, pentru că ***Proverbele izgonesc în multe feluri viciul şi aduc în multe chipuri în locul lui iarăşi virtutea; înfrânează limba nedreaptă, instruiesc ochiul cu căutătură vicleană şi stricată, nu îngăduie ca mâini nedrepte să aibă stăpânirea în puterea lor, alungă lenea, osândesc poftele ruşinoase, dau învăţături cu privire la prudenţă şi bărbăţie, laudă castitatea. Aşadar cel instruit în aceste învăţături are o repulsie puternică faţă de faptele rele, iar prin înclinarea spre mai bine, ca prin o chemare interioară, capătă dorinţa binelui şi astfel cel înţelept prin firea sa ajunge mai înţelept datorită desăvîrşirii dobândite din învăţătura Proverbelor.***

«Cel inteligent va dobândi conducere». Cel care vrea să-şi însuşească o meserie sau o artă oarecare trebuie să aibă însuşirile fireşti corespunzătoare. Atletul, un trup bine format şi putere ; alergătorul, armonia membrelor şi sprinteneală; tot aşa şi conducătorul trebuie să aibă agerime de minte şi uşurinţă de înţelegere. De aceea Cartea Proverbelor, prin proverbul de mai sus, nu cheamă pe orice om la conducere, ci pe cel inteligent. Căci ce este conducerea decât o ştiinţă a sufletului despre nestatornicia lucrurilor omeneşti, cu ajutorul căreia învăţăm cum se cuvine să o traversăm? În multe locuri din Scriptură găsim numită viaţa aceasta «ape» şi «mare», ca de pildă în Psalmi: ***«Trimis-a din înălţime şi m-a luat, ridicatu-m-a din ape multe».*** Este clar că numeşte «ape» tulburarea vieţii. Că nici situaţiile fericite şi căutate cu multă râvnă de majoritatea oamenilor nu sunt permanente şi de lungă durată, dar nici situaţiile tulburi şi grele din viaţă nu rămân neschimbate, ci şi unele şi altele sunt supuse mişcării şi unor schimbări neaşteptate. După cum

nu e cu putinţă ca marea să rămână mult timp în aceeaşi stare, că acum este liniştită şi nemişcată şi după puţin timp o vezi frământată de furia vânturilor, sălbăticită şi clocotitoare din pricina furtunilor, dar apoi o profundă linişte o stăpâneşte, tot aşa şi situaţiile din viaţă se întorc cu uşurinţă când într-o parte, când în alta. Pentru aceasta conducătorul trebuie să se aştepte la schimbări de situaţii în momentele liniştite ale vieţii, când totul i se întâmplă după gustul său, dar nu trebuie să-şi piardă nădejdea în momentele grele, ca şi cum ar rămâne veşnice, şi nici să se ducă la fund, înecat de o tristeţe exagerată. Nu dăinuieşte mult timp nici sănătatea trupului, nici floarea tinereţii, nici prosperitatea gospodăriei şi nici una din situaţiile fericite ale vieţii; ci când eşti într-o astfel de stare fericită a vieţii, aşteaptă-te şi la furtună. Va veni şi boală, va veni şi sărăcie; vântul nu bate totdeauna în pupa corăbiei; adeseori vine necinste peste omul celebru şi invidiat de toţi; întâmplări nedorite îi tulbură fericirea vieţii; şirul nenorocirilor vine asupra ta, ca nişte valuri, şi năpustindu-se unele după altele, îţi tulbură viaţa şi groaznica furtună îţi învăluieşte traiul. Vei vedea, însă că şi acestea trec şi viaţa se preface în veselie şi într-o linişte cu adevărat încântătoare.

Aşadar, conducător inteligent este omul care se comportă faţă de evenimente potrivit naturii lor, rămânând totdeauna identic cu sine însuşi, fără să se mândrească în situaţiile fericite ale vieţii şi fără să fie doborât în necazuri şi nenorociri.

Dar ne este folositor şi în alte privinţe darul conducerii. Ştiu că mai sunt şi alte valuri şi furtuni înfricoşătoare care năvălesc asupra sufletului, furtuni provocate de pasiunile trupului: mânia, teama, plăcerile şi întristările, care cad asupra sensibilităţii trupului ca o furtună puternică şi îneacă adeseori sufletul lipsit de conducere. Din această pricină mintea trebuie să fie aşezată sus, deasupra pasiunilor, ca un conducător, să-i fie trupul ca o corabie şi, întorcând cu dibăcie gândurile, cum întoarce corăbierul cârma corăbiei, să calce peste patimi; mintea să rămână sus, la înălţime, neatinsă de patimi, fără să fie murdărită de amărăciunea patimilor, ci totdeauna să se roage spunând: ***«Izbăveşte-mă de cei ce mă urăsc şi de adâncurile apelor, ca să nu mă înece viforul apei, nici să mă înghită adâncul».***

Vrei să-ţi vorbesc şi de o altă călătorie pe mare, pentru care ne este necesar darul conducerii?***«Împărăţia Cerurilor este asemenea unui neguţător».*** Toţi câţi mergem pe calea evanghelică suntem nişte neguţători care prin săvârşirea poruncilor, neguţătorim pentru noi înşine dobândirea bunătăţilor cereşti. Trebuie, deci, să ne adunăm multă şi felurită bogăţie cerească, dacă nu voim să fim ruşinaţi atunci când ni se va cere să arătăm ce am lucrat, ca cei ce au primit talanţii şi nici

să auzim spunându-ni-se:***«Slugă vicleană şi leneşă».*** Să încărcăm mărfurile neguţătorite şi să străbatem viaţa aceasta, fără să le pierdem sau împuţina. Că mulţi oameni şi-au adunat multe bogăţii duhovniceşti din tinereţile lor, dar când au ajuns la mijlocul vieţii, năvălind asupra lor ispitele duhurilor răutăţii, n-au făcut faţă furiei furtunii, pentru că n-au avut alături de ei darul conducerii, ci au fost păgubiţi de toată strânsura lor. Astfel unii «au căzut din credinţă»; alţii şi-au pierdut curăţia trupească agonisită din tinereţe, năvălind asupra lor, ca o vijelie neaşteptată, plăcerile ruşinoase. Este o privelişte vrednică de cea mai mare milă ca după post, după aspră vieţuire, după rugăciuni îndelungate, după belşug de lacrimi, după înfrânare de douăzeci sau treizeci de ani, ca dintr-o neatenţie a sufletului şi dintr-o lipsă de grijă, să te vezi lipsit de toate şi să te asemeni, tu care erai îmbogăţit cu săvârşirea poruncilor, negustorului aceluia foarte bogat care încântat de mulţimea mărfurilor cumparate, străbate mări pline de primejdii, fiindu-i corabia mânată de vânturi prielnice, dar dintr-odată pierde totul, sfărâmându-i-se corabia chiar în apropierea portului. Te asemeni, deci, acestui negustor dacă şi tu, prin o ispită a diavolului, ca izbit de o furtună sălbatică, pierzi cele dobândite cu nenumărate osteneli şi sudori, cufundându-te în păcat. Unuia ca acesta, care s-a înecat odată cu toată virtutea agonisită, i se potrivesc cuvintele: ***«Ajuns-am în adâncurile mării şi furtuna m-a înghiţit».***

Ţine, dar, cu putere în mâini cârmele vieţii. Cârmuieşte-ţi ochii, ca să nu se năpustească asupra ta, prin ochi, valul aprig al poftei! Cârmuieşte-ţi auzul, ca să nu primească urechile ceva vătămător! Cârmuieşte-ţi limba, ca să nu rostească cuvinte neîngăduite! Să nu te răpună furia mâniei, să nu te înece loviturile fricii, nici să te doboare povara întristării! Valuri sunt patimile; dacă te ţii deasupra lor, vei fi un cârmaci iscusit al vieţii tale; dar dacă nu te vei feri, cu pricepere şi linişte, de fiecare din aceste valuri, fiind purtat într-o parte şi alta, ca o corabie fără lest, de toate ispitele ce vin asupră-ţi, te vei pierde în oceanul păcatului. Ascultă, deci, ce te învaţă şi arta conducerii corăbiei! Corăbierii obişnuiesc să privească la cer şi de acolo ştiu cum să cârmuiască corabia; ziua după soare, iar noaptea după steaua polară sau după o altă stea care străluceşte totdeauna; cu ajutorul lor determină direcţia de plutire. Tot aşa să ai şi tu privirea îndreptată la cer, după cuvântul psalmistului: ***«La Tine am ridicat ochii mei, Cela Ce locuieşti în cer».*** Priveşte la Soarele dreptăţii! Şi, călăuzit de poruncile Domnului, ca de nişte stele strălucitoare, ai neadormită privirea ! Nu da somn ochilor tăi şi nici aţipeală pleoapelor tale, ca să fii necontenit condus de porunci! Că spune Scriptura: ***«Făclie picioarelor mele este legea Ta şi lumină cărărilor mele».***

Dacă nu vei aţipi la cârmă atâta vreme cât eşti în viaţa aceasta, în această nestatornicie a lucrurilor lumii, vei primi şi ajutorul Duhului, Care te va împinge

înainte şi te va mâna cu vânturi dulci şi liniştite până ce te vor duce nevătămat la limanul acela neînvălurat al voinţei lui Dumnezeu, Căruia slava şi puterea în vecii nesfârşiţi ai vecilor. Amin.

Omilia a XIII-a - Îndemnătoare la Sfântul Botez

Înţeleptul Solomon, împărţind timpul faptelor săvârşite de om în viaţă şi hotărând un timp potrivit pentru fiecare faptă, a spus: ***«Pentru toate este timp; este timp pentru orice lucru; este timp pentru naştere, este timp pentru moarte».*** Eu, însă, schimbând puţin hotărârea înţeleptului Solomon, aş putea spune, rostindu-vă această predică mântuitoare, că este timp pentru moarte, este timp pentru naştere.

- Care este pricina acestei schimbări? Solomon, vorbind despre cele supuse naşterii şi pieirii, a urmat cursul ordinii naturale şi a pus naşterea înaintea morţii; că este cu neputinţă să mori înainte de a te naşte. Eu, însă, voind să vorbesc de naşterea cea duhovnicească, am pus moartea înaintea vieţii. Că pentru noi morţii în trup îi urmează naşterea în Duh, după cum spune şi Domnul: ***«Eu voi ucide şi Eu voi face viu».Să murim, dar, ca să trăim. Să omorâm cugetul trupului, care nu poate să se supună legii lui Dumnezeu, ca să se nască în noi puternic cugetul Duhului, prin Care ia naştere viaţa şi pacea. Să ne înmormântăm cu Hristos, Care a murit pentru noi, ca să şi înviem împreună cu Cel Ce ne-a adus învierea.***

Pentru fiecare din faptele din viaţă este potrivit un anumit timp: un anumit timp pentru somn, un anumit timp pentru veghe; un anumit timp pentru război, un anumit timp pentru pace. Dar întreaga viaţă a omului este timp pentru botez. ***Nici trupul nu poate trăi fără să respire şi nici sufletul nu poate fiinţa fără să cunoască pe Creatorul său , că necunoaşterea lui Dumnezeu este moartea sufletului.*** Cel care n-a fost botezat nu-i luminat; iar fără lumină nici ochiul nu poate vedea pe cele ale sale, nici sufletul nu poate contempla pe Dumnezeu. Orice timp al vieţii este potrivit pentru mântuirea prin botez : noaptea, ziua, în orice ceas, în orice clipă, chiar cea mai scurtă clipă. Dar cu mult mai potrivit este timpul înrudit cu semnificaţia botezului.

Şi care timp ar fi mai înrudit cu botezul decât ziua Paştelui? Această zi este pomenirea învierii Domnului; iar botezul ne dă putinţa învierii. În ziua învierii, deci, să primim harul învierii. Pentru aceea Biserica cheamă de mult timp cu predică puternică pe fiii ei, ca să nască în această zi pe cei pentru care de mult a simţit durerile naşterii şi să guste, după ce i-a înţărcat de la cuvintele catehezei, hrana tare a dogmelor.

- ✓ *Ioan a predicat botezul pocăinţei şi se ducea la el toată Iudeea. Domnul predică botezul înfierii şi care om din cei care-şi pun nădejdea în El nu va asculta?*

- ✓ *Botezul lui Ioan ducea la botez, botezul acesta desăvârşeşte; acela era îndepărtare de păcat; acesta, unire cu Dumnezeu.*
- ✓ *Predica lui Ioan era predica unui om şi atrăgea pe toţi la pocăinţă.*

Tu, însă, pregeţi, te gândeşti, amâni, deşi ai fost învăţat de profeţi: «Spălaţi-vă, faceţi-vă curaţi» , ai fost sfătuit de psalmi: «Apropiaţi-vă de Dânsul şi luminaţi-vă», ţi s-a binevestit de apostoli: ***«Pocăiţi-vă şi fiecare din voi să se boteze în numele Domnului Iisus Hristos spre iertarea păcatelor şi veţi primi făgăduinţa Sfântului Duh»*** , eşti chemat chiar de Domnul, spunându-ţi: ***«Veniţi la Mine toţi cei osteniţi şi împovăraţi şi Eu vă voi odihni»*** , că toate aceste cuvinte au fost citite astăzi.

Din copilărie ai fost catehizat, şi încă nu îmbrăţişezi adevărul? Ai învăţat mereu şi n-ai ajuns încă să ştii? Toată viaţa ta ai ispitit şi ai iscodit până la bătrâneţe! Când ai să te creştinezi ? Când vom cunoaşte că eşti de-al nostru? Anul trecut aşteptai anul acesta; acum iarăşi amâni pe la anul! Vezi să nu faci făgăduinţe care să depăşească hotarele vieţii tale! ***Nu ştii, omule, ce va naşte ziua de mâine! Nu făgădui lucruri ce nu sunt în puterea ta! La viaţă te chemăm, omule!*** Pentru ce nu răspunzi la chemare ? Eşti chemat la împărtăşirea bunătăţilor. Pentru ce treci cu vederea darul? Împărăţia cerurilor este deschisă. Nemincinos este Cel Care te cheamă. Calea este uşoară ; nu-i nevoie de timp, de cheltuieli, de oboseală. Pentru ce întârzii ? Pentru ce amâni ? Pentru ce te temi de jug, ca o junică nepusă la jug? «Jugul Meu este bun; sarcina uşoară» . Nu striveşte grumazul, ci-l slăveşte. Că nu pune cu sila jugul în jurul gâtului, ci cere voinţă liberă de la cel care şi-l pune. Uită-te că Domnul învinuieşte pe Efraim, ca pe o junică înfuriată, pentru că rătăceşte pe unde nu trebuie, dispreţuind jugul legii . Supune-ţi grumazul tău neîmblânzit! Pune pe grumazul tău jugul lui Hristos, pentru ca nu cumva, aruncând jugul sau trăind după capul tău, să cazi uşor pradă fiarelor!

«Gustaţi şi vedeţi că bun este Domnul!» . Cum să spun celor neştiutori că mierea este dulce? «Gustaţi şi vedeţi!». Încercarea te lămureşte mai bine decât orice cuvânt. Iudeul nu amâna tăierea împrejur din pricina acestei ameninţări: «Orice suflet, care nu se va tăia împrejur în ziua a opta, va fi nimicit din poporul lui» tu, însă, amâni tăierea împrejur cea nefăcută de mână omenească, care se săvârşeşte în botez prin «dezbrăcarea poftelor trupului, deşi auzi pe însuşi Domnul spunând: ***«Amin, Amin, spun vouă, dacă nu se va naşte cineva din apă şi din Duh nu va intra întru împărăţia lui Dumnezeu».*** Dincolo, durere şi rană; aici, rouă sufletului şi vindecare rănii inimii. Te închini Celui Care a murit pentru tine? Primeşte atunci ca să şi fii îngropat împreună cu El prin botez! Cum vei fi părtaş învierii Lui, dacă nu odrăsleşti împreună cu El prin asemănarea morţii Lui?

⇒ *Israil cel de demult a fost botezat de Moise în har şi în mare , dându-ţi simbolurile botezului şi arătându-ţi adevărul care avea să fie arătat în vremurile din urmă; tu însă, fugi de botezul care n-a fost închipuit în mare, ci săvârşit în adevăr, care n-a fost în nor, ci în Duhul, care n-a fost săvârşit în Moise, om ca şi noi, ci în Hristos, Care l-a făcut pe Moise. Israel, dacă n-ar fi trecut marea, n-ar fi scăpat de Faraon şi tu dacă nu treci prin apă, n-ai să scapi de amara tiranie a diavolului.*

⇒ *Dacă Israel n-ar fi fost botezat în chip simbolic, n-ar fi băut din piatra cea duhovnicească; nici ţie, dacă n-ai să fii botezat în chip adevărat, nu ţi se va da băutura cea adevărată.*

⇒ *După botez Israel a mâncat pâinea îngerilor. Tu, însă, cum vei mânca pâinea cea vie dacă nu vei primi mai întâi botezul?*

⇒ *Prin botez a intrat Israel în pământul făgăduinţei. Tu, însă, cum ai să te reîntorci în paradis fără să fii pecetluit prin botez? Sau nu ştii că sabia de foc a fost aşezată ca să păzească drumul pomului vieţii; sabie înfricoşătoare şi arzătoare pentru cei necredincioşi, iar pentru cei credincioşi prietenoasă şi cu dulce strălucire ? Stăpânul a făcut să se învârtă sabia aceea; când vede un credincios, se dă la o parte; dar când vede pe unul nepecetluit prin botez, tăişul săbiei îl întâmpină.*

Ilie nu s-a spăimântat când a venit la el căruţa cea de foc şi cai de foc ci, în dorinţa de a se ridica la înălţime, a cutezat săvârşirea unei fapte înfricoşătoare şi cel care trăia încă în trup s-a suit cu o bucurie nespus de mare în căruţa aceea cuprinsă de flăcări. Tu, însă, n-ai să te urci la cer într-o căruţă de foc, ci ai să te sui la cer prin apă şi prin Duh, şi nu alergi când te cheamă ? Ilie a arătat puterea botezului pe altarul arderilor de tot, arzând complet jertfa, nu cu foc, ci cu apă. Şi se ştie doar că natura focului este potrivnică apei totuşi, când apa a fost vărsată atunci de trei ori în chip tainic peste altar, apa a ajuns foc şi a aţiţat flacăra ca untdelemnul. ***«Ilie a spus: «Aduceţi vase cu apă şi vărsaţi-le peste jertfă şi peste lemne»*** şi a spus : ***«Turnaţi a doua oară!»*** şi au turnat a doua oară şi a mai spus: ***«Turnaţi a treia oară!»*** şi au turnat a treia oară . Scriptura a arătat cu asta că cel care se botează se uneşte prin botez strâns cu Dumnezeu şi că prin credinţa în Treime străluceşte în sufletele celor care se botează lumină curată şi cerească.

De-aş împărţi în biserică aur, nu mi-ai spune: «Voi veni mâine şi îmi vei da mâine!» ci te-ai grăbi să ceri, ca să se împartă aurul îndată şi te-ai supăra dacă aş amâna pe altă dată împărţirea. Dar pentru că marele Dăruitor nu-ţi oferă un metal care-ţi ia ochii, ci curăţenia sufletului, pretextezi, înşiri scuze, ca şi cum ar trebui să fugi de darul ce ţi se oferă.

O, minune ! Te înnoieşti, fără să fii topit; eşti plăsmuit din nou, fără să fii strivit; eşti vindecat, fără să suferi dureri şi totuşi nu te gândeşti ce har ţi se dă!

Dacă ai fi rob la oameni şi s-ar prescrie libertatea pentru robi, n-ai alerga în ziua hotărâtă tocmind avocaţi şi rugând pe judecători ca prin orice mijloc, să capeţi libertatea ? N-ai îndura şi palme şi cele mai mari lovituri ce se dau robilor, numai ca să scapi de sclavie? Dar pentru că nu eşti rob oamenilor, ci păcatului, ***predicatorul te cheamă la libertate, ca să te slobozească de robie, să te facă cetăţean cu îngerii şi adoptându-te prin har, să te arate fiu al lui Dumnezeu şi moştenitor al bunătăţilor lui Hristos, spui că n-a venit încă vremea, ca să primeşti aceste daruri!***

O, piedici viclene! O, îndeletnicire ruşinoasă şi fără de sfârşit! Până când cu plăcerile? Până când cu desfătările? Am trăit destulă vreme pentru lume, să trăim, deci şi pentru noi înşine! Ce lucru este egal în valoare cu sufletul nostru ? Ce este deopotrivă cu Împărăţia Cerurilor ? Care sfătuitor îţi este mai vrednic de credinţă decât Dumnezeu? Cine este mai înţelept decât înţeleptul Dumnezeu sau cine ne este mai de folos decât bunul Dumnezeu ? Cine este mai apropiat de noi decât Cel Care ne-a făcut?

Nici Eva n-a avut vreun folos dând mai mult crezare sfatului şarpelui decât sfatului lui Dumnezeu. Cât de nesăbuite sunt cuvintele pe care le rosteşti! «N-am timp să mă fac sănătos! 'Să nu-mi arăţi încă lumina! Să nu mă uneşti încă cu împăratul!». Nu spui deschis cuvintele acestea? Dar, mai bine spus, rosteşti cuvinte mai nesocotite ca acestea!

Dacă ai avea de plătit impozite şi s-ar vesti că sunt iertate datoriile datornicilor, iar apoi ar încerca cineva să lucreze spre paguba ta, ca să nu capeţi această scutire, nu te-ai revolta şi n-ai striga că ai fost jefuit de partea ce ţi se cuvenea datorită scutirii generale? Dar când ţi-au fost propovăduite mai dinainte nu numai iertarea datoriilor trecute, ci şi daruri viitoare, când îţi faci singur nedreptate, fără ca duşmanii tăi să se pornească împotriva ta, socoteşti oare că te sfătuieşti cum trebuie şi gândeşti spre folosul tău însuţi, când nu primeşti iertare, ci cauţi să mori plin de datorii ? Mai cunoaşte şi aceasta, că cel care era dator cu zece mii de talanţi ar fi dobândit iertare dacă nu-şi reînnoia datoria sa prin neomenia arătată semenului său. Trebuie să ne ferim să nu păţim la fel şi ca să ne rămână neluat de la noi darul botezului, să iertăm, după ce am primit harul, pe cei ce ne-au greşit.

Intră în vistieria sufletului tău şi adu-ţi aminte de cele ce ai săvârşit! Dacă ai multe păcate, mulţimea lor să nu te deznădăjduiască, ***«că unde s-a înmulţit păcatul, a prisosit harul»*** dacă primeşti harul; ca celui ce datorează mult, mult i se şi iartă, ca să iubească mai mult, dar dacă păcatele tale sunt mici şi neînsemnate şi nu sunt păcate de moarte, pentru ce te nelinişteşte viitorul, când n-ai dus o viaţă ticăloasă, deşi n-ai fost povăţuit de lege?

Gândeşte-te! Sufletul tău stă acum ca într-o balanţă, tras într-o parte de îngeri şi în alta de demoni. Spre care îţi vei înclina inima? Cine va birui în tine? Plăcerea trupului sau sfinţenia sufletului? Desfătarea celor prezente sau dorinţa celor viitoare ? Te vor primi îngerii sau te vor ţine strâns cei care te stăpânesc acum?

În timpul luptei generalii dau soldaţilor de sub conducerea lor un semn distinctiv, pentru ca ostaşii lor să se poată chema uşor unii pe alţii şi să poată fi o deosebire precisă între ei şi duşmani de s-ar amesteca în învălmăşeli. Nimeni nu te va cunoaşte de eşti de-al nostru sau de-al vrăjmaşilor, dacă nu vei arăta prin simbolurile tainice înrudirea cu noi, dacă nu va fi însemnată peste tine lumina feţei Domnului. Cum are să-şi ceară îngerul dreptul asupra ta? Cum are să te scoată din mâna vrăjmaşilor, dacă nu-ţi cunoaşte pecetea? Cum vei putea spune: «Sunt al lui Dumnezeu», dacă nu porţi semnele lui Dumnezeu? Sau ai uitat că îngerul nimicitor a trecut pe lângă casele care erau pecetluite, iar în cele nepecetluite a omorât pe primii născuţi? Vistieria nepecetluită este cu uşurinţă furată de hoţi, iar oaia fără semn este înstrăinată fără de primejdie.

Eşti tânăr? Întăreşte-ţi tinereţea cu frâul botezului! Ai trecut de floarea vârstei? Nu-ţi păgubi strânsura, nu pierde talismanul, nu cugeta despre ceasul al unsprezecelea ca despre ceasul cel dintâi! Chiar cel care începe viaţa se cuvine să aibă înaintea ochilor sfârşitul vieţii sale. ***Dacă un doctor ţi-ar făgădui să te facă, prin operaţii şi noi medicamente, tânăr din bătrân cum eşti, n-ai dori oare să vină ziua aceea în care să te vezi întors în floarea vârstei? Dar când botezul îţi făgăduieşte să-ţi înflorească din nou sufletul tău, pe care tu l-ai învechit, iar din pricina fărădelegilor l-ai îmbătrânit şi l-ai murdărit, dispreţuieşti pe Binefăcător şi nu alergi la făgăduinţă ! Nu doreşti să vezi cât e de mare minunea făgăduinţei ?*** Nu doreşti să vezi cum se naşte din nou fără de mamă omul, cum omul cel învechit şi stricat de poftele înşelăciunii ajunge iarăşi plin de viaţă, întinereşte şi se reîntoarce la adevărata floare a tinereţii? ***Botezul este răscumpărare pentru cei robiţi, iertare greşelilor, moarte păcatului, renaştere sufletului, haină luminoasă, pecete neatacată, căruţă către cer, pricinuitoare a Împărăţiei Cerurilor, harul înfierii.***

Pui, nenorocitule, plăcerea mai presus de nişte bunătăţi atât de mari şi atât de preţioase? Îţi înţeleg amânarea, chiar dacă ţi-o ascunzi prin cuvinte! Faptele o strigă, chiar dacă o taci cu glasul! «Lasă-mă, îmi spui, să-mi bucur trupul cu desfătarea celor ruşinoase, să mă tăvălesc în mocirla plăcerilor, să-mi murdăresc mâinile cu sânge, să răpesc bunurile străine, să umblu cu viclenie, să jur strâmb, să mint şi voi primi botezul când voi termina cu răutăţile!». Dacă păcatul este un lucru bun, păstrează-1 până la sfîrşit'! Dar dacă e păgubitor pentru cel care-1 săvârşeşte, pentru ce stărui în cele ce te pierd ? Nici un om care caută să de-a afară din stomacul său amărăciunea fierii nu şi-o măreşte cu mâncăruri multe şi vătămătoare. Se cuvine ca trupul să se scape de durerile care-1 supără şi nu să-şi facă boala mai mare decât poate suferi.

Corabia stă pe linia de plutire până la o anumită încărcătură de mărfuri la o greutate mai mare se scufundă. Teme-te ca şi tu să nu păţesti la fel; şi făcând păcate mai mari decât iertarea, să nu naufragiezi înainte de a ajunge în porturile pe care le nădăjduieşti. Dumnezeu nu-ţi vede oare faptele sau nu ştie El gândurile tale sau crezi că lucrează împreună cu tine la fărădelegi? «Gândit-ai nelegiuire, spune Scriptura, că voi fi asemenea ţie». Tu, când vrei să legi prietenie cu un muritor, ţi-1 atragi prin facere de bine, spunând şi făcând acele lucruri care ştii că-i fac plăcere când, însă, e vorba să te împrieteneşti cu Dumnezeu şi nădăjduieşti să fii primit ca fiu, dar săvârşeşti cele potrivnice lui Dumnezeu, iar prin călcarea legii îl necinsteşti, nădăjduieşti oare să ţi-L faci prieten tocmai prin acelea prin care mai ales îl superi? Vezi ca nu cumva în nădejdea răscumpărării, adunându-ţi mulţime de răutăţi, să-ţi înmulţeşti păcatul şi să pierzi iertarea! «Dumnezeu nu se lasă batjocorit».

Nu te târgui cu harul! Să nu spui: «Bună este legea, dar mai plăcut păcatul!». Plăcerea este o undiţă a diavolului, care te trage spre pieire. Plăcerea este mama păcatului, iar păcatul este boldul morţii. Plăcerea hrăneşte viermele cel veşnic, care la început încântă pe cel care se desfătează, dar mai pe urmă plăcerile ajung mai amare decât fierea. Nimic altceva nu strigă amânarea botezului decât un gând ca a-cesta: «Să domnească mai întâi păcatul în mine, apoi cândva, va domni şi Domnul! Să fac mădularele mele arme ale nedreptăţii întru fărădelege apoi, cândva, voi face din ele şi arme ale dreptăţii întru Dumnezeu !». Tot aşa şi-a adus jertfele şi Cain; cele mai bune pentru desfătarea lui, cele proaste pentru Ziditorul, pentru Dumnezeu, Cel Ce i le-a dăruit.

Când eşti puternic să săvârşeşti orice faptă, îţi cheltuieşti tinereţea în păcate, iar când mădularele îţi sunt obosite le oferi lui Dumnezeu, când nu mai sunt bune de nimic, când au nevoie de odihnă, pentru că şi-au pierdut puterea, din pricină că

bătrâneţea le-a slăbit. La bătrâneţe, castitatea nu mai este castitate, ci neputinţă; că n-ai putere să te desfrânezi. Mortul nu se încununează. Nimenea nu-i drept când n-are puterea să mai facă răul. ***Atâta vreme cât eşti în putere, stăpâneşte păcatul cu ajutorul raţiunii. Virtutea stă în abaterea de la rău şi în săvârşirea binelui. Neputinţa de a face răul nu este vrednică prin ea însăşi nici de laudă, nici de pedeapsă.***

Dacă te laşi de păcate din pricina vârstei, atunci lauda se cuvine slăbiciunii trupului şi nu ţie! Lăudăm pe cei care sunt buni datorită voinţei lor şi nu pe cei împiedicaţi a săvârşi răul dintr-o silnicie oarecare. ***Cine oare ţi-a fixat hotarul vieţii? Cine ţi-a hotărât că ai să ajungi la adânci bătrâneţi ? Cine-ţi poate da o garanţie vrednică de credinţă de cele ce vor fi ? Nu vezi că sunt răpiţi din viaţă prunci, că se prăpădesc oameni în puterea vârstei ?*** Viaţa nu are un termen mai dinainte hotărât. Pentru ce aştepţi ca botezul să-ţi fie darul îmbolnăvirii tale, atunci când nu vei mai putea rosti cuvinte mântuitoare, când poate nici nu vei avea putinţa să mai auzi limpede, că boala e cuibărită în capul tău, când nu vei putea să ridici mâinile la cer, să te ţii pe picioare, să îngenunchezi la rugăciune, să fii învăţat cum trebuie, să te mărturiseşti după rânduială, să te uneşti cu Dumnezeu şi să te lepezi de duşman?

Se poate ca nici să nu poţi urmări cu mintea limpede slujba botezului, să nu-ţi mai dai seama de cele ce se petrec cu tine, să nu-ţi dai seama dacă ai simţit harul sau dacă ai primit fără simţire cele săvârşite. Dar când ai primit cu mintea limpede harul, atunci ai talantul şi nu pui la îndoială cele săvârşite.

Fă ce a făcut eunucul! Eunucul a găsit pe catehet şi n-a dispreţuit învăţătura; bogatul a poftit pe sărac să se urce în căruţă, cel falnic şi mândru, pe omul simplu şi nebăgat în seamă - a fost învăţat Evanghelia împărăţiei, a primit în inimă credinţa, dar n-a amânat pecetea Duhului iar când a întâlnit apă, a zis : «Iată apă!» - cuvânt izvorât din o mare bucurie sufletească - Iată ce căutam! Ce mă împiedică să mă botez ?».

Unde voinţa este gata, nu este nici o piedică. Dumnezeu, Cel Ce ne cheamă, este iubitor de oameni, slujitorul Lui la îndemână, iar harul din belşug. Bunăvoinţă să fie şi nici o piedică nu va mai fi!

Unul singur este cel care pune piedici! Acela care ne astupă căile mântuirii. Pe acela să-l biruim cu priceperea. Acela ne face să pregetăm, noi însă să ne sculăm la lucru! Acela înşeală inimile noastre cu făgăduinţe deşarte, noi, însă să cunoaştem gândurile lui! Oare nu ne spune el să facem azi păcatul şi nu ne convinge să lăsăm

pentru mâine fapta bună? De aceea, Domnul, nimicind sfaturile lui cele viclene, spune: ***«Astăzi dacă veţi auzi glasul Meu» .*** Acela spune : «Astăzi pentru mine, mâine pentru Domnul!». Domnul strigă dimpotrivă: ***«Astăzi ascultaţi glasul Meu!».*** Uită-te bine la duşman! Nu îndrăzneşte să ne sfătuiască să ne depărtăm cu totul de Dumnezeu - ştie că este greu creştinilor să audă acest sfat - ci prin meşteşugiri înşelătoare îşi urmăreşte cu plan scopul. «Este iscusit în a face răul».

Ştie că noi oamenii căutăm să trăim timpul de acum şi că orice faptă a noastră o facem pentru acest timp. Acela ne fură prin meşteşugirile sale ziua de astăzi şi ne lasă nădejdile pe ziua de mâine. Apoi, când vine ziua de mâine, vine iarăşi vicleanul împărţitor al zilelor noastre şi pretinde din nou pentru el ziua de astăzi, iar pentru Domnul pe aceea de mâine. Şi, tot aşa, prin dorinţa noastră de plăceri, ne fură prezentul şi lasă viitorul în nădejdi, făcându-ne să ne pierdem pe nesimţite viaţa.

Am văzut odată o viclenie ca aceasta la o pasăre isteaţă. Pentru că puii ei, din pricina slăbiciunii lor, erau o pradă uşoară vânătorilor, se dădea pe sine ca o pradă gata de prins; dar îndată fugea din mâinile vânătorilor şi făcea în aşa fel încât nici nu putea fi prinsă de vânători, dar nici nu-i făcea să-şi piardă nădejdea prinderii ei, ci ţinându-i în diferite chipuri pe vânători cu nădejdea prinderii, le dădea prilej puilor să scape apoi, în urmă, zbura şi ea.

Teme-te să nu păţeşti şi tu la fel ca vânătorii; în nădejdea dobândirii celor nesigure, să-ţi scape din mâini cele sigure. Vino, dar, la mine ! Mută-te cu totul la Domnul! Dă-ţi numele tău, înscrie-te în Biserică Ostaşul este numărat în matricolele oştirii; atletul, înscris printre concurenţi, ia parte la întreceri; omul de rând, înscris printre cetăţeni, este numărat între membrii cetăţii. Eşti supus tuturor acestor îndatoriri, ca ostaş al lui Hristos, ca atlet al bunei credinţe, ca cetăţean al cerurilor.

Înscrie-te în această carte, ca să fii scris în cea de sus! Învaţă şi învaţă-te vieţuirea evanghelică: atenţie deosebită ochilor, înfrânare limbii, înrobire trupului, gând smerit, curăţenie minţii, stingere mâniei!

- *Dacă te sileşte cineva să faci ceva, fă mai mult decât îţi cere;*
- *dacă cineva îţi ia ceva, nu te judeca cu el;*
- *dacă te urăşte cineva, iubeşte-1;*
- *dacă eşti persecutat, rabdă;*
- *dacă eşti hulit, roagă-te pentru hulitori.*

Fii mort pentru păcat; răstigneşte-te împreună cu Hristos ; mută-ţi toată dragostea spre Domnul.

Acestea, însă, sunt anevoioase! Dar care faptă din cele bune este uşoară? Cine a dobândit victorii dormind ? Care petrecăreţ şi iubitor de plăceri s-a împodobit cu cununile răbdării? Nimeni n-a luat premiul dacă n-a alergat. Ostenelile dau naştere slavei; oboselile prilejuiesc cununi.

«Prin multe necazuri se cuvine să intrăm în Împărăţia Cerurilor» ; o spun şi eu; dar aceste necazuri le primeşte fericirea aceea din Împărăţia Cerurilor, pe când ostenelile pentru păcat le aşteaptă durerea şi tristeţea iadului. Omul, care priveşte cu deosebită luare aminte, îşi dă seama că nici faptele diavolului nu se săvârşesc fără osteneală de lucrătorii nelegiuirii. Ce fel sunt sudorile castităţii? Dar cel care trăieşte în desfrânare este cu totul năduşit, că plăcerea îl topeşte. Slăbeşte, oare, înfrânarea atât de mult trupul cât îl strică neînfrânarea ticăloasă şi nestăpânită ? Da, anevoioase sunt nopţile nedormite ale celor care privighează în rugăciuni, dar cu mult mai anevoioase ale celor care stau de veghe pentru săvârşirea răutăţilor! Că teama de a fi prins asupra faptului şi ghimpele, care însoţeşte totdeauna plăcerea, alungă desăvârşit orice linişte. Dar dacă tot fugind de calea cea strâmtă, care duce la mântuire, mergi pe calea cea largă a păcatului, mă tem ca nu cumva călătorind pe calea aceasta să nu ajungi până la sfârşit într-o casă de oaspeţi pe măsura ei.

Dar vistieria virtuţii e greu de păzit! Pentru asta priveghează, frate! ***Dacă vrei, ai ajutoare: rugăciunea, care te păzeşte noaptea; postul, care-ţi păzeşte casa ; cântarea de psalmi, care-ţi desfătează sufletul. Ia-le pe acestea în ajutorul tău ! Ele să stea de veghe cu tine noaptea, ca să păzească odoarele vistieriei tale!***

Spune-mi, ce-i mai bine: să fim bogaţi şi să ne neliniştim cu paza odoarelor sau dintru început să nu avem ce să păzim ? Nimeni nu aruncă bunătăţile de teama pierderii lor. Că nimic din cele omeneşti n-ar mai exista dacă ne-am gândi că am putea pierde din lucrurile pentru care ne sârguim. Lângă lucrarea pământului stă nerodirea lui lângă neguţă-toria pe mare, naufragiile; lângă căsătorie, văduvia; lângă naşterea de copii, lipsa de copii. Şi totuşi ne apucăm de lucru şi întemeiaţi pe mai bune nădejdi, lăsăm pe seama lui Dumnezeu, Cel Care ne rânduieşte viaţa, împlinirea celor ce nădăjduim.

Tu, cu cuvântul, ridici în slăvi sfinţenia botezului; cu fapta, însă, îţi petreci timpul cu fapte vrednice de osândă. Vezi ca nu cumva să te căieşti de relele tale sfaturi, atunci când nu-ţi va mai fi de folos căinţa! ***Pilda fecioarelor să te înţelep-ţească! Acelea n-au avut untdelemn în vasele lor; atunci au văzut că le lipsea ce le era***

de trebuinţă, când trebuia să intre la nuntă odată cu Mirele. De aceea, Sfânta Scriptură le-a numit nebune, pentru că cheltuindu-şi timpul sorocit folosirii untdelemnului cu umbletul pentru găsirea untdelemnului, n-au băgat de seamă că s-au îndepărtat pe ele însele de bucuria Mirelui.

Să nu dea Dumnezeu ca şi tu, amânând din an în an, din lună în lună şi din zi în zi de a-ţi lua untdelemn, hrana luminii, să vină peste tine ziua, pe care n-o aştepţi, când nu vei mai putea deloc să-ţi prelungeşti viaţa, ziua în care de jur împrejurul tău nu vor fi decât nelinişte şi durere fără mângâiere, când deznădăjduiţi vor fi doctorii şi deznădăjduite şi rudele tale, când vei fi înăbuşit de răsuflare uscată şi grea şi când fierbinţeală puternică va arde şi va topi cele dinăuntrul tău. Atunci vei ofta din adâncul inimii, dar nu vei găsi pe nimeni care să ia parte la durerea ta; vei rosti cuvinte slabe şi abia auzite, dar nimeni nu te va auzi; orice cuvânt rostit de tine va fi nebăgat în seamă, socotit o aiureală. Cine-ţi va da atunci botezul? Cine-şi va aminti de tine, care eşti năucit de boală? Cunoscuţii vor fi trişti, străinii nici nu vor căuta la boala ta, iar prietenul va pregeta să-ţi aducă aminte de botezarea ta, ca să nu facă tulburare: dacă doctorul se înşală, dacă tu, din dragostea firească de viaţă, nu ţi-ai pierdut nădejdea în viaţă ? Noapte e în jurul tău şi nu-i nimeni care să te ajute. Cel care te poate boteza nu-i lângă tine. Moartea îţi stă aproape, iar cei care o aduc se grăbesc. Cine să te răpească din mâinile lor? Dumnezeu, Care a fost dispreţuit? El, da te va auzi atunci, că şi tu îl auzi acum! Îţi va mai da oare răgaz? Că bine ai folosit răgazul pe care ţi l-a dat!

«Nimeni să nu te înşele cu vorbe deşarte!» Că pe neaşteptate va veni peste tine pieirea, iar prăpădul se va năpusti asupra ta ca o furtună. Înger întunecat va veni să te ducă cu sila şi să târască sufletul tău legat cu păcatele, întors necontenit spre cele de aici, gemând fără să poată da drumul la strigăte, că i s-a luat organul cu care plângea. O, cât de mult te vei sfâşia! Cât vei suspina! În zadar te vei căi de sfaturile ce ţi le-ai dat, când vei vedea veselia drepţilor la strălucita împărţire a darurilor şi tristeţea păcătoşilor în întunericul cel mai din adânc. Ce vei spune atunci, în durerea inimii tale? «Vai mie, că n-am aruncat povara această grea a păcatului, care era atât de uşor de dat jos, ci am atras asupra mea şirul acestor răutăţi! Vai mie, că nu mi-am spălat petele, ci sunt înfierat cu păcatele! Acum aş fi cu îngerii! Acum m-aş desfăta cu bunătăţile cereşti! O, viclene sfătuiri! Din pricina unei desfătări trecătoare a păcatului mă chinui veşnic! Din pricina plăcerii trupului, sunt dat focului! Judecata lui Dumnezeu e dreaptă! Eram chemat şi nu ascultam! Eram învăţat şi nu luam aminte! Mi se aduceau mărturii şi râdeam de ele !».

Aceste şi astfel de cuvinte vei spune, plângându-te, dacă vei tot amâna mereu botezul. Omule, sau teme-te de gheenă, sau câştiga împărăţia! Nu dispreţui

chemarea! Să nu spui: «Rogu-te să mă ierţi pentru cutare şi cutare pricină!». Nici o pricină nu-i îndestulătoare pentru iertare. Îmi vine să lăcrimez când socot că doreşti mai mult faptele ruşinoase decât marea slavă a lui Dumnezeu şi fiind strâns lipit de păcat din pricina plăcerii desfrânării, te depărtezi singur de bunătăţile făgăduite, ca să nu vezi bunătăţile Ierusalimului celui ceresc. Acolo este mulţimea cea mare a îngerilor, adunarea celor întâi-născuţi, tronurile apostolilor, scaunele întâi-stătătoare ale profeţilor, sceptrele patriarhilor, cununile mucenicilor, laudele drepţilor. Doreşte să fii numărat împreună cu aceia, botezându-te şi sfinţindu-te potrivit darului lui Hristos, că Lui se cuvine slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XIV-a - Împotriva celor care se îmbată

Cele văzute aseară mă îndeamnă să vorbesc, dar tot ele îmi opresc pornirea şi-mi slăbesc osârdia, când văd că toate ostenelile mele de mai înainte au rămas fără rod. Că şi plugarul pregetă să mai semene a doua oară aceleaşi brazde, dacă seminţele aruncate în ele întâia oară nu au răsărit. Cu ce nădejdi să mai vorbesc eu astăzi, dacă n-am avut nici un folos de pe urma atâtor sfaturi pe care n-am încetat a vi le da mai de mult, iar în timpul acestor şapte săptămâni de post n-am încetat a vă mărturisi, zi şi noapte, Evanghelia harului lui Dumnezeu? O, câte nopţi n-aţi privegheat în zadar! Câte zile n-aţi venit în zadar la biserică! Dacă ar fi fost numai în zadar! Că cel care a propăşit în fapte bune, dar se întoarce apoi la obişnuinţa veche, nu pierde numai plata ostenelilor lui, ci este vrednic de pedeapsă şi mai grea, că după ce a gustat cuvântul cel bun al lui Dumnezeu, după ce a fost învrednicit de cunoaşterea tainelor, a trădat totul, înşelat de o plăcere de o clipă.

«Cel mal slab, spune Solomon, are parte de milă, dar cei tari cumplit se vor certa» . O singură seară, un singur atac al duşmanului a distrus şi a nimicit toată osteneala aceea. Ce râvnă, deci, mai pot avea să vă vorbesc acum?

Aş fi tăcut, o ştiţi prea bine, dacă nu m-aş fi temut de pilda lui Ieremia, care nevrând să vorbească unui popor îndărătnic, a pătimit acelea pe care însuşi le-a istorisit : foc s-a aprins în măruntaiele lui, l-au părăsit toate puterile şi nu mai putea să sufere.

Nişte femei neruşinate, uitând de frica de Dumnezeu şi dispreţuind focul cel veşnic, într-o zi ca asta, când în amintirea învierii Domnului trebuia să stea în casă şi să se gândească la ziua aceea, în care se vor deschide cerurile, când Judecătorul ni se va arăta din ceruri, când vor fi trâmbiţele lui Dumnezeu, învierea morţilor, dreapta judecată şi răsplata fiecăruia după fapta lui, deci în loc să se gândească la toate acestea, să-şi curăţească inimile de gânduri viclene, să-şi spele cu lacrimi păcatele de mai înainte şi să se pregătească pentru întâmpinarea lui Hristos în ziua cea mare a arătării Lui, au scuturat jugul robiei lui Hristos, au aruncat de pe cap broboada bunei-cuviinţe, au dispreţuit pe Dumnezeu, au dispreţuit pe îngerii Lui, s-au arătat fără de ruşine în faţa bărbaţilor, îşi fâlfâiau părul în vânt, îşi ridicau rochiile şi jucau cu picioarele. Cu ochi pofticios, cu râs desfrânat, aţâţau la dans şi atrăgeau spre ele poftele desfrânate ale celor tineri. Au jucat lângă bisericile mucenicilor din afară de oraş şi au făcut din acele sfinte locuri locaş al neruşinării lor.Au pângărit văzduhul cu cântece de ruşine, au pângărit şi pământul cu necuratele lor picioare, care duduia de jocurile lor; s-au dat în spectacol în faţa

mulţimii tinerilor; cu adevărat neruşinate şi ieşite din minţi, cu nimic mai prejos de cele mai mari furii ale nebuniei.

Cum voi tăcea acestea? Cum le voi plânge aşa precum merită? Vinul ne-a vătămat aceste suflete! Vinul, darul lui Dumnezeu, dat celor cumpătaţi pentru mângâierea slăbiciunii lor, a ajuns acum în mâinile celor necumpătaţi unealtă de desfrâu.

Beţia, demon de bună voie, băgat în suflete de către plăcere, beţia mamă a păcatului, vrăjmaşa virtuţii, face fricos pe cel viteaz, desfrânat pe cel înfrânat; nu ştie de dreptate, ucide chibzuinţa. După cum apa stinge focul, tot aşa şi vinul nemăsurat întunecă mintea.

Pregetam să vorbesc împotriva beţiei, nu pentru că ar fi un păcat mic sau că ar fi vrednică de dispreţuit, ci pentru că nici un folos n-ar aduce cuvântul. Dacă cel care se îmbată înnebuneşte şi se întunecă, în zadar grăieşte cel ce mustră pe cel ce nu aude. ***Cui să vorbesc deci ? Căci cel care are nevoie de sfat nu aude cele ce îi spun, iar cel înfrânat şi cumpătat nu are nevoie de ajutorul cuvântului, că-i lipsit de patima beţiei. Ce voi face, dar, în faţa acestora, dacă cuvântul e nefolositor, iar tăcerea plină de primejdie? Să nu mai îngrijim boala? Dar primejdioasă este şi neîngrijirea. Să grăiesc ceva împotriva beţivilor ? Dar vorbesc unor urechi moarte! Ce voi face?*** Voi face şi eu ce fac doctorii când izbucneşte ciuma: pe cei sănătoşi îi feresc de îmbolnăvire cu medicamente profilactice, iar de cei bolnavi nici nu se ating. Tot aşa şi vouă cuvântul meu vă va fi folositor pe jumătate: va păzi pe cei nepătimaşi, dar nu va scăpa, nici nu va vindeca pe cei stăpâniţi de patimă.

Prin ce te deosebeşti de animale, omule? Nu prin darul raţiunii, primit de la Ziditorul tău, prin care ai ajuns stăpânul şi domnul întregii zidiri? Cel care prin beţie se lipseşte pe el de raţiune ***«s-a alăturat dobitoacelor celor fără de minte şi s-a asemănat lor».*** Dar, mai bine spus, eu aş zice că beţivii sunt mai fără de minte chiar decât dobitoacele. Toate animalele cu patru picioare, chiar fiarele, au rânduite pornirile lor spre împreunare; dar cei cu sufletul stăpânit de beţie şi cu trupul plin de fierbinţeală nefirească sunt aţâţaţi spre împreunări necurate şi ruşinoase şi spre plăceri în orice timp şi în orice ceas. ***Beţia nu-i ia omului numai judecata, ci îi schimbă şi simţurile şi-l face pe oel ce se îmbată mai rău decât orice dobitoc.*** Care vită îşi vatămă atâta vederea şi auzul cum şi le vatămă beţivul ? Nu-i aşa că nu-şi mai cunosc cunoscuţii? Nu aleargă adeseori la străini ca la nişte prieteni? Nu sar de multe ori peste umbre ca peste nişte şanţuri şi prăpăstii? Urechile lor sunt pline de sunetele şi zgomotele unei mări învălurate; li se pare că pământul se ridică drept înaintea lor şi că munţii li se învârt în jur. Uneori râd fără să se poată opri,

alteori se bocesc şi plâng nemângâiaţi. Sunt când viteji şi cutezători, când fricoşi şi sfioşi. Somnul le este greu, împovărător şi înăbuşitor, cu adevărat în apropierea morţii; iar stările de veghe, mai nesimţitoare decât visurile. Vis le este viaţa; n-au cămaşă pe ei, n-au nici ce mânca a doua zi, dar la beţie o fac pe împăraţii, pe generalii, zidesc oraşe, împart bani. Vinul clocoteşte în inima lor şi le umple capul cu astfel de năluciri şi cu atâta amăgire. Alţi beţivi cad în stări sufleteşti potrivnice: sunt deznădăjduiţi, trişti, îndureraţi, plângă reţi, temători şi sperioşi.

Acelaşi vin dă naştere la diferite stări sufleteşti, după felul diferit al trupului; pe cei în care vinul face ca sângele să se răspândească în tot trupul şi să le înflorească obrazul, îi face veseli, prietenoşi şi voioşi; dar pe cei pe care vinul îi apasă sub povara lui, strângându-le şi presându-le sângele, îi face trişti şi amărâţi. Pentru ce trebuie să mai vorbesc de mulţimea celorlalte porniri pătimaşe: caracter nesuferit, pornire spre mânie, plângerea soartei, iuţeala sufletului, strigătul, scandalul, uşurinţa de a fi înşelat, mânia nestăpânită?

Neînfrânarea spre plăceri iese din vin ca dintr-un izvor, iar desfrânarea merge mână în mână cu beţia şi e mai mică furia animalelor spre împreunări decât pornirea pătimaşă a beţivilor; că animalele cunosc hotarele firii, dar beţivii caută femeia în bărbat şi bărbatul în femeie. Nu-i este uşor cuvântului să spună toate desfrânările născute din beţie. Vătămările pricinuite de ciumă cad cu vremea peste oameni, că aerul depune în trupuri încetul cu încetul microbii ciumei, dar vătămările pricinuite de vin cad îndată peste ei. Beţivii îşi pierd sufletul, că se mânjesc cu toate murdăriile, dar îşi strică şi sănătatea trupului; îşi istovesc trupul şi-l slăbănogesc nu numai din dorinţa nestăpânită de plăceri, care îi îmboldesc spre desfrâu, dar îl poartă şi buhăit, fleşcăit şi lipsit de putere. Ochii beţivilor sunt vineţi; faţa palidă, răsuflarea greoaie şi scurtă; limba împleticită ; vorbirea neclară ; picioarele tremurătoare, ca la copiii cei mici; scurgeri din trupuri ca din nişte trupuri neînsufleţite. Sunt vrednici de milă din pricina beţiei; mai vrednici de milă decât cei cuprinşi de furtună în mijlocul mării, pe care valurile, ce vin unele după altele, îi acoperă şi nu le îngăduie să scape de furtună. Tot aşa şi sufletele beţivilor sunt duse la fund, cufundate în vin.

După cum corăbiile surprinse de furtună şi pe cale să se scufunde trebuie uşurate prin aruncarea încărcăturii lor, tot aşa şi beţivii trebuie să dea afară din ei ceea ce-i îngreunează. Abia de se eliberează de povara lor, dacă varsă şi-şi golesc stomacul. Sunt mai nenorociţi decât naufragiaţii. Naufragiaţii au ca pricină a nenorocirii lor vânturile, marea şi necazurile din afară, pe când beţivii atrag asupra lor de bună voie furtuna pricinuită de beţie. Demoniacul este vrednic de milă; beţivul, însă,

care suferă ca şi demoniacul, nu-i vrednic nici de milă, că se luptă cu un demon pe care singur l-a ales.

Beţivii îşi fac şi leacuri de beţie, nu ca să scape de patima beţiei, ci ca să poată bea mai mult. Scurtă le este ziua, scurtă şi noaptea, scurte şi nopţile de iarnă cât priveşte timpul de băut. Răul acesta nu are sfârşit. Vinul cere mereu mai mult vin. Beţivul nu se mulţumeşte cu cât îi e de trebuinţă, ci simte nevoia neapărată de a bea mai mult; le arde gâtlejul beţivilor şi li se măreşte mereu pofta. Şi, socotind că nu şi-au potolit pofta, pătimesc cu totul altceva decât ce voiau; că tot continuând cu cheful nu mai simt nici o plăcere de pe urma băuturii. După cum lumina prea mare întunecă vederile şi după cum cei care fac mare zgomot, din pricina zgomotului nemăsurat, nu mai pot auzi nici ei nimic, tot aşa şi beţivii, pierd pe nesimţite plăcerea din pricina dragostei prea mare de plăcere. Vinul li se pare prost şi apos, chiar de ar fi neamestecat cu apă; li se pare că are gustul searbăd al vinului nou, chiar de-ar fi vechi şi curat; de-ar fi vinul rece ca gheaţa, nu poate să stingă flacăra ce-i arde pe dinăuntru din pricina prea multului vin.

«Ale cui sunt vaietele? Ale cui gâlcevile? Ale cui procesele? Ale cui greţurile şi sfezile? Ale cui zdrobirile zadarnice? Ai cui ochii tulburi ? Nu oare ale celor care zăbovesc lângă vin şi care pândesc unde se fac ospeţe?» . Vaietul este un strigăt de jale şi vrednici de jale sunt beţivii, că «beţivii nu vor moşteni împărăţia lui Dumnezeu». Gâlceava se naşte din pricina tulburării făcute de vin gândurilor. Greţurile, din pricina proastei digestii pricinuite de plăcerea băutului. Picioarele le sunt legate, legate le sunt şi mâinile din pricina vinului ajuns în mâini şi în picioare. Înainte de aceste suferinţe, chiar în timpul când beau, vin peste ei suferinţele unor oameni cuprinşi de nebunie. Când membranele care acoperă creierul sunt pline de funinginea pe care aburii vinului o trimit în sus, capul e cuprins de dureri de nesuportat; nu poate rămâne drept pe umeri, ci cade când pe unul, când pe altul, alunecând din grumaz.

Sfezile, după spusele Scripturii, sunt vorbăriile de la ospeţe, fără măsură şi cu ceartă, zdrobiri zadarnice sunt pricinuite iubitorilor de vin, că din pricina beţiei nu pot să se ţină pe picioare cad la pământ în fel şi fel de chipuri, încât trupul primeşte neapărat zadarnice zdrobiri.

Dar cine să spună acestea celor cuprinşi de beţie? Din cauza beţiei au capul greu, picotesc, cască, văd înceţoşat, au greţuri. De aceea nici nu aud când învăţătorii le strigă din toate părţile : «Nu vă îmbătaţi de vin, în care este desfrânare» şi iarăşi: «Neînfrânat este vinul şi de ocară beţia». Neascultînd de ei, culeg roadele beţiei. Trupul le e buhăit, ochii urduroşi şi gura uscată şi aprinsă. După cum albiile

torentelor de apă par pline atâta vreme cât curg pe ele din munte şuvoaiele, dar rămân uscate după ce a trecut năvala de ape, tot aşa şi beţivilor, atâta vreme cât gura le e lac de vin, este oarecum plină şi udă; dar la puţină vreme după ce trece vinul, se vede uscată şi fără umezeală. Gura, totdeauna scăldată şi înecată de mulţimea vinului, îşi pierde şi umiditatea care îi dă viaţă.

Care om are o constituţie atâta de tare încât să poată ţine piept relelor pricinuite de beţie? Prin ce mijloc s-ar putea ca un trup, înfierbântat necontenit de vin, dar necontenit udat de vin, să nu se istovească, să nu-şi piardă puterea şi să nu se distrugă? De aici vin tremurăturile şi bolile; duhul este tăiat de abuzul vinului, nervii îşi pierd tăria lor şi tremur cuprinde toate mădularele trupului. Pentru ce atragi asupra ta blestemul lui Cain , ca să tremuri şi să te vânzoleşti toată viaţa ta? Că trupul, dacă nu are sprijinul său firesc, trebuie neapărat să se vânzolească şi să tremure.

Până când vin? Până când beţie? Eşti în primejdia de a ajunge mocirlă în loc de om, atât de mult te-ai amestecat cu vinul şi ai putrezit împreună cu el! Din pricina beţiei din fiecare zi, puţi a vin, a vin stricat, că vasele care nu mai pot fi întrebuinţate.

Pe aceştia îi plânge Isaia: ***«Vai de cei ce se scoală dimineaţa şi umblă după sicheia, de cei care petrec până seara, că vinul îi va arde pe ei. Beau vinul cu chitare şi cu alăute, dar la lucrurile Domnului nu caută şi lucrurile mâinilor Lui nu le socotesc.»*** Evreii numesc, de obicei, sichera orice băutură care îmbată. Pe cei care pândesc, de cum începe ziua, unde au loc ospeţe, pe cei care stau în jurul prăvăliilor cu vin şi a crâşmelor, pe cei care se poftesc unul pe altul la băutură şi-şi irosesc toată grija sufletului cu unele ca acestea, pe aceştia îi plânge profetul, că nu le mai rămâne deloc timp pentru înţelegerea minunilor lui Dumnezeu. Ochii lor nu mai au vreme să privească la cer, să contemple frumuseţile lui şi să cerceteze ordinea care este în natură, pentru că din armonia naturii să înţeleagă pe Creator.

Dimpotrivă, îndată ce se crapă de ziuă, împodobesc sălile de ospeţe cu felurite covoare şi cu feţe de mese înflorate; arată deosebită grijă şi râvnă în pregătirea paharelor; rânduiesc vase, ca să ţină vinul rece, clondare şi sticle, ca la banchete şi ospeţe publice. Felurimea vaselor cu vin are scopul de a-i face să uite că s-au săturat de vin, iar schimbarea paharelor, îndemn să bea mai mult. Au oameni însărcinaţi cu aranjarea ospăţului, paharnici-şefi şi oameni care servesc la masă. S-a născocit ordine în această dezordine şi rânduială într-un lucru lipsit de orice rânduială, pentru că, după cum autoritatea demnitarilor creşte, dacă sunt însoţiţi de

suite, tot aşa şi cu beţia se pun în slujba ei, ca a unei îm-părătese, atâţia slujitori, ca să-i ascundă ruşinea prin grija mare pe care i-o arată.

În afară de acestea, coroane, flori, miruri, parfumuri şi nenumărate petreceri le iau acestor oameni pierduţi şi mai mult timp. Apoi, pe măsură ce băutul se prelungeşte, au loc întreceri, dispute, lupte, silindu-se fiecare să întreacă pe celălalt în beţie. Arbitrul lor este diavolul, iar premiul victoriei, păcatul. Cel care toarnă în el mai mult vin, acela învinge pe ceilalţi. Cu adevărat «slava lor stă în ruşinea lor». Se iau la întrecere unii cu alţii, dar se pedepsesc pe ei înşişi. Ce cuvânt ar putea zugrăvi neruşinarea celor petrecute? Toate sunt pline de nesocotinţă, toate pline de dezordine: învinşii sunt beţi, învingătorii beţi, iar slugile râd. Mâna nu mai slujeşte, gura nu mai primeşte mâncarea, stomacul plesneşte şi răul nu se potoleşte. Nenorocitul trup, pierzându-şi puterea sa firească, curge din toate părţile, că nu mai poate suferi silnicia care i se face din pricina prea multului vin.

Privelişte vrednică de milă în ochii creştinilor ca un bărbat în floarea vârstei, cu trupul plin de putere, de frunte în mijlocul ostaşilor, să fie dus pe braţe acasă pentru că nu poate să stea drept şi nici nu poate să meargă pe picioarele lui. Bărbatul, care se cădea să fie înfricoşător duşmanilor, ajunge de râsul copiilor din piaţă. A fost doborât fără sabie, a fost ucis fără să fi avut duşman în faţă. Bărbatul înarmat, în cei mai înfloritori ani ai vieţii, ajuns pradă vinului, este gata să sufere de la vrăjmaşi tot ce vor aceia. Beţia, distrugerea gândurilor, istovire a puterii, îmbătrânire înainte de vreme, moarte în scurtă vreme. Ce altceva sunt beţivii decât nişte idoli ai păgânilor, că «ochi au, dar nu văd; urechi au, dar nu aud». Mâinile au amorţit, picioarele au murit.

Cine a uneltit toate acestea ? Cine este pricinuitorul acestor răutăţi? Cine a gătit pentru noi otrava nebuniei? Ai făcut, omule, din ospăţ câmp de bătălie! Scoţi pe tineri duşi de mână ca pe nişte răniţi în război! Ai ucis cu vin floarea tinereţii! Chemi pe om la ospăţ ca pe un prieten, dar îl scoţi din casă mort, că i-ai stins cu vin viaţa. Iar când oaspeţii socot că sunt sătui de vin, atunci încep să bea mai zdravăn şi beau ca animalele ca dintr-un izvor pregătit în grabă, care are tot atâtea teici câţi oaspeţi sunt. Beţia se prelungeşte şi iată că soseşte un tânăr, cu umerii bine făcuţi; nu este încă beat; aduce cu sine o sticlă foarte mare cu vin pus la gheaţă ,dă la o parte pe paharnic, se aşează în mijloc şi împarte beţivilor beţia cu ajutorul unor ţevi încovoiate. Năstruşnică este măsura aceasta, pusă în slujba nemăsuratei lor pofte de vin, ca să se destrăbăleze toţi la fel, să nu bea unul mai mult decât altul. După ce s-au împărţit ţevile şi fiecare a primit ţeava încovoiată în dreptul lui, beau ca boii, pe nerăsuflate, ca dintr-un havuz şi se silesc să sugă cu gâturile cât le lasă prin ţevile de argint vasul de sus cu vin pus la gheaţă.

Uită-te la nenorocitul tău stomac! Vezi cât e de mare vasul care primeşte băutura! Are numai mărimea unui pahar! Nu te uita la vasul din care torni vinul în pahare, ca să-l goleşti odată, ci la stomacul tău, că e plin demult! De aceea, «vai de cei ce se scoală dimineaţa şi umblă după sicheră, de cei care petrec până seara şi-şi cheltuiesc toată ziua în beţie; nu mai au timp să caute la lucrurile Domnului şi lucrurile mâinilor Lui nu le socotesc. Vinul îi arde pe ei»; că fierbinţeala vinului, ajunsă în trup, este scânteie pentru săgeţile cele înfocate ale vrăjmaşului. Vinul îneacă raţiunea şi mintea şi, ca un roi de albine, aţâţă patimile şi plăcerile. Care trăsură, fără vizitiu, trasă de mânji este purtată cu atâta neorânduială? Care corabie, lipsită de cârmaci şi purtată la întâmplare de valuri, nu este mai în mare siguranţă decât un beţiv?

Datorită unor răutăţi ca acestea, bărbaţii la un loc cu femeile se încing la joc unii lângă alţii; îşi dau sufletele lor demonului iubitor de vin şi se rănesc unii pe alţii cu săgeţile patimilor. Râsete şi la unii şi la alţii; cântece de ruşine, mişcări deşanţate, aţâţătoare de desfrâu.

Spune-mi: râzi şi te desfătezi cu desfătare neruşinată, tu care ar trebui să lăcrimezi şi să suspini pentru cele săvârşite până acum? Cânţi cântece de ruşine, alungând psalmii şi imnele pe care le-ai învăţat! Mişti picioarele, sari ca un ieşit din minţi şi dansezi dansuri ce nu trebuie dansate, tu, care trebuie să-ţi încovoi genunchii la rugăciune ? Pe cine să plâng ? Pe fetele care nu ştiu de nuntă sau pe cele care au luat jugul căsniciei? Cele dintâi s-au întors de la astfel de petreceri cu fecioria pierdută, iar celelalte n-au mai adus soţilor curăţia trupurilor lor. Chiar dacă unele au înlăturat păcatul din trup, au primit totuşi negreşit stricăciunea în suflet. Acelaşi lucru am să-l spun şi despre bărbaţi. Au văzut rău, au fost văzuţi rău, că «cel care se uită la femeie spre a o pofti pe ea a şi făcut desfrânare». Dacă întâlnirile întâmplătoare au atâta primejdie pentru cei care se uită cu curiozitate, apoi întâlnirile puse la cale de mai înainte, spre a vedea femei, care ajung neruşinate din pricina beţiei, care fac fel de fel de mişcări ca să aţâţe pe privitori, care cântă cântece de ruşine, în stare ca numai auzite să înfigă în cei neînfricaţi boldul plăcerii, ce vor spune sau cum se vor apăra cei care au cules un roi de păcate din nenumărate spectacole ca acestea ? Oare nu cumva pentru asta au privit, ca să li se deştepte poftele? Deci, potrivit hotărârii de neînlăturat a Domnului, sunt vinovaţi de păcatul preacurviei.

Cum vă va primi praznicul Rusaliilor, când aţi pângărit în acest chip Paştele? Rusaliile sunt prăznuirea venirii văzute şi ştiute de toţi a Duhului Sfânt. Tu, însă, luând-o înainte, te-ai făcut locaş al duhului celui potrivnic şi ai ajuns templu al idolilor în loc să ajungi templu al lui Dumnezeu prin sălăşluirea în tine a Duhului

celui Sfânt . Ai atras asupra ta blestemul profetului, care, din partea lui Dumnezeu, spune : «Voi preface sărbătorile voastre în plângere». Cum veţi conduce pe slugile voastre, când voi slujiţi ca nişte robi unor pofte ruşinoase şi vătămătoare? Cum veţi îndruma pe copii, când voi duceţi viaţă dezordonată şi nu ţineţi seamă de nici o îndrumare?

Ce să fac? Să vă las numai cu cele spuse până acum? Mă tem, însă ca nu cumva cel nesupus să ajungă mai neruşinat, iar cel care s-a căit să nu fie doborât de mai multă întristare . Că «tămăduirea, spune Scriptura, pune capăt la păcate mari».

Postul să tămăduiască beţia! Psalmii, cântecele ruşinoase! Lacrima să fie leacul râsului. În loc de dans, să se încovoaie genunchiul! În loc de bătutul din palme, să se lovească pieptul! În locul podoabei hainelor, smerenia! Dar, peste toate, milostenia să te răscumpere de păcat .

«Răscumpărarea bărbatului este bogăţia lui» . Fă-ţi tovarăşi ai rugăciunii tale pe mulţi din oropsiţii soartei şi va fi alungat de la tine orice gând de desfrânare! Când poporul israilitean s-a aşezat să mănânce şi să bea şi s-a sculat să joace - jocul lor era închinare la idoli - atunci leviţii şi-au înarmat mâinile împotriva fraţilor lor şi şi-au sfinţit mâinile pentru preoţie. Aşadar, vă poruncesc vouă, care vă temeţi de Dumnezeu, toţi câţi v-aţi întristat acum din pricina necuviinţei celor osândiţi: Dacă-i veţi vedea că se pocăiesc de nebunia faptelor săvârşite, aveţi milă de ei ca de mădularele voastre bolnave; dar dacă îi veţi vedea că se obrăznicesc şi dispreţuiesc întristarea voastră, ***«ieşiţi din mijlocul lor, deosebiţi-vă de ei şi nu vă atingeţi de cel necurat»*** , ca aşa ei să se ruşineze şi să-şi recunoască păcatul lor, iar voi să primiţi răsplata zelului lui Finees, prin dreapta judecată a lui Dumnezeu şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XV-a - Despre credinţă

Evlavios lucru şi fără de saţiu este pentru un suflet iubitor de Dumnezeu să-şi aducă aminte necontenit de Dumnezeu, dar îndrăzneţ lucru este a vorbi de cele despre Dumnezeu, pentru că mintea nu se poate urca până la măsura vredniciei Lui, iar cuvântul, la rândul său exprimă slab cele pe care mintea le concepe. Dacă deci, mintea noastră este mai prejos de înţelegerea măreţiei lui Dumnezeu, iar cuvântul este mai prejos şi decât mintea, nu este, oare, neapărată trebuinţă de tăcere, ca nu cumva prin slăbiciunea cuvintelor să punem în primejdie minunea vorbirii despre Dumnezeu?

Dorinţa de a slăvi pe Dumnezeu este însămânţată în chip firesc în toţi cei înzestraţi cu darul vorbirii, dar toţi sunt la fel de neputincioşi a vorbi după vrednicie despre Dumnezeu. ***În râvna pentru evlavie ne deosebim unul de altul, dar nimeni nu-i aşa de orbit ca să se înşele pe el însuşi atât de mult, încât să considere că s-a urcat pe cel mai înalt pisc al înţelegerii lui Dumnezeu, ci cu cât va părea că propăşeşte în cunoaşterea lui Dumnezeu, cu atât mai mult va simţi neputinţa lui.*** Aceasta a simţit-o Avraam, aceasta a simţit-o Moise. Când au putut să vadă pe Dumnezeu, atât cât e cu putinţă unui om să-L vadă, mai ales atunci s-au socotit pe ei înşişi o nimica. Avraam s-a numit pământ şi cenuşă, iar Moise a spus că este slab la glas şi zăbavnic la limbă, că vedea slăbiciunea limbii lui, care nu putea sluji măreţiei celor gândite de mintea sa.

Totuşi, pentru că urechile voastre s-au deschis acum pentru auzirea vorbirii despre Dumnezeu, iar Biserica nu-i sătulă niciodată de astfel de auziri, adeverind cuvântul Eclesiastului, că «nu se satură urechea de a auzi» este de neapărată trebuinţă să grăiască după putere. Voi vorbi, dar despre Dumnezeu nu atât cât este şi ce este Dumnezeu, ci cât ne este nouă cu putinţă. Nu renunţăm să ne uităm la cer şi să-l privim atâta cât putem, deşi mu putem străbate cu ochii locul cuprins între pământ şi cer! Tot aşa şi acum, prin slabe cuvinte să împlinim credinţa, iar în tot cuvântul nostru să lăsăm să biruiască măreţia firii dumnezeieşti. Că nici limbile îngerilor, oricum ar fi ele, nici ale arhanghelilor, unite cu toată firea cea cuvântătoare, nu o vor putea ajunge decât în mică parte, necum s-o egaleze întru totul.

Iar tu, dacă vrei să vorbeşti sau să auzi ceva despre Dumnezeu, părăseşte trupul, părăseşte simţurile trupeşti, lasă pământul, lasă marea, lasă în urma ta văzduhul, nu mai ţine seama de anotimpuri şi de buna întocmire a vremurilor şi nici de podoabele pământului, înalţă-te mai presus de regiunile văzduhului, treci dincolo de stele, de minunăţia lor, dincolo de frumoasa lor podoabă, dincolo de măreţia lor, de folosul oferit de ele întregului univers, dincolo de buna lor

rânduială, dincolo de strălucirea lor, dincolo de poziţia lor, de mişcarea lor, de raportul în care se găsesc unele cu altele şi de depărtarea unora de altele. După ce ai străbătut cu mintea întreg universul, după ce ai depăşit cerul şi ai ajuns mai presus de el, priveşte cu mintea numai frumuseţile cele de acolo, oştirile cereşti, corurile îngerilor, dregătoriile arhanghelilor, slava domniilor, locurile întâi-stătătoare ale tronurilor, priveşte puterile, începătoriile, stăpâniile.

După ce ai străbătut întreg universul, după ce te-ai urcat cu gândul mai presus de toată zidirea şi ţi-ai înălţat mintea dincolo de toate acestea, contemplă firea dumnezeiască, identică cu sine însăşi, nestrămutată, neschimbată, impasibilă, simplă, necompusă, neîmpărţită, lumină neapropiată , putere nespusă, măreţie fără de hotar, slavă cu orbitoare strălucire, bunătate dorită, frumuseţe nemeşteşugită, care copleşeşte sufletul inundat de ea, dar cu neputinţă de arătat după vrednicie prin cuvânt.Acolo este Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh, firea necreată, vrednicia de stăpân, bunătatea firească.

Tatăl, principiul tuturora, cauza existenţei existenţelor, rădăcina a tot ce este viu. Din El a ieşit izvorul vieţii, înţelepciunea, puterea, chipul întru totul asemenea nevăzutului Dumnezeu, Fiul născut din Tatăl, Cuvântul cel viu, Care este Dumnezeu şi este la Dumnezeu şi nu adus la existenţă; existând mai înainte de toţi vecii şi nu dobândit în urmă ; Fiu, nu posesiune; Făcător, nu făptură; Ziditor, nu zidire; este tot ceea ce este Tatăl.

Am spus: Fiu şi Tată. Păstrează-mi aceste însuşiri! Rămânând, deci Fiu prin modul existenţei, este totuşi tot ce este Tatăl, potrivit cuvintelor Domnului, Care spune: ***«Toate câte are Tatăl ale Mele sunt» .*** Un portret, într-adevăr, trebuie să aibă toate câte se găsesc în originalul său. ***«Am văzut, spune evanghelistul, slava Lui, slavă ca a Unuia Născut din Tatăl»*** adică minunile făcute de El nu i-au fost date prin dar şi prin har, ci Fiul are vrednicia Dumnezeirii părinteşti pe temeiul comuniunii de fire. A primi este caracteristic celui creat; a avea prin fire este propriu celui născut. Ca Fiu are în chip firesc cele pe care le are Tatăl; ca Unic-Născut, le are pe toate adunate în El însuşi, fără să le împartă cu altul. Din această numire de Fiu am fost învăţaţi că El participă la firea Tatălui. N-a fost creat la porunca Tatălui, ci străluceşte nedespărţit din fiinţa Tatălui, unit din veşnicie cu Tatăl, egal în bunătate, egal în putere, părtaş slavei. Ce este El altceva decât pecete şi chip, care arată în El Însuşi în întregime pe Tatăl?

Iar toate textele care-ţi vorbesc de firea Lui trupească, cu care a lucrat mântuirea oamenilor, pe care ne-a arătat-o prin venirea Lui în trup, în care El spune că a fost trimis, că nu poate să facă de la El nimic, că a primit poruncă şi altele asemenea, să

nu-ţi dea pricini să micşorezi Dumnezeirea Unuia-Născut. Pogorământul Fiului la slăbiciunea firii tale omeneşti nu-ţi dă dreptul să micşorezi vrednicia Celui puternic, ci înţelege firea Lui aşa cum se cuvine unui Dumnezeu, iar cuvintele pline de smerenie, spuse despre El, interpretează-le având în vedere întruparea Sa pentru mântuirea oamenilor. Dacă aş vrea să vorbesc acum cu de-amănumtul de lucrul acesta, aş putea aduce, uitând de mine însumi, o mulţime nesfârşită de dovezi.

Dar să ne întoarcem la subiectul nostru ! ***Mintea, care a reuşit să'se curăţească de patimile cele materiale, care a putut să părăsească toată zidirea înţelegătoare şi ca un peşte, să iasă din adânc şi să înoate la suprafaţa apei, ajunge în regiunea curată a creaţiei şi vede pe Duhul cel Sfânt acolo unde este Fiul şi unde este Tatăl, în unire cu Ei într-o singură fiinţă şi într-o singură fire, având pe toate: bunătatea, dreptatea, sfinţenia, viaţa.***

Scriptura spune : «Duhul Tău cel bun» şi iarăşi: «Duh drept» şi iarăşi: «Duhul cel Sfânt» iar apostolul spune: «Legea Duhului vieţii» . Nici una din aceste însuşiri nu este dobândită în urmă şi nici adăugată mai târziu, ci după cum căldura este nedespărţită de foc şi strălucirea de lumină, tot aşa este nedespărţită şi de Duhul: sfinţirea, viaţa, bunătatea şi dreptatea. Aşadar Duhul este acolo - acolo în fericită Fire - nu numărat ca o multiplicitate, ci contemplat în Treime; propovăduit ca o unitate, nu înţeles ca o ceată. Că după cum Tatăl este unul şi Fiul este unul, tot aşa unul este şi Sfântul Duh. Duhurile slujitoare, însă sunt mulţimi nenumărate în fiecare ceată îngerească. Nu căuta, deci în creaţie pe Duhul Sfânt, Care este mai presus de creaţie! Nu pogorî pe Cel Care sfinţeşte în rândul celor sfinţiţi! Duhul Sfânt umple pe îngeri, umple pe arhangheli, sfinţeşte pe puteri, însufleţeşte totul. Duhul Sfânt se împarte în toată creaţia, este împărtăşit în chip diferit de fiecare din cele create, dar cu toate acestea Duhul nu este micşorat de cei care participă la El. Dă tuturor harul Lui; nu se termină, deşi este împărţit celor care participă la El, iar cei care îl primesc sunt plini de Duhul, iar Duhul Sfânt rămâne neîmpuţinat.

După cum soarele nu este micşorat întru nimica de cei care participă la lumina şi căldura sa, deşi iluminează corpurile şi este împărţit în felurite chipuri de corpuri, tot aşa şi Duhul rămâne nemicşorat şi neîmpărţit, cu toate că dă tuturora harul Său. Luminează pe toţi pentru a înţelege pe Dumnezeu, insuflă pe profeţi, înţelepţeşte pe legiuitori, sfinţeşte pe preoţi, întăreşte pe împăraţi, desăvârşeşte pe drepţi, umple de cinste pe cei curaţi sufleteşte şi trupeşte, dă harurile tămăduirilor, învie pe morţi, dezleagă pe cei legaţi, înfiază pe cei străini. Acestea le lucrează prin naşterea de sus.

Dacă ia un vameş care crede, îl face evanghelist, dacă se pogoară peste un pescar, face din el un teolog ; dacă găseşte un prigonitor, care se pocăieşte, îl face apostol al neamurilor, predicator al credinţei, vas al alegerii.

Prin Duhul Sfânt cei slabi ajung puternici, cei săraci se îmbogăţesc, oamenii simpli la cuvânt sunt mai înţelepţi decât înţelepţii. Pavel era slab, dar prin venirea Duhului, ştergarele trupului lui vindecau pe cei care le primeau. Şi Petru avea un trup plin de slăbiciune, dar prin harul Duhului, care sălăşluia în el, umbra făcută de trupul lui alunga bolile celor suferinzi .

Săraci erau Petru şi Ioan, că nu aveau nici argint, nici aur , dar dăruiau sănătate, mai de preţ decât mult aur; ologul primise aur de la mulţi, dar continua să cerşească, de la Petru a primit harul şi a încetat cu cerşitul, a sărit ca o căprioară, lăudând pe Dumnezeu. Ioan nu cunoştea înţelepciunea lumii, dar rostea cu puterea Duhului, cuvinte cu care nu se poate compara nici o înţelepciune.

Sfântul Duh este în cer şi umple pământul, este de faţă pretutindenea şi nu-i mărginit de nimic. În fiecare locuieşte în întregime şi este în întregime cu Dumnezeu. Nu administrează darurile ca un slujitor, ci împarte harurile ca un stăpân. ***«Împărţeşte, spune apostolul, în deosebi fiecăruia, după cum voieşte» .*** Este trimis ca administrator al harurilor, dar lucrează cu propria Lui putere.

Să ne rugăm ca Duhul să locuiască în sufletele noastre şi să nu ne părăsească nici o clipă, cu harul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XVI-a - La cuvintele: «La început era Cuvântul»

Orice cuvânt al Evangheliei este mai de preţ decât toate celelalte învăţături ale Duhului, pentru că în acelea ne-a vorbit Domnul prin robii Săi, prin profeţi, pe când în Evanghelii ne-a vorbit însuşi Stăpânul.

Dar, dintre evanghelişti, cel care are cele mai sublime cuvinte ale predicării evanghelice, care a rostit cuvinte mai presus de auz, ce depăşesc orice putere de înţelegere, este Ioan, fiul tunetului. Începutul Evangheliei lui l-am auzit citit adineaori: ***«La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul».***

Cunosc pe mulţi, străini de cuvântul adevărului, care se laudă cu înţelepciunea lor lumească şi care nu numai că au admirat cuvintele acestea ele la începutul Evangheliei lui Ioan, dar au îndrăznit să le introducă în scrierile lor. Diavolul este un tâlhar şi a destăinuit învăţăturile noastre ucenicilor lui. Dacă, deci înţelepciunea lumească a admirat atât de mult puterea acestor cuvinte, ce vom păţi noi, ucenicii Duhului, dacă le ascultăm fără să le dăm atenţie şi le socotim că au mică putere în ele? ***Dar este oare cineva atât de nesimţitor, încât să nu rămână înmărmurit de uimire în faţa unei astfel de frumuseţi de gândire şi în faţa unei adâncimi atât de neajunse de învăţături şi să nu dorească înţelegerea lor adevărată ?*** Nu este greu să admiri ce e frumos, dar e greu şi cu anevoie de ajuns să înţelegi exact cele admirate. Nu-i nimeni care să nu prea mărească soarele de pe cer, să nu-i admire măreţia lui, frumuseţea lui, simetria razelor sale şi lumina lui strălucitoare dar dacă s-ar ambiţiona să-şi aţintească privirile ochilor lui pe discul soarelui, nu numai că nu va mai putea vedea frumuseţea admirată, dar îşi va pierde şi vederea. Mi se pare că tot aşa va păţi şi mintea care se ambiţionează să cerceteze exact cuvintele: «La început era Cuvântul».

Cine va înţelege după cum se cuvine cele cu privire «la început» ? Ce cuvinte să se găsească spre a fi în stare să înfăţişeze ceea ce se gândeşte prin aceste cuvinte ? Ioan Evanghelistul, când a voit să ne predea învăţătura despre Fiul lui Dumnezeu, n-a pus alt început Evangheliei sale decât începutul Cărţii Facerii lumii. Că Duhul cel Sfânt cunoştea pe cei care aveau să atace slava Unuia-Născut; ştia mai dinainte pe cei care aveau să ne înfăţişeze învăţături false şi viclene, născocite spre pierderea ascultătorilor lor, spunând de pildă: «Dacă a fost născut, nu exista înainte de naştere» şi: «Nu exista înainte de a se naşte» şi: «Şi-a primit ipostaza din cele ce nu există». Cuvinte ca acestea rostesc limbile care, prin cuvinte înşelătoare, sunt mai ascuţite decât orice sabie cu două tăişuri. Dar, pentru ca nimeni să nu poată grăi aşa, Duhul cel Sfânt a luat-o înainte prin cuvintele

Evangheliei după Ioan, spunând: «La început era Cuvântul». Dacă te vei ţine cu tărie de aceste cuvinte, cu nimic nu te vor vătăma maeştrii relelor învăţături. Dacă ereticul îţi spune: «Dacă a fost născut, nu exista înainte de naştere», tu spune-i: «La început era». Dacă-ţi spune mai departe: «Cum era înainte de a se naşte?», tu nu lăsa cuvântul «era», nu părăsi cuvintele : «La început».

Punctul cel mai înaintat al cuvântului început nu se poate sesiza; nu putem descoperi ce este dincolo de început. Să nu te rătăcească multele sensuri ale acestui cuvânt. ***În viaţa aceasta multe sunt începuturile multor lucruri, dar există un singur început, care este înaintea tuturor celorlalte începuturi.*** Proverbele au spus: «început căii celei bune» iar început căii este prima mişcare de unde începem mersul a cărui parte anterioară o putem găsi. Şi: ***«început înţelepciunii este frica de Domnul».*** Dar şi acestui început îi stă altceva înainte. Început al învăţării meseriilor sunt elementele meseriei. Aşadar element al înţelepciunii este frica de Domnul dar este ceva anterior acestui început şi anume starea sufletească a celui care n-a fost încă înţeleptit şi n-a primit în el frica de Dumnezeu. Şi demnităţile politice, slujbele înalte, sunt începătorii, dar aceste începătorii sunt şi ele începătorii ale altor începătorii şi fiecare începătorie e relativă. Începutul liniei este punctul; începutul suprafeţei este linia; începutul corpului este suprafaţa; începutul cuvântului scris sunt literele.

Începutul din Evanghelia după Ioan nu este de felul acestora. Nu este legat de nimic, nu este dependent de nimeni, nu are nici un raport cu nimeni; este liber, independent, lipsit de orice legătură cu cineva; este neajuns de minte, nu poate fi depăşit de gândire, nu i se poate găsi ceva anterior lui. Dacă te-ai ambiţiona, prin imaginaţia minţii tale, să treci dincolo de acest început, vei vedea că el ţi-o ia înainte şi stă înaintea gândurilor tale. Lasă să alerge mintea ta cât o vrea, lasă-o să se înalţe spre cele de sus şi vei vedea că după ce a rătăcit de nenumărate ori, după ce a făcut zadarnice încercări, se întoarce din nou în ea însăşi, pentru că n-a putut să lase în urma sa acest cuvânt. Aceasta pentru că «începutul» acesta este în afară şi mai presus de orice concept intelectual.

Aşadar «la început era Cuvântul». O, minune! Cum s-au unit aceste cuvinte unele cu altele, având toate aceeaşi valoare! Cuvântul «era» are aceeaşi valoare ca şi cuvintele: «la început». Unde este hulitorul? Unde este limba care luptă împotriva lui Hristos, care spune: «Era un timp când nu era?». Ascultă Evanghelia: «La început era». Dacă era la început, atunci când nu era? ***Să plâng necredinţa lor sau să mă scârbesc de neştiinţa ilor ?*** Ereiticii spun: «Nu era înainte de a se naşte».
Ştii, oare, când s-a născut, ca să poţi fixa în timp cuvintele «înainte de»? Cuvintele «înainte de» sunt cuvinte care arată timpul şi situează un timp înaintea altui timp în

ce priveşte vechimea. ***Este oare bine gândit să spui că Creatorul timpului îşi are naşterea în categoriile timpului ?*** Aşadar, «la început era». Dacă nu te depărtezi de cuvântul «era», nu vei lăsa să se strecoare în mintea ta hulă vicleană. După cum corăbierii dispreţuiesc furtuna, dacă sunt ancoraţi cu două ancore, tot aşa şi tu vei râde de tulburarea aceasta rea, care vine în viaţă din pricina duhurilor răutăţii şi care tulbură: credinţa multora, dacă vei avea sufletul ancorat cu tăria acestor două cuvinte, care îţi duc sufletul în port.

Omul a luat târziu început existenţei sale? Înainte de om au fost făcute fiarele, înainte de om dobitoacele, toate târâtoarele, cele de pe uscat, cele din apă, pasările cerului, stelele, soarele, luna, ierburile, seminţele, pământul, marea, cerul. Aşadar, nu era la început cuvântul omenesc, dar nici cuvîntul îngerilor, că toată creaţia este posterioară veacurilor şi şi-a luat început al existenţei de la Creator. Tot aşa şi cuvântul inferior, cuvântul care este în inimă, este posterior oricărei gîndiri, înţelege deci termenul «Cuvânt» într-un chip vrednic de Dumnezeu.

Când Ioan ţi-a vorbit de Unul-Născut, L-a numit «Cuvânt», aşa precum mai jos puţin îl va numi «lumină», «viaţă», «înviere». Şi după cum atunci când auzi că Unul-Născut este numit «lumină», nu te gândeşti la lumina aceasta materială, văzută cu ochii şi după cum atunci când auzi că este numit «viaţă», nu te gândeşti la viaţa aceasta comună, pe care o trăiesc şi animalele necuvântătoare, tot aşa şi ***atunci când auzi că Unul-Născut este numit «Cuvânt», fereşte-te ca nu cumva, din pricina slăbiciunii minţii tale, să te cobori la gânduri pământeşti şi josnice, ci caută să afli înţelesul acestui termen.***

Pentru ce este numit «Cuvânt»? Ca să-ţi arate că iese din minte!
Pentru ce este numit «Cuvânt»? Că s-a născut fără suferinţă!
Pentru ce este numit «Cuvânt»? Pentru că este chipul Celui Care L-a născut, arătând în El însuşi în întregime pe Cel Ce L-a născut şi fără să se despartă întru ceva de Cel Ce L-a născut, are totuşi o existenţă desăvârşită în El însuşi, aşa precum şi cuvântul nostru înfăţişează în întregime gândirea noastră , că cele pe care le-am gândit în inimă pe acelea le rostim prin cuvânt şi astfel graiul nostru este înfăţişarea gândirii inimii noastre, că din prisosinţa inimii grăieşte cuvîntul. ***Inima noastră este un fel de izvor, iar cuvântul rostit este ca un pârâiaş care curge din acest izvor. Atâta curge cât ţâşneşte mai întâi din izvor şi cât este ascuns tot atâta se şi arată.***
Aşadar Ioan L-a numit «Cuvânt», ca să-ţi arate naşterea impasibilă din Tatăl, să-ţi teologhisească existenţa desăvârşită a Fiului şi să arate prin asta legătura în afară de timp a Fiului cu Tatăl. Că şi cuvântul nostru, născut din minte, se naşte fără

suferinţă; nici nu se taie, nici nu se împarte, nici nu curge ci mintea, rămânând întreagă în propria sa fiinţă, dă naştere la un cuvânt întreg şi desăvârşit, iar cuvântul ieşind în afară are în el toată puterea minţii care l-a născut.

Ia, aşadar, din termenul «Cuvânt» atât cât este evlavios pentru teologia Unuia-Născut şi lasă la o parte şi treci cu toată dibăcia peste tot ce vei găsi că este neadevărat şi nepotrivit.

«La început era Cuvântul». Dacă evanghelistul Ioan ar fi spus : «La început era Fiul», ar fi introdus odată cu numirea de Fiu şi ideea de suferinţă, pentru că la noi oamenii tot ce se naşte se naşte în timp şi se naşte în urma unei suferinţe de aceea Ioan, luând-o înainte, a spus «Cuvânt», îndreptând mai dinainte părerile nepotrivite, ca să-ţi păstrezi nerănit sufletul.

«Şi Cuvântul era la Dumnezeu». Iarăşi «era», pentru cei care hulesc, care spun că «nu era». ***Unde era «Cuvântul» ?*** Nu era într-un loc, că ceea ce este necuprins nu poate fi cuprins de loc. ***Dar unde era ?*** «La Dumnezeu» ! Nici Tatăl nu este într-un loc şi nici Fiul într-un spaţiu oarecare şi nici nu poate fi înţeles ca fiind cuprins de loc: Tatăl este infinit, infinit este şi Fiul. Tot ce-ai gândi şi oriunde te-ai duce cu duhul vei găsi că totul este plin de Dumnezeu şi pretutindeni vei găsi alături şi ipostaza Fiului.

«Şi Cuvântul era la Dumnezeu». Minunează-te de preciziunea fiecărui cuvânt! N-a spus: «În Dumnezeu era Cuvântul», ci: «Ia Dumnezeu», ca să arate deosebirea ipostazei. N-a spus : «în Dumnezeu», ca să nu dea prilej să se confunde ipostaza. Rea este şi hula acelora care caută să amestece pe toate, care spun că Tatăl şi Fiul şi Sfântul Duh sunt o singură persoană şi că ar fi numai nume diferite date uneia şi aceleiaşi fiinţe. Rea şi nu mai puţin de evitat este şi necredinţa acelora care hulesc, spunând că Fiul lui Dumnezeu nu este asemenea, după fiinţă lui Dumnezeu şi Tatălui.

«Şi Cuvântul era la Dumnezeu». Evanghelistul, după ce a folosit termenul «Cuvânt» ca să ne înfăţişeze impasibilitatea naşterii Sale, îndată a îndepărtat şi toate celelalte sensuri greşite, care s-ar fi putut da termenului Cuvânt. Şi răpind orice putinţă de defăimare a hulitorilor, care ar întreba: «Ce este Cuvântul ?», evanghelistul a răspuns : «Şi Dumnezeu era Cuvântul». Nu-mi vorbi cu măiestrie despre unele sensuri ale termenului cuvânt şi nici nu atribui vreo hulă învăţăturii Duhului din pricina relei tale ştiinţe. Ai hotărârea! Supune-te Domnului!

«Şi Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era la început la Dumnezeu». Iarăşi este recapitulată în câteva cuvinte toată teologia pe care ne-a predat-o evanghelistul despre Unul-Născut.

Cine este «Acesta» ? «Acesta» este Cuvântul, Dumnezeu. După ce evanghelistul ţi-a lămurit termenul de «Cuvânt», după ce prin doctrina expusă ţi-a întipărit oarecum în sufletul tău învăţături, pe care nu le ştiai şi după ce a făcut să locuiască în inima ta Cuvântul, Hristos, a spus: «Acesta».

Ce fel este «Acesta» ? Nu te uita în afară când cauţi pe Cel arătat prin acest pronume demonstrativ, ci intră în ascunzişul sufletului tău şi cunoaşte pe Cel de¬spre Care ai fost învăţat că era Dumnezeu «la început», că a ieşit ca Logos, că «era la Dumnezeu» şi minunându-te şi închinându-te Stăpânului tău, Care este statornicit în tine prin învăţătură, cunoaşte că «Acesta era la început», adică era totdeauna la Dumnezeu, Tatăl Său.

Păstraţi-mi aceste puţine cuvinte, întipărindu-le ca pe o pecete în mintea voastră! Aceste cuvinte vor fi un zid de nesfărâmat în faţa asalturilor duşmanilor; aceste cuvinte sunt o pavăză mântuitoare pentru suflete împotriva celor care le atacă. Dacă vine cineva şi-ţi spune: «Nu era, de vreme ce s-a născut! Că dacă era, cum s-a născut?», îndepărtează această hulă împotriva slavei Unuia-Născut, ca pe un cuvânt al demonilor. Tu, însă, întoarce-te şi vino la cuvintele Evangheliei: ***«La început era Cuvântul şi Cuvântul era la Dumnezeu şi Dumnezeu era Cuvântul. Acesta era la început la Dumnezeu».*** Spune pe «era» de patru ori şi vei spulbera cuvântul lor «nu era». Să rămână nezdruncinate aceste temelii ale credinţei! Vom clădi, cu ajutorul lui Dumnezeu pe temelia lor şi cealaltă învăţătură a noastră.

Dar nu-i cu putinţă să vă vorbesc într-o singură cuvântare despre toate, ca nu cumva printr-o cuvântare prea lungă să fac fără de folos învăţăturile strânse de voi cu atâta sârguinţă. Mintea nu-i în stare să cuprindă dintr-odată pe toate, va păţi ca şi un stomac, care nu poate mistui mâncărurile din el din pricină că a mâncat prea mult. Doresc ca mâncarea să vă fie plăcută, iar mistuirea, folositoare. Sunt totdeauna gata spre slujirea celorlalte învăţături, în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XVII-a - La mucenicul Varlaam

Mai demult moartea sfinţilor era cinstită cu plânsete şi lacrimi. Iosif a plâns cu amar moartea lui Iacov; nu puţin au jelit iudeii şi săvârşirea lui Moise; cu multe lacrimi au cinstit iudeii şi moartea lui Samuil. Acum însă, la săvârşirea sfinţilor, prăznuim că după răstignirea Domnului s-a schimbat firea celor pline de întristare. Nu mai însoţim cu plânsete moartea sfinţilor, ci la mormintele lor îi prăznuim cu dumnezeieşti cântări că somn este moartea sfinţilor, dar mai bine spus, călătorie spre o viaţă mai bună. ***De aceea săltau de bucurie mucenicii ucişi, că dorul lor după o viaţă mai fericită făcea să piară amara durere a uciderii. Mucenicul nu vedea primejdiile, ci cununiile; nu tremura în faţa loviturilor, ci număra recompensele; nu se uita la călăii care îl chinuiau aici jos pe pământ, ci vedea cu mintea pe îngeri, care-1 aplaudau sus , nu se uita la vremelnicia chinurilor, ci la veşnicia răsplăţilor. Strălucită arvună culeg mucenicii şi de la noi, acum, că sunt slăviţi de toţi cu strigăte dumnezeieşti de bucurie, iar din mormintele lor prind în mrejele lor nenumărate popoare.***

Aceasta este fapta săvârşită de viteazul Varlaam astăzi. A sunat trâmbiţa de război a mucenicului şi a adunat, după cum vedeţi, pe ostaşii bunei credinţe. Atletul lui Hristos, care zace în mormânt, a fost vestit de crainic şi a însufleţit priveliştea Bisericii. Şi precum Stăpânul spunea credincioşilor : ***«Cel care crede în Mine chiar de va muri, va trăi»*** şi viteazul Varlaam a murit, dar strânge în jurul lui mari mulţimi de oameni; s-a prefăcut în ţărână în mormânt, dar cheamă la ospăţ.

Acum este timpul ca şi noi să strigăm: «Unde este, înţeleptul, unde este cărturarul, unde este întrebătorul veacului acestuia ?». Om de la ţară era nebiruitul dascăl al credinţei, prăznuit de noi astăzi; tiranul l-a atras ca pe un vânat uşor de prins, dar singur a cunoscut că are în faţă un ostaş de neînvins, râdea de el, pentru că vorbea ţărăneşte dar s-a cutremurat când a văzut că grăieşte, cu putere de tânăr, cuvinte îngereşti. Nu avea suflet de ţăran, cum îi era limba şi nici nu-şi pocea gândirea odată cu cuvintele, ci era un al doilea Pavel, spunând ca şi Pavel : «Chiar dacă sunt simplu la cuvânt, dar nu şi cu ştiinţa».

Călăii au obosit bătându-1, dar mucenicul era mai puternic decât ei; mâinile celor ce-1 scrijelau au amorţit, dar cugetul celui scrijelat nu s-a încovoiat. Biciuirile i-au sfărâmat încheieturile mădularelor, dar tăria credinţei se întărea mai mult. Coastele găurite de lovituri, se fărâmiţau, dar îmbobocea filosofia minţii sale. Cea mai mare parte a trupului său murise, dar era puternic ca şi cum nici nu începuseră chinurile. ***Când dragostea de credinţă pune stăpânire pe sufletul cuiva, orice fel de tortură este dispreţuită şi toţi cei care îl chinuie pentru dragostea sa mai mult îl mângâie***

decât îl lovesc. Mi-i martoră dragostea apostolilor, care le făceau plăcute biciuirile primite de la iudei: «Plecau, spun Faptele Apostolilor, din faţa sinedriului, bucurându-se că au fost învredniciţi să fie batjocoriţi pentru numele Lui».

Un om ca acesta a fost şi ostaşul cântat de noi astăzi:

- *socotea veselie chinurile; socotea că este atins cu trandafiri în loc de bice;*
- *fugea de atacurile necredinţei ca de nişte săgeţi şi socotea mânia judecătorului umbră de fum;*
- *râdea de cetele sălbăticite ale lăncierilor;*
- *se bucura de primejdii ca de cununi;*
- *se veselea de răni ca de nişte cinstiri;*
- *sălta de veselie în faţa celor mai crunte pedepse ca în faţa celor mai strălucite răsplăţi;*
- *scuipa pe ascuţişul săbiilor;*
- *socotea mâinile călăilor mai moi ca ceara;*
- *îmbrăţişa butucul chinuirii ca pe un butuc al mântuirii;*
- *se bucura de zidurile temniţelor ca de livezi înflorite;*
- *era încântat de născocirea de noi chinuri ca de felurimea florilor.*

A avut mâna dreaptă mai puternică decât focul, că acesta a fost cel din urmă chin născocit pentru el de chinuitori. Au făcut foc pe altar ca să aducă jertfă demonilor; chinuitorii stăteau lângă altar, a fost adus mucenicul, i-au poruncit să ţină mâna dreaptă întinsă deasupra altarului şi au făcut din palma mucenicului un fel de jertfelnic de aramă, în care au pus cu viclenie tămâie aprinsă. Nădăjduiau ca mâna să-i fie biruită de tăria focului, spre a-l sili să dea îndată drumul tămâiei pe altar.

Vai cât este de felurită viclenia necredincioşilor, îşi spuneau: «Dacă nu i-am încovoiat voinţa cu nenumăratele chinuri, să-i încovoiem prin foc măcar mâna acestui luptător dornic de luptă. Dacă nu i-am zguduit sufletul prin felurite uneltiri, să-i zguduim măcar mâna, punându-i-o în foc!». Dar ticăloşii n-au reuşit nici cu această nădejde a lor. Flacăra a mâncat mâna, dar mâna a rămas, ţinând flacăra ca pe cenuşă. N-a întors ca fugarii spatele focului ce se războia cu el, ci a rămas nemişcat, iar mâna lupta cu vitejie împotriva flăcării, dându-i mucenicului prilejul să spună cuvintele profetului: ***«Binecuvântat este Domnul Dumnezeul meu, Cel Ce învaţă mâinile mele la oştire şi degetele mele la război!»***

Focul se învălmăşea în luptă cu mâna, dar focul era cel biruit. Lupta se dădea între flacără şi mâna dreaptă a mucenicului, dar biruinţa mâinii drepte «era o biruinţă

necunoscută până atunci de nici o luptă; flacăra era doborâtă de mână, dar mâna era încă gata de luptă.

O mână mai dornică de luptă decât focul! O, mână, care nu ştii să te pleci în faţa focului! "O, foc, care ai cunoscut că poţi fi biruit de mână! Fierul se înmoaie în faţa iuţelii focului; arama se pleacă în faţa puterii focului; de foc este biruită şi tăria pietrelor; dar tăria focului, care încovoaie totul, n-a încovoiat, arzând dreapta mucenicului.

Pe bună dreptate ar fi putut striga acum mucenicul către Stăpân: «Ţinutu-m-ai de mâna mea cea dreaptă, dusu-m-ai în sfatul Tău şi cu slavă m-ai primit» .

Cum te voi numi pe tine, o viteazule ostaş al lui Hristos? Te voi numi statuie? Dar statuia e cu mult mai prejos de răbdarea ta; focul înmoaie statuia, pe care o primeşte, dar n-a înduplecat mâna ta cea dreaptă să se mişte măcar. Dacă te voi numi fier, voi găsi că şi o imagine ca aceasta nu poate înfăţişa desăvârşit tăria ta; că numai tu ai înduplecat flacăra să nu silească mâna; numai tu ţi-ai făcut jertfelnic din mâna ta cea dreaptă, numai tu ai pălmuit obrajii demonilor cu mâna cuprinsă de flăcări. Atunci, cu mâna prefăcută în cărbune, ai topit capetele lor, iar acum cu aceeaşi mână, prefăcută în cenuşă, orbeşti oştirile lor călcându-le în picioare.

Dar pentru ce micşorez eu, cu gângureli de copil, biruinţa ta? Să dăm locul unor limbi mai măreţe să-l cânte pe mucenic! Să chemăm să-l laude trâmbiţele mai puternice aile învăţătorilor! Înălţaţi-mi acum, o, pictori vestiţi ai marilor isprăvi ale luptătorilor şi împodobiţi cu culorile artei voastre pe cel încununat, descris atât de întunecat de mine! Să plec învins de icoana pe care o veţi face faptelor vitejeşti ale mucenicului! Să mă bucur astăzi, deşi sunt învins, de o victorie ca aceasta a iscusinţei voastre! Să văd zugrăvită de voi mai bine lupta mâinii cu focul! Să văd zugrăvit pe icoana voastră mai strălucitor pe luptător! Să plângă şi acum demonii, loviţi de faptele vitejeşti zugrăvite de voi ale mucenicului! Să li se arate iarăşi lor mâna arsă şi victorioasă! Să fie zugrăvit pe icoană şi Hristos întâi-stătătorul luptelor, Căruia slava în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XVIII-a - La mucenicul Gordie

Este o lege naturală ca albinele să nu plece din stupi înainte ca regina să-şi ia zborul în fruntea roiului. Aşadar şi eu, pentru că am văzut poporul Domnului ieşind acum pentru întâia oară la dumnezeieştile flori, care sunt mucenicii, caut conducătorul. Cine-i cel care a pus în mişcare acest mare roi de popor? Cine-i cel care a schimbat tristeţea iernii în veselie de primăvară? Acum, pentru întâia oară, poporul s-a revărsat din oraş, ca din nişte stupi şi a ocupat, om lângă om, acest loc împodobit din faţa oraşului, acest stadion sfânt şi prea frumos al mucenicilor. Minunea mucenicului m-a îmboldit şi pe mine, m-a făcut să-mi uit de boală şi să vin aici. Haide, dar, şi eu, atât cât îmi îngăduie vocea, să mă învârt în zumzet de albină, în jurul isprăvilor mucenicului, ca în jurul unei flori, spre a face şi pentru poporul de faţă un lucru plăcut şi cuvios.

«Când dreptul este lăudat se vor bucura popoarele», ne spunea de curând înţeleptul Solomon. Eram nedumerit ce înţeles să dau acestor cuvinte enigmatice ale autorului Proverbelor. Oare «se bucură popoarele» când un orator sau un scriitor talentat alcătuieşte un cuvânt care uimeşte pe ascultători, când prin rostire elegantă incintă auzul, când ideile lui noi şi aranjarea lor, frumuseţea cuvintelor şi armonia frazei aduc aplauze? Nu poţi spune asta, pentru că Solomon nu s-a folosit niciodată de acest fel de a vorbi şi nici nu putea să ne sfătuiască să întrebuinţăm în cuvântările de laudă în cinstea mucenicilor cuvinte alese şi căutate, el care totdeauna a preferat cuvintele simple şi vorbirea lipsită de podoabă.

- Dar ce vrea să spună Solomon? Că popoarele se bucură cu bucurie duhovnicească la singura aducere aminte a faptelor mari săvârşite de drepţi; că sunt îndemnate să râvnească şi să imite faptele bune pe care le aud. Da, istoria bărbaţilor care au vieţuit drept şi cuvios este pentru cei mântuiţi ca o lumină pe calea vieţii lor.

Când am auzit pe Sfântul Duh istorisind viaţa lui Moise, îndată a pătruns în noi dorinţa de a râvni virtutea acelui bărbat şi fiecăruia din noi i s-a arătat vrednică de urmat şi de fericită blândeţea purtării lui.

Cuvintele de laudă în cinstea celorlalţi oameni sunt alcătuite din cuvinte exagerate, în cinstea drepţilor, însă e de ajuns numai adevărul faptelor lor spre a arăta virtutea lor covârşitoare. Astfel, când povestim viaţa celor care au strălucit prin bună credinţă, slăvim întâi pe Stăpân prin robi, lăudăm apoi pe drepţi, prin mărturia faptelor pe care le ştim despre ei şi în sfârşit, bucurăm popoarele prin auzirea faptelor lor bune.

Viaţa lui Iosif este un îndemn spre castitate, iar povestirea faptelor lui Samson, îndemn spre vitejie.

Şcoala cea dumnezeiască nu cunoaşte legi pentru alcătuirea cuvântărilor de laudă, ci mărturia faptelor , mărturia faptelor lor ţine locul legilor cuvântărilor de laudă, că mărturia aceasta este îndestulătoare şi pentru lauda sfinţilor şi de ajuns şi pentru folosul celor care năzuiesc spre virtute. Legile cuvântărilor de laudă cer să fie arătată patria celui lăudat, să-i fie cercetat neamul, să-i fie povestită creşterea; legea noastră, însă, trece sub tăcere toate aceste cerinţe ale legilor retorice şi-i este de ajuns numai ceea ce are propriu fiecare din cel lăudat.

Sunt oare mai vrednic de laudă dacă oraşul, în care m-am născut, a avut de dus războaie grele şi mari, dacă a dobândit trofee strălucitoare în luptele cu duşmanii? Întrucât sunt mai vrednic de laudă dacă patria, în care m-am născut, are o poziţie geografică bună, prielnică şi iarna şi vara? Care-mi este folosul, dacă patria mea are o populaţie mare şi îndestulată să hrănească cirezi de vite, dacă patria mea ţine primul loc sub soare şi în privinţa hergheliilor de cai? Întrucât pot aceste lucruri să ne facă mai buni pentru virtute? Să ne înşelăm oare pe noi înşine, crezând că mărim lauda adusă oamenilor, dacă povestim că munţii învecinaţi locului lor de naştere au piscuri ce trec dincolo de nori şi se înalţă mult în văzduh?

Este de râs şi de batjocură să umplem cuvântările de laudă în cinstea drepţilor cu fleacuri neţinute în seamă de cei care au dispreţuit întreaga lume. Ne este de ajuns povestirea vieţii lor ca să avem necontenit folos. ***Pentru a fi lăudaţi, sfinţii n-au nevoie de adaosuri străine, ci noi cei din viaţă, avem nevoie de pomenirea vieţii lor pentru a o imita.*** După cum focului îi urmează de la sine lumina, iar mirului mirosul plăcut, tot aşa şi faptelor bune le urmează neapărat folosul. Pentru aceasta pricina nu este de mică importanţă cunoaşterea exactă a adevărului faptelor lor de altădată.

Au ajuns până la noi puţine ştiri care păstrează faptele de vitejie ale mucenicului. Şi mi se pare că şi cu mine se întâmplă ce se întâmpla pictorilor. Aceştia, când copiază tablourile după alte tablouri, de cele mai multe ori, după cum e şi firesc, se îndepărtează de originale şi pentru mine, deci nu-i mică primejdia de a micşora adevărul, pentru că n-am fost de faţă la cele întâmplate. Dar pentru că a venit ziua de pomenire a mucenicului care a luptat cu strălucire pentru mărturisirea credinţei în Hristos, să spun câte ştiu.

Acest sfânt mucenic s-a născut în oraşul acesta, de aceea îl şi iubim mai mult, că este podoaba noastră. După cum pomii roditori dau fructe potrivite propriului lor

pământ, tot aşa şi mucenicul acesta, ieşind din sânurile pământului nostru şi înălţându-se spre cea mai mare înălţime a slavei, a dăruit pământului care l-a născut şi l-a crescut desfătarea roadelor credinţei lui. Bune sunt şi fructele altor regiuni, când sunt plăcute şi hrănitoare; dar cu mult mai plăcute decât cele străine sunt fructele din ţara noastră, cele care cresc pe pământul nostru; ne dăruiesc pe lângă desfătare şi frumuseţe, că aparţin pământului nostru.

Mucenicul făcea parte din cea mai aleasă oştire; era comandantul a sute de oameni şi se distingea printre ceilalţi ostaşi prin puterea trupului şi prin vitejia sufletului. Când, însă tiranul de atunci şi-a împins înverşunarea şi cruzimea sufletului său până la război împotriva Bisericii şi şi-a ridicat mâna sa de Dumnezeu urâtoare împotriva dreptei credinţe, s-a făcut strigare pretutindeni şi s-au răspândit decrete, în toate pieţele şi în toate locurile mai însemnate, ca nimeni să nu se mai închine lui Hristos, iar cei care se vor închina să fie omorâţi, poruncă s-a mai dat ca toţi să se închine idolilor şi să socotească dumnezei chipurile cioplite în pietre şi lemne, iar cei neînduplecaţi să sufere cele mai cumplite chinuri.

Frământare şi tulburare a fost în tot oraşul; credincioşii erau jefuiţi, li se răpeau averile; trupurile iubitorilor de Hristos erau pline de răni; femeile erau târâte prin mijlocul oraşului; nu mai era milă de tinereţe şi nici respect de bătrâneţe. Cei care nu erau vinovaţi cu nimic sufereau chinuri ca şi răufăcătorii; închisorile gemeau de lume; casele rămăseseră pustii, iar pustiurile se umpluseră de fugari. Credinţa era crima pentru care pătimeau acestea. Tatăl îşi trăda fiul, fiul pâra pe tată, fraţii se înverşunau unii împotriva altora, iar robii se răsculau împotriva stăpânilor. Noapte cumplită a cuprins viaţa; nu se mai cunoştea om pe om din pricina nebuniei diavoleşti.

Bisericile erau dărâmate de mâinile nelegiuiţilor, altarele răsturnate; nu se mai vedea nici liturghie, nici tămâiere, nici loc unde să se slujească, tristeţe cumplită, ca un nor, a cuprins totul. Slujitorii altarului erau alungaţi, toate corurile credinţei amuţiseră, demonii dănţuiau, pângărind totul cu fumul de la jertfele de grăsime şi de sângiuri.

Atunci acest viteaz bărbat, preîntâmpinând silnicia judecătorilor a aruncat centura militară şi a fugit peste graniţă. A dispreţuit înalta sa slujbă, a dispreţuit slava, toată bogăţia, rudele, prietenii, slugile, plăcerile vieţii, toate cele râvnite de oameni şi a fugit în pustietăţi adânci şi nestrăbătute de oameni, socotind mai potolit traiul cu fiarele sălbatice decât vieţuirea cu închinătorii la idoli. A făcut ce făcuse altădată zelosul Ilie care, văzând că închinarea la idoli pune stăpânire pe Sidon a fugit în muntele Horeb şi a trăit într-o peşteră, căutând pe Dumnezeu

până ce a văzut pe Cel dorit, atât cât este cu putinţă omului să vadă pe Dumnezeu.

Un bărbat că Ilie a fost şi Gordie. A fugit de tulburările lumii, de mulţimea din piaţă, de mândria înalţilor slujbaşi, de tribunale, de hulitori, de cei care vând, de cei care cumpără, de cei care jură fals, de mincinoşi, de cuvinte de ruşine, de glume dobitoceşti şi de toate celelalte, pe care populaţia oraşelor le trage după sine ca pe nişte şlepuri.

Şi-a curăţit urechile, şi-a curăţit ochii dar înainte de toate şi-a curăţit inima, ca să poată vedea pe Dumnezeu şi să ajungă fericit. A avut descoperiri, a fost învăţat tainele, nu de la oameni, nici prin oameni, ci având mare dascăl pe Duhul adevărului. Ajungând, deci la gândul că viaţa pământească este nefolositoare şi zadarnică şi mai şubredă decât visul şi umbra, a fost însufleţit mai puternic de dorinţa chemării celei de sus.

Când ca un atlet, s-a simţit în de ajuns de exercitat şi de pregătit pentru luptă, prin post, privegheri, rugăciuni, prin cugetarea continuă şi neîncetată a cuvintelor Duhului, a aşteptat o zi în care locuitorii întregului oraş se găseau în teatru la sărbătoarea zeului războiului, spre a privi alergările de cai. Aşadar, când tot poporul era adunat sus în teatru - de unde nu lipseau nici iudeul, nici păgânul, ba chiar era amestecată cu ei nu mică mulţime de creştini, care trăind fără multă purtare de grijă de sufletul lor «au şezut în adunarea deşertăciunii» şi în loc să se ferească «de adunările celor ce viclenesc» s-au dus atunci să privească la iuţeala cailor şi la iscusinţa conducătorilor de care, acolo unde se aflau şi robi, veniţi cu îngăduiala stăpânilor lor, unde se aflau şi copii, care au fugit de la şcoală la spectacol, unde erau şi femei de rând şi de proastă condiţie - deci când tot stadionul era plin şi toţi erau atenţi să vadă întrecerea cailor, atunci acel bărbat viteaz, mare la suflet şi mare la cuget, s-a coborât de sus din munţi în teatru. Nu s-a spăimântat de popor, n-a ţinut seama în câte mâini duşmane se dădea, ci cu netremurătoare inimă şi cu cugetul vesel a trecut pe lângă cei care erau în stadion ca pe lângă nişte pietre dese sau pe lângă mulţime de copaci şi s-a oprit în mijlocul stadionului, adeverind cuvântul care spune: «Dreptul ca leul îndrăzneşte». Şi avea sufletul atât de curajos, încât ajuns într-un loc al teatrului de unde putea fi văzut de toţi, a strigat acele cuvinte pe care le-am auzit unii din cei care trăiesc până acum: ***«Am fost găsit de cei care nu mă căutau, m-am arătat celor care nu întrebau de mine».*** Cu aceste cuvinte a arătat că n-a fost adus silit la primejdii, ci s-a dat luptei de buna sa voie. A imitat pe Stăpânul, Care în întunecimea nopţii, când iudeii nu-L recunoşteau, s-a făcut pe Sineşi cunoscut.

Îndată înfăţişarea teatrului s-a schimbat din pricina acelei privelişti neobişnuite: un bărbat cu înfăţişarea sălbatică, cu părul capului murdar din pricina traiului îndelungat în munţi, cu barba lungă, cu haina murdară, cu tot trupul slăbănogit, cu toiag în mână şi cu un sac atârnat de gât. Din toată înfăţişarea lui se desprindea un farmec care-l umplea de o lumină interioară. Când a fost cunoscut cine este, s-au înălţat fel de fel de strigăte: creştinii băteau din palme şi strigau de bucurie; duşmanii adevărului îndemnau pe judecător să-l omoare şi să-l osândească la moarte înainte de a-l judeca. Tot văzduhul era plin de strigăte şi zgomot. Nimeni nu s-a mai uitat la cai, nimeni nu s-a mai uitat la conducătorii de care; cursa carelor de întrecere în zadar mai făcea zgomot; ochiul nimănui nu mai zăbovea în altă parte decât să-l vadă pe Gordie; nici urechile nu voiau să audă altceva decât cuvintele lui Gordie. Un zgomot nedesluşit, ca o suflare de vânt, străbătea prin tot teatrul şi acoperea zgomotul făcut de cursele de cai.

Când crainicii au făcut poporului semn să tacă, au adormit flautele, au tăcut şi feluritele instrumente musicale, se auzea numai Gordie, se vedea numai Gordie. A fost târât îndată în faţa prefectului oraşului, acolo unde stătea şi conducea cursele. Prefectul l-a întrebat mai întâi cu voce blândă şi potolită, cine este şi de unde este.

După ce Gordie i-a spus patria de unde este, neamul, dregătoria în care a fost, pricina fugii din lume şi întoarcerea sa, a adăugat: ***«Sunt aici ca să-mi arăt prin faptă şi dispreţul ce-l am faţă de poruncile voastre, dar şi credinţa ce o am în Dumnezeul în Care nădăjduiesc. Am auzit, a continuat Gordie, că depăşeşti pe mulţi în cruzime. Am ales, dar timpul acesta ca foarte potrivit spre a-mi îndeplini dorinţa».***

Cu aceste cuvinte a aprins ca şi cu focul mânia prefectului oraşului şi i-a aţâţat toată furia împotriva lui. Prefectul a spus: «Chemaţi călăii! Unde sunt plumburile? Unde sunt bicele? Să fie întins pe roată! Să fie chinuit pe lemn! Să fie aduse uneltele de chinuire ! Să fie pregătite fiarele sălbatice, focul, sabia, crucea, groapa ! Dar care e câştigul, a mai spus el, dacă nelegiuitul acesta moare dintr-odată ?».

«De câte nu sunt păgubit, a luat îndată Gordie cuvântul, dacă nu pot să mor de mai multe ori pentru Hristos !»

Prefectul, pe lângă cruzimea din fire, a ajuns încă mai cumplit când se uita la slujba avută de bărbat şi socotea ca propria lui insultă tinereţea sufletească a lui Gordie. Şi cu cât îl vedea mai mult că are o inimă curajoasă, cu atât se sălbăticea mai mult

şi se ambiţiona mai tare să înfrângă dârzenia lui Gordie prin născocirea a fel de fel de chinuri. Prefectul acestea a spus şi a gândit.

Iar mucenicul, căutând spre Dumnezeu, rostea sfintele cuvinte ale Psalmilor, zicând: ***«Domnul este ajutorul meu şi nu mă voi teme de ce-mi va face mie omul»*** şi: ***«Nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine eşti!».*** A mai spus şi alte cuvinte înrudite cu acestea, care-i dădeau tărie şi pe care le învăţase din dumnezeieştile Scripturi. Atât de departe era de el gândul de a se da înapoi şi de a se teme de chinurile ce-l ameninţau, încât le chema spre el şi spunea: ***«Pentru ce şovăiţi? Pentru ce staţi ? Să-mi fie scrijelat trupul! Să-mi fie răsucite mădularele! Să-mi fie chinuite oricât veţi voi! Să nu-mi invidiaţi cumva fericita mea nădejde! Cu cât veţi prelungi chinurile, cu atât îmi veţi prilejui o răsplată mai mare ! Am o înţelegere cu Stăpânul: în locul rănilor de pe trup, îmi va înflori la înviere haina luminoasă; în locul necinstirii, cununile; în locul închisorii, Raiul; în locul osândirii cu făcătorii de rele, traiul cu îngerii. Semănaţi mult în trupul meu, ca să secer de mai multe ori pe atâta !».***

Dar, pentru că n-au putut să-l înduplece prin ameninţări şi vedeau că este cu neputinţă şi-au schimbat purtarea faţă de el şi au început să-l linguşească. Aşa e viclenia diavolului: pe cel fricos îl înspăimântă, iar pe cel curajos îl moaie. Acestea au fost şi uneltirile de atunci ale vicleanului. Când a văzut că nu se pleacă în faţa ameninţărilor, prefectul a încercat să-l ademenească prin înşelăciuni şi momeli. I-a făgăduit daruri, pe unele i le dădea el, iar pe altele chezăşuia că are să le primească din partea împăratului: o slujbă de frunte în oştire, belşug de bani, tot ce-ar fi voit.

Când prefectul a văzut că nu i-a reuşit încercarea (că fericitul bărbat la auzul făgăduinţelor a râs de nebunia lui şi l-a întrebat dacă socoate că i-ar putea da ceva de aceeaşi valoare cu Împărăţia Cerurilor), atunci mânia lui n-a mai cunoscut margini; şi-a scos sabia, a adus pe călău alăturea de el şi mânjindu-şi mâna şi limba, a osândit pe fericit la moarte. Toată mulţimea din teatru s-a dus la locul acela, iar locuitorii, care rămăseseră în oraş, s-au revărsat înaintea zidurilor oraşului şi priveau la priveliştea aceea mare şi cumplită, minunată pentru îngeri şi pentru întreaga făptură, dar dureroasă pentru diavol şi înfricoşătoare pentru demoni. Oraşul s-a golit de locuitori, mulţimea ca un torent, se revărsa buluc spre locul acela. Nici o femeie, nici un bărbat, de rând sau de vază, nu înţelegea să lipsească de la acea privelişte. Păzitorii caselor şi-au părăsit posturile lor, magazinele şi-au închis uşile; mărfurile au rămas împrăştiate în piaţă; grija şi paza tuturora era să iasă cu toţii şi să se ducă acolo; n-a mai rămas în oraş nici un răufăcător. Robii au părăsit slujbele de la stăpâni; străini şi băştinaşi erau acolo lângă bărbat. Atunci şi fecioarele au îndrăznit să-şi arunce privirile în ochii

bărbaţilor; chiar bătrânii şi bolnavii, ţintuiţi pe loc de slăbiciune, erau în afara zidurilor oraşului.

În jurul fericitului bărbat, care se grăbea să meargă la viaţă prin moarte, se şi aflau prietenii lui, îl îmbrăţisau, îl rugau şi-şi luau de la el ultimul rămas bun vărsând pentru el lacrimi calde, îl rugau să nu se dea pe el focului, să nu-şi prăpădească tinereţea lui, să nu părăsească acest dulce soare. Alţii, cu sfaturi ademenitoare, încercau să-i zdruncine tăria sufletului lui, spunându-i: «Tăgăduieşte numai cu cuvântul pe Hristos, dar ai în suflet credinţa aşa cum vrei! Dumnezeu negreşit nu se uită la cele rostite cu limba, ci la sufletul celui care vorbeşte. Aşa vei putea potoli şi pe judecător şi-ţi vei face milostiv şi pe Dumnezeu».

Gordie, însă era neînduplecat, neînvins şi nerănit de asaltul ispititorilor. Ai putea compara tăria sufletului lui cu casa unui om chibzuit, pe care nu poate s-o zguduie nici furia de nestăvilit a vânturilor, nici ploaia iute căzută din nori, nici puhoaiele de apă ce curg în jurul ei, pentru că este clădită pe temelie trainică de piatră. Aşa era bărbatul acesta! Avea nezdruncinată tăria credinţei în Hristos. Cu ochii duhovniceşti vedea pe diavol alergând împrejur; pe unii îi făcea să lăcrimeze, iar pe alţii îi ajuta să-l înduplece să se lepede de Hristos.

Celor care plângeau Gordie le spunea cuvintele Domnului: ***«Nu mă plângeţi pe mine, ci plângeţi pe duşmanii lui Dumnezeu, care îndrăznesc unele ca acestea împotriva credincioşilor, care-şi adună focul gheenei prin flacăra aceasta, pe care o aprind împotriva noastră! Încetaţi de a mă plânge şi de a-mi sfărâma inima! Sunt gata să mor pentru numele Domnului Iisus nu numai o dată, ci chiar de nenumărate ori, de-ar fi cu putinţă».***

Celor care îl sfătuiau să-şi tăgăduiască credinţa cu limba, le răspundea: ***«Limba zidită de Hristos nu poate rosti ceva împotriva Ziditorului. Căci cu inima credem spre îndreptăţire, iar cu gura mărturisim spre mântuire. Nu are, oare, ostaşul nădejde de mântuire? N-a fost oare nici un sutaş credincios? Mi-aduc aminte mai întâi de sutaşul care stătea lângă crucea lui Hristos; acesta a cunoscut puterea Celui răstignit din minunile Sale; era încă fierbinte îndrăzneala iudeilor, dar sutaşul nu s-a temut de mânia lor, nici nu s-a ferit de a vesti adevărul, ci a mărturisit şi n-a tăgăduit că era cu adevărat Fiul lui Dumnezeu. Cunosc şi un alt sutaş, care pe când Domnul era în trup, a cunoscut că este Dumnezeu şi împărat al puterilor şi în stare, numai prin porunca Lui, să trimită, prin duhurile Sale slujitoare, ajutor celor în nevoi şi credinţa aceluia a socotit-o Domnul mai mare decât credinţa întregului Israil. Cornelie, care era sutaş, n-a fost oare învrednicit de vedenie îngerească şi în urmă a dobândit prin Petru mântuire ? Milosteniile şi***

rugăciunile lui au fost auzite de Dumnezeu. Ucenicul acelora vreau să fiu. Cum voi tăgădui, dar pe Dumnezeul meu, Căruia m-am închinat din copilăria mea? Nu se va cutremura oare cerul de sus? Nu se vor întuneca oare din pricina mea stelele? Mă va mai ţine, oare, pământul? «Nu vă amăgiţi! Dumnezeu nu se lasă batjocorit». După gura noastră ne judecă Dumnezeu, din cuvintele noastre ne îndreptăţeşte şi din cuvintele noastre ne osândeşte. N-aţi citit înfricoşătoarea ameninţare a Domnului: «De cel ce se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, Mă voi lepăda şi Eu de el înaintea Tatălui Meu, Cel din ceruri»?

Pentru ce mă sfătuiţi să fiu viclean? Ca să obţin ce prin o viclenie ca aceasta? Ca să câştig câteva zile ? Dar voi pierde toată veşnicia! Ca să fug de durerile trupului? Dar nu voi vedea bunătăţile drepţilor! Este curată nebunie să-ţi aduci cu măiestrie asupră-ţi pierdere şi să-ţi procuri, cu şiretenie şi viclenie, osânda veşnică. Vă dau un sfat: Dacă gândiţi rău, dezvăţaţi-vă de ce-aţi învăţat şi învăţaţi credinţa! Iar dacă vă schimbaţi cuvintele după împrejurări, atunci «lepădaţi minciuna şi grăiţi adevărul» şi spuneţi: «Domnul Iisus Hristos spre slava lui Dumnezeu Tatăl». Aceste cuvinte le va rosti orice limbă când «în numele lui Iisus se va pleca tot pământul, al celor cereşti şi al celor pământeşti şi al celor de dedesubt». Oamenii toţi sunt muritori, dar mucenicii puţini. Să nu aşteptăm să ajungem morţi, ci să ne mutăm de la viaţă la viaţă. Pentru ce aşteptaţi o moarte firească? O astfel de moarte este fără de rost, fără de câştig, comună şi dobitoacelor şi oamenilor. Pe cel venit în viaţă, prin naştere, sau timpul îl duce la mormânt, sau boala îi pune capăt vieţii, sau morţile năpraznice îl distrug. Aşadar, dacă trebuie neapărat să murim, atunci să neguţătorim prin moarte viaţa. Faceţi de bunăvoie ce veţi face vrând-nevrând. Nu cruţaţi viaţa aceasta pământească, de care neapărat veţi fi lipsiţi. Chiar dacă cele pământeşti ar fi la fel de veşnice şi atunci ar trebui să vă sârguiţi să le schimbaţi cu cele cereşti; dar dacă cele pământeşti nu dăinuiesc decât puţină vreme şi au atât de puţin preţ, ar fi cumplită nebunie ca în goana după ele, să pierdem fericirea gătită nădejdilor noastre. »

După ce a spus aceste cuvinte şi-a făcut semnul crucii, s-a îndreptat spre chinuri, fără să-şi schimbe culoarea feţei şi fără să-şi piardă veselia chipului. Era ca şi oum n-ar fi avut de întâlnit călăul, ci ca şi cum s-ar fi dat în mâinile îngerilor care aveau să-l primească îndată, nouă jertfă, spre a-l duce, ca pe Lazăr, la viaţa cea fericită.

Cine va putea povesti strigătul poporului? Care tunet a lăsat pe pământ din nori un bubuit atât de puternic cât cel înălţat atunci de pe pământ la cer? Acesta este stadionul celui încununat! O zi ca aceasta a văzut priveliştea aceea minunată, pe care timpul n-a înnegrit-o, obişnuinţa n-a veştejit-o şi nici întâmplările de mai

târziu n-au biruit-o. După cum admirăm neîncetat soarele, deşi-1 vedem necontenit, tot aşa avem proaspătă amintirea acelui bărbat. «Întru pomenirea veşnică va fi dreptul» la cei de pe pământ cât va fi pământul, iar în ceruri în faţa dreptului Judecător, Căruia slava şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XIX-a - La Sfinţii 40 de mucenici

S-ar putea oare îndestula iubitorul de mucenici numai cu pomenirea mucenicilor ? Că cinstirea dată celor buni este o dovadă a dragostei noastre faţă de Stăpânul obştesc. Nu, pentru că cel care laudă pe bărbaţii vrednici nu va întârzia a-i şi imita în împrejurări asemănătoare.

Fericeşte, deci, cu toată inima pe cel care a suferit mucenicia, ca să fii şi tu, prin voinţă, mucenic şi să pleci din această lume, învrednicit de aceleaşi răsplăţi ca şi mucenicii fără prigoană, fără foc şi fără biciuiri.

N-avem de lăudat un mucenic, nici doi, nici nu merge numărul celor fericiţi până la zece, ci patruzeci de bărbaţi, care au avut un singur suflet în deosebite trupuri, dar toţi, într-un gând şi într-o unire a credinţei, toţi au arătat aceeaşi răbdare în chinuri şi aceeaşi stăruinţă pentru adevăr; toţi, la fel unii cu alţii: egali în cuget, egali în mucenicie. Pentru aceea au fost învredniciţi să ia şi aceleaşi cununi ale slavei.

Ce cuvânt ar putea egala vrednicia lor? Nici patruzeci de limbi n-ar ajunge să proslăvească virtutea atâtor bărbaţi. Şi totuşi, chiar dacă ar fi fost numai unul care ar fi trebuit prăznuit, ar fi fost destul de mare să biruiască puterea cuvintelor mele, dar încă o mulţime atâta de mare, o falangă militară, o armată de nedoborât, la fel de nebiruită în războaie şi de cu neputinţă de lăudat cu cuvântul.

Hai, dar, să-i aducem în mijlocul nostru, istorisindu-le viaţa şi înfăţişând tuturor, ca într-o icoană, faptele de vitejie ale bărbaţilor, să dăm celor de faţă folosul obştesc ce-1 avem de la ei.

Oratorii şi pictorii înseamnă adeseori vitejiile războinicilor; unii îi împodobesc cu cuvântul, iar alţii îi zugrăvesc în tablouri, încât şi unii şi alţii au îndemnat pe mulţi la fapte de vitejie; că ceea ce povestirea prezintă prin auz, aceea pictura, fără de glas, înfăţişează prin imitare. Tot aşa şi noi, să amintim celor de faţă vitejia bărbaţilor şi aducând oarecum înaintea ochilor faptele lor, să mişcăm spre faptă pe cei mai curajoşi, pe cei care sunt prin voinţă asemenea lor. ***Acesta este rostul cuvântului de laudă în cinstea mucenicilor: să îndemne la virtute pe cei adunaţi să le prăznuiască pomenirea.***

Cuvântările de laudă întru pomenirea sfinţilor nu se pot supune regulilor oratorice ale cuvântărilor de laudă. Că oratorii, în discursurile lor, au ca material pentru laudă faptele şi întâmplările din lume; dar ***pentru aceia pentru care lumea a fost***

răstignită cum este cu putinţă ca ceva din cele din lume să le dea pricină de laudă ?

Cei patruzeci de mucenici n-au avut o singură patrie; fiecare se trăgea din altă parte. Cum, oare, să-i numim: oameni fără patrie sau cetăţeni ai întregii lumi ? După cum la strângerea darurilor cele date de fiecare sunt comune tuturor celor care au contribuit, tot aşa şi cu fericiţii aceştia: patria fiecăruia este patria comună a tuturora, că toţi au dăruit unul altuia patria lor. ***Dar, mai bine spus, de ce să căutăm patriile lor pământeşti, când putem şti care este patria lor de acum; că patria mucenicilor este cetatea lui Dumnezeu, al cărei meşter şi creator este Dumnezeu, este Ierusalimul cel de sus, cetatea cea liberă, mama lui Pavel şi a celor asemenea lui.***

Fiecare din mucenicii prăznuiţi era dintr-un alt neam de oameni; dar neamul cel duhovnicesc era unul pentru toţi, că Dumnezeu, Tatăl lor, este obştesc, iar ei toţi sunt fraţi; nu pentru că s-ar fi născut dintr-un bărbat şi dintr-o femeie, ci pentru că s-au făcut asemenea unii altora prin înfierea Duhului întru unirea cea săvârşită dată de dragoste. Cor pregătit, număr mare adăugat celor ce din veci laudă pe Domnul; nu adunaţi unul câte unul, ci deodată mutaţi în ceaţa sfinţilor.

Dar care este chipul mutării lor ? Deosebiţi de toţi ceilalţi prin mărimea trupului, prin floarea şi puterea vârstei, au fost rânduiţi să slujească în armată. Pentru iscusinţa lor în război şi pentru vitejia sufletului lor au căpătat cele dintâi ranguri de la împăraţi, iar pentru vitejia lor erau cunoscuţi tuturora.

Când a fost dat acel edict fără de Dumnezeu şi nelegiuit ca să nu se mărturisească Hristos sau să se aştepte primejdii, s-a pornit din partea judecătorilor nedreptăţii, ură mare şi sălbatică, prigoană a credincioşilor, fiind ameninţaţi cu tot felul de munci. S-au urzit împotriva lor curse şi viclenii; au fost născocite felurite munci: călăii erau neînduplecaţi, focul gata, sabia ascuţită, crucea înfiptă; erau pregătite groapa, roata, bicele. Unii creştini fugeau, alţii se supuneau, alţii şovăiau. Unii s-au înfricoşat de ameninţări, înainte de începerea chinurilor; alţii, care erau aproape de cei chinuiţi, au leşinat; alţii au intrat cu curaj în luptă, dar mai pe urmă, nemaiputând să îndure muncile până la sfârşit, au părăsit lupta la mijlocul ei, şi ca şi cei surprinşi pe mare de furtună, au pierdut ce câştigaseră la început prin răbdare.

Atunci aceşti ostaşi nebiruiţi şi viteji ai lui Hristos au păşit în mijloc ; comandantul le arăta poruncile împăratului şi le cerea să se supună lor; dar ei

cu voce slobodă, cu bărbăţie şi curaj, fără să se înfricoşeze de cele ce vedeau şi fără să se înspăimânte de ameninţări, au spus că sunt creştini.

O, fericite limbi, care aţi slobozit glasul acesta ! Văzduhul a fost sfinţit primindu-1, îngerii l-au lăudat auzindu-1, diavolul împreună cu demonii au fost răniţi, iar Domnul l-a înscris în ceruri!

Fiecare ostaş, când a păşit în mijloc, a spus: ***«Sunt creştin!».*** Şi după cum cei care participă la luptele din stadion îşi spun îndată numele şi apoi se îndreaptă spre locul de luptă, tot aşa şi aceştia atunci au aruncat numele, pe care îl aveau de la naştere şi s-a numit fiecare cu numele Mântuitorului obştesc. Toţi au făcut aşa: cel care venea în urmă se alătura celui dinainte. Astfel toţi au căpătat un singur nume. Nu se mai numea unul cutare şi celălalt cutare, ci toţi s-au numit creştini.

Ce a făcut atunci prefectul? Şi era cumplit şi foarte iscusit fie prin a ademeni cu cuvinte dulci, fie prin a-i îndepărta de Hristos cu ameninţări. Mai întâi i-a încântat cu vorbe dulci, încercând să le slăbească tăria credinţei, spunându-le: *«Nu jertfiţi tinereţea voastră şi nici nu schimbaţi viaţa aceasta dulce cu o moarte înainte de vreme! E o nebunie ca cei obişnuiţi să fie întâii în războaie să moară de o moarte vrednică de făcătorii de rele!»*. Le-a făgăduit apoi averi, le-a dat onoruri din partea împăratului, le-a împărţit ranguri şi căuta să-i înşele cu felurite viclenii. Dar, pentru că nu s-au lăsat înşelaţi de ispita aceasta, tiranul s-a îndreptat spre celălalt chip al vicleniei: i-a ameninţat cu răni, cu moarte, cu chinuri cu neputinţă de suferit.Tiranul aceasta a spus, dar mucenicii ce?

«Pentru ce ne ispiteşti, au zis ei, o, duşmanule al lui Dumnezeu, să ne desparţi de Dumnezeul cel viu şi să slujim demonilor pierzători, oferându-ne bunurile tale ? Ne dai oare atât de mult cât încerci să ne iei? Urâm darurile tale, prilej de pierzanie; nu primim o cinste care este mama necinstei! Ne dai averi care rămân aici şi o slavă care se vestejeşte. Ne faci cunoscuţi împăratului, dar ne înstrăinezi de adevăratul împărat. De ce ne mai oferi cu atâta stăruinţă puţinele lucruri din lumea aceasta ? Noi dispreţuim întreaga lume! Tot ce se vede în lume n-are pentru noi un preţ egal cu cele ce dorim. Uită-te la cerul acesta cât este de frumos la vedere şi cât e de măreţ! Uită-te la pământ cât este de mare! Priveşte şi minunile din el! Nimic din toate acestea nu poate egala fericirea drepţilor. Acestea trec, dar ale noastre rămân; un singur dar dorim: cununa dreptăţii. O singură slavă râvnim: slava din Împărăţia Cerurilor. Dornici suntem să căpătăm cinstea cea de sus; de chinul din iad ne înfricoşăm. Focul de acolo ne îngrozeşte, acesta, cu care voi ne ameninţaţi, este prietenul nostru, că ştie să respecte pe cei ce dispreţuiesc pe idoli. Săgeţi de copii socotim rănile ce ni le veţi face. Loviţi

trupul nostru, care, dacă va rezista mai mult, se va încununa cu mai multă strălucire, iar dacă se va sfârşi mai repede, va pleca scăpând de nişte judecători atât de silnici, care slujind trupului, ambiţionaţi să conduceţi şi sufletele, care dacă nu sunteţi cinstiţi mai mult decât Dumnezeul nostru, vă înfuriaţi ca şi cum aţi fi insultaţi cu cele mai mari insulte şi ne ameninţaţi cu aceste groaznice chinuri, socotind o crimă credinţa noastră în Dumnezeu. Dar nu veţi întâlni oameni fricoşi, nici iubitori de viaţa aceasta pământească şi nici oameni care se înfricoşează iute, că e vorba de dragostea de Dumnezeu. Suntem gata să suferim tot felul de chinuri: să fim traşi pe roată, să fim răsuciţi, să fim arşi de vii!».

Când tiranul acela, îngâmfat şi barbar, a auzit cuvintele acestea n-a mai putut suferi curajul bărbaţilor. Fierbând de mânie se gândea ce mijloc să născocească, ca să le facă moartea îndelungată şi crudă totodată. Şi a găsit mijlocul. Uitaţi-vă cât de îngrozitor! Văzând că este friguroasă clima ţării şi că era şi iarnă, a aşteptat să se însereze, pentru ca frigul să fie mai puternic; sufla atunci şi crivăţul. A poruncit, deci, să fie dezbrăcaţi până la piele şi să fie lăsaţi goi pe lacul din mijlocul oraşului sub cerul senin, ca să moară îngheţaţi.

Cei care aţi încercat gerul iernii ştiţi negreşit că felul acesta de chin este cumplit. Că nici nu-i cu putinţă să înţeleagă alţii grozăvia chinului acestuia decât numai cei care l-au încercat mai înainte. Trupul, supus la ger, se înnegreşte mai întâi în întregime, că îngheaţă sângele; apoi se zbate, se frământă, dinţii tremură, vinele se strâng şi tot trupul fără voie se zbârceşte. Durere groaznică şi suferinţă nespusă pătrund până în măduva oaselor, pricinuind celor îngheţaţi chinuri cu neputinţă de suferit. Apoi cad vârfurile mădularelor, ca şi cum ar fi arse de foc căci căldura, alungată din vârfurile trupului şi îngrămădindu-se înăuntrul lui, lasă moarte mădularelor din care a fugit şi produce dureri şi celorlalte mădulare spre care a venit. Astfel, din pricina îngheţării sângelui, moartea se apropie încetul cu încetul.

Au fost, aşadar, osândiţi să-şi petreacă noaptea sub cerul liber, atuncea când lacul, în jurul căruia era zidit oraşul în care au pătimit sfinţii aceste chinuri, era neted ca un hipodrom; îngheţase complet şi se întărise atât de mult din pricina gerului, încât locuitorii puteau merge fără grijă pe el.

Atuncea când râurile, veşnic în mişcare, înlănţuite de gheaţă, îşi opresc curgerile lor, când firea nestatornică a apei dobândeşte tăria pietrelor, iar vânturile aspre ale crivăţului omoară orice vietate. Pe o astfel de vreme, deci, la auzul poruncii - şi uitaţi-vă acum la curajul bărbaţilor ! - sfinţii şi-au aruncat cu bucurie şi cea din urmă haină şi s-au îndreptat la moartea prin îngheţ. Se încurajau unul pe altul, ca şi când ar fi fost vorba să ia lucrurile unui duşman căzut în luptă, spunând: ***«Nu ne***

dezbrăcăm de haine, ci îndepărtăm pe omul cel vechi, cel stricat de poftele înşelăciunii. Îţi mulţumim, Doamne, că aruncăm păcatul odată cu haina aceasta. Dacă din pricina şarpelui ne-am îmbrăcat cu păcatul, să ne dezbrăcăm de el de dragul lui Hristos. Să nu ţinem mai mult la haine decât la paradisul pe care l-am pierdut! Ce să dăm în schimb Domnului ? A fost dezbrăcat şi Domnul nostru. Ce lucru mare dacă robul suferă ce-a suferit Stăpânul? Dar, mai bine spus, noi suntem cei care L-am dezbrăcat pe Domnul; că soldaţi erau şi cei care au îndrăznit aceasta; ei L-au dezbrăcat şi şi-au împărţit hainele Lui loruşi. Prin fapta noastră să ştergem vina scrisă împotriva noastră! Aspră-i iarna, dar dulce-i paradisul! Dureros e îngheţul, dar plăcută odihna! Să suferim puţină vreme şi sânul patriarhului ne va încălzi! Să schimbăm o singură noapte cu toată veşnicia! Să ardă piciorul, ca să dănţuiască veşnic cu îngerii! Să se desprindă mâna, ca să aibă îndrăzneală să se înalţe către Stăpânul!

Câţi dintre camarazii noştri n-au căzut în luptă ca să rămână credincioşi unui împărat pământesc! Oare noi nu vom jertfi viaţa aceasta pentru credinţa în adevăratul împărat? Câţi făcători de rele n-au suferit moartea, pentru că au fost surprinşi săvârşind nelegiuiri ? Oare noi nu vom suferi moartea pentru dreptate? Să nu ne dăm îndărăt, camarazi! Să ne luptăm cu diavolul! Trupurile noastre nu sunt decât trupuri! Să nu le cruţăm! Pentru că trebuie negreşit să murim, să murim ca să trăim! Fie, Doamne, jertfa noastră înaintea Ta! Să fim primiţi ca o jertfă vie, bine plăcută Ţie. Prin gerul acesta să ne aducem ardere de tot, jertfă frumoasă, ardere de tot nouă, mistuită nu prin foc, ci prin ger».

Spunând între ei aceste cuvinte de îndemn şi încurajându-se unul pe altul, au petrecut noaptea, stând de strajă ca la război. Sufereau cu bărbăţie durerile de faţă, se bucurau de bunătăţile nădăjduite şi-şi bă-teau joc de vrăjmaş.

Una le-a fost rugăciunea tuturora : ***«Patruzeci am intrat în luptă, patruzeci să fim încununaţi Stăpâne! Să nu lipsească la număr nici unul! Cinstit este numărul! L-ai cinstit cu postul cel de patruzeci de zile. Prin el a intrat în lume legea. Cu post de patruzeci de zile Ilie, căutând pe Domnul, a reuşit să-L vadă!».***

Aşa le-a fost rugăciunea! Dar unul din numărul lor, doborât de durere, a dezertat şi a fugit. Jale ce nu se poate povesti a lăsat în sufletele celorlalţi. Domnul însă, n-a lăsat neîmplinite rugăciunile lor. Cel care era însărcinat cu paza mucenicilor şi se încălzea într-o baie din apropiere privea la cele ce aveau să se întâmple. Era gata să primească pe ostaşii care vor fugi. Că tiranul s-a mai gândit iarăşi şi la aceea de a fi o baie în apropiere, care putea da grabnic ajutor celor care aveau să-şi schimbe

părerea. Dar ceea ce a fost născocit cu gând viclean de duşmanii credinţei, de a găsi adică un astfel de loc în apropierea locului de mucenicie, unde îngrijirea grabnică, ce li se oferea, putea să zdruncine statornicia luptătorilor, tocmai aceea a arătat mai strălucită răbdarea mucenicilor. Că nu este răbdător omul, care în lipsă de cele de trebuinţă nu poate face altceva, ci acela care rabdă relele, deşi are din belşug putinţa desfătării.

Pe când, dar ostaşii sufereau mucenicia, paznicul, care se uita să vadă ce se va întâmpla, a văzut străină privelişte: îngeri s-au pogorât din ceruri şi au împărţit din partea împăratului ceresc mari daruri ostaşilor. Au împărţit daruri tuturor celorlalţi; pe unul numai l-au lăsat nerăsplătit, socotindu-1 nevrednic de cinstirile cereşti. Era tocmai acela care în clipa aceea, doborât de dureri, fugise la duşmani.

Jalnică privelişte pentru cei drepţi! Ostaşul fugar, viteazul prizonier, oaia lui Hristos pradă fiarelor ! Ci ceea ce-i şi mai vrednic de plâns este că a pierdut şi viaţa veşnică şi nici de aceasta pământească nu s-a bucurat; că îndată ce s-a băgat în apa cea caldă i s-a dezghiocat trupul. Cel care a iubit viaţa aceasta pământească a murit, păcătuind fără vreun folos.

Paznicul, când l-a văzut că fuge şi aleargă spre baie, a luat locul dezertorului şi-a aruncat hainele de pe el, s-a amestecat cu cei goi, strigând aceeaşi mărturisire ca şi sfinţii: ***«Sunt creştin!».*** Cu neaşteptata lui schimbare a uimit pe ostaşi. A completat numărul; iar prin adăugarea lui le-a mângâiat durerea pricinuită de dezertor. Noul venit a imitat pe soldaţii aşezaţi în ordine de luptă; aceştia când cade unul din primul rând îi completează îndată locul, ca nu cumva să se strice ordinea de luptă din pricina celui căzut. Aşa a făcut şi acesta. A văzut minunile cereşti, a cunoscut adevărul, a fugit la Stăpân şi a fost numărat cu mucenicii. S-au reînnoit cele întâmplate cu ucenicii: a plecat Iuda şi în locul lui a venit Matia. A fost următor al lui Pavel: ieri prigonitor, azi binevestitor . Şi el a avut de sus chemarea, «nu de la oameni, nici prin oameni». A crezut în numele Domnului nostru Iisus Hristos ; a fost botezat în numele Lui, nu de altcineva, ci de propria sa credinţă; nu cu apă, ci cu propriul lui sânge.

Şi astfel, când s-a făcut ziuă, au fost daţi focului, deşi mai suflau încă, iar rămăşiţele focului au fost aruncate în râu, încât mucenicia fericiţilor a trecut prin întreaga fire : au luptat pe pământ, au răbdat văzduhul, au fost daţi focului, apa i-a primit. Lor li se potrivesc cuvintele psalmistului: «Am trecut prin foc şi apă şi ne-ai scos la odihnă».

Aceştia sunt cei care au primit în paza lor ţara noastră, care, ca nişte turnuri dese, ne dau apărare tare împotriva asalturilor duşmanilor. Ei nu s-au închis într-un singur loc, ci au fost găzduiţi în multe locuri şi au împodobit multe ţări. Şi minunat este că nu cercetează despărţiţi unul de altul pe cei care îi primesc, ci dănţuiesc uniţi, amestecaţi unii cu alţii. O, minune! Nici nu lipsesc la număr şi nici nu le creşte numărul. Dacă îi tai în o sută nu depăşesc numărul, iar dacă îi aduni întru unul singur, rămân tot patruzeci, ca şi focul; că focul care aprinde alt foc, rămâne întreg aşa cum era şi cei patruzeci de mucenici sunt toţi împreună şi toţi în fiecare. Sunt binefacere îmbelşugată, har neîmpuţinat, ajutor grabnic creştinilor, biserică de mucenici, oaste de biruitori, cor al celor ce proslăvesc pe Dumnezeu.

Trebuie să te osteneşti, oare mult, ca să găseşti pe unul care să se roage pentru tine Domnului ? Nu, că sunt aici patruzeci, care într-un singur glas înalţă rugăciunea. ***«Acolo unde sunt doi sau trei adunaţi în numele Domnului, acolo este şi El în mijlocul lor».***

Dar acolo unde sunt patruzeci, cine va pune la îndoială prezenţa lui Dumnezeu?
Cel întristat să-şi caute scăparea la cei patruzeci de mucenici; cel vesel tot la ei să alerge; unul, ca să găsească izbăvire de dureri, iar celălalt, ca să-şi păstreze veselia. Lângă aceşti sfinţi mucenici găseşti pe femeia credincioasă care se roagă pentru copiii ei, care cere întoarcerea soţului din călătorie şi vindecarea celui bolnav.

Faceţi cererile voastre împreună cu mucenicii! Tinerii să imite pe cei ce au fost de o vârstă cu ei, părinţii să se roage ca să ajungă părinţi ai unor asemenea copii, mamele să ia de aici pildă de bună mamă!

Că mama unuia din fericiţii aceia, văzând pe ceilalţi că şi muriseră de frig, iar fiul ei că încă răsufla, datorită vigoarei lui şi a rezistenţei sale la chinuri şi că fusese lăsat de călăi cu gândul că-şi va schimba părerea, ea ca adevărată mamă de mucenic, l-a ridicat cu mâinile sale şi l-a pus în căruţa în care se aflau şi ceilalţi pentru a fi duşi la rug. N-a lăsat să-i curgă lacrimi nevrednice, nici n-a rostit vreo vorbă necuviincioasă şi nepotrivită cu împrejurarea, ci a spus: ***«Du-te, copilul meu, pe drumul cel bun cu cei de o vârstă cu tine, împreună cu camarazii tăi. Nu rămâne de ceată! Să nu te înfăţişezi Stăpânului în urma celorlalţi!».***

Într-adevăr, din rădăcină bună, vlăstar bun. Curajoasa mamă a arătat că a hrănit pe fiul ei mai mult cu învăţăturile credinţei decât cu lapte. Şi cum a fost crescut, aşa a şi fost trimis de credincioasa lui maică.

Diavolul a plecat ruşinat; a pus întreaga fire în mişcare împotriva mucenicilor, dar a văzut că toate uneltirile lui au fost biruite de virtutea bărbaţilor. A fost învinsă noaptea cu vântul ei aspru, vremea geroasă a ţinutului, epoca anului, goliciunea trupurilor.

Cor sfânt! Ceată sfinţită! Adunare nedezbinată! Păzitori obşteşti ai neamului omenesc! Prieteni buni la nevoie! Ajutători în rugăciune! Mijlocitori prea puternici! Stele ale întregii lumi! Flori ale Bisericii! Pe voi pământul nu v-a acoperit, ci cerul v-a primit! Vouă vi s-au deschis porţile Raiului! Privelişte vrednică de oştirea îngerilor, vrednică de patriarhi, de profeţi, de drepţi! Bărbaţi care, în floarea vârstei, au dispreţuit viaţa şi au iubit pe Domnul mai presus de părinţi, mai presus de copii. Erau într-o vârstă în care viaţa era plină de nădejdi, dar an dispreţuit viaţa aceasta trecătoare, ca prin mădularele lor să laude pe Dumnezeu.

S-au făcut privelişte lumii, îngerilor, oamenilor , au ridicat pe cei căzuţi, au întărit pe cei şovăielnici, au făcut de două ori mai mare celor credincioşi dorinţa de mucenicie, cu toţii au înălţat un singur trofeu al credinţei în Dumnezeu şi cu toţii au fost împodobiţi cu o singură cunună a dreptăţii în Hristos Iisus Domnul nostru, Căruia cinstea şi puterea în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XX-a - Despre smerenie

Dacă omul ar fi rămas în slava ce i s-a rânduit de Dumnezeu, n-ar fi avut o falsă măreţie, ci una adevărată. Ar fi fost înălţat de puterea lui Dumnezeu, ar fi fost luminat de înţelepciunea dumnezeiască şi s-ar fi bucurat de viaţă veşnică şi de veşnicele bunătăţi. Dar pentru că şi-a mutat în altă parte dorinţa de slava dumnezeiască, pentru că nădăjduia să fie mai mare şi pentru că se grăbea să ia ce nu putea lua, a pierdut şi ceea ce putea avea. De aceea, cel mai bun mijloc pentru mântuirea lui, pentru vindecarea de boală şi pentru întoarcerea spre starea de la început este smerenia, adică a nu-şi închipui că se poate împodobi prin propriile lui puteri cu vreo slavă oarecare, ci să o ceară de la Dumnezeu. Aşa îşi va îndrepta greşeala, aşa îşi va vindeca boala, aşa se va întoarce la sfânta poruncă, pe care a părăsit-o.

Dar diavolul, care a doborât pe om cu nădejdea unei false slave, nu încetează de a-l momi cu aceleaşi ispite şi de a născoci pentru asta nenumărate uneltiri. Îi înfăţişează ca mare lucru strângerea de avuţii, ca să-l facă să se mândrească cu ele şi să se străduiască pentru ele. Şi totuşi bogăţia nu-i spre slavă, ci spre mare primejduire. Strângerea de avuţii este temei de lăcomie, iar stăpânirea lor nu ajută cu nimic la dobândirea unui nume bun, ci îngâmfă în zadar, mândreşte în deşert, pricinuieşte sufletului o boală asemănătoare umflăturii. Umflătura trupurilor nu este nici sănătoasă, nici folositoare, ci semn de boală, vătămare a sănătăţii, început de primejduire a vieţii şi prilej de pieire. Aşa-i şi mândria pentru suflet. Mândria ia naştere nu numai de pe urma bogăţiilor, că oamenii se mândresc nu numai cu traiul îmbelşugat şi cu luxul îmbrăcămintei prilejuit de bogăţie (bogaţii întind mese îmbelşugate şi costisitoare peste trebuinţă , se îmbracă cu haine de care n-au nevoie, îşi construiesc case măreţe şi le împestriţează cu fel de fel de podoabe; târăsc după ei mulţime de slugi şi cete de nenumăraţi linguşitori), ci se mândresc peste fire şi cu dregătoriile pe care le au.

Dacă poporul le dă o dregătorie, dacă sunt învredniciţi cu o conducere oarecare, dacă li se acordă o demnitate deosebită, ei cu acest prilej ca şi cum ar depăşi pe ceilalţi oameni, cred nu numai că scaunul lor este aşezat pe nori, ci socotesc pe oamenii de sub ei vrednici de a fi călcaţi în picioare; se semeţesc faţă de cei care le-au dat slujba şi se îngâmfă faţă de aceia prin care sunt ceea ce li se pare că sunt. Nişte oameni ca aceştia se găsesc într-o stare sufletească plină de nebunie , că slava lor este mai trecătoare decât visul, iar strălucirea de care sunt înconjuraţi, mai deşartă decât nălucirile nopţii ; slava lor a luat fiinţă la o hotărâre a poporului şi se destramă tot printr-o hotărâre a poporului.

Aşa a fost acel fiu fără de minte al lui Solomon, tânăr cu vârsta, dar mai tânăr cu mintea. Poporul i-a cerut să împărăţească mai blând; el însă, l-a ameninţat cu o domnie şi mai aspră iar prin ameninţare a pierdut domnia, prin ce se aştepta că va fi un împărat mai puternic, prin aceea a fost dat jos din dregătoria pe care o avea.

Îl mai semeţeşte pe om şi puterea mâinilor, iuţeala picioarelor, frumuseţea trupului, toate nimicite de boli şi veştejite de vreme. Omul nu simte că ***«tot trupul este iarbă şi că toată slava omului ca floarea ierbii. Uscatu-s-a iarba şi floarea a căzut».*** Aşa a fost semeţirea uriaşilor cu puterea lor, gândul nesocotitului Goliat, luptătorul împotriva lui Dumnezeu; aşa a fost cu Adonias, care se mândrea cu frumuseţea chipului său şi cu Abesalom, care se îngâmfa cu bogăţia părului capului său.

Chiar înţelepciunea şi priceperea, care par cele mai mari şi mai trainice bunuri pe care le au oamenii, sunt şi ele zadarnice, că îngâmfă şi dau omului o înălţime neadevărată; sunt o nimica dacă le lipseşte înţelepciunea dată de Dumnezeu.

Diavolul a fost isteţ şi ascuţit la minte, dar n-a reuşit cu isteţimea lui îndreptată împotriva omului ceea ce meşteşugea împotriva omului, a meşteşugit, fără să-şi dea seama, împotriva lui. N-a păgubit atâta pe om, pe care nădăjduia să-l înstrăineze de Dumnezeu şi de viaţa veşnică, cât s-a trădat pe sine însuşi, că s-a depărtat de Dumnezeu şi a fost osândit la moarte veşnică.

Diavolul a fost prins şi în cursa întinsă Domnului: a fost răstignit el, deşi se aştepta să-L răstignească pe Domnul, a murit el, deşi nădăjduia să-L nimicească prin moarte pe Domnul. Dacă deci stăpânitorul lumii, întâiul, marele şi nevăzutul maestru al înţelepciunii lumeşti, este prins în propriile dibăcii ale minţii sale şi ajunge de săvârşeşte cea mai mare nebunie, cu mult mai mult ucenicii, imitatorii lui, chiar de-ar născoci cu mintea lor nenumărate dibăcii, «ajung nebuni, zidind, că sunt înţelepţi».

Planuri dibace a făcut Faraon pentru a pierde pe Israil; dar înţeleptului Faraon i-a venit pieirea, fără să-şi dea seama, tocmai de acolo de unde nici nu se aştepta: copilul dat morţii din porunca lui este crescut şi ascuns chiar în palatele împărăteşti şi acest copil a nimicit puterea lui Faraon, a întregului popor egiptean şi a mântuit pe Israil .

Ucigaşul Abimelec, fiul nelegitim al lui Ghedeon, a ucis pe cei şaptezeci de fii ilegitimi al lui Ghedeon; socotea că a născocit cu asta un plan dibaci, ca să-şi întărească stăpânirea ; apoi a zdrobit pe cei ce l-au ajutat la omor dar este zdrobit de ei şi, în sfârşit, este ucis de o piatră aruncată de mâna unei femei.

Sfat pierzător au plănuit cu dibăcie toţi iudeii împotriva Domnului, zicând în ei înşişi: ***«Dacă vom lăsa lucrurile aşa toţi vor crede în El şi vor veni romanii şi ne vor lua locul şi neamul» .*** Cu acest sfat au ajuns la uciderea lui Hristos, s-au gândit să-şi salveze neamul şi ţara, dar planurile lor i-au pierdut: au fost alungaţi din ţara lor şi s-au înstrăinat şi de legile lor şi de religia lor. Într-un cuvânt, din nenumărate pilde poţi vedea că este şubredă înţelepciunea omenească, că este mai bine spus, mică şi umilă decât mare şi înaltă.

Aşa că nici un om cu dreaptă judecată nu se va mândri nici cu înţelepciunea lui şi nici cu cele de care am vorbit mai înainte, ci va da crezare sfatului foarte bun al fericitei Ana şi al profetului Ieremia: ***«Să nu se laude înţeleptul cu înţelepciunea lui;,să nu se laude puternicul cu puterea lui, să nu se laude bogatul cu bogăţia lui!»*** .

Dar care este lauda cea adevărată ? Prin ce este mare omul ? «În aceasta să se laude cel ce se laudă, spune Dumnezeu, în a înţelege şi a cunoaşte că Eu sunt Domnul» . Aceasta-i înălţimea omului ; aceasta-i slava şi măreţia lui: să cunoască ce-i cu adevărat mare, să se lipească strâns de Dumnezeu şi să caute slava lui în slava care vine de la Domnul.

Apostolul spune: ***«Cel ce se laudă, în Domnul să se laude»*** , atunci când a spus: ***«Hristos s-a făcut pentru noi înţelepciune de la Dumnezeu, îndreptăţire, sfinţire şi răscumpărare, pentru că precum este scris: «Cel ce se laudă, în Domnul să se laude» .*** Atunci este lauda desăvârşită şi completă în Dumnezeu, când omul nu se laudă nici cu îndreptăţirea lui proprie, ci cunoaşte că este lipsit de orice îndreptăţire adevărată şi că îndreptăţirea sa se săvârşeşte numai prin credinţa în Hristos. Şi Pavel se lăuda cu aceea că nu ţinea seama de faptele de dreptate săvârşite de el, ci căuta îndreptăţirea în Hristos dobândită de la Dumnezeu pe temeiul credinţei: o căuta în cunoaşterea lui Hristos, în puterea învierii Lui, în participarea la patimile Lui, în asemănarea cu moartea Lui, ca să ajungă la învierea din morţi . Cu astfel de gânduri Pavel a doborât orice înălţare a mândriei.

Nu-ţi mai rămâne, deci, nimic cu ce să te mândreşti, o, omule! Că lauda şi nădejdea ta stau în a-ţi omorî toate ale tale şi în a căuta viaţa viitoare în Hristos, a cărei pârgă o avem chiar acum când suntem în viaţa aceasta pământească pentru că trăim în întregime prin harul şi darul lui Dumnezeu. ***«Că Dumnezeu este Cel Care lucrează în noi a voi şi a lucra spre bună plăcerea Lui».*** Dumnezeu descoperă prin Duhul Lui înţelepciunea Sa rânduită mai dinainte spre slava noastră; Dumnezeu dă puteri celor care lucrează. Pavel spune: ***«Mai mult decât toţi m-am ostenit, dar nu eu, ci harul lui Dumnezeu, care este în mine».*** Dumnezeu izbăveşte de primejdii

împotriva oricărei aşteptări omeneşti. ***«Noi înşine ne-am socotit, spune Pavel, osândiţi la moarte, ca să nu ne încredem în noi înşine, ci în Dumnezeu, Care înviază morţii, Care ne-a izbăvit şi ne izbăveşte de la o moarte ca aceasta şi în care nădăjduim că încă ne va mai izbăvi» .***

Spune-mi, deci pentru ce te mândreşti cu faptele tale bune ca de propriile tale fapte, în loc să mulţumeşti pentru aceste daruri Celui Ce ţi le-a dat ? «Ce faptă bună ai, pe care să n-o fi primit? Iar dacă ai primit-o, pentru ce te lauzi, ca şi cum n-ai primit-o?» . Nu datorită faptelor tale de dreptate ai cunoscut pe Dumnezeu, ci Dumnezeu te-a cunoscut datorită bunătăţii Lui. Pavel a spus: ***«Cunoscând pe Dumnezeu, dar, mai bine spus, fiind cunoscuţi de Dumnezeu» .*** Nu prin virtutea ta ai prins pe Hristos, ci Hristos te-a prins pe tine prin venirea Lui. Pavel spune: ***«Urmăresc, doar voi prinde aceea pentru care şi eu am fost prins de Hristos»*** iar Domnul spune: ***«Nu voi M-aţi ales pe Mine, ci Eu v-am ales pe voi».***

Te mândreşti că ai fost cinstit şi iei milostivirea lui Dumnezeu pricină de îngâmfare? Atunci te vei cunoaşte cine eşti, când vei fi alungat din paradis ca Adam, când vei fi părăsit de Duhul ca Saul, când vei fi tăiat din rădăcina cea sfântă ca Israil . Scriptura spune: ***«Prin credinţă stai; nu te îngâmfa, ci teme-te».*** După har urmează judecata iar Judecătorul va cerceta cum ai întrebuinţat cele dăruite ţie.

Dar dacă nu înţelegi nici aceea, că ai primit har de la Dumnezeu, ci dimpotrivă, datorită unei neînchipuite nesimţiri, faci din harul dat propria ta faptă, gândeşte-te că nu eşti mai de preţ ca apostolul Petru. Nu poţi întrece în dragostea ta de Domnul pe Petru, care L-a iubit atât de puternic, încât voia să moară pentru El. Şi totuşi, când Petru a rostit cu mândrie cuvintele: ***«Dacă toţi se vor sminti întru Tine, eu niciodată nu mă voi sminti»*** a fost lăsat de Domnul în marginile slăbiciunii omeneşti şi atunci a căzut şi s-a lepădat de Hristos. Prin păcatul său, Petru a fost înţelepţit spre evlavie şi a fost învăţat să fie şi înţelegător faţă de cei slabi, dar să-şi vadă şi propria lui slăbiciune, cunoscând bine că, după cum atunci când era să se înece în mare, a fost uşurat de dreapta lui Hristos , tot aşa şi în furtuna smintelii, în primejdie de a pieri prin necredinţă, a fost păzit de puterea lui Hristos, Care chiar i-a prezis cele ce aveau să i se întâmple, spunându-i: ***«Simone, Simone, iată satana a cerut să vă cearnă ca pe grâu; dar Eu M-am rugat pentru tine, ca să nu piară credinţa ta şi tu, întorcându-te, întăreşte pe fraţii tăi».*** Şi Petru, dăscălit în acest chip, a fost pe bună dreptate ajutat, că a fost învăţat să arunce din sufletul său mândria şi să fie înţelegător cu cei slabi.

Fariseul acela nesuferit şi peste măsură de îngâmfat, care vorbea cu neobrăzare nu numai de el, ci defăima înaintea lui Dumnezeu şi pe vameş, a pierdut lauda dreptăţii din pricina păcatului mândriei. Vameşul, însă, s-a pogorât de la templu îndreptăţit, pentru că a slăvit pe Dumnezeul cel Sfânt, pentru că nici nu îndrăznea să-şi ridice privirea la cer, ci cerea numai milostivire de la Dumnezeu, învinuindu-se pe sine şi prin chipul în care stătea în biserică şi prin lovirea pieptului şi prin aceea că n-a cerut nimic altceva decât milostivire .

Caută deci şi fereşte-te de pilda cumplitei pagube aduse de mândrie! Cel mândru şi-a păgubit mântuirea, cel cu limba îndrăzneaţă a pierdut răsplata; a fost micşorat mai mult decât cel smerit şi păcătos, pentru că s-a mărit pe sine mai mult decât acela şi pentru că n-a aşteptat hotărârea de la Dumnezeu, ci şi-a rostit-o singur.
Nu te mândri, dar, niciodată faţă de nimeni, nici faţă de cel mai mare păcătos! Adeseori smerenia mântuie pe cel cu multe şi mari păcate. Nu socoti niciodată că tu eşti mântuit şi celălalt pierdut. Niciodată! Dacă tu cu gura ta hotărăşti că eşti mântuit, vei fi osândit de hotărârea lui Dumnezeu. ***«Nu mă judec pe mine însumi, a spus Pavel, că nu mă ştiu vinovat cu nimic ; dar nu cu aceasta m-am mântuit; însă Cel Care mă judecă este Domnul».***

Socoteşti că ai săvârşit vreo faptă bună ? Mulţumeşte lui Dumnezeu! Nu te mândri cu ea faţă de semenul tău ! «Fiecare, spune Pavel, să-şi cerceteze fapta lui şi atunci va avea laudă faţă de sine numai şi nu faţă de altul». Cu ce ai folosit pe semenul tău, dacă-ţi trâmbiţezi credinţa, dacă spui că ai suferit prigoniri pentru numele lui Hristos sau dacă spui că ai îndurat ostenelile postului? De pe urma tuturor acestora tu câştigi şi nu altul. Teme-te să nu ai aceeaşi cădere ca şi diavolul, care s-a mândrit faţă de om, dar a căzut mai jos decât omul şi a ajuns călcat în picioare de cel pe care avea de gând să-l calce în picioare.

La fel a fost şi căderea israiliţilor. S-au mândrit faţă de celelalte neamuri, spunând că sunt necurate şi ei cu adevărat au ajuns necuraţi, iar neamurile s-au curăţit. ***«Dreptatea lor a ajuns ca o cârpă lepădată»,*** iar nelegiuirea şi necredinţa neamurilor s-au şters prin credinţă. într-un cuvânt, adu-ţi aminte de adevărul proverbului, care spune: ***«Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriţi le dă har».***

Să ai în faţa ochilor cuvintele Domnului: «Tot cel ce se înalţă pe sine se va smeri, iar cel ce se smereşte se va înălţa». Să nu fii judecător nedrept, când judeci faptele tale şi nici nu le judeca pentru a-ţi face plăcere. Dacă ţi se pare că ai făcut vreun bine, nu socoti numai acest bine, uitând cu ştiinţă celelalte păcate; nici nu te mândri cu faptele bune săvârşite astăzi, iertându-te singur de faptele

rele săvârşite ieri sau alaltăieri, ci, când ai de gând să te lauzi cu o faptă bună săvârşită acum, adu-ţi aminte de fapta rea de mai de demult şi atunci vei pune capăt mândriei nesăbuite.

Dacă vezi pe semenul tău păcătuind, nu te uita numai la acest păcat al lui, ci aminteşte-ţi de faptele bune pe care le-a săvârşit şi le săvârşeşte şi adeseori vei vedea că este mai bun decât tine, dacă vei cerceta toate faptele lui şi nu te vei opri la nimicuri. Nici Dumnezeu nu cercetează cu de-amănuntul faptele oamenilor. ***«Eu, spune Domnul, vin să adun faptele şi gândurile oamenilor» .*** Odată, când Dumnezeu a voit să pedepsească pe Iosafat pentru un păcat săvârşit, şi-a adus aminte şi de faptele lui bune şi a zis: ***«Dar au fost găsite şi cuvinte bune întru tine».***

Să ne spunem neîncetat aceste cuvinte şi unele ca acestea, pentru a îndepărta de la noi mândria, să ne coborâm pe noi înşine, ca să ne înălţăm, fiind următorii Domnului, Care s-a pogorât din cer la cea mai mare umilinţă, ca de la umilinţă să ne urcăm la o minunată înălţime.

Toate faptele Domnului ne învaţă smerenia.

- ✓ *Când era prunc era în peşteră şi nu în pat, ci în iesle;*
- ✓ *în casa unui teslar şi a unei sărmane mame, supunându-Se mamei Lui şi logodnicului ei;*
- ✓ *a fost învăţat şi a auzit lucruri pe care nu avea nevoie să le înveţe şi să le audă ;*
- ✓ *punea întrebări şi prin întrebările puse minuna pe toţi cu înţelepciunea Lui.*
- ✓ *S-a supus lui Ioan şi Stăpânul a primit de la rob botezul.*
- ✓ *Nu s-a împotrivit nici unuia din duşmanii Săi şi nici nu s-a folosit de nespusa putere pe care o avea, ci se supunea lor ca unora care ar fi fost mai puternici decât El, îngăduind puterii acesteia trecătoare să-şi arate toată tăria ei.*
- ✓ *A stat înaintea arhiereilor cum stă un acuzat, a fost dus înaintea guvernatorului şi a îndurat judecata şi, cu toate că putea să vădească pe hulitori, suferea în tăcere hulele;*
- ✓ *a fost scuipat de slugi şi de cei mai josnici robi,*
- ✓ *a fost dat morţii, ba chiar la moartea cea mai ruşinoasă printre oameni.*

Astfel Domnul nostru a străbătut de la naştere până la sfârşitul Său pe toate cele omeneşti. Dar după o atât de mare smerenie îşi arată în urmă slava Sa, slăvind împreună cu El pe cei care au trăit împreună cu El fără de slavă. Dintre aceştia, cei

dintâi au fost fericiţii ucenici, oameni sărmani şi goi, care au cutreierat lumea, nu cu înţelepciunea cuvântului, nu cu mulţimea însoţitorilor, ci singuri, mergând din loc în loc, singuratici, călătorind când pe uscat, când pe mare, biciuiţi, loviţi cu pietre, prigoniţi şi, în sfârşit, ucişi.

Acestea sunt pentru noi învăţăturile părinteşti şi dumnezeieşti ! Să imităm pilda lor, ca prin smerenie să răsară şi pentru noi slava veşnică, darul desăvârşit şi adevărat al lui Hristos.

Cum vom dobândi, dar, smerenia cea mântuitoare şi vom îndepărta buboiul pierzător al mândriei ? Dacă în toate împrejurările vieţii vom pune în practică smerenia şi dacă vom face totul, ca să nu ne vatăme mândria. Că sufletul ia chipul ocupaţiilor noastre, ia înfăţişarea celor ce facem şi se aseamănă cu ele. Să-ţi fie, dar, deprinse cu smerenia şi înfăţişarea şi haina şi mersul şi statul şi hrana şi aşternutul şi casa şi toate lucrurile din casă.

⇒ Cuvântul, cântecul şi vorba cu vecinii să fie mai degrabă măsurate decât îngâmfate.
⇒ Nu întrebuinţa vorbe umflate şi meşteşugite, nici nu folosi glas afectat în cântecele tale.
⇒ Nu fi mândru şi grav în vorbirile tale, ci îndepărtează orice lăudăroşenie.
⇒ Fii îndatoritor cu prietenii, blând cu slugile, răbdător cu cei care te supără, milostiv cu cei de jos.
⇒ Mângâie pe cei năpăstuiţi, cercetează pe cei bolnavi; nu privi de sus pe nimeni ;
⇒ vorbeşte cu blândeţe, răspunde cu bucurie celui ce te întreabă ;
⇒ fii binevoitor cu toată lumea;
⇒ când vorbeşti, nu te lăuda şi nici nu pune pe alţii să te laude;
⇒ nu primi cuvinte necuviincioase;
⇒ ascunde, pe cât poţi, însuşirile şi faptele tale bune;
⇒ când păcătuieşti, învinovă-ţeşte-te şi nu aştepta mustrările altora, ca să te asemeni omului celui drept, care el cel dintâi se învinovăţeşte, ca să fii ca Iov, care nu s-a ruşinat de mulţimea locuitorilor cetăţii de a mărturisi în faţa tuturor greşeala lui .
⇒ Nu fi aspru când dojeneşti, nici grabnic şi pătimaş când mustri, că şi aceasta este tot mândrie.
⇒ Nu osândi pe alţii pentru toate fleacurile, ca şi când tu ai fi cu desăvârşire drept.

- ⇒ Priveşte cu ochi înţelegători pe cei ce greşesc şi ridică-i duhovniceşte din păcatul lor, aşa cum îndeamnă apostolul, ***«luând seamă la tine însuţi, ca să nu cazi şi tu în ispită».***
- ⇒ Să pui atâta râvnă în a nu fi slăvit de oameni câtă râvnă pun alţii în a fi slăviţi.

De-ţi aminteşti de Hristos, Care a spus că cel care caută de buna sa voie laudă de la oameni şi face binele pentru a fi văzut de oameni pierde răsplata de la Dumnezeu. ***«îşi iau plata lor»*** a spus Domnul. Să nu-ţi pierzi, deci, plata de la Dumnezeu, vrând să fii văzut de oameni. Dumnezeu este marele privitor al faptelor noastre. Să iubeşti slava pe care ţi-o dă Dumnezeu! El dă strălucită răsplată. Ai fost numit într-o slujbă înaltă şi te cinstesc şi te slăvesc oamenii? Poartă-te cu cei de sub stăpânirea ta ca şi cum ai fi egal cu ei, «nu ca stăpân al păstoriţilor». Domnul a poruncit: ***«Cel care vrea să fie între voi întâiul să fie slugă tuturor».***

Pe scurt, urmăreşte atât de mult smerenia ca şi cum ai fi îndrăgostit de ea. Îndrăgeşte-o şi te va slăvi. Aşa vei merge pe calea care duce cu bine la slava cea adevărată, slava îngerilor, slava de la Dumnezeu. Hristos te va mărturisi înaintea îngerilor că eşti ucenic al Lui şi te va slăvi, dacă vei fi următor smereniei Lui, Care a spus: ***«Învăţaţi de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre»***, Căruia slava şi stăpânirea, în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XXI-a - Despre a nu ne lipsi de cele lumeşti şi despre focul din afara Bisericii

Socoteam, iubiţilor, c pişcându-vă de fiecare dată mai tare în cuvântările mele, vă voi părea un predicator greu de suferit, pentru că arăt o mare îndrăzneală, nepotrivită nici unui străin şi nici unui bărbat stăpânit de păcate asemănătoare. Voi, însă, aţi primit cu dragă inimă mustrările mele, iar din rănile pricinuite de limba mea aţi făcut prilej de a aprinde în voi şi mai tare dorinţa unei vieţi îmbunătăţite. Şi nu e de mirare, pentru că sunteţi înţelepţiţi în cele ale Duhului. ***«Mustră pe înţelept şi te va iubi»*** , spune Solomon într-un loc din scrierile sale. Pentru aceea, fraţilor, vă dau şi acum, atât cât îmi stă în putinţă, acelaşi sfat, în dorinţa de a vă scoate din laţurile diavolului.

Mare şi felurit război duce împotriva noastră, iubiţilor, în fiecare zi, vrăjmaşul adevărului! Îl duce, făcând, după cum ştiţi, din poftele noastre săgeţi împotriva noastră şi luând totdeauna de la noi puterea de a ne vătăma. Dar pentru că Stăpânul a legat cu legi de nedezlegat o mare parte din puterea diavolului şi nu i-a îngăduit să se năpustească deodată, ca să nimicească de pe pământ neamul omenesc, vicleanul ne fură victoria datorită nesocotinţei noastre proprii.

Face ca şi oamenii lacomi şi vicleni, care gîndesc şi lucrează, să se îmbogăţească cu averi străine şi pentru că nu pot să-şi pună în aplicare silnicia lor în văzul lumii, obişnuiesc să pândească la drumul mare şi dacă văd în apropierea lor un loc scobit în văgăuni adânci sau umbrit de desimea copacilor se ascund acolo şi feriţi în astfel de ascunzişuri de vederea călătorilor, năvălesc pe neaşteptate asupra lor, în aşa fel încât nimeni nu poate să vadă laţurile primejdiei înainte de a cădea în ele.

Tot aşa şi diavolul, vrăjmaşul şi prigonitorul nostru dintru început, se ascunde la umbra plăcerilor lumeşti, care cresc pe drumul acestei vieţi şi sunt în stare să dosească pe tâlhar şi să ascundă pe uneltitor şi de acolo ne întinde, fără să ne dăm seama, laţurile pierzării. Deci, dacă voim să străbatem fără de primejdie drumul vieţii ce ne stă în faţă, dacă voim să înfăţişăm lui Hristos sufletul împreună cu trupul lipsite de ruşinea rănilor pricinuite de diavol, dacă voim să primim cununile de biruinţă, ***trebuie să rotim necontenit, cu luare aminte de jur împrejur, ochii sufletului nostru, să punem sub bănuială pe toate cele ce ne desfătează şi să le îndepărtăm îndată ; trebuie să nu ne lipim sufletul de nimic, nici chiar dacă aurul ar sta grămadă înaintea noastră şi ar fi gata să ajungă în mâinile celor ce-1 voiesc - că spune Scriptura: «Ca apa de-ar curge bogăţia, nu vă lipiţi inima de ea» - nici chiar dacă pământul ar odrăsli toată desfătarea şi ne-ar pune la îndemâna locuinţe luxoase (că iarăşi spune Scriptura: «Locuinţa noastră este în***

cer, de unde aşteptăm şi mântuitor, pe Hristos»), nici chiar dacă necontenit ne-ar sta în faţă petreceri, chefuri, beţii şi mese cu lăutari (că tot Scriptura spune: «Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciune»), nici chiar dacă ni s-ar oferi frumuseţile trupurilor locuite de suflete desfrânate (că spune înţeleptul: «Fugi din faţa femeii ca din faţa şarpelui»), nici chiar dacă ni s-ar pune la îndemâna funcţii înalte, conduceri de popoare, roi de însoţitori şi de linguşitori, nici chiar dacă ni s-ar oferi tron înalt şi strălucit, popoare şi cetăţi gata de bună voie să ne slujească şi să ni se supună nouă (că «Tot trupul, spune Scriptura, este ca iarba şi toată slava omului ca floarea ierbii. Uscatu-s-a iarba şi floarea a căzut»).

În dosul tuturor acestor ispite atât de încântătoare stă prigonitorul obştesc al neamului omenesc şi aşteaptă ca ademeniţi cândva de cele văzute să ne abatem din calea dreaptă şi să cădem în cursa lui. Trebuie să ne temem mult ca nu cumva apropiindu-ne fără băgare de seamă de ele şi cu gândul că plăcerea pricinuită de desfătare n-are în ea nimic vătămător, să înghiţim, la cea dintâi gustare, undiţa ascunsă a vicleniei şi apoi să fim, cu voia şi fără voia noastră, legaţi de diavol şi târâţi pe nesimţite de plăceri spre moarte, înfricoşătorul sălaş al tâlharilor.

Este deci de neapărată trebuinţă, fraţilor şi folositor nouă tuturora să ne pregătim ca drumeţii şi alergătorii: să ne uşurăm, prin orice mijloc, sufletele pentru drum; să ne grăbim, spre sfârşitul căii noastre, fără să ne uităm înapoi.

Nimeni să nu-şi închipuie că sunt născocitor de cuvinte noi, când numesc acum cale viaţa omenească că şi profetul David tot aşa a numit viaţa. Uneori spune: ***«Fericiţi cei fără prihană în cale, care umblă în legea Domnului»***; alteori strigă către Stăpânul său: ***«Depărtează de la mine calea nedreptăţii şi cu legea Ta mă miluieşte»***, uneori laudă grabnicul ajutor dat de Dumnezeu celor prigoniţi şi cântând cu bucurie din liră, zice: ***«Cine este Dumnezeu afară de Dumnezeul nostru? Dumnezeu este Cel Ce mă încinge cu putere şi a pus fără prihană calea mea».*** Şi pretutindeni în psalmi, David, pe bună dreptate, aşa a socotit că trebuie numită viaţa omenească, fie că e minunată, fie că e rea. Şi după cum cei care au de făcut o cale lungă, pe drumul ce-1 au de făcut, schimbă paşii, care se iau la întrecere unul cu altul, iar prin schimbarea iute a unui picior cu celălalt partea de pământ care le era înainte trece în urma lor şi ajung uşor la capătul drumului, tot aşa şi cei care au fost aduşi la viaţă de Creator chiar de la început intră în perioadele timpului şi lăsând în urma lor perioadă de timp după perioadă, ajung la sfârşitul vieţii.
Nu vi se pare oare că viaţa prezentă este un drum continuu, o călătorie marcată de vârste ca de nişte staţii ? Îşi are începutul, pentru fiecare om, cu durerile de

naştere ale mamei, iar sfârşitul îl arată sălaşurile din morminte. La ele ne duce pe toţi călătoria asta, pe unii mai devreme, pe alţii mai târziu ; unii călătoresc străbătând toate răstimpurile vieţii, iar alţii nu poposesc nici în primele staţii ale vieţii lor. Drumurile care duc de la un oraş la altul pot fi evitate iar cel care nu vrea nici nu merge pe ele, calea vieţii, însă ne ţine cu forţa şi chiar dacă am vrea să amânăm călătoria ne trage spre punctul de oprire pe care Stăpânul ni l-a rânduit.

Nu-i cu putinţă, iubiţilor, ca cel care a intrat pe poarta care duce la această viaţă şi care a păşit pe această cale să nu meargă şi până la sfârşitul ei. Fiecare din noi, îndată ce a ieşit din pântecele maicii lui, este prins de curgerea timpului şi-i târât înainte, lasă mereu în urma lui ziua trăită şi nu poate niciodată, chiar dacă ar vrea, să se mai întoarcă la ziua cea de ieri.

Şi ne bucurăm când suntem duşi de timp mereu tot înainte, ne veselim când schimbăm o vârstă cu alta, ca şi cum am dobândi cine ştie ce, ne socotim fericiţi, când din copil ajungem bărbat şi din bărbat ajungem bătrân. Şi totuşi nu ţinem seama că timpul pe care l-am trăit este timp pierdut din viaţă, nu simţim că viaţa noastră se cheltuieşte, cu toate că o măsurăm totdeauna cu măsura vieţii trăite şi scurse, nu ne dăm seama cât de ascuns ne este timpul pe care ni l-a dat să-l trăim Cel Ce ne-a trimis să facem călătoria asta.

Nu ştim când va voi Stăpânul să ne ia de pe această cale, când va deschide fiecărui drumeţ porţile întrării în cealaltă viaţă. De aceea se cade să fim pregătiţi în fiecare zi pentru plecarea noastră din această viaţă, aşteptând cu ochii aţintiţi semnul Stăpânului. «Să fie, spune Domnul, mijloacele voastre încinse şi făcliile aprinse, iar voi asemenea oamenilor care aşteaptă pe Domnul lor când se va întoarce de la nuntă, ca, venind şi bătând, îndată să-i deschidă».

Dar noi nici nu voim să ne uităm cu luare aminte la poverile cu care plecăm de aici! Nu luăm aminte care poveri sunt uşoare, pentru un drum ca acesta, ca să le putem duce, după ce le-am strâns pe lumea cealaltă, ca să ne facă veselă viaţa de pe acea lume, ca să ajungă acolo în stăpânirea noastră şi care sunt poverile grele şi istovitoare care ne ţintuiesc trupul de pământ, care nu ne sunt deloc fireşti şi nici nu pot intra pe poarta cea strâmtă, ca să însoţească pe cei care le au.

Noi, însă, facem cu totul dimpotrivă ! Lăsăm la o parte poverile ce-ar trebui strânse şi le strângem tocmai pe acelea ce s-ar cuveni să le trecem cu vederea, nu luăm aminte la cele ce ar trebui să facă una cu noi, care ne pot fi cu adevărat podoabă firească sufletului şi trupului dar căutăm să strângem numai cele ce ne sunt

necontenit străine şi care pun în viaţa noastră pecetea ruşinii, ne ostenim şi muncim zadarnic întocmai ca unul care se înşală singur, vrând să umple un vas găurit.

Socot că şi copiii ştiu că nici una din plăcerile din viaţă, după care se înnebunesc cei mai mulţi oameni, nu sunt cu adevărat ale noastre şi nici nu pot fi, ci sunt la fel de străine tuturora: şi celor care par a se desfăta cu ele şi celor care nici nu se ating de ele. Dacă unii ar strânge în viaţa lor grămezi de aur, aurul strâns nu va rămâne necontenit în stăpânirea lor, că sau fuge chiar în timpul vieţii lor, deşi îl înlănţuiesc în fel şi fel de chipuri şi trece la cei mai puternici decât ei, sau îi părăseşte când ajung în pragul morţii şi nu vrea să plece odată cu ei iar când moartea, care le desparte cu forţa sufletul de ticălosul trup, îi târăşte pe drumul cel fără de întoarcere, ei îşi întorc necontenit privirile spre avuţia lor şi-şi plâng sudorile vărsate din tinereţe cu strângerea lor atunci văd că bogăţia trece în mâinile altora, văd că lor nu le-a rămas decât osteneala strângerii de bogăţii, iar aurul nu le-a dat decât păcatul lăcomiei.

Chiar de-ai avea mii de hectare de pământ, case strălucitoare, turme şi cirezi de felurite vite, chiar de-ai avea cea mai mare putere peste oameni, totuşi nu vei putea să te desfătezi de ele pe vecie, pentru că puţină vreme te vei numi stăpânul lor, că bogăţia va trece iarăşi în mâinile altora, iar pe tine te vor acoperi câteva palme de pământ.

Adeseori, chiar înainte de moarte, înainte de mutarea ta din această viaţă, vei vedea că averea ta trece în mâinile altora, ba chiar a duşmanilor tăi. Nu ştim oare câte moşii, câte case, câte neamuri şi oraşe, încă pe când trăiau stăpânii lor, au căpătat numele altor stăpâni ? Nu ştim oare că unii care erau robi mai înainte s-au urcat pe tronuri de conducere, iar cei care se numeau domni şi stăpâni erau mulţumiţi să stea cu supuşii şi să se închine robilor lor de altădată, când ca la jocul de zaruri, soarta lor li s-a schimbat pe neaşteptate ?

Sunt oare ale noastre cele pe care bogăţia le-a născocit spre a le mânca şi bea şi toate cele câte peste trebuinţă le-a scornit pentru satisfacerea nemulţumitorului stomac, care nu păstrează nimic, chiar dacă îl umplem necontenit? Acestea fac puţină plăcere numai gustului când trec prin gură spre a fi depuse în stomac dar îndată sunt aruncate afară cu grabă ca de prisos şi supărătoare; iar dacă zăbovesc mai multă vreme în stomac ne pun viaţa în mare primejdie. Multor oameni mâncarea peste măsură le-a adus moartea şi le-a fost şi pricină că nu s-au mai putut desfăta cu nimic.
Nu sunt oare pentru om o pagubă neîndoielnică şi o vădită vătămare desfrânările, împreunările spurcate şi toate faptele săvârşite de un suflet nebun şi turbat? Nu

înstrăinează, oare şi nu micşorează puterile omului ? Că trupul, prin împreunări, pierde hrana cea mai bună şi cea mai de preţ. De aceea fiecare din cei care s-au tăvălit în paturile de desfrâu simte îndată după săvârşirea păcatului o căinţă puternică, după ce furia trupului s-a potolit, iar mintea ajunsă la capătul celor ce a săvârşit şi deşteptată ca dintr-o beţie sau dintr-o furtună, are răgaz să se gândească ce s-a petrecut cu ea; simte că trupul a ajuns mai slab, trândav la treabă şi neputincios în toate. Acest lucru l-au înţeles şi instructorii de gimnastică, care au pus ca lege castitatea în şcolile în care tinerii se exercitează pentru luptele atletice: legea castităţii pune la adăpost de plăceri trupurile tinerilor şi nici nu îngăduie tinerilor, în timp ce se pregătesc pentru luptele atletice, să privească măcar la chipurile frumoase, dacă vor să-şi vadă capul încununat că la concurs neînfrânarea aduce batjocură şi nu cunună.

Este bine ca, închizând ochii, să trecem cu vederea toate bunurile de care am vorbit, pentru că ne sunt cu totul străine, de prisos şi cu neputinţă de a ni le face bunuri proprii; dar pentru acele bunuri, care sunt cu adevărat bunuri ale noastre, se cuvine să avem deosebită purtare de grijă.
Dar care sunt cu adevărat bunurile noastre ? Sufletul - prin care vieţuim, care nu are trebuinţă de nimic din cele ce împovărează, pentru că este simplu şi spiritual - şi trupul, care a fost dat de Creatorul său vehicul sufletului în această viaţă. Acesta este omul: spirit unit cu trup, folositor şi potrivit. Acesta este plăsmuit în pântecele mamei de prea înţeleptul Meşter al universului; acesta în vremea durerilor naşterii este scos la lumină din cămările cele întunecoase; acesta a fost rânduit să stăpânească cele de pe pământ; pentru acesta întreaga fire este o şcoală a virtuţii; acestuia îi este dată legea de a imita pe Creator, atât cât îi stă în putinţă şi de a schiţa pe pământ rânduiala cea bună din cer; acesta când este chemat pleacă de aici; acesta se înfăţişează înaintea scaunului de judecată a lui Dumnezeu, Care l-a trimis pe acest pământ; acesta este judecat; acesta primeşte răsplata tuturor faptelor pe care le-a săvârşit în viaţă.

Proprietate a noastră ajung şi virtuţile, când sunt cu grijă unite cu firea omenească. Ostenindu-ne pentru săvârşirea lor, virtuţile nici aici pe pământ nu vor să ne părăsească, dacă nu le alungăm cu forţa, de buna noastră voie şi dacă nu punem în locul lor păcatele, pe lumea cealaltă virtuţile merg înaintea celor ce s-au străduit să le săvârşească ; aşează pe cel care le are alăturea de îngeri şi-l luminează veşnic în ochii Creatorului. Dar bogăţia, puterea, luxul şi desfătarea şi toată mulţimea celor la fel cu acestea, care creşte în jurul nostru din nebunia noastră în fiecare zi, nici nu intră odată cu noi în viaţă şi nici nu pleacă odată cu noi, ci pentru fiecare om se adeveresc şi rămân cuvintele spuse odinioară de un drept: ***«Gol am ieşit din pântecele maicii mele şi gol mă voi întoarce!» .***

Omul care ştie să-şi dea cele mai bune sfaturi se va îngriji mai ales de suflet şi va căuta prin orişice mijloc să şi-l păstreze curat şi nepătat. Iar dacă s-ar întâmpla ca trupul să se topească de foame sau să lupte cu frigul şi cu arşiţa sau să sufere din pricina bolilor sau să îndure vreo siluire din partea ciuiva, puţin îi va păsa, că la fiecare din necazuri va rosti cuvintele lui Pavel: ***«Chiar dacă omul nostru cel din afară se strică, totuşi cel dinăuntru se înnoieşte în fiecare zi».*** Nici chiar de-ar vedea că viaţa îi este în primejdie, nu se va teme, ci cu încredere va spune: ***«Ştim că dacă se va strica locuinţa noastră pământească a cortului, avem casă de la Dumnezeu, locuinţă nefăcută de mâna omenească, veşnică în ceruri» .*** Iar dacă vrei să-ţi cruţi şi trupul, ca pe un bun necesar sufletului şi ca pe un bun ce ajută sufletul să trăiască pe pământ, atunci se cuvine să te îngrijeşti puţin de trebuinţele lui; atât numai cât să-l menţii şi să-l păstrezi sănătos printr-o purtare de grijă măsurată, ca să slujească sufletului şi să nu-i îngădui să zburde de pe urma bunului trai. Dacă-l vei vedea apoi că arde cândva de dorinţa de a avea mai mult şi dincolo de ce-i folositor, să-i strigi poruncile date de Pavel: ***«Nimic n-am adus în lumea aceasta şi este învederat că nici nu putem scoate ceva. Având, însă, hrană şi îmbrăcăminte, vom fi îndestulaţi cu acestea».*** Dacă-i vei cânta şi-i vei spune trupului necontenit aceste cuvinte, îl vei conduce lesne şi-l vei face uşor pentru călătoria la cer dar, mai bine spus, vei avea în el un bun colaborator pentru gândurile măreţe ale sufletului tău, dar dacă îi vei îngădui trupului să se obrăznicească şi să se sature cu de toate în fiecare zi, ca o fiară sălbatică, la urmă, prin silnicele lui împotriviri, vei fi doborât împreună cu el la pământ şi vei zace suspinând zadarnic. Iar când vei fi dus în faţa Stăpânului şi ţi se va cere rodul călătoriei îngăduite ţie pe pământ şi vei vedea că nu poţi arăta nici unul, vei plânge cu amar, vei locui într-un veşnic întuneric şi te vei ţine de rău pentru desfătarea şi rătăcirea ta, din pricina cărora ai pierdut timpul în care puteai să te mântui, dar de pe urma lacrimilor nimic nu vei mai câştiga, că spune David: ***«în iad cine se va mărturisi Ţie ?»***

Să fugim, dar, cât putem de repede, ca să nu ne înăbuşim de bună voie. Dacă ai fost momit de multă vreme şi ai îngrămădit peste tine pe nedrept colbul bogăţiei şi ţi-ai înlănţuit mintea cu grijile bogăţiei sau ai lipit de bogăţie întinăciunea cea greu de dezlipit a păcatului sau te-ai umplut cu alte păcate, tu, cât mai este vreme, înainte de a te pierde desăvârşit şi înainte de a se scufunda corabia, aruncă cea mai mare parte din poveri, azvârle mărfurile pe care nu trebuia să le aduni şi imită pe corăbieri. Aceia, chiar dacă ar duce în corabia lor mărfuri de mare trebuinţă, dar dacă furtuna mării s-ar ridica clocotind în jurul lor şi ar ameninţa să acopere corabia îngreuiată de încărcătură, se vor descotorosi cât vor putea mai repede de tot ce împovărează corabia, vor arunca fără milă mărfurile în mare, ca să ţină corabia

deasupra valurilor şi să-şi scape de primejdie, dacă e cu putinţă, numai sufletele şi trupurile lor. Mai mult decât aceia se cuvine ca noi să luăm aceste hotărâri şi să facem la fel. Aceia pierd îndată mărfurile pe care le-au aruncat şi le stă în faţă sărăcia, noi însă cu cât vom arunca mai multă încărcătură rea cu atât vom aduna pentru sufletele noastre mai multă şi mai bună bogăţie.

Desfrânarea şi celelalte păcate asemenea ei, dacă le spălăm cu lacrimi şi le aruncăm, se pierd şi nu rămâne nici urmă de ele, iar locul acelora îl iau dreptatea şi sfinţenia, încărcături uşoare, pe care valurile nu pot să le înghită. Averile, de sunt aruncate bine, nu se pierd pentru cei ce le azvârl şi le aruncă, ci mutate în stomacurile săracilor, ca în nişte corăbii mai sigure, sunt salvate acolo de la înec, ajung în porturi şi păstrează pentru cei ce le-au aruncat podoabă, nu primejdie.

Să ne dăm, iubiţilor, un sfat omenos: Dacă vrem să prefacem în câştig povara bogăţiei, să o împărţim la mulţi, aceia o vor purta cu bucurie şi o vor închide în sânurile Stăpânului, cămările cele nejefuite, ***«pe care nici rugina nu le strică, nici furii nu le sapă, nici nu le fură».*** Să lăsăm bogăţia să se reverse, aşa cum voieşte, spre cei ce au nevoie de ea. Să nu trecem cu vederea pe Lazării care încă şi acum zac în faţa ochilor noştri, nici să le pizmuim fărâmiturile mesei noastre, îndestulătoare spre a-i sătura, nici, asemănându-ne acelui bogat nemilostiv, să ajungem în aceeaşi văpaie a gheenei ca şi el. Pentru că atunci ne vom ruga mult de Avraam, mult de fiecare din cei ce au trăit sfânt pe pământ, dar de nici un folos nu ne va fi strigătul nostru. «Fratele nu te izbăveşte; te va izbăvi omul ?». Fiecare din aceia ne va spune cu strigăt: «Nu căuta mila pe care n-ai arătat-o altora! Nu te gândi că ai să primeşti daruri atât de mari, tu care te-ai zgârcit la cele mici! Desfătează-te cu cele ce-ai strâns în viaţă! Plângi acum, pentru că atunci nu ţi-a fost milă de frate când l-ai văzut că plânge!».

Acestea ne vor spune nouă şi pe bună dreptate. Mă tem, însă, că ne vor arunca cuvinte mai amare ca acestea, pentru că, după cum ştiţi, am întrecut în răutate pe bogatul cel din Evanghelie. Că nu trecem cu vederea pe fraţii pe care sărăcia îi aruncă la pământ pentru a ne cruţa bogăţia, nici nu ne astupăm urechile la glasul celor nevoiaşi pentru a păstra copiilor şi rudelor averea, ci pentru a o cheltui pe lucruri cu mult mai rele şi a o face din galantonie imbold spre răutate pentru cei care-şi pierd vremea cu fapte netrebnice. Câte femei sau câţi bărbaţi dim aceştia nu stau la masa noastră ! Unii încântă pe gazdă cu vorbe de ruşine, alţii aprind focul desfrâului cu priviri şi mişcări dezmăţate; alţii se cicălesc între ei, ca să desfăteze pe cel ce i-a invitat la masă, alţii îl înşală cu laude false. Şi câştigul acestora nu se mărgineşte numai la aceea că s-au ospătat din belşug, dar pleacă şi cu mâinile pline

de daruri bogate şi învaţă astfel de la noi că le este mai de folos să le facă pe acestea şi să se ocupe cu ele decât cu virtuţile.

Dacă, însă, vine la noi un sărac, care abia poate vorbi din pricina foamei, întoarcem spatele celui de aceeaşi fire cu noi, ne e scârbă de el, fugim iute, temându-ne ca nu cumva să ne molipsim de nenorocirea lui dacă am merge mai încet; dacă săracul caută la pământ, ruşinându-se de nenorocirea lui, spunem că-i un făţarnic; iar dacă ne priveşte cu îndrăzneală, din pricina foamei grozave care-1 chinuie, îl numim iarăşi neruşinat şi răzvrătit; dacă se întâmplă să fie acoperit cu haine curate, dăruite de cineva, îl alungăm ca pe un nesăturat şi ne jurăm că o face pe săracul; dacă este îmbrăcat în zdrenţe putrede, iarăşi îl alungăm că miroase greu. Nu ne poate înmuia nemiloasa noastră inimă nici dacă ar amesteca în rugăminţile lui numele Creatorului, nici dacă necontenit cu jurământ ne-ar spune să ne ferească Dumnezeu de a cădea în nişte necazuri ca acelea. De aceea mă tem că focul gheenei, care ne va arde pe noi, va fi mai cumplit decât focul care-1 ardea pe bogatul cel din Evanghelie.

Dacă mi-ar îngădui timpul şi aş avea destul talent, v-aş tâlcui toată pilda bogatului, aşa cum ne-a istorisit-o Biblia, ca să termin cu ea cuvântarea mea. Dar acum este timpul să vă slobozesc, că sunteţi obosiţi. Iar dacă eu, din slăbiciunea minţii şi a limbii mele, am lăsat ceva la o parte, completaţi voi înșivă cele ce lipsesc şi puneţi-le ca pe nişte leacuri pe rănile sufletelor voastre. Că spune Scriptura: ***«Dă prilej înţeleptului şi mai înţelept va fi»*** iar ***«Dumnezeu este puternic să prisosească în voi tot harul, pentru ca având pururea toată îndestularea în toate să prisosiţi spre tot lucrul bun».***

Dar cu toate că a ajuns cuvântarea mea la liman, după cum vedeţi, totuşi unii fraţi mă întorc iarăşi pe drumul cuvântului, rugându-mă să nu trec cu vederea minunea săvârşită ieri de Stăpânul nostru şi nici să tac biruinţa pe care a avut-o Mântuitorul asupra furiei diavolului, iar vouă să vă dau prilej de veselie şi de cântec.

Că iarăşi, precum ştiţi, diavolul şi-a arătat furia sa împotriva noastră, s-a înarmat cu pară de foc şi a pornit război împotriva împrejmuirilor bisericii; dar iarăşi mama obştească a biruit şi a întors împotriva duşmanului meşteşugirile lui; n-a reuşit nimic altceva decât că şi-a făcut cunoscută duşmănia sa. Harul Duhului a suflat împotriva atacurilor duşmanului şi biserica a rămas nevătămată. Furtuna dezlănţuită de vrăjmaş n-a putut să zdruncine piatra pe care Hristos şi-a zidit staul turmei Sale. A stat şi acum lângă noi Cel Care altădată a stins cuptorul în Babilon. Gândiţi-vă cât suspină astăzi diavolul că nu s-a putut bucura de reuşita încercării puse la cale! Urâtorul de oameni a aprins focul în apropierea bisericii, ca să vatăme

buna noastră stare. Flacăra era înteţită de suflările furioase ale diavolului aprindea toate lucrurile ce întâlnea în cale şi cuprinsese aproape tot văzduhul; se silea să se apropie de biserică, ca să aducă peste noi nenorocire obştească. Mântuitorul, însă, a făcut ca flacăra să se îndrepte împotriva celui care a aprins-o şi a poruncit ca furia lui să i se întoarcă împotrivă. Duşmanul şi-a pregătit arcul răutăţii, dar a fost împiedicat să dea drumul săgeţii dar, mai bine spus, i-a dat drumul, dar s-a întors în capul lui. El are parte de lacrimile amare ce ni le pregătise nouă.

Să facem, fraţilor, urâtorului de oameni mai dureroasă rană, să-i mărim jalea! Cum Vă voi spune eu ! Iar voi să faceţi ce am să vă spun. Unii au fost smulşi furiei focului de către Ziditorul şi nu le-a mai rămas vreun mijloc de trai; au scăpat de primejdie numai cu trupul şi cu sufletul. Deci, toţi câţi n-am suferit încercarea acelei nenorociri, să punem înaintea lor averile noastre. Să îmbrăţişăm pe fraţii care abia au putut scăpa cu viaţă fiecare să spună celuilalt: ***«Mort a fost şi a înviat, pierdut a fost şi s-a aflat».*** Să acoperim trupul cel înrudit cu noi. Să punem în locul răutăţilor urâtorului de oameni mângâierea noastră, pentru ca celui care a vătămat să nu i se pară mare vătămarea; a luptat, dar n-a biruit pe nimeni; a luat agoniseala fraţilor, dar s-a văzut învins de dărnicia noastră.

Iar voi, fraţilor, cei care aţi scăpat de primejdie, nu vă lăsaţi copleşiţi de nenorocirea căzută pe capetele noastre, nici să nu vi se tulbure mintea, ci scuturaţi negura tristeţii, întăriţi-vă din nou sufletele voastre cu ajutorul unor gânduri pline de bărbăţie şi faceţi din nenorocire prilej de cununi. Dacă veţi rămâne nezdruncinaţi, vă veţi arăta mai încercaţi în credinţă şi veţi străluci ca şi aurul curat trecut prin foc, ba încă veţi face de ruşine şi mai mult pe urâtorul de oameni, că n-a putut să scoată din ochii voştri o lacrimă măcar cu nenorocirile puse la cale împotriva voastră.

Aduceţi-vă aminte de răbdarea lui Iov. Spuneţi-vă vouă înşivă cuvintele lui: ***«Domnul a dat, Domnul a luat! Cum a hotărât Domnul, aşa s-a întâmplat».*** Nimeni din pricina nenorocirilor suferite să nu ajungă la încredinţarea de a gândi sau de a spune că purtarea de grijă a lui Dumnezeu nu mai rânduieşte viaţa noastră şi nici să nu învinuiască iconomia şi judecata lui Dumnezeu! Dimpotrivă, să privească ia atletul acela şi pe el să-l aibă sfetnic spre mai bine. Să se gândească la tot şirul de nenorociri venite peste el, din care a ieşit biruitor. Cu toate că diavolul a aruncat asupra lui mulţime de săgeţi, nu l-a rănit de moarte. I-a nimicit toată bunăstarea gospodăriei lui şi a pus la cale să aducă peste el una după alta veştile nenorocirilor, încă nu termină un crainic a-i vesti o nenorocire că şi venea un altul aducând vestea tristă a altor nenorociri mai mari. Necazurile veneau unele după altele, nenorocirile imitau năvala valurilor; înainte de a se usca lacrima de dinainte,

urma pricina unor noi lacrimi. Dreptul, însă stătea ca o stâncă în mare, primea atacurile furtunii, prefăcea în spumă furia valurilor şi slobozea către Stăpânul glas de mulţumire: «Domnul a dat, Domnul a luat! Cum a hotărât Domnul, aşa s-a întâmplat!». N-a socotit vrednice de lacrimi nenorocirile venite peste el. Când, însă, a venit un crainic şi l-a vestit că un vânt puternic a prăbuşit casa bucuriei peste fiii şi fiicele lui, care erau la ospăţ , atunci numai şi-a sfâşiat haina, vădindu-şi durerea firească şi mărturisind prin cele ce făcea că este tată iubitor de copii. Dar şi atunci a pus hotar şi măsură durerii; a împodobit cele întâmplate cu acele cuvinte pline de credinţă, spunând : «Domnul a dat, Domnul a luat; cum a hotărât Domnul, aşa s-a întâmplat!». Aproape că a strigat nişte cuvinte ca acestea: «Am fost numit tată atâta vreme cât a voit Cel Ce m-a făcut tată; a hotărât iarăşi să-şi ia cununa naşterii de copii; nu mă lupt cu El pentru cele ce sunt ale Lui. Să biruie ce-a hotărât Stăpânul! El este Creatorul neamului meu, iar eu o unealtă. Pentru ce trebuie să mă supăr în zadar eu, un rob şi să critic o hotărâre pe care n-o pot înlătura ?». Cu nişte cuvinte ca acestea, dreptul a doborât pe diavol.

Când urâtorul de oameni a văzut că Iov este din nou biruitor şi că n-a putut fi zdruncinat de nici una din acestea, a îndreptat ispita chiar asupra trupului lui: i-a lovit trupul cu răni, de nespus cu cuvântul; a făcut să izvorască din trupul lui viermi; l-a pogorât pe bărbat de pe scaunul strălucit pe care sta şi l-a pus să stea pe gunoi. Iov, însă a rămas nemişcat, cu toate că l-au lovit atâtea dureri; i se dezghiocau cărnurile de pe el, dar păstra nejefuită vistieria credinţei în ascunsul sufletului său. Aşadar vrăjmaşul, nemaiavând ce să mai facă, a imitat vechea viclenie: a ademenit mintea femeii lui Iov, cu gând păgân şi hulitor şi prin femeie a încercat să tulbure pe atlet. Femeia, pierzând orice nădejde din pricina vremii îndelungate de când îi zăcea bărbatul, s-a apropiat de drept, a căutat în jos şi lovindu-se cu mâinile în faţa celor văzute, îl ţinea de rău pentru roadele bunei sale credinţe. I-a înşirat belşugul de altădată din casa lor, punându-i în faţă nenorocirile în care se zbate; i-a arătat ce viaţă duce, din ce fel de viaţă a căzut şi ce răsplată a primit de la Dumnezeu pentru multele sale jertfe; îi spunea cuvinte vrednice totdeauna de micimea sufletească a unei femei, dar în stare să tulbure pe orice bărbat şi să descurajeze chiar o inimă vitează : «Am ajuns, spunea ea, să umblu de colo-colo ca o femeie fără de căpătâi şi ca o slujnică, eu, împărăteasa, robesc şi sunt silită să caut la mâinile slugilor mele; eu, care altădată hrăneam pe mulţi, abia de sunt hrănită de străini». A mai adăugat că ar fi mai bine şi mai de trebuinţă să se folosească de cuvinte de hulă ca să ascută sabia mâniei Ziditorului decât să rabde chinurile şi să prelungească şi pentru el şi pentru ea suferinţa luptelor. Nici una din nenorocirile de mai înainte nu l-a întristat pe Iov atât de mult cât l-au întristat cuvintele acestea. Privirea i s-a umplut de mânie şi s-a uitat la femeia lui ca la o duşmancă.

Ce i-a spus ? ***«Pentru ce ai grăit ca o femeie fără de minte ?» .*** Alungă din minte, o, femeie, un astfel de sfat! Câtă vreme ai să faci de ocară cu cuvintele tale traiul pe care l-am dus împreună? Ai grăit, precum nu doream, cuvinte pline de minciună despre traiul meu, iar prin cele ce-ai grăit ai hulit şi viaţa mea. Mi se pare acum că pe jumătate am păcătuit şi eu, deoarece căsătoria a făcut din noi doi un singur trup, iar tu, jumătatea mea, ai căzut în păcatul hulirii de Dumnezeu. ***«Dacă am primit cele bune din mâna lui Dumnezeu, nu vom suferi oare şi pe cele rele?».*** Adu-ţi aminte de bunătăţile trecute, de care ai avut parte ! Pune în cumpănă cele bune cu cele rele! Viaţa nici unui om nu-i fericită de la un capăt până la altul. Numai Dumnezeu este fericit fără întrerupere. Tu, dacă suferi din pricina nenorocirilor de acum, mângâie-te cu bunătăţile de mai înainte ! Acum plângi, dar ai râs mai înainte! Acum eşti săracă, dar ai fost bogată mai înainte! Ai băut din izvorul cel limpede al vieţii, bea acum cu răbdare şi această apă tulbure ! Nici apa râurilor nu se vede curată totdeauna. Iar viaţa noastră, precum o ştii, este un râu care curge în continuu, plin de valuri, care vin unul după altul: unul a luat-o la vale de mult, altul alunecă încă, altul este abia ieşit din izvor, iar altul aşteaptă să iasă? Şi noi cu toţii ne grăbim spre marea obştească a morţii.

Dacă am primit cele bune din mâna Domnului, nu vom suferi oare şi pe cele rele? Putem noi oare sili pe Judecător să ne dea veşnic aceleaşi lucruri? Putem noi oare învăţa pe Stăpân, cum trebuie să ne cârmuiască viaţa? El însuşi are putere asupra hotărârii Sale. Rânduieşte cum vrea cele ale noastre. Este înţelept şi dă slugilor Sale ce le este de folos. Nu iscodi judecăţile Stăpânului! Iubeşte numai pe cele rânduite de înţelepciunea Lui! Primeşte cu plăcere orişice îţi dă! Arată în nenorociri că ai fost vrednică de fericirea cea dintâi!.

Spunând acestea, Iov a respins şi acest atac al diavolului şi a adus pe capul lui ruşinea desăvârşită a înfrângerii.

Ce s-a întâmplat în urmă? A fugit boala iarăşi de la el, cum şi în zadar venise şi n-a mai avut nici o putere. A înflorit trupul spre a doua tinereţe; viaţa i-a fost împodobită iarăşi cu toate bunătăţile, iar bogăţia curgea de două ori mai multă din toate părţile în gospodăria lui, pe de o parte, ca să nu fie cu nimic păgubit, iar pe de altă parte, ca să fie plată pentru răbdarea dreptului.

Dar pentru ce a primit de două ori mai mult decât înainte: caii, catârii, cămilele, oile, ţarinele şi toată cealaltă bogăţie, iar numărul copiilor, pe care i-a născut, a fost egal cu numărul celor morţi? Pentru că dobitoacele necuvântătoare şi întreaga bogăţie strică-cioasă le pierduse desăvârşit, dar copiii, care-i muriseră, trăiau prin

partea cea bună a firii lor, adică prin sufletul lor. Când Iov a fost împodobit de Ziditorul iarăşi cu alţi fii şi cu alte fiice, avea şi această bogăţie tot de două ori: unii copii trăiau pe pământ, făcând bucuria părinţilor în viaţa aceasta, iar ceilalţi, mergând mai înainte, aşteptau pe cel care i-a născut. Şi vor sta împrejurul lui Iov toţi copiii săi atunci când Judecătorul vieţii omeneşti va aduna Biserica cea de la o margine a lumii la cealaltă, când trâmbiţa vestitoare a venirii împăratului, sunând mai puternic în morminte, va cere trupurile încredinţate lor. Atunci şi cei care acum par morţi se vor înfăţişa mai iute decât cei vii înaintea Creatorului tuturora. Pentru aceasta socot că Dumnezeu i-a dat lui Iov de două ori mai multă bogăţie decât avusese înainte, dar a judecat că este drept ca Iov să se mulţumească cu un număr egal de copii.

Vezi cât de multe bunătăţi şi-a adunat Iov cu răbdarea lui? Şi tu, dar, dacă ai suferit vreo pagubă de pe urma focului de ieri, aprins de răutatea dracilor, rabdă paguba, potoleşte-ţi, cu gânduri mai bune, durerea pricinuită de pierdere şi precum scrie în Scriptură, ***«aruncă spre Domnul grija ta şi El te va hrăni»*** , Lui se cuvine slava în vecii vecilor. Amin.

Omilia a XXII-a - Către tineri - Cum pot întrebuinţa cu folos literatura scriitorilor eleni

Multe sunt, copiilor, pricinile care mă îndeamnă să vă vorbesc despre lucrurile pe care le socot cele mai bune şi le cred a vă fi de folos de le veţi urma. Vârsta pe care o am, multele încercări prin care am trecut şi participarea din destul şi la bucuriile şi la neplăcerile vieţii, dascăli în multe privinţe, m-au făcut să am experienţa lucrurilor omeneşti, aşa că sunt în stare să arăt şi celor care acum îşi încep viaţa care-i cea mai bună cale.

Prin înrudirea de sânge sunt pentru voi îndată după cei ce v-au născut şi vă iubesc tot atât de mult ca şi părinţii voştri. Şi, dacă nu cumva mă înşel în privinţa voastră, cred că, uitându-vă la mine, nu veţi dori părinţii, iar dacă veţi primi cu plăcere cele ce vă voi spune, veţi face parte din ceata a doua a celor lăudaţi de Hesiod; iar dacă nu, n-am să vă spun ceva neplăcut, ci am să vă rog să vă amintiţi de versurile în care acela spune:

«Cel mai bun este omul care, prin el însuşi, ştie ce trebuie să facă; Bun este şi acela care urmează celor spuse de alţii; Dar cel care nu-i în stare nici de una, nici de alta, în toate-i nefolositor».

Să nu vă minunaţi, dar dacă vă spun că prin propria mea cercetare am găsit ceva mai bun pentru voi, care frecventaţi în fiecare zi pe profesori şi sunteţi în legătură cu bărbaţii celebri din vechime prin scrierile pe care aceştia le-au lăsat. Tocmai pentru aceasta vin să vă sfătuiesc. Că nu trebuie să daţi cu totul acestor bărbaţi cârma minţii voastre, cum aţi da cârma unei corăbii şi nici să-i urmaţi oriunde v-ar duce, ci să primiţi de la ei atât cât vă este de folos şi să ştiţi ce trebuie să lăsaţi la o parte.

Aşadar, începând de aici, vă voi spune care sunt învăţăturile ce trebuie lăsate la o parte şi cum le putem deosebi.

Noi, copiilor, gândim că viaţa aceasta omenească n-are absolut nici o valoare şi nici nu socotim şi nici nu numim în general bine ceea ce se sfârşeşte în această viaţă pământească. Nici slava strămoşilor, nici puterea trupului, nici frumuseţea, nici măreţia, nici cinstea dată de toţi oamenii, nici chiar demnitatea de împărat, în sfârşit, nimic din cele ce pot fi numite mari de oameni nu le socotim vrednice de dorit şi nici nu admirăm pe cei ce le au, ci prin nădejdile noastre, mergem mai departe şi facem totul pentru pregătirea altei vieţi. Susţinem că trebuie să iubim şi să urmărim din toată puterea cele ce ne pot ajuta la pregătirea celeilalte vieţi,

iar pe cele care nu ţintesc spre viaţa aceea, să le trecem cu vederea, ca fără de valoare.

Care este această viaţă, unde este şi cum o vom trăi, sunt întrebări la care n-am să răspund acum, pe de o parte, pentru că ne-ar depărta de subiectul de faţă, iar pe de altă parte, pentru că ar trebui să am ascultători mai în vârstă decât voi. Poate că v-aş arăta-o îndeajuns spunându-vă atât numai, că ***dacă cineva ar aduna cu mintea şi ar strânge la un loc toată fericirea de când există oameni, ar găsi că nu poate fi egalată nici cu cea mai mică parte din bunătăţile acelei vieţi, ci mai mult, toate bunurile din această lume sunt mai prejos ca valoare decât cel mai mic dintre bunurile celeilalte lumi şi sunt tot atât de departe unele de altele pe cât este de departe umbra şi visul de lucrurile reale.*** Dar, mai bine spus, ca să mă folosesc de un exemplu mai potrivit, pe cât este mai de preţ tuturora sufletul decât trupul, pe atât este şi deosebirea dintre cele două vieţi. Spre viaţa aceasta ne conduc Sfintele Scripturi, care ne instruiesc cu cuvintele lor pline de taină.

Dar pentru că nu-i cu putinţă, din pricina vârstei voastre, să înţelegeţi adâncimea cuvintelor Sfintei Scripturi, deocamdată să ne exercităm mai dinainte ochiul sufletului, ca în umbră şi oglindă, cu alte învăţături, care nu se deosebesc cu totul de ale noastre, imitând pe soldaţii care fac exerciţii de luptă pe câmpul de instrucţie: aceştia, exercitându-şi mâinile şi picioarele, dobândesc o deosebită dibăcie, aşa că datorită instrucţiei sunt victorioşi în lupte.

Trebuie să ştim că în faţa noastră stă cea mai mare luptă din toate luptele, pentru care trebuie să facem totul şi să ne străduim, cât ne stă în putinţă, pentru pregătirea acesteia: trebuie să stăm de vorbă cu poeţii, cu scriitorii, cu oratorii şi cu toţi oamenii, de la care am putea avea vreun folos oarecare pentru cultivarea sufletului. După cum boiangiii pregătesc mai întâi cu oarecare operaţii obiectul care are să primească vopseaua, iar în urmă îl colorează, purpuriu sau altfel, tot aşa şi noi, dacă voim că slava binelui să rămână tot timpul nedespărţită de noi, să ascultăm învăţăturile sfinte şi de taină după ce am fost iniţiaţi mai întâi în literatura profană. După ce ne-am obişnuit să privim soarele în apă, putem să ne îndreptăm privirile şi spre lumina lui.

Aşadar, dacă există vreo înrudire între aceste două feluri de învăţături, cunoştinţa lor poate să ne fie de folos, iar dacă nu-i nici o înrudire, să cunoaştem deosebirea dintre ele, punându-le faţă în faţă şi nu-i puţin lucru acesta, pentru a afla care-i mai bună.

Cu ce dar să comparăm pe fiecare dintre aceste două învăţături, spre a ne face o idee despre ele?

După cum însuşirea proprie a unui pom este de a face un fruct bun şi frumos, dar şi frunzele, care se mişcă pe ramuri, dau pomului oarecare podoabă, tot aşa şi cu sufletul: fructul lui este mai cu seamă adevărul; dar nu-i lipsit de frumuseţe dacă-i împodobit cu înţelepciunea profană, aşa precum frunzele oferă fructului înveliş şi înfăţişare frumoasă.

Se spune că marele Moise, al cărui nume este foarte mare la toţi oamenii din pricina înţelepciunii sale, s-a apropiat de contemplarea Celui Ce este numai după ce şi-a exercitat mai întâi mintea cu învăţăturile egiptenilor. Asemănător acestuia, deşi în timpuri mai noi, se spune că şi înţeleptul Daniil, pe când era în Babilon, numai după ce a învăţat bine înţelepciunea haldeilor, s-a apropiat de învăţăturile dumnezeieşti.

Am spus, deci îndeajuns că nu sunt nefolositoare pentru suflet învăţăturile profane. De acum înainte vă voi spune cum trebuie să le folosiţi.

Mai întâi să nu daţi atenţie tuturor cuvintelor poeţilor, ca să încep cu ei, că sunt cu totul deosebiţi în ce priveşte învăţăturile lor. Când vorbesc de faptele sau cuvintele bărbaţilor buni, să-i iubiţi şi să-i imitaţi şi mai ales să încercaţi să fiţi ca nişte oameni ca aceia; dar când vorbesc de oameni răi, trebuie să evitaţi imitarea lor, astupându-vă urechile, după cum spun poeţii, tot atât de bine ca şi Ulise în faţa cântecelor sirenelor, că obişnuinţa cu cuvintele rele este o cale spre fapte. De aceea trebuie să păzim cu toată grija sufletul, ca nu cumva atraşi de plăcerea cuvintelor, să primim, fără să băgăm de seamă, ceva din cele rele, întocmai ca aceia care beau otrava împreună cu mierea.

Nu vom lăuda, deci pe poeţi nici când spun vorbe de ocară, nici când batjocoresc, nici când înfăţişează pe îndrăgostiţi sau pe beţivi, nici când spun că fericirea stă într-o masă bogată şi în cântece neruşinate; dar cea mai puţină atenţie le vom da când vorbesc de zei şi mai cu seamă când povestesc că sunt mulţi şi nu se înţeleg între ei. La zei, fratele se răscoală împotriva fratelui, tatăl împotriva copiilor, iar aceştia la rândul lor duc război neîmpăcat părinţilor lor. Să lăsăm pentru actorii de pe scenă adulterele zeilor, amorurile şi împreunările lor în văzul tuturora, dar mai cu seamă destrăbălările lui Zeus, corifeul şi şeful tuturor zeilor, după cum spun ei, de care e ruşine să le spui chiar despre animale.

Acelaşi lucru am să-l spun şi despre scriitori şi mai ales când scriu pentru a face plăcere ascultătorilor. Nu vom imita nici arta de a spune minciuni a oratorilor. Că nici la tribunale, nici în celelalte fapte nu se cuvine să minţim, noi care am ales calea cea dreaptă şi adevărată a vieţii, cărora prin lege ni s-a poruncit să nu umblăm în judecăţi. Vom primi, însă acele scrieri ale lor în care au lăudat virtutea sau au osândit viciul. După cum celelalte fiinţe se bucură numai de mirosul sau de frumuseţea florilor, iar albinele pot lua din flori şi mierea, tot aşa şi aici, oamenii care nu caută în astfel de scrieri numai plăcutul şi frumosul pot să scoată din ele şi un oarecare folos pentru suflet.

Trebuie, deci şi voi să citiţi scrierile autorilor profani, aşa cum fac albinele acelea nici nu se duc fără nici o alegere la toate florile, nici nu încearcă să aducă tot ce găsesc în florile peste care se aşează, ci iau cât le trebuie pentru lucrul lor, iar restul îl lasă cu plăcere. Noi, dacă suntem înţelepţi, să luăm din cărţi cât ni se potriveşte nouă şi cât se înrudeşte cu adevărul, iar restul să-l lăsăm. Şi după cum atunci când culegem flori de trandafir dăm la o parte spinii, tot aşa şi cu nişte scrieri ca acestea să culegem atât cât este de folos şi să ne ferim de ce este vătămător. Aşadar chiar de la început se cuvine să cercetăm pe fiecare dintre învăţături şi să le adaptăm scopului urmărit, potrivit proverbului dorit: «potrivind piatra după fir». Şi pentru că trebuie să ne rânduim prin virtute viaţa noastră şi pentru că virtutea este mult lăudată de poeţi, mult lăudată de scriitori, dar mai mult încă de filosofi, trebuie să dăm mai cu seamă atenţie scrierilor unor oameni ca aceştia.

Nu mic este folosul sădirii în sufletele tinerilor. O oarecare înrudire şi obişnuinţă cu virtutea, pentru ca din pricina frăgezimii vârstei, învăţăturile unor astfel de oameni se înfig adânc şi rămân pentru totdeauna. Ce oare altceva să presupunem că a avut în vedere Hesiod, când a compus poemele sale, cântate de toţi, dacă nu să îndemne pe tineri la virtute ? *«Drumul care duce la virtute, a spus acest poet, este la început anevoios, greu de străbătut, plin de multă sudoare şi durere şi cu urcuş. Din pricina asta nu poate oricine pune piciorul pe el, pentru că merge drept în sus şi nici să ajungă cu uşurinţă în vârf cel care a pus piciorul pe el. Dar cel ajuns sus poate să vadă că drumul este neted şi frumos, că este uşor şi lesnicios de mers pe el şi mai plăcut decât celălalt drum, care duce la viciu, pe care fiecare îl poate lua îndată, că-i este la îndemână», a spus acest poet.* După părerea mea Hesiod n-a spus cu alt scop aceste cuvinte decât ca să ne îndemne la virtute, să ne sfătuiască să fim buni şi să străbatem calea virtuţii fără să ne moleşim în faţa greutăţilor, înainte de a ajunge la sfârşit. Dacă un alt scriitor a lăudat virtutea la fel cu Hesiod, să primim cuvintele lui, că ne duc la acelaşi scop.

Am auzit pe un bun interpret al scrierilor poeţilor spunând că întreaga operă a lui Homer este o laudă a virtuţii şi că toată poezia lui, în afară de ce este secundar, duce la virtute, chiar de pildă acolo unde Homer îl înfăţişează pe Ulise, generalul chefalenilor , scăpat complet gol din naufragiu acela, de cum s-a arătat, a inspirat respect fiicei împăratului şi poetul n-a socotit că este ruşinos să-l arate gol, pentru că îl împodobise cu virtute în loc de îmbrăcăminte. Apoi şi ceilalţi l-au socotit atâta de vrednic, încât toţi, părăsind desfătarea în care trăiau, se uitau la el, îi râvneau soarta şi nici unul din ei nu dorea altceva mai mult decât să ajungă ca Ulise şi mai ales scăpat din naufragiu. Interpretul gândirii poetului spunea că Homer, în aceste versuri, a spus, aproape strigând: *«O, oamenilor, trebuie să vă îngrijiţi de virtute, care înoată chiar cu cel naufragiat; iar când ajunge gol la ţărm îl arată mai vrednic decât fericiţii feaci!».*

Şi într-adevăr aşa este. Bunurile celelalte nu aparţin mai mult celor care le au decât celor care întâmplător le dobândesc pe urmă, pentru că se mută când ici, când colo, ca la jocul cu zarul. Singurul bun care nu se pierde este virtutea , rămâne atât celui în viaţă, cât şi celui căruia i s-a sfârşit viaţa. De aceea mi se pare că despre bogaţi a spus şi Solon cuvintele acestea: *«Dar noi nu vom schimba cu ei virtutea pe bogăţie, pentru că virtutea nu pleacă niciodată, ce când averile le are când unul, când altul dintre oameni»*. Asemănătoare cuvintelor lui Solon sunt şi versurile lui Teognis, în care spune că Dumnezeu - oricine ar fi acela pe care-l numeşte Dumnezeu - înclină balanţa între oameni, când într-o parte, când în alta, când să fie bogaţi, când să nu aibă nimic.

La fel cu aceşti poeţi a filosofat despre virtute şi viciu şi sofistul Prodicos din Chios . Trebuie să-i dăm şi lui ascultare, că nu-i bărbat de dispreţuit. Cuvintele lui sunt cam acestea, pe cât mi-aduc aminte de ideile lui, că nu-i ştiu exact cuvintele - ştiu, însă, că a scris în proză, nu în versuri: Pe când Heracle era tânăr şi avea aproape aceeaşi vârstă ca şi voi şi se gândea pe care cale să apuce, pe aceea care prin osteneli duce la virtute sau pe cea uşoară, s-au apropiat de el două femei (erau virtutea şi viciul; cu toate că tăceau, s-a văzut îndată, din înfăţişarea lor, deosebirea dintre ele. Una era împodobită cu tot felul de podoabe, ca să arate că trăieşte în lux şi că în jurul ei este un întreg roi de plăceri; i-a arătat, dar lui Hercule acestea şi-i făgăduia mai multe ca acestea, încercând să şi-l atragă. Cealaltă femeie, istovită şi slabă, cu privirea aspră, i-a spus alte cuvinte, nu i-a făgăduit ceva uşor sau plăcut, ci nenumărate sudori, osteneli şi primejdii pe toată întinderea uscatului şi mării; iar ca răsplată a tuturor acestor osteneli, după spusele lui Prodicos, i-a făgăduit îndumnezeirea. Hercule, în cele din urmă, i-a urmat acesteia.

Aproape toţi scriitorii, renumiţi prin înţelepciunea lor, au lăudat, fiecare după puterea lui, în scrierile lor, mai mult sau mai puţin virtutea. Acestor scriitori se cade să le dăm crezare şi căutăm să punem în practică cuvintele lor.

Acela-i înţelept la care înţelepciunea este întărită de fapte, care nu se mărgineşte la cuvinte «ca cei care se mută din loc în loc ca umbra». Socot că înţeleptul care întăreşte prin fapte înţelepciunea să se aseamănă cu un pictor care pictează frumuseţea vrednică de admirat a unui om în aşa fel încât modelul seamănă perfect cu cel înfăţişat de pictor în tablou. A lăuda în public în chip strălucit virtutea, a ţine lungi discursuri despre ea, iar în intimitate a prefera plăcerea în locul castităţii şi lăcomia în locul dreptăţii, înseamnă a te asemăna celor ce joacă dramele pe scenă. Adeseori aceştia o fac pe împăraţii şi marii demnitari, dar ei nu sunt nici împăraţi, nici mari demnitari, ci, mai mult se întâmplă chiar de nu sunt nici liberi.

Alte exemple : muzicantul nu îngăduie de bună sa voie să-i fie dezacordată lira şi nici dirijorul nu îngăduie să aibă un cor care să nu cânte cât mai armonios. Şi fiecare e în dezacord cu sine, dacă viaţa nu-i este la fel cu cuvintele, ci grăieşte aşa cum spune Euripide: «Limba a jurat, dar mintea la jurământ n-a luat parte» şi caută să pară bun, fără să fie. Şi e culmea nedreptăţii, de trebuie să dăm crezare cuvintelor lui Platon , să pari drept fără să fii.

Să primim, deci, acele scrieri care ne sfătuiesc spre bine. Să nu ne lipsim, însă nici de folosul pe care îl putem avea din faptele mari ale bărbaţilor din vechime, ajunse până la noi fie prin viu grai, fie păstrate în scrierile poeţilor sau scriitorilor.

De pildă : *Un om din piaţă insultă pe Pericle, acesta nu l-a luat în seamă şi asta a ţinut toată ziua: unul îl ocăra fără cruţare, iar celălalt nu se sinchisea deloc apoi, când s-a făcut seară şi s-a întunecat şi acela nu voia să plece, Pericle l-a întovărăşit cu felinarul până acasă, ca să nu piardă prilejul de a se exercita în înţelepciune. Şi iarăşi, un altul s-a mâniat pe Euclide din Megara l-a ameninţat cu moartea şi s-a jurat. Euclide s-a jurat şi el că are să-l potolească şi că are să-l facă să-i înceteze mânia.*

Merită să aminteşti nişte pilde ca acestea unui om stăpânit de mânie! Că nu trebuie să dăm crezare celor ce sunt spuse cu nesocotinţă în tragedie: «Mânia înarmează mâna împotriva duşmanilor» şi mai cu seamă să nu dăm deloc prilej mâniei să se nască, iar dacă e greu, atunci cu ajutorul raţiunii, să punem frâu mâniei, ca să nu meargă mai departe.

Dar să întoarcem iarăşi cuvântul la pilde de fapte celebre. *Cineva, năpustindu-se asupra lui Socrate al lui Sofronisc, îl lovea peste obraz fără milă. Socrate nu s-a împotrivit, ci l-a lăsat pe cel beat de furie să-şi descarce mania, faţa i se umflase de nu i se mai vedea din pricina rănilor. Când acela a încetat cu loviturile, se zice că Socrate n-a făcut altceva decât că a scris pe fruntea lui, ca pe o statuie, numele făptaşului: «Cutare a făcut-o». Aceasta i-a fost răzbunarea.*

Pentru că aceste fapte se aseamănă cu învăţăturile noastre, vă spun că trebuie imitaţi nişte oameni ca aceştia. Fapta lui Socrate se înrudeşte cu porunca: Celui care te loveşte peste obraz trebuie să-i întinzi şi pe celălalt. Aşa trebuie să ne răzbunăm. Fapta lui Pericle sau Euclide se aseamănă cu porunca ce ne învaţă să răbdăm pe cei ce ne prigonesc şi să suferim cu blândeţe mânia lor şi cu porunca aceea care ne cere să dorim duşmanilor noştri binele şi nu să-i blestemăm. Cel care s-a exercitat mai dinainte cu aceste fapte nu va mai spune că poruncile evanghelice sunt cu neputinţă de îndeplinit.

Nu voi trece cu vederea fapta lui Alexandru care luând roabe pe fiicele lui Darius vestite pentru frumuseţea lor, nici n-a vrut să le vadă măcar, că a socotit că este o ruşine ca cel care a biruit pe bărbaţi să fie biruit de femei. Fapta lui Alexandru se aseamănă cu această poruncă evanghelică: Cel care priveşte cu poftă la o femeie, chiar dacă n-a săvârşit cu fapta adulterul, nu-i iertat de păcat, pentru că a primit pofta în sufletul său.

Cu greu se va crede că se aseamănă întâmplător cu învăţăturile noastre fapta lui Clinias, unul din ucenicii lui Pitagora şi că nu le-a imitat cu intenţie. Dar ce a făcut Clinias? Putea să scape, prin jurământ, de o amendă de trei talanţi? Clinias, însă, a plătit mai degrabă amenda decât să jure, cu toate că se jura pe drept. Socot că a auzit de porunca aceea care ne opreşte jurămîntul.

Dar să ne întoarcem iarăşi la cele ce spuneam la început. Nu trebuie să primim fără deosebire toate învăţăturile scriitorilor, ci numai pe acelea care sunt folositoare. Că e ruşinos să ne ferim de mâncărurile vătămătoare, dar să nu spunem nici un cuvânt de învăţăturile care ne hrănesc sufletul, ci ca un şuvoi să târâm şi să băgăm în noi tot ce ne iese în cale. Căpitanul unei corăbii are o pricină de nu lasă corabia în voia vânturilor, ci o îndreaptă spre port; arcaşul la fel aruncă săgeata în ţintă, tot aşa şi fierarul şi lemnarul urmăresc un scop în meseria lor. Putem noi oare să rămânem în urma acestor meşteşugari când este vorba să urmărim scopul nostru? Nu se poate ca meşteşugarii să aibă un scop al muncii lor, iar viaţa omenească să nu aibă nici un scop, în vederea căruia trebuie să facem şi să spunem totul, dacă nu vrem să ne asemănăm cu animalele. Dacă am face altfel am fi ca nişte corăbii fără lest, mintea

nu ne-ar sta la cârma sufletului nostru şi-am fi purtaţi în viaţă la întâmplare, în sus şi în jos.

Trebuie să facem ca şi cei care se iau la întrecere în luptele corp la corp sau dacă vreţi, în întrecerile musicale, aceştia fac exerciţii în vederea întrecerilor şi a coroanelor care le stau în faţă şi nimeni din cei care se exercitează în luptă corp la corp sau în lupta cu pumnii nu face şi exerciţii de cântat la chitară sau din flaut.

Polidamas n-a făcut aşa ci, înainte de luptele olimpice, oprea trăsurile din mers şi prin acest exerciţiu îşi întărea puterea. La fel Milon nu putea fi mişcat de pe un scut uns, ci cu toate că era împins, rezista tot atât de bine ca şi statuile legate cu plumb. Şi, ca să spun pe scurt, pentru aceşti atleţi exerciţiile erau pregătiri în vederea întrecerilor atletice, dacă ar fi părăsit arena şi locurile de exerciţiu şi s-ar fi ocupat cu instrumentele muzicale ale lui Marsias sau Olimp, frigienii ar mai fi primit oare, coroane şi glorie sau ar fi fugit, ca să nu-şi facă de râs puterea trupului lor? Dar nici Timotei n-a părăsit cântarea spre a-şi petrece timpul în locurile de exerciţii atletice, că n-ar fi ajuns să întreacă pe toţi în muzică şi să fie atât de meşter în artă să, încât putea, ori de câte ori voia, printr-o cântare puternică şi aspră să deştepte mânia şi iarăşi printr-o cântare plăcută putea s-o înfrâneze şi s-o potolească. Se spune că, datorită muzicii, odată pe când se cânta înaintea lui Alexandru un cântec frigian, Alexandru s-a sculat de la masă şi s-a dus la arme dar s-a întors iarăşi la oaspeţi când s-a schimbat cântarea . Atâta putere îţi dă exerciţiul şi în muzică şi în luptele atletice, ca să-ţi atingi scopul.

Pentru că am amintit de coroane şi de atleţi, trebuie să vă spun că atleţii se supun la nenumărate oboseli, ca să-şi mărească prin fel de fel de mijloace puterea lor trupească: transpiră tare din pricina greutăţilor exerciţiilor gimnastice, capătă multe răni în locurile de exerciţii, ţin dietă, nu cea mai plăcută, ci cea hotărâtă de instructorii lor şi încă alte multe osteneli şi, ca să nu lungesc vorba, trăiesc în aşa chip, încât viaţa dusă de ei înainte de întreceri este un exerciţiu în vederea întrecerilor. După toate aceste pregătiri, se dezbracă pentru a intra în stadion, aici suferă totul şi-şi pun viaţa în primejdie, ca să primească o coroană de măslin sau de ţelină sau de altă plantă de acest fel şi ca să fie strigaţi de crainic învingători.

Dar noi, cărora ne stau înainte premiile vieţii veşnice, atât de minunate în număr şi în măreţie, încât cu cuvântul nu pot fi rostite, le vom putea lua oare fără să ne obosim, dormind fără grijă şi ducând o viaţă fără nici o socoteală? Dacă ar fi aşa, atunci lenevia ar avea mare trecere în viaţă, iar Sardanapal ar fi fost cel mai fericit dintre oameni sau dacă vrei, chiar Marghitis despre care Homer a spus - dacă acestea sunt cuvintele lui Homer - că nici nu ara, nici nu săpa şi nici nu făcea ceva

folositor în viaţă. Dar nu-i oare mai adevărat cuvântul lui Pitacos, care a spus că e greu să fii virtuos? Da, abia după ce am trecut prin multe greutăţi ajungem să dobândim acele bunătăţi despre care vă spuneam mai înainte că nu pot fi egalate cu nici unul din bunurile pământeşti. Nu trebuie, dar, să ne lenevim, nici s schimbăm speranţele cele mari cu un trai uşor, de scurtă durată, dacă nu voim să fim făcuţi de ruşine şi să fim pedepsiţi, nu în viaţa aceasta de aici, de oameni, (deşi şi acest lucru nu e de mică importanţă pentru un om cu judecată sănătoasă), ci la judecata viitoare, care va avea loc fie sub pământ, fie în altă parte. Cel care calcă fără voie poruncile poate că va primi iertare de la Dumnezeu; dar cel care cu voie alege răul nu va putea scăpa de o pedeapsă şi mai mare.

Ce vom face deci ar putea să mă întrebe cineva? Ce altceva, decât să ne îngrijim de suflet, liberându-ne de toate celelalte griji. Trebuie, dar să slujim trupului numai în cele necesare; sufletului, însă să-i dăm ce-i mai bun, spre a-1 slobozi, cu ajutorul filosofiei, ca dintr-o închisoare, de legătura cu patimile trupului, ca să facem în acelaşi timp şi trupul stăpân peste patimi. Stomacului să-i slujim numai în cele de trebuinţă, să nu-i dăm mâncările cele mai plăcute, cum fac cei care caută bucătari şi oameni pentru servit la masă, cei care caută oameni, care răscolesc pământul şi marea, ca şi cum ar plăti bir unui stăpân neîndurător. Vrednici de milă sunt unii ca aceştia din pricina îndeletnicirii lor, nu suferă mai puţin decât cei chinuiţi în iad, care scarmănă lâna ca să întreţină focul sau cară apă cu ciurul şi o varsă într-un vas găurit, aşa că muncile lor nu mai au sfârşit.

A te îngriji de aranjatul părului şi de haine mai mult decât e necesar este, după cuvântul lui Diogene sau o faptă de om necugetat sau o faptă de om ticălos. A căuta să fii elegant şi a fi numit de alţii elegant socot că este tot atât de ruşinos ca şi a trăi în desfrâu sau a strica altora casele. Este oare vreo deosebire pentru un om cu mintea sănătoasă dacă îmbracă o haină scumpă sau una ieftină, atâta vreme cât şi una şi alta îl apără iarna de frig şi vara de căldură?

Tot aşa şi în toate celelalte nu trebuie să ne îngrijim mai mult decât e necesar şi nici să purtăm grijă de trup mai mult decât e bine pentru suflet. Pentru un bărbat, care poartă cu adevărat acest nume, este tot atât de ruşinos a fi elegant şi iubitor de trup ca şi a fi înclinat în chip nevrednic spre orice altă patimă. A-ţi da toată silinţa ca trupul să fie cât mai bine înseamnă a nu te cunoaşte pe tine însuşi şi a nu înţelege porunca înţeleaptă, care spune că nu ceea ce se vede este omul şi este nevoie de mai multă înţelepciune, cu ajutorul căreia fiecare din noi, nu importă care ajunge de se cunoaşte pe el însuşi. Acest lucru este însă, celor care n-au sufletul curăţit, mai cu neputinţă decât celui bolnav de ochi să privească soarele; iar curăţirea sufletului, ca să spun pe scurt şi potrivit puterii voastre de înţelegere,

se face prin dispreţuirea plăcerilor simţurilor: ochii să nu se desfete cu spectacolele prosteşti ale scamatorilor sau cu privirea trupurilor, care bagă în suflet ghimpele plăcerii, iar urechile să nu primească în suflet cântece de ruşine. Din nişte cântece ca acestea se nasc de obicei patimile, odrasle ale josniciei şi ale umilirii; noi, însă, trebuie să urmărim alte cântece, care sunt mai bune şi ne fac mai buni; de acestea folosindu-se şi David, poetul sfintelor cântări, a slobozit pe împăratul Saul, după cum se spune, de duhul cel rău.

Se zice că şi Pitagora, întâlnind nişte oameni beţi, care fuseseră la un ospăţ, a poruncit cântăreţului din flaut, care mergea în fruntea lor, să schimbe cântecul şi să cânte un cântec doric; aceia, datorită cântecului, şi-au revenit, au aruncat coroanele şi s-au dus acasă ruşinaţi. Alţii, la auzul cântecului din flaut, îşi ies din minţi ca şi coribantele şi bacantele. Atât de mult poate să schimbe sufletul un cântec sănătos sau un cântec desfrânat! De aceea trebuie să luaţi parte la această muzică la modă acum tot atât de puţin ca şi la orice altă faptă ruşinoasă.

De asemeni mă ruşinez să mai spun că trebuie oprită parfumarea aerului cu felurite mirodenii plăcute la miros, ca şi ungerea trupului cu parfumuri. Ce altceva aş putea spune despre porunca de a nu urmări plăcerile care vin de pe urma pipăitului şi gustului, decât că aceste plăceri silesc pe cei ce se îndeletnicesc cu căutarea lor să trăiască întocmai ca animalele, robiţi pântecelui şi celor de sub pântece?

Într-un cuvânt, cel care nu vrea să se îngroape în plăcerile lui ca într-o mocirlă trebuie să dispreţuiască trupul şi să se îngrijească de el atât cât este necesar ca să poată, după cum spune Platon, slujind înţelepciunii. Cuvintele lui Platon se aseamănă cu cele spuse de Pavel, care ne îndeamnă să nu ne îngrijim de trup, ca să nu-i dăm prilej să aibă poftă . Este oare vreo deosebire între cei care se îngrijesc de trup ca să-i fie cât mai bine, dar dispreţuiesc, ca ceva fără valoare, sufletul a cărui unealtă este trupul, de cei care au grijă de uneltele meseriei lor, dar neglijează meseria care se foloseşte de aceste unelte? Se cuvine să facem cu totul dimpotrivă: să stăpânim şi să înfrânăm trupul, cum înfrânăm pornirile furioase ale unui animal, iar tulburările pricinuite în suflet de trup să le domolim, atingându-le cu raţiunea ca şi cu un bici. Să nu dispreţuim raţiunea dând frâu liber plăcerii, ca raţiunea să fie târâtă cum este târât un vizitiu de nişte cai greu de stăpânit. Să ne amintim şi de cuvintele lui Pitagora. Acesta, văzând că un ucenic al lui a pus multă carne pe el în urma exerciţiilor gimnastice şi a mâncării, a spus aşa: «N-ai să încetezi a-ţi face mai grea închisoarea ?». De aceea şi Platon, după cum se spune, prevăzând paguba adusă sufletului de trup, a aşezat intenţionat Academia într-un loc nesănătos al Aticei, ca să taie prea bunul trai al trupului, aşa cum se taie la viţa de vie mlădiţele

de prisos. Am auzit apoi pe doctori spunând că starea prea bună a trupului este vătămătoare.

Deci când grija prea mare de trup este vătămătoare chiar pentru trup şi este o piedică pentru suflet, e curată nebunie să te laşi subjugat de trup şi să-i slujeşti. Dacă ne-am deprinde să dispreţuim trupul, n-am mai admira ceva din cele lumeşti. La ce ne-ar folosi bogăţia, dacă n-am mai pune nici un preţ pe plăcerile trupului? Nu văd, decât dacă ne-ar face plăcere să păzim bogăţiile îngropate ca balaurii din poveste. Cine-i învăţat, însă să fie slobod de nişte griji ca acestea cu greu ar vrea cândva să spună sau să facă ceva ruşinos sau josnic. Va dispreţui ceea ce depăşeşte trebuinţa, de-ar fi nisipul aurifer din Lidia sau lucrul furnicilor purtătoare de aur, cu atât mai mult cu cât va avea mai puţină trebuinţă de avere. Iar trebuinţa este hotărâtă de necesităţile firii şi nu de plăceri. Cei care depăşesc hotarul trebuinţei se aseamănă cu cei ce alunecă în jos, care nu se pot opri din căderea lor, pentru că n-au de ce se prinde ; ci cu cât adună mai multe bogăţii cu atât au nevoie de mai mult pentru împlinirea poftelor lor, potrivit cuvintelor lui Solon, fiul lui Excestid, care a spus:*«Oamenii nu au o margine în pofta lor după averi»*.Trebuie să cităm şi cuvintele dascălului Teognis, care a spus:*«Nu-mi place şi nici nu doresc să fiu bogat. Ci să trăiesc cu puţine, slobod de orice necaz»*.

Admir şi dispreţul lui Diogene faţă de toate cele omeneşti. Diogene a spus că este mai bogat chiar decât marele împărat al perşilor, pentru că are nevoie pentru trai de mai puţine lucruri ca acela. Noi, însă, nu ne-am mulţumi nici chiar de am avea talanţii lui Pitios din Misia, de-am avea atâtea şi atâtea hectare de pământ, iar cirezi de vite mai multe decât pot fi numărate. Socot că se cuvine să nu dorim bogăţia când ne lipseşte, iar când o avem să nu ne gândim mai mult a o stăpâni decât a şti cum s-o folosim.

Frumos este şi cuvântul lui Socrate! Socrate, când a văzut că un om bogat se lăuda cu bogăţia lui, i-a spus că n-are să-l laude mai înainte de a vedea dacă ştie să întrebuinţeze bine bogăţia. Fidias şi Policlit dacă s-ar fi lăudat cu aurul şi cu fildeşul, din care unul a făcut pe Zeus pentru eleni, iar celălalt pe Iunona pentru argieni, s-ar fi făcut de râs, că s-ar fi împodobit cu o bogăţie străină, părăsind arta prin care chiar aurul ajunge mai plăcut şi mai de preţ. Ne închipuim oare că facem un lucru vrednic de mai puţină ruşine când socotim că virtutea omenească nu este de ajuns prin ea însăşi pentru a ne împodobi? Dar poate că vom dispreţui bogăţia şi vom nesocoti plăcerile simţurilor ! Vom urmări, însă linguşeala şi slugărnicia şi vom imita viclenia şi făţărnicia vulpii lui Arhiloh? Nu! Omul înţelept trebuie să fugă cât mai mult de dorinţa de a trăi pentru glorie şi de a face pe placul mulţimii; trebuie să-şi facă raţiunea conducătoare vieţii, încât chiar de-ar trebui să se

împotrivească tuturor oamenilor, chiar de-ar fi să rămână fără glorie şi să-şi pună viaţa în primejdie pentru bine, să nu prefere nimic celor recunoscute de el ca bune. În ce s-ar deosebi oare cel care nu are o purtare ca aceasta de acel sofist egiptean, care ori de câte ori voia se prefăcea în plantă, în animal, în foc, în apă şi în orice altceva ? Unul ca acesta va lăuda acum dreptatea înaintea celor ce o preţuiesc, iar mai târziu va vorbi împotriva ei, când simte că nedreptatea este aprobată. Aşa fac linguşitorii! Şi după cum polipul ia culoarea pământului pe care stă, tot aşa şi un om ca acesta îşi schimbă gândirea după părerile celor cu care stă de vorbă.

Dar toate acestea le vom învăţa mai bine din scrierile noastre. Cele spuse acum sunt numai o schiţă a virtuţii, scoasă din lucrările scriitorilor profani. Cei care strâng cu grijă folosul din fiecare lucru, adaugă ca fluviile cele mari, din toate părţile multe la cele ce au. Cuvintele spuse de poet: «Adună puţin câte puţin» nu se referă atât la creşterea bogăţiei, cât la înmulţirea cunoştinţelor.

Când fiul lui Vias a plecat în Egipt şi l-a întrebat pe tatăl său ce să lucreze spre a-i face cât mai multă plăcere, Vias i-a spus : *«Adună merinde pentru bătrâneţe !»*. Vias a numit virtutea merinde, dar i-a pus hotare mici, că a mărginit folosul virtuţii numai la viaţa aceasta pământească. Dar chiar dacă mi-ai vorbi de bătrâneţea lui Tithon sau a lui Arganthonie sau a lui Matusala al nostru, cel cu viaţa foartă lungă, despre care se spune că a trăit nouă sute şaptezeci de ani, chiar dacă ai măsura tot timpul de când sunt oameni pe pământ, aş râde ca de nişte păreri de copil, gândindu-mă la timp cât este de lung şi fără de bătrâneţe, al cărui sfârşit nu ni-1 putem închipui, după cum, nu mai puţin, nu poţi pune sfârşit sufletului nemuritor.

Pentru această viaţă veşnică v-aş îndemna să strângeţi merinde, mişcând după cum spune proverbul, orice piatră de unde aţi putea avea folos. Să nu ne temem că e greu şi că e nevoie de osteneală! Să ne aducem aminte de înţeleptul care ne-a sfătuit că trebuie să alegem viaţa cea mai bună şi să facem fapte de virtute, cu nădejdea că obişnuinţa va face plăcută o viaţă ca aceasta. E ruşinos să pierdem prezentul, iar mai târziu să rechemăm trecutul, când căinţa nu ne mai foloseşte. V-am spus acum acele lucruri pe care le-am socotit a fi cele mai bune, celelalte vi le voi spune în tot cursul vieţii.

Voi, însă, din cele trei feluri de boală ce există să nu păreţi a suferi de o boală trupească, ce nu se poate vindeca şi nici să aveţi o boală sufletească asemănătoare bolilor trupeşti ce sunt fără vindecare. Cei care au o boală uşoară merg singuri la doctor; cei cuprinşi de boli mai mari cheamă pe doctori la ei; dar cei care au o boală care cu nici un chip, nu se poate vindeca, nu primesc nici pe doctori, chiar

dacă vin la ei. Să dea Dumnezeu ca voi să nu fiţi cuprinşi niciodată de această boală, ca să fugiţi de oamenii cu gânduri bune.

Omilia a XXIII-a - La Sfântul mucenic Mamant

Ştiu cât de măreaţă trebuie să fie o cuvântare de laudă ţinută la o astfel de prăznuire! Dar, după cum ştiu asta, tot aşa îmi ştiu şi neputinţa. Tema cuvântării cere ca spusele mele să fie vrednice de mulţimea adunată aici, de nădejdile puse în mine şi de subiect.

Pentru că astăzi facem pomenire de mucenic în una din cele mai mari zile de pomenire a mucenicilor, de aceea toţi sunteţi cu mintea trează şi auzul pregătit, aşteptând să spun ceva vrednic de mucenic, iar prin aceasta să întăresc Biserica.

Copiii cei buni cer să fie măreţe cuvântările de laudă ţinute în cinstea părinţilor lor şi n-ar primi să se primejduiască măreţia celor lăudaţi din pricina neiscusinţei oratorului. Deci, cu cât e mai mare dorinţa voastră de a auzi o cuvântare frumoasă, pe atât de mare şi primejdia mea. ***Ce voi face ? Cum voi putea împlini dorinţele voastre, ca să nu plec fără să vă fi fost cu ceva de folos celor ce sunteţi de faţă? Voi ruga deci pe fiecare din voi să-şi reîmprospăteze în minte tot ce avea în memorie despre mucenic atunci când a venit aici, să se hrănească cu merindele duhovniceşti aduse de acasă şi să plece bucurându-se că a mâncat din propriile lui merinde.***

Aduceţi-vă aminte de mucenic toţi câţi v-aţi bucurat de el în timpul viselor, toţi câţi l-aţi avut ajutor în rugăciune, când aţi fost în această biserică, toţi câţi l-aţi avut alături de voi în faptele voastre, când i-aţi chemat numele lui! Aduceţi-vă aminte pe câţi călători i-a scos la drumul cel bun, pe câţi i-a sculat din boală, câtor părinţi le-a dat înapoi copiii ce erau pe moarte, câtor oameni nu le-a lungit firul vieţii! Adunaţi-mi la un loc toate faptele lui minunate şi alcătuiţi, din această colectă obştească, cuvânt de laudă în cinstea mucenicului! Spuneţi unul altuia minunile lui! Fiecare să spună cele ce ştie celui ce nu ştie! Cele pe care nu le ştie să le afle de la cel care le ştie! Şi aşa, ospătându-vă unul pe altul, din această colectă obştească, iertaţi-mi neputinţa mea!

Laudă mucenicului este însăşi bogăţia harurilor lui duhovniceşti. Nu putem să lăudăm pe mucenic folosindu-ne de legile retorice ale cuvântărilor de laudă profane. Nu putem să vorbim de părinţii şi strămoşii străluciţi ai mucenicului, că e ruşinos lucru să fie împodobit cu podoabe străine cel care străluceşte cu propria sa virtute. De obicei legile retorice profane cer ca asemenea podoabe străine să fie cuprinse în cuvântările de laudă ; legea adevărului, însă cere ca meritele proprii ale fiecăruia să formeze izvorul cuvântărilor de laudă. Nu-l face iute pe cal iuţeala la drum a tatălui lui, nici lauda unui câine de vânătoare nu se datoreşte faptului că s-a

născut din alţi câini foarte iuţi. Şi după cum la celelalte animale meritele fiecăruia sunt propriile sale merite, tot aşa lauda proprie a mucenicului este aceea mărturisită de faptele mari de virtute, pe care însuşi le-a făcut. Ce valoare poate avea pentru copil faima tatălui său?

Astfel, mucenicul prăznuit astăzi nu-şi datorește strălucirea lui altora, ci el însuşi în cursul vieţii sale a aprins făclia bunului său nume. Ceilalţi oameni ajung vestiţi cu faptele, de laudă ale lui Mamant, dar nu Mamant cu ale altora. Copiii care au învăţat de la Mamant evlavia să se laude cu el! Mamant izvorăşte virtutea prin propriile lui puteri. Nu este ca un şuvoi de munte, care se laudă cu apa izvoarelor străine, ci este un izvor care-şi are frumuseţea apelor sale izvorâtă din propriile sale sânuri. Să admirăm pe mucenic, nu pentru podoabele străine cu care a împodobit, ci să-l lăudăm pentru propria sa podoabă! Uită-te la vestiţii crescători de cai de curse ! Uită-te la mormintele lor albe! Nu sunt mormintele lor nişte pietre, pe care nimeni nu le bagă în seamă? Dar numele mucenicului pune în mişcare întreaga ţară, face ca fiecare oraş să îmbrace haina de sărbătoare. Nu aleargă rudele la mormintele strămoşilor lor, ci toţi se grăbesc spre locul evlaviei. Numesc tată pe acest conducător al adevărului, dar nu numesc tată pe începătorii trupurilor lor. Vezi că virtutea se cinsteşte şi nu bogăţia?Astfel Biserica, prin cinstea dată înaintaşilor, îndeamnă pe cei în viaţă. Ea spune: Nu te strădui după bogăţie, nici după înţelepciunea cea trecătoare a lumii! Toate acestea dispar odată cu viaţa pământească! Tu dimpotrivă, fii lucrătorul evlaviei! Evlavia te va urca la ceruri, evlavia îţi va face nemuritoare amintirea şi nepieritor numele cel bun printre oameni.

Astfel, dacă-ţi aduci aminte de păstor, să nu admiri bogăţia! Ne-am adunat să lăudăm pe mucenic, nu pentru că a fost bogat. Să nu plece nimeni de aici admirând pe bogat, ci admirând sărăcia unită cu evlavia. A fi cineva păstor nu-i mare lucru şi nici nu-i o meserie care să aibă nevoie de înţelepciune. Dacă te supără cineva, nu spui oare celui ce te-a supărat, în loc de insultă: Eşti un cioban? Un păstor nu câştigă mai mult decât hrana cea de fiecare zi; de umăr îi atârnă traista, în mână are bâtă şi cu el merindele pe-o zi; n-are nici o grijă de ziua de mâine este duşman fiarelor sălbatice şi tovarăş celor mai blânde animale; fuge de locurile unde se adună multă lume, fuge de tribunale; nu cunoaşte pe hulitori, nu ştie ce-i neguţătoria; nu ştie ce-i bogăţia; nu-şi are propriul său acoperiş; trăieşte sub cer, acoperişul obştesc al lumii,noaptea priveşte spre bolta înstelată şi prin stele cunoaşte minunile Făcătorului Păstor !

Să nu ne ruşinăm de adevăr! Să nu imităm pe scriitorii profani, ca să ascundem adevărul prin frumuseţea cuvintelor! Adevărul este simplu, n-are nevoie de

apărători, se impune prin el însuşi. Dacă spui mai mult decât adevărul, înseamnă că te înjoseşti. Într-o cuvântare de laudă adevărul trebuie admirat mai mult decât orice. ***Mamant era : păstor şi sărac ! Acestea sunt pricini de mândrie pentru creştin. Dacă vei căuta să vezi cine au fost conducătorii şcolii credinţei, vei găsi păstori şi vameşi. Dacă vei căuta să vezi cine au fost ucenicii Domnului, vei găsi curelari săraci. Nici unul bogat, nici o vază lumească.*** Toate acestea pier odată cu lumea. Iată, dar, a cui zi o prăznuim, de dragul cui suntem toţi veseli, pentru a cărui viaţă am părăsit oraşele şi satele şi am venit aici!

Pentru că am amintit de păstor, nu dispreţui numele de păstor! Ai auzit că cel dintâi om, care a bineplăcut lui Dumnezeu, a fost Abel, un păstor. ***Cine l-a imitat pe Abel?*** Moise, marele legiuitor! După ce a scăpat de Faraon, care căuta să-l omoare, după ce s-a scârbit de viclenia celor de un neam cu el, a fost păstor în muntele Horiv şi pe când păştea oile vorbea cu Dumnezeu. Moise n-a văzut pe înger, fiind mare demnitar, ci, păscând oile, a fost învrednicit de acea convorbire cerească.

Cine a mai fost păstor după Moise? Iacov patriarhul, prin păstorirea oilor, arătându-şi răbdarea sa pentru adevăr, a lăsat, ca într-o mică icoană, caracterul întregii sale vieţi.

Cui a dat Dumnezeu râvna ? Lui David ! David de la păstoritul oilor a fost înălţat pe tron împărătesc. Păstoritul şi demnitatea împărătească sunt surori, cu singura deosebire că uneia îi este încredinţată conducerea animalelor, iar celeilalte, conducerea oamenilor. ***Astfel, păstoritul este temelia celei mai înalte ştiinţe: ştiinţa conducerii oamenilor. De aceea Domnul, unind în persoana Sa pe amândouă, este păstor şi împărat, păstorind pe cei mai simpli la minte şi având sub conducerea împărăţiei pe cei mai luminaţi la minte.***

Vrei să vezi ce mare e păstorul? ***«Domnul mă păstoreşte!»***, spune psalmitul. Dar în ce chip păstoritul este sora demnităţii împărăteşti? ***«Cine este acesta împăratul slavei ?»*** Cel numit Păstor în textul de mai sus, în textul acesta este numit împărat. Să nu crezi că numirea aceasta îi este dată de alţii, iar El se ruşinează să-şi dea acest nume! Dimpotrivă, trecând sub tăcere pe năimiţi, mărturiseşte despre Sine că întruneşte, în persoana Sa, calităţile unui adevărat păstor: ***«Eu sunt Păstorul cel bun»***, «Eu sunt şi nu Mă schimb».

Au oare aceeaşi valoare cuvintele: «Păstorul cel bun» ca şi acelea spuse despre faptele mari ale lui Dumnezeu, ca de pildă cuvintele: «Eu cu mâna Mea am întărit pământul şi Eu singur am întins cerul» , ca şi toate faptele şi cuvintele măreţe şi vrednice ce trebuie spuse despre Dumnezeu? Da! Domnul prin aceste cuvinte

scoate dintre păstori pe năimiţi şi raportează la El pe adevăratul păstor: «Eu sunt Păstorul cel bum. Află cine este Păstorul şi cine este Păstorul cel bun! Domnul singur tălmăceşte aceste cuvinte spunând: ***«Păstorul cel adevărat sufletul lui îşi pune pentru oi; iar năimitul şi cel care nu este păstor, ale căruia nu sunt oile, nu-i pasă când vede lupul venind».***

În această privinţă Biserica întreabă: ***Dacă Domnul este păstorul, cine este năimitul ? Nu-i oare diavolul? Iar dacă diavolul este năimitul, atunci cine-i lupul?*** Dar se ştie că lup este diavolul, fiară neîmblânzită, răpitoare, vicleană, duşmanul obştesc al tuturora. Trebuie deci, ca năimitul să fie altcineva, unul care are un nume special. ***Domnul numea năimiţi pe aceia cărora le adresa cuvinte de mustrare.*** Dar sunt şi acum şi n-ar trebui să fie, oameni care merită numele de năimiţi. Pe vremea Mântuitorului năimiţi erau arhiereii şi fariseii şi tot partidul iudaic. Pe ei îi numea năimiţi, pentru că au luat puterea de a păstori pentru propriul lor câştig şi nu pentru a face bine şi dreptate poporului. Aceia sunt năimiţi, care se roagă folosindu-se de deşarte născociri pentru a mânca pâinea văduvelor şi orfanilor. ***Sunt năimiţi şi nu păstori cei care se ocupă de propriile lor interese, cei care urmăresc prezentul şi nu se gândesc la viitor.***

Şi acum sunt mulţi năimiţi, care-şi vând viaţa pentru o neînsemnată şi nenorocită glorie, care fac dezbinări în Biserică, întemeindu-se chiar pe cuvintele sănătoase ale Domnului. Scriptura spune: ***«Pe când Domnul spunea aceste cuvinte s-a făcut dezbinare între ei». «Unii spuneau : «Are demon!». Alţii: «Demonul nu poate face ca ochii orbi să vadă».*** Vezi, deci că această boală a dezbinării este veche? Lopata desparte îndată pleava de grâu, ce-i uşor şi nestatornic se desparte de ce-i hrănitor, iar ce-i potrivit pentru mâncarea cea duhovnicească rămâne agricultorilor. Pentru aceasta se fac dezbinări, pentru că unii se despart de alţii într-un chip sau în altul. Este o însuşire proprie a iudeilor de a face dezbinări, dar Biserica lui Dumnezeu, care a primit cămaşa cea fără cusătură, cămaşa ţesută dintru început, păstrată nesfâşiată de ostaşi, care a îmbrăcat pe Hristos, Biserica lui Dumnezeu a reuşit să nu sfâşie cămaşa! ***«Eu cunosc pe ale Mele şi ale Mele Mă cunosc».***

Ereticul a răpit aceste cuvinte pentru făurirea hulei lui. Ereticul spune «Iată Domnul a spus : «Cele ale Mele Mă cunosc şi cunosc pe ale Mele»! Ce înţeles are cuvântul a cunoaşte ? Se înţelege, oare, prin acest cuvânt că putem cunoaşte fiinţa lui Dumnezeu ? Că putem măsura măreţia Lui ? Aceea înţelegi despre Dumnezeire, ceea ce afirmi, în îndrăzneala ta, că cunoşti? Nu înţelegi, oare, care este măsura cunoaşterii noastre despre Dumnezeu din cele spuse de Domnul puţin mai jos? Ce cunoaştem despre Dumnezeu ? ***«Oile Meie, spune Domnul, ascultă glasul Meu» . Iată cum se cunoaşte Dumnezeu! Din ascultarea poruncilor Lui; din săvârşirea***

poruncilor, pe care le-am auzit. Cunoaşterea lui Dumnezeu e aceasta: păzirea poruncilor lui Dumnezeu!

Cum ? Cunoaşterea lui Dumnezeu nu este cercetarea cu de-amănuntul a fiinţei lui Dumnezeu? Nu este căutarea şi cercetarea celor mai presus de lume? Nu este cugetarea despre cele nevăzute? «Cele ale Mele Mă cunosc şi le cunosc pe ale Mele».Ţi-i de ajuns să ştii că Hristos este păstor bun , că şi-a pus sufletul Său pentru oi. Aceste margini are cunoaşterea lui Dumnezeu. A căuta să cunoşti cât este de mare Dumnezeu, care este măsura Lui, în ce fel este fiinţa Lui şi altele asemenea este primejdios pentru cel ce întreabă şi cu neputinţă de răspuns pentru cel întrebat. Tăcerea este leacul unor astfel de întrebări.

Domnul a spus : «Oile Mele ascultă glasul Meu»; n-a spus: «Oile Mele caută», a spus: «Sunt ascultătoare, nu sunt puse pe discuţie». Ai auzit pe Fiul! Nu mai discuta meşteşugit cu privire la chipul naşterii Fiului, nu atribui cauze celor necauzate şi nu despărţi prin schismă ce este unit! Pentru a pune capăt acestor întrebări, evanghelistul, cu mult înainte, ţi-a pus o temelie de nezdruncinat. Ai auzit mai înainte şi auzi şi acum ! Evanghelistul a spus: ***«La început era Cuvântul»*** , ca să nu socoţi că Fiul este o odraslă omenească, venită din nefiinţă.

- ✓ *A spus: «Cuvânt» din pricina impasibilităţii Sale;*
- ✓ *a spus: «era» din pricină că este mai presus de timp;*
- ✓ *a spus : «început», ca să uneşti pe Cel născut cu Tatăl.*

Ai văzut în ce chip oaia ascultătoare ascultă glasul Stăpânului! «La început» şi : «era» şi : «Cuvânt». Nu întreba : «Cum era ?». Nu spune: «Dacă era, nu a fost născut, iar dacă a fost născut nu era». Oaia care pune nişte întrebări ca acestea nu este oaie. Are numai pielea de oaie pe dinăuntru, însă, cel care vorbeşte este lup.

Să fie făcut cunoscut vicleanul! «Oile Mele ascultă glasul Meu». Ai auzit pe Fiul ? Înţelege în ce constă asemănarea cu Tatăl. Spun asemănarea din pricina slăbiciunii trupurilor mai puternice. De altfel acesta-i adevărul - nu mă tem să mă apropii de adevăr - şi nu sunt înclinat spre hulă. Spun identitate între Tatăl şi Fiul, dar salvez însuşirea de Fiu şi de Tată.

În ipostaza Fiului înţelege chipul părintesc, ca să salvezi raţiunea exactă a chipului Tatălui, ca să înţelegi, cu cuviinţă dumnezeiască, cuvintele: ***«Eu sunt în Tatăl şi Tatăl întru Mine» .*** Să nu înţelegi amestecarea fiinţelor, ci identitatea caracterelor.
Se pare, însă, iubiţilor, că problema aceasta este una din cele mai controversate; dar supunerea pe care o aveţi în a mă asculta m-a silit pe mine, neputinciosul, să o

aduc înainitea voastră şi să vorbesc despre ea, pentru ca puterea lui Dumnezeu să strălucească mai ales în neputinţa omului, care-I serveşte de unealtă. Poate pentru că pentru aceasta a prisosit în noi neputinţa, pentru ca să fie slăvit şi mai mult Cel Care întăreşte cele neputincioase.

Iar Cel Care a adus această prăznuire a noastră, Care a pus capăt rugăciunilor anului trecut şi a făcut început anului ce vine - că ziua de astăzi ne pune hotar anului trecut şi este în acelaşi timp şi început al anului ce vine - aşadar Cel Care ne-a adunat şi ne-a dat puterea de a lucra în viitor, să ne păzească întru El nevătămaţi, neispitiţi şi nerăpiţi de lup; să păstreze nezdruncinată Biserica aceasta întărită cu puternicele turnuri ale mucenicilor; să alunge de la ea orice viclenie şi orice atac al furiilor eretice; să ne dea nouă prilej de a învăţa în linişte cuvintele dumnezeieşti şi de a învăţa harul ce ni s-a dat al Duhului, că a lui Hristos slava şi puterea împreună cu Sfântul Duh, acum şi pururea şi în vecii vecilor, Amin.

Omilia a XXIV-a - Împotriva sabelienilor, a lui Arie şi a anomeilor

Iudaismul se luptă cu păgânismul şi amândoi cu creştinismul, aşa cum altădată egiptenii şi asirienii erau duşmani unii altora, dar amândoi la un loc duşmani ai lui Israil, aşa cum şi în viciu găsim teama şi îndrăzneala, care se luptă între ele, dar amândouă dau luptă împotriva bărbăţiei. O astfel de luptă - şi dintr-o parte şi din alta - este dusă şi împotriva dreptei credinţe: de o parte atacurile lui Sabelie, iar de altă parte ale celor ce învaţă că Fiul nu este asemenea cu Tatăl. Noi însă, după cum am fugit de păgânism, îndepărtând reaua închinare la idoli şi osândind politeismul cel fără de Dumnezeu, tot aşa am fugit şi de blasfemia iudeilor, care tăgăduiseră pe Fiul lui Dumnezeu. Că noi ne temem de ameninţarea Domnului, Care spune: ***«De cel care se va lepăda de Mine înaintea oamenilor, de acela Mă voi lepăda şi Eu înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri».*** Să fugim, aşadar aşa cum e şi drept, de cei care împotriva învăţăturii adevărului, au născocit învăţături înrudite şi cu păgânismul şi cu iudaismul.

Da, diavolul cel iscusit în a face rău, când a văzut că noi creştinii ne-am îndepărtat şi de păgâni şi de iudei, când a văzut că avem duşmănie faţă de aceşti eretici, din pricina numelui ce-şi dau, că s-au numit creştini că şi noi, încearcă să introducă iarăşi tăgada iudaică şi politeismul păgân. Unii eretici spun că Unul-Născut este operă şi făptură a lui Dumnezeu şi prin cultul şi teologia lor introduc politeismul păgân, pentru că se închină creaturii şi nu Creatorului, alţi eretici tăgăduiesc pe Dumnezeu din Dumnezeu şi mărturisesc pe Fiul numai cu numele; dar de fapt şi într-adevăr îi tăgăduiesc existenţa şi prin asta reînnoiesc iarăşi iudaismul. Când aceşti eretici mărturisesc că Fiul lui Dumnezeu este Cuvântul, îl aseamănă cu cuvântul interior, iar când îl numesc înţelepciune, spun că este asemenea cu starea sufletească ce se naşte în sufletele celor instruiţi; deci Tatăl şi Fiul sunt o singură persoană, pentru că şi omul este unul şi nu-i despărţit de cuvântul şi de înţelepciunea care sunt în el. Ereticii fac aceste afirmaţii, cu toate că evanghelistul, chiar la începutul Evangheliei sale, strigă: «Şi Dumnezeu era Cuvântul», dându-I Fiului o existenţă proprie. Dacă ar fi fost în inimă Cuvântul, cum ar fi gândit Dumnezeu, cum ar fi fost Cuvântul lingă Dumnezeu? Căci cuvântul din om nu se numeşte nici om, nici nu este lângă om, ci în om; nu este nici viu, nici nu fiinţează prin sine însuşi. Cuvântul lui Dumnezeu, însă este viaţă şi adevăr . Cuvântul nostru îndată ce a fost rostit a şi încetat de a fi, pe când despre Cuvântul lui Dumnezeu psalmistul spune: ***«În veac, Doamne, Cuvântul Tău rămâne în cer».***

Pe un asemenea teren se dă lupta aceasta. Dar care este şi cum este lupta ce se dă împotriva adevărului şi dintr-o parte şi din alta? Unii din aceşti eretici sunt de acord cu existenţa Fiului şi admit că Fiul este o persoană proprie, iar Tatăl o

persoană proprie, dar introduc ideea că nu este asemănare de fire între Fiul şi Tatăl. Prin spusele lor admit numele de Fiu, dar în realitate coboară pe Fiu în rândul creaturilor. Nu pun nici un preţ pe cuvântul Domnului, Care s-a arătat pe Sine însuşi, atunci când a spus unui ucenic care ardea de dorinţa de a vedea pe Tatăl: ***«Cel care M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl».*** Pentru oamenii cu judecată aceste cuvinte opresc hulele şi ale unora şi ale altora. Domnul nu spune că El este Tatăl, face o distincţie precisă de persoane prin cuvintele: ***«Cel care M-a văzut pe Mine»*** arată propria Sa persoană, iar prin cuvintele: ***«A văzut pe Tatăl»*** se referă la persoana Tatălui îl distinge precis de El şi prin cuvintele următoare: ***«Dacă M-aţi fi cunoscut pe Mine, aţi fi cunoscut şi pe Tatăl Meu».*** Aceste cuvinte nu arată o amestecare a persoanelor, ci înfăţişează completa asemănare a Dumnezeirii.

Să audă aceste cuvinte şi duşmanii, că cel care a fost învrednicit de împărtăşirea cu Fiul nu este lipsit de împărtăşirea cu Tatăl. Tatăl n-a născut ceva deosebit, ci Cel născut este asemenea cu El însuşi. Ascultă, anomeule ***«Eu şi Tatăl una suntem!»***. Ascultă şi tu Sabelie ***«Eu de la Tatăl am ieşit şi la El Mă duc!».*** Fiecare din voi să-şi tămăduiască propria rană cu învăţătura evanghelică. Tu primeşte unitatea Dumnezeirii pe temeiul completei asemănări a firii, a Fiului şi Tatălui, iar tu raportează cuvintele: «de la El am ieşit şi la El Mă duc» la deosebirea persoanelor.

Să ne unim asupra înţelesului acestor cuvinte, să facem pace şi să punem capăt îndelungatului război dus împotriva credinţei, să aruncăm aceste arme ascuţite ale necredinţei şi să prefacem suliţele în pluguri şi săbiile în seceri. Nu te mărgini să spui numai cu gura, ci urmează Celui Care a spus: Eu nu sunt singur, pentru că Tatăl Care M-a trimis este cu Mine. Altul este Tatăl Care a trimis şi altul Fiul, Care a fost trimis. Şi iarăşi spune: ***«Eu mărturisesc despre Mine Însumi şi mărturiseşte despre Mine Tatăl, Care M-a trimis».*** Iar «în legea voastră este scris spune Domnul, că mărturia a doi oameni este adevărată». Numără, dacă vrei, persoanele ! ***«Eu, spune Hristos, sunt Cel Ce mărturisesc».*** O persoană. ***«Şi mărturiseşte despre Mine Tatăl Cel Ce M-a trimis».*** A doua persoană. Nu sunt atât de îndrăzneţ, ca eu să număr, ci însuşi Domnul m-a învăţat, spunând: «în legea voastră este scris că mărturia a doi oameni este adevărată». Iar tu, într-un alt chip de necredinţă, te lupţi cu Dumnezeu spunând că Fiul nu este asemenea prin fire cu Dumnezeu, nu dai egalitate de fire, introduci un interval de timp în viaţa Dumnezeirii! Să te facă de ruşine Pavel, care zice: ***«Care este chipul Dumnezeului celui nevăzut»!*** Acceptă că chipul cel viu este întru totul asemenea cu viaţa cea dintru început! Mărturiseşte că este Tatăl Fiului şi nu Creatorul unei făpturi! Iar în mărturisirea cea adevărată pe care o faci despre Tatăl dă Celui născut aceeaşi cinstire ca şi Tatălui şi adu-ţi aminte de mărturia evanghelistului, care spune: «că pe Dumnezeu îl numea Tatăl Lui, făcându-se pe Sine deopotrivă cu Dumnezeu».

Egalitatea cu Tatăl trebuie înţeleasă ca o egalitate de fire şi nu ca o măsurare corporală. Pentru ce, oare a spus Pavel că «n-a socotit o răpire a fi întocmai cu Dumnezeu», dacă, după cum huleşti tu, n-a fost niciodată întocmai? Cum «a existat în chipul lui Dumnezeu» Cel Care, după cuvântul tău, n-a fost niciodată asemenea?

Astfel este războiul, care se dă şi dintr-o parte şi din alta. Dar care-i adevărul? Nu te teme de a mărturisi persoanele, ci spune Tatăl, spune şi Fiul; nu atribui două nume unei singure persoane, ci învaţă că fiecare din cele două nume are un înţeles propriu. Cumplită răutate este de a nu primi învăţăturile Domnului, Care a făcut distincţie precisă între persoane. El spune: ***«Dacă voi pleca Eu, voi ruga pe Tatăl şi alt Mângâietor vă va trimite».*** Aşadar, Fiul este Cel Care roagă, Tatăl este Cel rugat, iar Mântuitorul este Cel trimis.

Oare nu te ruşinezi când auzi lămurit: «Eu» despre Fiul; «Acela» despre Tatăl; «Altul» despre Duhul cel Sfânt, iar tu pe toate le amesteci, pe toate le confunzi şi dai toate numirile unui singur lucru? Să nu socoteşti nici tu un furt, care duce la necredinţă, despărţirea persoanelor. Chiar dacă sunt două persoane la număr, totuşi nu sunt despărţite prin fire; nici cel care spune două nu introduce înstrăinare. Un singur Dumnezeu: Tatăl; un singur Dumnezeu: Fiul; şi nu doi Dumnezei, pentru că Fiul are identitate cu Tatăl. Nu văd altă Dumnezeire în Tatăl şi altă Dumnezeire în Fiul , nici altă fire, firea Tatălui şi altă fire, firea Fiului. Ca să-ţi fie clară însuşirea persoanelor, numără separat pe Tatăl şi separat pe Fiul; iar ca să nu cazi în politeism, mărturiseşte o singură fiinţă în cei doi: în Tatăl şi în Fiul. Mărturisind aşa, cade Sabelie, iar anomeul se sfărâmă.

Când spun o singură fiinţă, să nu înţelegi două părţi dintr-un întreg, ci să înţelegi că dintru început Fiul există împreună cu Tatăl şi nu că Tatăl şi Fiul îşi au fiinţa lor dintr-o fiinţă superioară. Nu numim ipostasele Tatălui şi Fiului surori, ci mărturisim pe Tatăl şi pe Fiul. Este o identitate de fiinţă, pentru că Fiul este din Tatăl, nu făcut la poruncă, ci născut din fire nu tăiat din Tatăl, ci în timp ce Tatăl rămâne desăvârşit, Fiul străluceşte desăvârşit. Toţi câţi n-aţi urmărit cu destulă atenţie cele spuse de mine sau aţi stat în jurul meu spre defăimarea mea, căutând nu să luaţi ceva folositor de la mine, ci urmărind să huliţi ceva din cele spuse, să nu spuneţi cumva după ce veţi pleca de la mine : «Predică doi Dumnezei, vesteşte politeismul!». Nu sunt doi Dumnezei, că nici nu sunt doi taţi. Cel care introduce două principii predică doi Dumnezei. Aşa a gândit Marcion şi oricare altul, dacă gândeşte la fel de rătăcit ca Marcion. Iarăşi, cel care afirmă că Cel născut are o altă fiinţă decât Cel Ce a născut, susţine şi el doi Dumnezei şi introduce politeismul datorită neasemănării fiinţei. Dacă spui că este o Dumnezeire nenăscută şi una născută, tu eşti cel care predici politeismul, ca afirmând că Cel nenăscut este

potrivnic Celui născut, susţii negreşit că şi fiinţele celor două persoane sunt potrivnice. Dacă fiinţa Tatălui este nenaşterea, iar fiinţa Fiului este naşterea, urmează nu numai că sunt doi Dumnezei, dar afirmi şi că ei se luptă unul cu altul. Dar rătăcirea cea mai cumplită este că lupta dintre ei nu se datoreşte unui act de voinţă, ci unui dezacord între firi, care face că firile nu pot ajunge niciodată la împăcare.

Dreapta învăţătură, însă a evitat contradicţiile care provin şi dintr-o erezie şi din alta. Că unde este un singur principiu, este unul cel din care rezultă ceva şi unde este un singur original una este şi imaginea; astfel principiul unităţii nu se vatămă deloc. Pentru că Fiul, existând prin naştere din Tatăl şi întipărind în El prin fire pe Tatăl, ca imagine a Lui, este întru totul asemenea cu Tatăl. Fiul, ca odraslă a Tatălui, salvează de o fiinţimea Fiului cu Tatăl. Cel care priveşte tabloul împăratului în piaţă spune că cel din tablou este împăratul, dar nu susţine că sunt doi împăraţi, unul tabloul şi altul cel al căruia este tabloul; nici nu lipseşte originalul de numele de împărat, dacă ar zice arătând pe cel pictat în tablou: «Acesta este împăratul». Ba, dimpotrivă, a întărit şi mai mult cinstirea dată originalului prin mărturisirea lui. Dacă tabloul împăratului este împăratul, cu atât mai mult este drept să fie împărat cel care este cauza celui din tablou. În această pildă lemnele, ceara şi arta pictorului fac un chip supus stricăciunii, fac chipul unui om stricăcios, este o operă de artă a pictorului dincolo însă în Dumnezeire, când auzi de chip înţelege «strălucirea slavei» .

Ce este «strălucirea» şi ce este «slava»? Însuşi apostolul le-a explicat îndată, adăugind: «Şi caracterul ipostazei». Aşa că ipostaza este identică cu slava, iar caracterul cu strălucirea. Deci slava, pentru că rămâne desăvârşită şi cu nimic neîmpuţinată, face să iasă desăvârşit la iveală strălucirea. Şi astfel noţiunea de chip, înţeleasă cu cuviinţă dumnezeiască, ne înfăţişează unitatea Dumnezeirii. Acesta este în Acela, iar Acela în Acesta. Acesta este aşa cum este Acela, iar Acela aşa cum este Acesta. Astfel se unesc cele două persoane, pentru că nu se schimbă şi nici Fiul nu se înţelege după alt chip şi după alt caracter străin. Aşadar spun iarăşi: Unul şi Unul; firea este neîmpărţită, iar desăvârşirea neştirbită. Deci, este un singur Dumnezeu, pentru că în cele două persoane este contemplată o singură fire, arătată în întregime şi în una şi în alta.

Dar de mult văd că a început să vă obosească cuvântarea mea şi aproape mi se pare că vă aud spunând că, stăruind prea mult asupra unor lucruri asupra cărora sunteţi de acord, nu atac problemele de care se vorbeşte cel mai mult. Da, acum oricine este dornic să audă cuvântări despre Sfântul Duh. Eu, însă, aş vrea să predau ascultătorilor învăţătura despre Sfântul Duh aşa simplu cum am primit-o, aşa

nemeşteşugită cum am auzit-o, spre a nu fi solicitat să vorbesc mereu despre acelaşi lucru, ci să pot avea ucenici convinşi dintr-o singură expunere a mărturisirii credinţei. Dar pentru că voi staţi în jurul meu mai mult ca judecători decât ca ucenici, cu gândul de a mă pune la încercare şi nu de a căuta să învăţaţi ceva de la mine, trebuie neapărat să procedez ca la tribunal: să răspund la obiecţii, să întreb mereu şi mereu să repet învăţăturile pe care le-am primit. Dar, vă rog, să nu-mi cereţi să auziţi cu orice chip ceea ce vă face plăcere, ci ceea ce este bineplăcut Domnului, ceea ce este în concordanţă cu Sfintele Scripturi, ceea ce nu se opune învăţăturii părinţilor.

Aşadar cele ce am spus despre Fiul, anume că trebuie să mărturisim propria Lui persoană, acelaşi lucru îl avem de spus şi despre Sfântul Duh. Duhul nu este ceea ce este Tatăl; că este scris: ***«Duh este Dumnezeu» .*** Iarăşi nici Fiul şi Duhul nu sunt una şi aceeaşi persoană,că s-a zis: ***«Iar dacă nu are cineva Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui, iar Hristos este în voi».*** Unii, întemeiaţi pe aceste texte, s-au înşelat şi au identificat pe Hristos cu Duhul Sfânt. Dar ce spunem noi? Spunem că în aceste texte se arată identitatea de fire şi nu amestecul de persoane. Este Tatăl, Cel Care are existenţa desăvârşită şi cu totul completă, El este rădăcina şi izvorul Fiului şi Duhului Sfânt. Este şi Fiul, Cuvântul, Care trăieşte în plină Dumnezeire, odraslă desăvârşită a Tatălui; deplin este şi Duhul, nu parte a altcuiva, ci desăvârşit şi întreg, contemplat în Sine însuşi. Fiul este unit cu Tatăl nedespărţit, iar Duhul unit cu Fiul. Nu este ceva care să-i despartă, nici ceva care să separe unirea lor din veşnicie. Între dânşii nu intervine timpul, nici sufletul nostru nu poate concepe ideea separării, anume că Unul- Născut n-a fost totdeauna cu Tatăl său, că Sfântul Duh n-a coexistat împreună cu Fiul.

Aşadar, când unim Treimea, să nu-ţi închipui cele trei persoane ca părţi ale unui lucru neîmpărţit - gândul acesta este plin de necredinţă - ci primeşte unirea nedespărţită a trei persoane necorporale desăvârşite. Unde este prezenţa Duhului Sfânt, acolo este prezent şi Hristos; iar unde este Hristos, acolo este evident şi Tatăl. ***«Nu ştiţi, spune Apostolul Pavel, că trupul vostru este templu al Sfântului Duh, Care locuieşte în voi ?»*** şi: ***«Dacă va strica cineva templul lui Dumnezeu, îl va strica pe acela Dumnezeu».*** Aşadar, fiind sfinţiţi prin Duhul, primim pe Hristos Care locuieşte în noi, în omul cel dinăuntru şi împreună cu Hristos primim pe Tatăl, Care locuieşte în cei vrednici. Tradiţia botezului şi mărturisirea credinţei arată această unire. Dacă Duhul ar fi străin firii dumnezeieşti, cum ar putea fi numărat împreună Tatăl şi cu Fiul? Dacă s-ar fi alăturat Tatălui şi Fiului mai târziu, cum ar fi putut fi integrat firii veşnice? Cei care separă pe Duhul de Tatăl şi de Fiul şi-L numără printre făpturi fac nedesăvârşit botezul, nedesăvârşită şi mărturisirea credinţei. Dacă se scoate Duhul, nici Treimea nu mai rămâne Treime. Şi iarăşi,

dacă o singură făptură din creaţie ar fi adăugată, atunci întreaga creaţie ar fi introdusă în numărarea Tatălui şi Fiului. Ce ne-ar opri să spunem: Credem în Tatăl şi în Fiul şi în întreaga creaţie? Că dacă este evlavios de a crede într-o parte a creaţiei, cu mult mai vrednic de credinţă este de a accepta în mărturisirea de credinţă întreaga creaţie. Iar de crezi în întreaga creaţie, trebuie să crezi nu numai în îngeri şi în duhurile cele slujitoare, ci şi în puterile cele potrivnice, pentru că şi ele sunt o parte a creaţiei şi deci să le cuprinzi şi în mărturisirea de credinţă. Astfel, hula împotriva Duhului te duce la învăţături necredincioase şi nelegiuite. Şi odată ce ai spus ce nu trebuie despre Duhul, lipsa Duhului s-a şi făcut vădită în tine. După cum cel care închide ochii îşi împropriază întunericul, tot aşa cel care s-a depărtat de Duhul a ajuns în afară de Cel Care luminează şi se cufundă în întunecime sufletească.

Nu despărţi, deci, Duhul cel Sfânt de Tatăl şi de Fiul! Tradiţia să te înduplece! Domnul aşa a învăţat; apostolii au propovăduit, părinţii au păstrat, mucenicii au întărit. Mulţumeşte-te să spui că ai fost învăţat şi nu-mi vorbi mie de isteţimi ca acestea: «Este nenăscut sau născut; dacă Tatăl este nenăscut; dacă Fiul este născut; iar dacă Duhul nu este nici una din aceste două, atunci este făptură». Eu ştiu că Duhul este cu Tatăl, dar nu ştiu că Duhul este Tată; am primit că Duhul este cu Fiul, dar nu ştiu că a fost numit Fiu. Înţeleg legătura Lui cu Tatăl, pentru că purcede din Tatăl; înţeleg şi legătura Lui cu Fiul, pentru că aud: ***«Dacă cineva nu are Duhul lui Hristos, acela nu este al Lui».*** Dacă Duhul nu are legătură cu Hristos, cum se face că uneşte cu Hristos? Aud din Scriptură şi: «Duhul adevărului» ; dar Domnul este adevărul; iar când aud: «Duhul înfierii» , îmi vine în minte unitatea Duhului cu Fiul şi cu Tatăl în ce priveşte firea. Căci, cum poate să înfieze pe cel străin, cum poate să-şi facă al lui ceea ce-i străin? Astfel nici nu născocesc cuvinte noi, nici nu îndepărtează vrednicia Duhului; iar pe cei care îndrăznesc să numească pe Sfântul Duh făptură, îi plâng şi-i bocesc, pentru că printr-un sofism fără nici o valoare şi printr-un raţionament fals se aruncă pe ei înşişi în prăpastie.

Ereticii mai spun: «Mintea noastră a înţeles că există aceste trei personae, dar nu este nici o persoană care să nu cadă sub următoarele categorii: de nenăscut, de născut sau de creat; iar persoana care nu cade nici în prima categorie, nici în a doua, urmează că face parte din a treia categorie». Acest «urmează» al vostru vă va supune blestemului veşnic. Ai cercetat, oare, toate existenţele ? Ai adus cu ajutorul raţiunii tale pe toate existenţele în aceste categorii? Nu ţi-a rămas nimic necercetat? Ai cuprins totul cu mintea ? Ai cuprins totul cu cugetarea ta? Ştii cele ce sunt sub pământ? Cunoşti pe cele din adânc? Mândrie diavolească este a spune: «Cunosc numărul firelor de nisip şi măsurătoarea mării!». Dar dacă nu cunoşti multe şi mult

mai nenumărate sunt cele necunoscute decât cele cunoscute, pentru ce nu mărturiseşti, fără să te ruşinezi, neştiinţa ta lipsită de primejdie şi despre modul existenţei Sfântului Duh odată cu neştiinţa tuturor celorlalte? N-am timp să te conving de zădărnicia gândurilor tale şi n-am nici timp să-ţi arăt cât de multe lucruri sunt în lume, care scapă înţelegerii gândirii tale. Atât numai aş vrea să-ţi spun ţie şi celor care au aceleaşi păreri cu tine - şi o afirm cu încredinţare - că tu, care spui că Duhul Sfânt este făptură, te vei căi odată şi odată de această înţelepciune nelegiuită. Nu ţi-i teamă de păcatul care nu se poate ierta? Sau socoteşti că vei putea să huleşti mai nelegiuit decât aşa? Din acest singur cuvânt - făptură - s-au format toate grozăviile: înstrăinarea de Dumnezeu în ce priveşte firea Duhului, umilinţa robiei, slujbe slugarnice, lipsirea sfinţeniei, care potrivit firii făpturii, nu-i prisoseşte; acest cuvânt - făptură - pune hotare puterii sfinţitoare a Duhului, aşa că sfinţeşte numai în măsura în care i s-a dat această putere prin har şi are această putere de sfinţire atât cât o au şi celelalte făpturi, care au fost sfinţite. Şi după cum ni se dă nouă arătarea Duhului spre folos şi după cum se măsoară fiecăruia după măsura credinţei, tot aşa va participa şi Duhul la sfinţenie, dacă este într-adevăr o făptură, după cum gândesc pnevmatomahii.

Dar să nu lăsăm necombătută ideea prostească a acelora care socotesc că pot înţelege totul cu mintea lor. Să ne răspundă: Care este fiinţa soarelui? Care din două? Este Unul din cele patru elemente sau este compus din cele patru elemente? Dar soarele nu-i nici pământ, nici aer, nici apă, nici foc. Aceste elemente se mişcă în linie dreaptă, unele îndreptându-se în sus, altele în jos. Pământul şi apa se îndreaptă în jos, din pricină că sunt grele; aerul şi focul se mişcă în sus, din pricină că sunt uşoare; mişcarea soarelui, însă este circulară; deci soarele nu este alcătuit din unul din cele patru elemente; dar nici nu-i compus din acestea, că cele compuse cu greu se ţin, pentru că sunt alcătuite din elemente contrare, iar cele contrare în timpul mişcării se resping reciproc. Mişcarea soarelui, apoi se face fără greutate, de aceea este şi neîntreruptă. Deci soarele nu-i compus. Corpurile sunt sau simple sau compuse. Soarele nu este un corp simplu, că nu se mişcă în linie dreaptă, nu este nici compus, că nu se mişcă cu greutate; deci soarele nu există. Dar astfel de înţelepte categorisiri ale voastre sunt luate în bătaie de joc de cei care au ochi. Un alt exemplu: Cum văd oamenii? Prin care din cele două moduri: Primind imaginea obiectetelor sau slobozind putere din ochi? Dar nu primim imaginile obiectelor, căci cum e cu putinţă ca bolta cerului să încapă în deschizătura mică a pupilei? Dar nici să slobozim ceva din ochi, că este oare îndestulător ca ceea ce slobozim să se întindă pe tot cuprinsul cerului? Deci, dacă nici nu primim imaginea obiectelor şi nici nu slobozim din ochi o putere, urmează că nu vedem. Ce voi face? Voi respinge silogismele voastre sau voi avea dorinţa ca să fie concluziile voastre adevărate? Ce deosebire este între argumentaţiile de mai sus şi învăţătura voastră

artificială despre Sfântul Duh, pe care o expuneţi în faţa unor nenorocite femeiuşti şi a unor eunuci, care se aseamănă cu femeile? Nu asculta cu obrăznicie! Dacă Duhul purcede din Dumnezeu, pentru ce Îl aşezi între făpturi? Că nu-mi vei spune că în Scriptură este scris: «Toate de la Dumnezeu» că după cum se spune în Scriptură «Hristosul lui Dumnezeu» nu ca făptură, cum suntem noi, - că «noi suntem ai lui Hristos, iar Hristos al lui Dumnezeu» - ci altfel suntem noi numiţi ai lui Hristos, ca robi ai Stăpânului, şi altfel este numit Hristos al lui Dumnezeu, ca Fiu al Tatălui, tot aşa şi Duhul; nu pentru că toate făpturile sunt din Dumnezeu şi El este ca toate celelalte făpturi; nu pentru că celelalte puteri slujitoare se numesc duhuri, urmează că şi Duhul Sfânt este asemenea lor din pricina numirii. Unul este cu adevărat Duhul. După cum sunt mulţi fii, dar unul este Fiul cel adevărat, tot aşa chiar dacă se spune că toate sunt din Dumnezeu, dar propriu vorbind numai Fiul este din Dumnezeu şi numai Duhul este din Dumnezeu. Pentru că şi Fiul a ieşit de la Tatăl, iar Duhul purcede din Tatăl. Fiul a ieşit din Tatăl prin naştere, iar Duhul din Dumnezeu într-un chip care nu se poate spune prin cuvinte.

Vezi, dar cât este de mare primejdia de a micşora slava Mângâietorului? Fiul nu primeşte slava dată Lui, dacă este înlăturat Duhul. Că Domnul spune: ***«Acela pe Mine Mă va slăvi»*** nu-L va slăvi însă ca rob împreună cu făptura; că, dacă L-ar fi slăvit împreună cu toate celelalte făpturi, n-ar fi spus «Acela». În cuvintele de mai sus Domnul, referindu-se la o singură persoană, înfăţişează slava adusă de Duhul ca fiind cu totul superioară celorlalte slave aduse lui Dumnezeu, nu aşa cum au spus îngerii: «Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu», ci aşa cum a spus Domnul: ***«Părinte, Te-am slăvit pe Tine, lucrul pe care Mi l-ai dat, l-am Săvârşit»*** şi după cum Tatăl slăveşte pe Fiul, când zice : ***«Şi Te-am slăvit şi iarăşi Te voi slăvi»*** , tot aşa şi Fiul primeşte pe Duhul în comuniunea Sa şi a Tatălui. Să-mi arate mie cineva o slavă mai mare ca aceasta şi atunci accept că duşmanii mei spun adevărul.

«Cel ce se leapădă de voi de Mine se leapădă». Pentru ce? Negreşit, din pricina Duhului, Care locuieşte în apostoli. Deci, cel care nu cinsteşte pe Duhul nu cinsteşte pe Fiul, «iar cel care nu cinsteşte pe Fiul, nu cinsteşte pe Tatăl» . Astfel, deci, lipsa de respect faţă de una din persoanele Treimii, în Care trebuie să credem, este o tăgăduire a întregii Dumnezeiri. Dacă Duhul este o creatură, atunci nu este Dumnezeu, dar în Scriptură se spune: Duhul dumnezeiesc este Cel Ce m-a făcut pe mine şi: «Şi l-a umplut Dumnezeu pe Veseleil de Duhul dumnezeiesc al înţelepciunii şi al priceperii». Cui, deci, vei vrea să apropii «dumnezeiescul»? Făpturii sau Dumnezeirii ? Dacă îl vei alătura făpturii, atunci vei spune că şi Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos este o făptură, idee cu totul absurdă, că este scris despre Tatăl: ***«Veşnica Lui putere şi Dumnezeire» ;*** iar dacă îl vei alătura Dumnezeirii, atunci pune capăt hulei, cunoaşte vrednicia Duhului! Atât eşti de

nepriceput încât nu poţi deduce nici din însuşi cuvântul «Duh» noţiunea exactă de Duh!

(Extras din Colecţia «Părinţi şi scriitori bisericeşti» 17 - Sfântul Vasile cel mare - Scrieri - partea întâi)